

19093.

BALASSA-KÓDEX

BEVEZETÉSEL ÉS JEGYZETEKKEL
KÖZZÉTESZI

VARJAS BÉLA

B U D A P E S T
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA

1 9 4 4

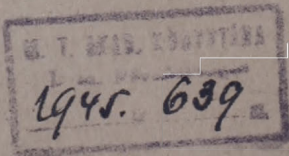
BALASSA-KÓDEX

BEVEZETÉSEL ÉS JEGYZETEKKE
KÖZZÉTESZI

VARJAS BÉLA

B U D A P E S T
A MAGYAR TUDOMÁNYOS AKADÉMIA KIADÁSA
1 9 4 4

113597



Kiadásért felelős: Dr. Varjas Béla.

44.060. — Királyi Magyar Egyetemi Nyomda, Budapest. (F.: Thiering Richárd.)

ELŐSZÓ.

Az a hetven év, mely az első nagy magyar költő szellemi hagyatékának felfedezésétől a mai napig eltelt, az irodalomtörténetben is nagy fejlődést jelent. Annak idején a tudomány még nem támasztott nagyobb igényeket egy-egy költő szövegének kiadásával szemben, sőt a kiadók inkább arra törekedtek, hogy minél csinosabb, élvezhetőbb alakban adják át a közönségnek az írókat s minél nagyobb rétegeket hódítsanak meg a nemzeti irodalmi művelődésnek. Ennek sokszor feláldozták nemcsak kézírataik, szövegeik eredeti alakját, írását stb., hanem olykor még szépítgettek is rajtuk, s — mint Balassi Bálint esetében — hozzá is tettek, hogy minél nagyobb glóriát teremtsenek hősük feje körül.

Most eljött az ideje annak, hogy a régi magyar irodalom legértékesebb kincsét, Balassi Bálint költészetét is a leggondosabban ellenőrzött szövegkiadáson keresztül ismerjük meg. Ennek előfeltétele azonban az, hogy kezünkben legyen annak a kézíratos könyvnek hű másolata, amelyből költésének legjavát ismerjük.

Varjas Béla, ki már a régi magyar irodalom nem egy emlékét fedezte fel és adta ki a lehető leghívebb és leggondosabb kiadásban s akinek Balassi Bálint legrégebb nyomtatott kiadásának felfedezését és kiadását is köszönhetjük, most a sajátos okokból hozzáférhetetlen eredeti kódex fénymásolatát lelte meg Dézsi Lajos hagyatékában és ennek alapján nyújtja alább a magyar irodalomtörténeti kutatásnak a kódex hasonmását és megközelítően legpontosabb átírását.

Aki Balassi Bálint verseit közelebből ismeri, tudja, milyen romlott alakban jutottak ránk a költő alkotásai. De éppen, mert a hozzátételeknek, javításoknak olyan tág tere nyílik, a kutatásnak okvetlenül szüksége van arra, hogy kezében legyen a kódex másolata, mely a kritikai munkának továbbra is alapja marad.

Az alábbi kiadás sok gondnal készült. A szerző a Balassi-hagyomány ropant nehézségeket támasztó szövevényében biztos szemmel vezeti az olvasót és tisztában van azzal, hogy egy ilyen régi és fontos írónál minden írásjelnek meg-

lehet a maga fontossága. Bevezetésében pedig világosságot derít a kódex keletkezésére, s a szöveg értékére nézve igen fontos, sokszor döntő megállapításokat tesz. Szövegjavításai pedig a későbbi kritikai kiadás számára is becses indítékok lesznek.

A Magyar Tudományos Akadémia támogatásának köszönhető, hogy a magyar irodalomtörténeti kutatás végre kezébe kapta a Balassa-kutatás kulcsát. Most már hozzáfoghatunk a nagy munkához: Balassi Bálint műveinek, írásainak teljes kritikai kiadásához.

ECKHARDT SÁNDOR.

A BALASSA-KÓDEX.

1.

Ezen a nyáron éppen hetven esztendeje volt annak, hogy Deák Farkas a Radvánszky-család zólyomradványi könyvtárában fölfedezte azt a kódexet, amely báró Gyarmati Balassa Bálint (1554—1594) virágénekeit, költészetének egyik legdúsabb hajtását megőrizte számunkra.

A magyar szerelmi líra első virágbaborulásának a XIX. század derekáig még az emlékét is csaknem elmosta az idő. Késő utódok elejtett följegyzéseiben maradt fenn a híre annak, hogy Balassa Bálint, szerelmi költészetünknek valóban első teremtető művésze, formáló tehetsége, szerelmes énekeket is írt. Czvittinger Dávid, a magyarországi írók első hazai számbavevője (1711),¹ sőt félszázaddal később, a *Magyar Athenas* (1766) tanúsága szerint, még Bod Péter is Balassának csak a XVII. század első harmadától kezdve sok-sok kiadást megért istenes és vitézi énekeit ismerte. Wallaszky Pál az első, aki irodalomtörténetében megemlíti, hogy Balassának a nyomtatásban megjelent „édesen folyó“ versein kívül a tudósok könyvtárában, kéziratban is bőven maradtak fenn költeményei.² Miféle versek? Azt ő sem mondja meg. Megjegyzése mégis értékes, mert elsőnek ad hírt arról, hogy a kinyomtatottakon kívül Balassának más költeményei is voltak. Wallaszky jólértésültségét utólag igazolta is az idő. Erre több bizonyíték is került elő azóta.

Azok a „tudósok“, akik könyvtárukban Balassa kéziratban maradt (amint kiderült: szerelmes) énekeit őrizték, Balassa költői hagyományának XVII—XVIII. századi őrzői és folytatói, nemesi és főrangú családjaink többnyire költői hajlamú tagjai voltak. Körükben öröklődött tovább egészen Kisfaludy Sándorig „a magyar nyelven való versszerzés“-nek Balassa korában kialakult, meglévő gyakorlata. Amióta Balassa és Rimay János baráti kapcsolatára fény derült, eléggé köztudomású, hogy Rimay nemcsak összegyűjtötte Balassa egész költői termését — talán részben a költő hagyatékából, hanem ki is akarta azt adni, mégpedig az istenes, vitézi és szerelmes verseket egyaránt.³ De megvolt a Balassa-versek valószínűleg teljes kézírata a költő egy másik barátjának,

¹ Czvittinger Dávid: *Specimen Hungariae Literatae*. Frankfurt-Lipese, 1711.

² Wallaszky Pál: *Conspectus reipublicae literariae in Hungaria*. Pozsony-Lipese, 1785.

³ Báró Radvánszky Béla: *Balassa és Rimay barátsága*. Budapesti Szemle 1904. évf. CXIX. kötet 39—63. l.

Batthyány Ferencnek birtokában is.⁴ A költő gróf Zrínyi Miklós 1662. évi könyvtári jegyzékéből kitűnik, hogy a csáktornyai tékában szintén őriztek egy „manuscriptus libellus“-t, „Gyarmati Balassa Bálint Faitalan Éneki“-t.⁵ Gróf Ráday Gedeon pedig Horányi Elek *Memoria Hungarorum* című írói életrajz-gyűjteményének Balassáról szóló részéhez írt jegyzetében említi, hogy „Sokkal több versei vagynak Balassának, mint az melyek ki vannak nyomtatva, kivált világi és szerelmes versei, úgyhogy azok, ha kinyomtatódnának, kétannyit is tennének. Nekem volt ez manuscriptumban, Barakonyi keze írásából; de vagy eltévelyedett, vagy elidegenítették tőlem, mert nem találom. Barakonyinak magának is voltak azon volumenben versei, többnyire szerelmesek.“⁶

Mindezek az adatok azonban csak a zólyomradványi könyvtárból 1874-ben előkerült Balassa verseit tartalmazó kódex fölfedezése után váltak ismertessé. Az említett másolatok is vagy elvesztek, vagy még lappanganak valahol. Jellemzők azonban Balassa szerelmi énekköltészetének XVII. századi elterjedettségére.⁷

A négy másolat (vagy ha a Batthyány- és Zrínyi-féle kéziratot egynek tekintjük, akkor három) közül a Batthyány—Zrínyi-féle másolat dunántúli, a Barakonyi—Ráday-féle erdélyi, a Rimay-féle felvidéki eredetű s hasonlóképpen felvidéki az ötödik egyetlen fennmaradt másolat is — a zólyomradványi könyvtárból 1874-ben előkerült kódex. Mindez eléggé beszédes bizonyítéka annak, hogy a XVII. század folyamán, noha a közfelfogás vallás-erkölcsi szempontból nem ítélte Balassa szerelmes verseit nyomdafestékre méltónak, s így a köztudat Balassa költészetéből csak az istenes és vitézi énekeket szívhatta fel, mégis volt országsszerte egy vékonyabb „tudós“ réteg, amely Balassa egész költői termését számontartotta, sőt hagyományát tovább ápolta. Igaz, hogy azt az epigonok költői gyakorlata le is járatta s a XVIII. század inkább már csak ezek verseit ismerte, de Balassa világi (szerelmi) költészetét hovatovább teljesen elfelejtette. A századvégi irodalmi megújulás pedig a nyugati felvilágosodás jegyében indult s a hazai hagyományos költői iskolát lenézte.

⁴ Eckhardt Sándor: *A körmenői Balassi-émlékek*. Egyetemes Philológiai Közlöny 1943. évf.

⁵ *Bibliotheca Zrinyiana*. Die Bibliothek des Dichters Nicolaus Zrinyi. Ein Beitrag zur Zrinyi Literatur. Mit literar-historischer Einleitung. Wien, 1893. VIII. és 76 l. — Nem lehetetlen — amint erre már Dézsi Lajos is rámutatott (*Balassa Bálint minden munkái*, Budapest, 1923. C. 1.), hogy a Zrínyi-könyvtárban egykor meglévő Balassa-kötet talán a Batthyány Ferenc birtokában volt Balassa-versek kéziratával azonos, vagy arról készített másolat. Batthyány Ferenc leveleiben Balassa-versekből vett idézetekkel udvarolt legénykorában későbbi feleségének. Az idézetek pedig azt bizonyítják, hogy Balassa szerelmes verseinek valószínűleg teljes gyűjteménye birtokában volt. Nevelőanyja, Batthyány Ferencné házában Zrínyi tehát könnyűszerrel hozzáférhetett Balassa verseihez.

⁶ *Gyarmathi Balassa Bálint költeményei*. Szerk. Szilády Aron. Budapest, 1879. XLIX. l.

⁷ Megemlíthetnők itt a számos XVII. századi kéziratok énekeskönyvben szótszórtan található egyes Balassa-költeményeket is. Ezekre mégsem térünk ki, mert legtöbbször a másolók nem is tudták, hogy kinek a szerzeménye, tehát nem tekinthetők a Balassa költészetére iránt megnyilvánuló tudatos érdeklődés (Balassa-kultusz) jelenségének. Érdekesebbek azonban a szempontból az olyan egykorú levelek, amelyek Balassáról, mint költőről emlékeznek meg (pl. Wesselényi Ferenc nádor levele; kiadta Illéssy János *Balassi Bálint népszerűsége* című cikkében, EphK. 1900. évf. 344. l.).

Kazinczy korának költői közül Balassa szerelmi költészetére már csak Ráday Gedeon emlékezett. Ő talán még olvasgatta valamikor ifjúkorában nagy költőelődje szerelmes verseit, föllevenítésüket azonban már aligha láthatta időszerűnek, s mire Horányi munkája újra felébresztette benne irántuk érdeklődését, a költemények nem túlságosan féltett kézírata elkallódott könyvtárából.

Amikor a magyar irodalom új számbavétele és modern rendszerezése Toldy Ferencel megindult, Wallaszky híradása Balassa kéziratban maradt verseiről nem volt egyéb üres adatnál, amely legfeljebb találgatásokra nyújtott alkalmat.

Toldy Ferenc 1867-ben *A magyar költészet története az ősidőktől Kisfaludy Sándorig* című munkájának második kiadásában Balassáról csak ennyit mond: „nevezetes egyszersmind arról is, hogy az írók közül a világi dalt ő pendítette meg első.”⁸ Így általánosságban „világi dal”-ról Toldy az istenes énekek kiadásában megjelent költemények nyomán is megemlékezhetett, mert hiszen ezek között egynéhány vitézi ének is megjelent. Amint könyvéből alább kiderül, valóban ezekre is gondolt. „Meghatók hazafiúi énekei, mikben a haza hanyatló ügyét siratja; és igen kellemesen hangzik vissza keblünkben azon pár dala, amelyben a szép természet s a vitézi élet szeretete derült tüzes röpdösést veszén.”⁹

De ismerve Wallaszky híradását,¹⁰ meg Balassa megjegyzését tűzbevetett verseiről, megkockáztatja a feltevést: „Lehetek neki feddő és gúnyversei is: s ilyek értendők azon »átkozott sok versek« alatt, miket, mint láttuk, tűzre ítélt.”¹¹ Toldy a XVI. századi előzmények nyomán, úgy látszik, amolyan Apáti Ferenc-féle kantilénákra gondolt, aminőket Balassa a jelek szerint sohasem írt, arról azonban álmodni sem mert talán, hogy szerelmes énekek rejtőzhetnek a tűzre ítélt versek között. A XVI. század erkölcsi felfogásával s az istenes énekek szerzőjével ezeket aligha tartotta összeegyeztethetőnek.

Annál nagyobb lehetett Toldy öröme és meglepetése, amikor a Magyar Történelmi Társulat kirándulásán, a zólyomradványi könyvtárban — ahol 1874. augusztus 21-én ő is éppen jelen volt — Deák Farkas átnyújtott neki meghatározás végett egy, a könyvtár átvizsgálásakor kezébe akadt, Balassa Bálint szerelmes verseit tartalmazó kódexet. A költeményekről Toldy és Thaly Kálmán hamarosan megállapította, hogy azok valóban I. Balassa Bálint szerzeményei s nem a XVII. században élt és szintén verselgető II. (vagy Gróf) Balassa Bálintéi.

A felfedezésről a Magyar Történelmi Társulat és a nagyközönség előtt Thaly Kálmán számolt be, mint a társulat titkára.¹² Ismertetése inkább tartalmi természetű s nem a kódexnek részletes és hű bibliográfiai leírása. Thaly-

⁸ I. m. 191. l.

⁹ I. m. 194. l.

¹⁰ Toldy Ferenc: *A magyar költészet kézikönyve*. Pest, 1855. I. 157—58. l.

¹¹ Toldy Ferenc: *A magyar költészet története az ősidőktől Kisfaludy Sándorig*. Pest, 1867. 193—94. l.

¹² Thaly Kálmán: *Balassa Bálint és újon felfedezett versei*. Századok, 1875. évf. 1—33. l.

nak nem is volt célja a szigorúan szakszerű leírás. Tudományos szempontból ennek hiányára először Erdélyi Pál mutatott rá Balassa-életrajzában,¹³ de a kódex bibliográfiai leírását csak ötven évvel felfedeztetése után tette közzé Dézsi Lajos, 1923-ban megjelent Balassa-kiadásában.¹⁴ Thalyt jobbra az énekeknek „Balassa mint történelmi és irodalmi egyéniség jellemére s élettörténetére” vonatkozó adatai érdekelték.¹⁵ Ezekkel itt nincs miért foglalkoznunk. Következtetéseit a szakirodalom újabb adatok birtokában részben tovább fejlesztette, részben pedig már régen megcáfolta.

A Magyar Történelmi Társulat még a kódex felfedeztetésének évében elhatározta, nem ugyan a kódex, hanem a benne megőrzött Balassa-költemények közzétételét, Balassának egykorú kiadványokból ismert többi énekével együtt.¹⁶ Ennek az „összegyűjtött költemények” jellegű kiadásnak elkészítésére Toldy Ferenc kapott megbízást. Halála után (1875) a kiadvány további gondozását Szilády Áron vette át. Az ő életrajzi bevezetésével és jegyzeteivel jelent meg a kötet 1879-ben.¹⁷

A szerkesztő, úgy látszik, holmi felemás jellegű betűhív kiadást tervezett. Az énekek első ívének szedésében (legalábbis a példányok egy részében) a kódex sajátos betűjeleinek némelyikét megtartotta (különösen a magánhangzók jelölését), más részét pedig modern jelekkel cserélte fel. A második ívtől kezdve azonban szakított ezzel az írásmóddal és mind a kódex, mind pedig az egykorú kiadások énekeinek helyesírását egységesen modernizálta, nyilván azzal a céllal, hogy Balassa költeményeinek élvezetét az olvasóközönség mentől szélesebb rétege számára biztosítsa.

Kiadványába már Szilády felvett néhány olyan éneket, amely nem Balassa szerzeménye, vagy legalábbis szerzőjének kiléte vitatható.¹⁸ Ezzel indult el az a lavina, amely néhány évtized alatt Balassa költeményeinek számát csaknem kétszeresére duzzasztotta fel. Ez a folyamat nemcsak azért vált veszélyessé, mert minden XVI—XVII. századi jobb verset, amely a Balassa-énekek stílusát utánozta vagy azok hangulatát ébresztette, Balassa nyakába varrt s ezáltal egykorú hatásának nyomon kísérését zavarta meg, hanem Balassa egész életművét hamis színbe vonta, s a költő igazi alakját „elködösítette”.¹⁹

Ennek a mindenütt Balassa-verseket szimatoló eljárásnak a betetőzője volt Dézsi Lajos 1923-ban megjelent *Balassa Bálint minden munkái* című kiadványa. Sziládyéhoz hasonlóan ez is tudományos célzattal, de a nagyközön-

¹³ Erdélyi Pál: *Balassa Bálint*. Budapest, 1899. 184. l. Magyar Történelmi Életrajzok.

¹⁴ *Balassa Bálint minden munkái*. Életrajzi bevezetéssel s jegyzetekkel ellátva kiadta Dézsi Lajos (Budapest, 1923.) C—CXVII. l.

¹⁵ I. h. Századok, 1875. évf. 3. l.

¹⁶ U. o.

¹⁷ *Gyarmathi Balassa Bálint költeményei*. A Magyar Történelmi Társulat megbízásából szerkeszté, jegyzetekkel s bevezetéssel ellátta Szilády Áron. Budapest, 1879.

¹⁸ *Láss hozzám Uristen, Forog a szerencse, Mert ki megtér, Bár ne tudtam volna mi legyen, Boldogtalan vagyok, Zöld erdő harmatát.*

¹⁹ Eckhardt Sándor: *Balassa Bálint*. Budapest, 1941. 6. l. Magyar Írók.

ség igényeit is kielégítő köntösben látott napvilágot.²⁰ Bevezetésében, kronológiai és bibliográfiai leírásában, valamint gazdag jegyzetanyagában Dézsi mindazt feldolgozta, amit a kutatás Szilády óta Balassáról és költészetéről felderített. Ezáltal vált nélkülözhetelenné minden Balassa-kutató számára.

Dézsi már 1904 óta foglalkozott a Balassa-kiadás gondolatával. Ekkor jelent meg *Balassa és Rimay Istenes énekeinek bibliográfiája* című összeállítása a báró Radvánszky Béla által szerkesztett *Rimay János munkái* című kiadvány függelékeként.²¹ Ennek munkálatai közben gyűjtötte össze Balassa-kiadása anyagát s báró Radvánszky Béla engedélyével ugyanakkor a Balassa-kódexről fénymásolatot készíttetett. Nyilván nem Dézsin múltott, hogy csaknem húsz év telt el, mire tervezett kiadványa megjelenhetett, noha időközben Szilády Balassa-kiadása már rég elfogyott.

Szinte csodálatos, hogy a Balassa-kódex fénymásolatának birtokában meg sem kísérelte, hogy kellő kritikával a kódex rendszerét kövesse. Szilády még — legalább nagyjában — ragaszkodott az énekeknek kódexbeli egymásutánjához. Dézsi ezzel is szakított. Megejtette őt Rimaynak időközben előkerült Balassa-kiadás tervezete,²² s kiadványában mintegy ennek rekonstrukcióját tűzte ki feladatul. „Erre — amint írja — a kegyelet készítetett, mert, úgy látszik, ő kapott megbízást a szerzőtől költeményei összegyűjtésére és kiadására s Balassa »maga kezével írt könyvéből« először ő írta le azokat (az 1665. évi kassai kiadás előszava) s ez a másolat (»Rimay Jánosnak leírt könyve«) szolgált alapul a nyomtatott kiadásoknak is, csakhogy egy részét nem merték kiadni.”²³

A Rimay-féle keret azonban Dézsi számára szükségképpen szűknek bizonyult, mert Rimay a Balassa-verseket három csoportba osztotta: 1. Istenhez tölt keresztény buzgó könyörgési, 2. elegyedett állapotul való elvegyült éneki, 3. Júliáról szerzett éneki, melyeket Dézsi kénytelen volt egy 4. résszel, a kódex Coelia-dalaival megtoldani.

²⁰ A költeményeket Dézsi is modern helyesírással közli. A szövegeket a nyomda számára nem maga másolta le a kódexből, hanem a Szilády-féle kiadás egyik példányát javította ki erre a célra. Így történt, hogy Szilády néhány tévedését és elírását is megtartotta, amelyek közül egyet-kettőt utólag jegyzeteiben igazított helyre.

²¹ Az 1904 óta előkerült régi Balassa-kiadásokra vonatkozólag ld. Dézsi bibliográfiai kiegészítését *Balassa Bálint minden munkái* című kiadványában (CXXIII—CXXV. lap) és Varjas Béla *Balassa Bálint istenes énekeinek első kiadása* című cikkét a Magyar Könyvszemle 1940. évf. 105—126. l.

²² *Rimay János munkái*. Kiadja Báró Radvánszky Béla, Budapest, 1904. 267—68. l.

²³ Dézsi idézett Balassa-kiadásának előszava (VII—VIII. l.). — Allításában két túlzás is van: 1. semmivel sem bizonyítható, hogy valóban Rimay írta le először Balassa „maga kezével írt könyvéből” az éneket; ezt sem Rimay nem említi, sem az idézett kassai kiadás előszava; 2. arra sem következtethetünk teljes bizonyossággal, hogy „Rimay János leírt könyve” szolgált alapul a nyomtatott kiadásoknak. Szinte elképzelhetetlen, hogy az istenes énekek első kiadásában Balassa és Rimay költeményeit oly végzetesen összezavarták volna, ha a kiadóknak rendelkezésükre áll Rimay János sajtó alá készített gyűjteménye. Amint már erre más helyen rámutatunk (*Ferenczfi Lőrinc és az első Balassa-kiadás*. Irodalomtörténet 1941. évf. 57—64. l.), alig hihető, hogy a bécsi, első Balassa-kiadás, amely, úgy látszik, valamennyinek öse és mintája volt, a Rimay-féle tervezet szerint készült, még akkor sem, ha Ferenczfi Lőrinc valóban Rimay révén jutott a költemények birtokába. Rimay legfeljebb összeíratta Balassa és a saját istenes énekeit Ferenczfi számára, de kiadvány-tervezetét aligha küldte el neki.

Kiadványának második kötetébe a Balassának tulajdonított énekek légioja került, köztük egy csomó olyan is, amelyeket soha senki sem tulajdonított ugyan Balassának, de az egykorú forrásokban az ő énekeivel együtt találhatók. Ez is elég ok volt arra, hogy *Balassa minden munkáiban* helyet kapjanak. Egyébként Dézsi kiadása némileg jogtalanul viseli a „minden munkái” megjelölést, mert a sok járulékos elem mellett is hiányos. Kimaradt belőle Balassa két fordítása: Bock Mihály *Beteg lelkeknek való füves kertecskéje* és Campianus *Tíz magyarul írott okai*.²⁴

Szerkezetileg a kiadvány tehát alig összeegyeztethető szempontok keverékének jellegét viseli. Kellő ok nélkül, pusztán egy tetszetős ötlet miatt, Dézsi felforgatta az énekek kódexbeli rendjét, de szét kellett feszítenie az új keretet is, az alapul választott Rimay-féle tervezetet.

A modern, tudományos jellegű Balassa-kiadások így távolodtak el mindjobban az ősforrástól, a kódextől. De talán egészséges visszahatásként, éppen ez volt egyik oka, hogy a tudományos érdeklődés egyre többekben ébredt fel az időközben már-már titokzatosság varázsába burkolódzó kódex iránt. Mert a Radvánszky-család birtokában lévő eredeti kézirat — furcsán hangzik — 40 év óta hozzáférhetetlen. Felfedezőjén kívül, 70 év óta, mindössze öt tudosnak (Thaly Kálmán, Toldy Ferenc, Szilády Áron, Erdélyi Pál és Dézsi Lajos) jutott az a különös kegy, hogy kutatásaikhoz használhatták. Az utolsó szakember, akinek a kezén megfordult, Dézsi Lajos volt, aki 1904-ben — amint már említettük — fénymásolatát is elkészítette.

Ettől kezdve a kódexnek nyoma veszett, csak bizonytalan hírek, találgatások keringtek róla. Egyesek arra gondoltak, hogy a kézirat idők folyamán talán elkallódott, mások már-már azt is kétségbe vonták, hogy egyáltalán létezett valaha s holmi Thaly-féle pia fraus-t kerestek mögötte.²⁵

Dézsi 1923-ban még úgy tudta, hogy a kódex a Radvánszky-család akkor Csehszlovákiához tartozó zólyomradványi könyvtárában volt, bizonyos értesülések szerint azonban, úgy látszik, azóta a család sajkakazai könyvtárába került. Mindössze ennyi az, ami a Balassa-kódex sorsáról és hollétéről ezidő-szerint felderíthető. Bizonyos azonban, hogy az utóbbi időben, különösen az 1930—40-es évek fordulóján, egyes tudósok és intézmények hiába fordultak több ízben is a kódex jelenlegi birtokosához, a kézirat valamennyiök számára mindmáig megközelíthetetlen maradt, s ma valóban nincs élő tudós, aki saját szemével akárcsak látta volna.

Az eredeti felhajtására indított sikertelen kísérletezések közben a Dézsi-féle fénymásolat alig jutott valakinek is eszébe. Ennek előkerítése Dézsi halála (1932) után különben csaknem olyan reménytelennek tetszett, mint a kódexé. Az 1940-es évek elején már az irodalomtörténészek sem tudtak arról, még

²⁴ Az előbbi megjelent 1572-ben Krakkóban (RMK. I. 91.), az utóbbi 1607-ben Bécsben. (RMK. I. 405.)

²⁵ Trócsányi Zoltán: *A Radvánszky-kódex rejtélye*. Magyar Nemzet, 1939. január 1. 1. szám.

Dézsi egykori működésének színhelyén, a szegedi egyetemen sem, hogy az elhunyt professzor hagyatékának mi lett a sorsa.

A fénymásolatról magam is megfeledkeztem s nem a Balassa-kódex, hanem egy másik készülő munkám indított a Dézsi-hagyaték felkutatására. Hosszú hónapok teltek el, amíg kiderült, hogy Dézsi kéziratai és részben könyvei a szegedi egyetemi könyvtár birtokába kerültek. Az anyag ma is rendezetlen, munkaerő és kellő hely híján két szekrénybe zsúfolva várja a jobb időket. Itt bukkantam rá váratlanul 1943 nyarán, a véletlen furesa játéka folytán éppen augusztus 21-én, a kódex felfedezésének évfordulóján, a kézirat fénymásolatára.

A Magyar Tudományos Akadémia még 1943 őszén elhatározta a Balassa-kódex hasonmás-kiadásának közzétételét a szegedi egyetemi könyvtár tulajdonában lévő fénymásolat alapján, hogy a magyar irodalom egyik legnagyobb alakjának századokon át kéziratban lappangó művei hetven évvel felfedezésük után, végre a tudományos kutatás számára hozzáférhetővé váljanak, abban az alakjukban, ahogyan azokat az egyetlen fennmaradt másolat számunkra megőrizte.

2.

Az irodalomban a kódex elnevezése nem volt egységes. Szilády, sőt elvétele még Dézsi is hol a tulajdonosról Radvánszky-, hol pedig a lelőhelyéről Radványi-kódexnek nevezte. Annak ellenére, hogy Dézsi Balassa-kiadása óta a gyakorlatban inkább a Radvánszky-kódex elnevezés terjedt el, kiadványunk a Balassa-kódex címet viseli s az eddig előadottak során is kerültük a Radvánszky-kódex megjelölést. A névváltoztatást egyrészt a költő iránti kegyeletből, másrészt azért is megokoltuk láttuk, mert a kézirat háromnegyed részben Balassa verseit tartalmazza. Viszont ez a névadás merő újítást sem jelent, mert a Balassa-kódex elnevezést már Erdélyi Pál használta említett Balassa-életrajza kódex-hasonmásainak aláírásában.²⁶

Erdélyi Pálnak a Balassa-kódex első leveléről közölt hasonmása egyébként segítségünkre volt annak megállapításában, hogy a Dézsi-féle fotókópia a kódex eredeti méretei szerint készült s így hasonmás-kiadás céljaira alkalmas, mert meg kell jegyeznünk, hogy kiadásunkhoz csakis a fénymásolatot használhattuk. A Dézsi-féle fotókópia (fekete alapon fehérbetűs fénymásolat) könyvszerűleg félbőrbe kötött 21,7 × 17,3 cm-es kötet, amelynek gerincén aranynyomással *Balassa Bálint verseinek fragmentumai* felírás olvasható. Ennek alapján minden tekintetben hű bibliográfiai leírás a kódexről ugyan nem készíthető, hiszen pl. a kötésre, a papír vízjeleire, az ívek összeállítására nézve semminemű fogódzót nem nyújt (ez utóbbinak pedig a hiányok megállapításában esetleg döntő jelentősége lehetne, annál inkább, mert erre a hiányok számbavételekor még senki sem gondolt), másrészt azonban éppoly biztonsággal használható, akár az eredeti kézirat. Az rövid betekintés után is hamaro-

²⁶ Erdélyi Pál: *Balassa Bálint*. Budapest, 1899. 184., 187., 191., 196. és 227. l.

san kitűnik belőle, hogy a kódexet egynémely szempontból még azok is, akiknek alkalmuk volt az eredetit használni, eléggé felületesen vizsgálták át.

A zólyomradványi könyvtárban fölfedezett kódex — Dézsi leírása alapján — negyedréti alakú félbőr-kötésű kézirat, amelynek gerincére ragasztott papírcímkéjén — Thaly szerint — Radvánszky II. János (1666—1738) keze-írásával *Balassi Bálint Verseinek Fragmentumi* fölírás olvasható.

A kéziratot — ha Thaly állítása hiteelt érdemmel — a XVII. század végén Radvánszky II. János köttette be, mert azt 1693—94 táján már könyvtárában őrizte és annak néhány énekét saját költeményei közé is beiktatta. Bekötésekor a kézirat már csonka volt.²⁷ Eredetileg számozatlan lapjait (1—184-ig) ceruzával Szilády Áron számozta meg.²⁸ A kódex hiányai tehát a mai lapszámozásból nem tűnnek ki. A kézirat valószínűleg öt helyen csonkult meg. A 128. lap után következő hiány az őrszóból állapítható meg, a 144. lap után következő pedig a 145. lapon csonkán kezdődő énekből. A fénymásolat alapján nem dönthető el, hogy a 160. lap után elveszett-e néhány levél, vagy sem. Itt a XII—XV. Rimay-ének hiányzik, de lehetséges, hogy ezek már abban a kéziratban sem voltak meg, amelyből a kódexet másolták. Alighanem a 172. lap után is kiszakadt a kéziratból két-három levél s a kódex valószínűleg a végén is csonka, bár az utolsó ének befejezettnek látszik.²⁹

A kódexben hat kéz írása különböztethető meg; ha az 56. lapon lévő tollpróbát is figyelembe vesszük, akkor hét. Szilády a kódex Balassa-énekeit tartalmazó részét csak két másoló munkájának tartotta.³⁰ Erdélyi Pál az egész kódexben négy kéz írását vélte fölfedezni, mégpedig szerinte a kézirat zömét az *A* kéz másolta, az 56. lapon lévő tollpróba a *B* kéz írása, a Zrínyi-részek a *C* kéztől valók, a két utolsó éneket pedig a *D* kéz jegyezte a kódexbe.³¹ Dézsi, Erdélyi Páltól eltérően ugyan, de szintén négyféle írást különböztet meg a kéziratban. A Balassa- és Rimay-énekek túlnyomó részét az *A* kéz írásának tartja, az első másolónak azonban egy második, *B* is segített (a Szilády által említett 2. kéz), a *C* a kézirat két utolsó énekét írta a kódexbe, míg a *D* Zrínyi költeményeit másolta le.³²

A szöveg tüzetes átvizsgálása után az egyes másolók írása az alábbi sorrendben követi egymást:

Az 1. kéz a kódex 1. lapjától a 18. lapon lévő *Valaki azt hiszi* kezdetű ének 20. sorában a „De sőt még ingyen“ szavakig bezárólag másol; a 2. kéz a 18. lap 20. sorának „szép személét“ szavaitól kezdve a 19. lap végéig; azontúl a 3. kéz a 20. lap első szavától a 28. lap végéig; majd újra az 1. kéz a 29. lap első szavától a 45. lap 12. sorának utolsó szaváig; azontúl a 3. kéz a 45.

²⁷ Dézsi idézett Balassa-kiadványa C—CI. l.

²⁸ Erdélyi Pál: *Balassa Bálint*, Budapest, 1899. 184. l.

²⁹ Szövegkiadásunkban a hiányokról megfelelő helyen a jegyzetekben részletesebben is megemlékeztünk.

³⁰ Szilády Áron idézett Balassa-kiadásában 257., 263. és 290. l.

³¹ Erdélyi Pál: *Balassa Bálint*. Budapest, 1899. 184. l.

³² Dézsi idézett Balassa-kiadásában CI. l.

lapon a „Vigisimum Sextum“ szavaktól a 49. lapon lévő *Mint sík mezőn csak egy szállja* kezdetű ének 2. sorának végéig; ugyanezen ének 3. sorától ismét az 1. kéz veszi át a másolást a 64. lapon a XL. ének számozásáig bezárólag (közben a másoló által üresen hagyott 54. lapon vannak a 7. kéz tollpróbái); a 64. lapon a „Cupidonak való“ szavakkal újra a 3. kéz folytatja a másolást a 65. lap végéig; a 66. lap elejétől egy új, 4. kéz írása következik, amely a 140. lap végéig tart (közben a 102—116. üresen hagyott lapra később az 5. kéz kéthasábosan Zrínyi költeményeinek egy részét jegyezte le); a 142. lap elejétől újra az 1. kéz veszi át a másolást s folytatja a 162. lapon végződő *En édes Ilonám* kezdetű Rimay-ének végéig (közben a 158. lap üresen hagyott részén az 5. kéz folytatja a Zrínyi *Szigeti veszedelmének* másolását); a kódex 162. lapján kezdődő XVI. Rimay-énektől újra a 4. kéz másol (részben háromhasábosan) a 181. lapon végződő *Csudálatos nagy bánatja szívemnek* kezdetű ének végéig (közben a 168—172. üresen hagyott lapon az 5. kéz Zrínyi eposzát folytatja); végül a kódex 181—184. lapjára két cantio-t egy 6. kéz jegyzett le.

Az 1. kéz tehát a kódexnek 1—18., 29—45., 49—64., 141—162. lapját írta be. Az üresen hagyott lapokat nem számítva mintegy 66 lapot másolt. Külső alakjára nézve talán valamennyi közt a legszebb, legolvashatóbb és leggyakorlottabb kézre valló írás. Furcsasága, hogy az *e* fejét gyakran pontnélküli *i*-hez hasonlóan hurkolás nélkül írja, a nélkül, hogy a következő betű kapcsolását az *i*-szerűen írt jel feje mellől vezetné tovább. Másolónk átmenetet képvisel. A XVI. században az *e* általános írásmódja ugyanis *i*, feje mellett ponttal, vagy kis horoggal, a kurzív írásban azonban igen gyakran — éppen az *i*-től való élesebb megkülönböztetés végett — a következő betűt nem az *i*-szerű jel szárából kezdik, hanem a folyamatosság megtörésével a pontból vagy horogból, ha azonban az író nem emeli fel a papírról a tollát, akkor az *e* jele fölül nyitott *o*-hoz hasonlít. (Az *e*-nek *e* háromféle alakja az 1. kéz írásában is előfordul.) A XVII. század folyamán ezt az írásmódot lassanként kiszorítja a hurkoltfejű *e*. Az 1. kéz is túlnyomóan ezt a jelet használja, de a régibb és újabb *e*-jelölés között átmeneti formaként találunk olyan *i*-szerű jelet, amelynek feje mellől hiányzik a pont vagy horog s a következő betű az *i* szárához kapcsolódik. Különösen, ha egyébként is ékezetet tesz az *é*-re, vagy az *ő* jelölésében, amelyet leginkább ilyen kétpontos *i*-szerű *e*-vel *eo*-nak ír. (A két pont csaknem mindig az *e* és nem az *o* fölött van!) Egyébként az ékezetek fölrakásában — akárcsak a többi másoló is — igen hanyagul jár el. Néha két-három betűvel is időbb vagy odább hányja azokat. A hangjelölésben pont és vessző között még nincs különbség, sőt a páros ékezetű betűk (*ö*, *ü*) fölé is két pont vagy két vessző helyett gyakran egy pont és egy vessző, vagy egy vessző és egy pont kerül. További XVII. századi sajátosságai, hogy az *ü*-t nem *w*, *ŭ* vagy *ü*-vel írja, mint a XVI. században, hanem már *ü*- vagy *ü*-vel. Jellegzetes a *j* használatának gyakorisága is. A XVI. században ez a betű csak elvétve fordul elő, s ahol ma *i*-t, *j*-t vagy *y*-t írunk, ott a XVI. századi írásokban *i*-t vagy jobbra *y*- (*j*)-t találunk. A XVII.

században az *i*, *j* és *y* helyett egyaránt mind sűrűbben írnak *j*-t. Az első kéz a *c*-t és *cs*-t egyformán *c₃*-vel jelöli. Ez az írásmód ugyan a XVI. században is általános, Balassa azonban a *c*-t *c₃*-vel, a *cs*-t többnyire *ch*-val, ritkábban *ts*-sel írja. Mind a négy kéz írásában feltűnően gyakori a zöngés (*b*, *d*, *g*) és zöngétlen (*p*, *t*, *k*) zárhangok jeleinek ingadozó használata (*b* helyett *p*, *d* helyett *t*, *g* helyett *k*, vagy megfordítva).

Eckhardt Sándor *Balassi Bálint nyelve és írása* című tanulmányában hívta fel a figyelmet arra, hogy a kódexbeli költeményekben erősen *íz*o nyelvjárási sajátosságokat találunk, holott Balassa sajátkézzel írt leveleiben *íz*o alak legfeljebb elvétve fordul elő.³³ A másolók tehát egyéni nyelvi sajátosságaitak érvényesítették az énekek másolásában. Ez valóban így van, de az *íz*és csak az első kéz által másolt költeményekben feltűnő, a többiben jóval ritkább. Sőt, talán az első kéz sem szándékozott mindenütt *í*-t írni, ahol mi — *i*-hez hasonló *e*-i miatt — ma hajlandók vagyunk *í*-t olvasni.

A 2. kéz mindössze egy lapnyit másolt a kódex 18—19. lapján. Erősen jobbra dülő, kapkodó, kezdetleges írása valamennyi másolóé között a legrosszabbul olvasható. A szavak után gyakran — minden ok nélkül — pontot vagy vesszőt tesz. A *z*-t az általánosabb *3* helyett többnyire *z*-vel írja.

A 3. kéz másolta a kódex 20—28., 45—49. és 64—65. lapját. Összesen körülbelül 16 lapot. Jellegzetes, kiíratlan, szarkaláb-írás. Az *sz*-et — az akkortájt közönségesebb *3*, *β* helyett — gyakrabban *s₃*-szel írja. Hanyagságból néha tompa ékezetet tesz (*è*) a zárt hosszú *é* fölé. Sűrűbben előfordul, hogy *az* helyett, ha utána mássalhangzóval kezdődő szó következik, *a*’-t vagy *á*-t ír. Szilády és Dézsi a 2. és 3. kéz írását egynek (B) nézte.

A 4. kéz a kódex 64—140. és 162—181. lapját másolta. A közből üresen hagyott leveleket nem számítva, mintegy 72 lapot írt be. Akik eddig a kódexet vizsgálták, az 1. és 4. kéz írását azonosnak (A) tekintették, bár a két írás elég élesen elüt egymástól. Az 1. kéz gömbölyűbb betűi közelebb állnak a mai írásképhez, míg a 4. kéz szaggatott, pálcás betűi a XVII. század egyik nehezebben olvasható — a mai szemnek szokatlanabb, több gótikus elemet tartalmazó — írástípusát képviselik. Jellemző sajátosságai, hogy a *z*-t *3* helyett néha *z*-vel írja, a *cs*-t *c₃*-vel, de még gyakrabban *ch*-val jelöli. Az *ő*-nek *eo* vagy *ö* a jele, de van egy furcsa *ö*-je is, amelynek kezdőszára horogba hajlik vissza. Nyilván az *eo* írásmód csökevénye. Az első négy kéz mindegyikénél fellelhető az *u*-nak *u*-val vagy *v*-vel, a *v*-nek pedig *u*-val, *v*-vel vagy *w*-vel való jelölése. Az 5. és 6. kéz már a mai írásmód szerint élesen megkülönbözteti egymástól az *u* és *v* jelét.

Az 5. kéz az 1. és 4. kéz által üresen hagyott 102—116., 158—172. lapra utólag Zrínyi költeményeit jegyezte le. A kódexnek mintegy 21 lapját írta be. Apróbetűs, jellegzetesen szálkás írás. A hosszú *f*-t és *3*-t ritkán használja,

³³ Magyar Nyelv. 1943. évf. 91—93. l.

helyettük *s-t* és *z-t* ír; az *sz-t* β -szel jelöli; az *é-t* többnyire ékezettel írja; az *ö, ő* és *ü, ű* hangot egyaránt kétvesszős *ö*-vel és *ü*-vel írja.

A 6. kéz a kódexnek utolsó négy (181—184) lapját másolta. Szép gömbölyű betűkkel ír. Szinte mindegyiket külön rajzolja. Helyesírása viszonylag valamennyi másolóé közül legközelebb áll a maihoz. Feltűnő néhány szokatlanabb ékezet használata (*ó, à, ù*). Mind a hat másoló írásában megtaláljuk a *gy*-nek *gi, gj, gh, gy* vagy *gy*; az *ly*-nek *li, lj, ly* vagy *ly*; az *ny*-nek *ni, nj, ny* vagy *ny*; a *ty*-nek *ti, tj, ty* vagy *ty* jelölését.

A 7. kéz csak tollpróbákat tett az 56. lapon.

A Balassa-kódex törzssanyagát valójában az első négy kéz másolta. Balassa költeményeinek lejegyzésében az 1., 2., 3. és 4. kéz vett részt, Rimay verseit az 1. és 4., a „mostani poéták” szerzeményeit pedig a 4. írta a kódexbe. A Zrínyi-részek (5. kéz) és a két utolsó cantio (6. kéz) utólagos járulécai a kéziratnak.

A helyesírást és az írásképet tekintve az egész kódex XVII. századi másolat. Az első négy kéz írásának jellege a XVII. század második negyedére utal, az 5. kézé a XVII. század második felének közepére. Mindeniknél későbbi, a XVII. század végéről való a 6. kéz írása.

Thaly, Szilády és Erdélyi Pál a kódex egyik bejegyzéséből úgy vélte, hogy az még Balassa életében készült.³⁴ Sőt, Szilády azt is bizonygatta, hogy a másolója Balassa „inasa”, Hartyáni Imre volt.³⁵ Ezt a nézetet támogatta Erdélyi Pál is.³⁶ Elsőnek Dézsi figyelmeztetett arra, hogy Balassa és Rimay énekeit XVII. századi írással ugyanaz a másoló jegyezte a kódexbe, s hogy a nyomtatásban megjelent énekek munkamegtakarításból nincsenek benne le-másolva, legfeljebb kezdő szakaszuk, márpedig Balassa és Rimay istenes énekei 1632 előtt nem jelentek meg nyomtatásban s így a Balassa-kódex nem keletkezhetett Balassa életében. „A szellemesen vitatott Hartyáni Imre feltevés — írja Dézsi — legfeljebb úgy módosul, hogy a Radvánszky-kódex a Hartyáni másolatának másolata. De lehetne a Balassa fogságában magát énekmondással vigasztaló Pál deák, a végrendeletben szintén szereplő Hunyadi Pál is, a Hartyáni-feltevést támogató »Maga gondolta nótá«-t szembe-állíthatjuk a többször idézett »Palkó nótájá«-val. A fontos az, hogy a kódex, ha második vagy harmadik változatban is, Balassa leírt könyve...³⁷ Hartyániról, Hunyadi Pálról s általában arról, hogy ki készítette azt az ősmásolatot, amelyről a Balassa-kódexet leírták, adatok hiányában meddő dolog vitázni; annál inkább, mert Waldapfel József meggyőzően igazolta, hogy a nótajelzésben „az magam gondolt” vagy „Magam gondolván” szövegrész valamely nóta kezdő szavai s nem azt jelzik, hogy a költő vagy a másoló által „kigon-

³⁴ Ld. a kódex 99. lapján levő bejegyzést.

³⁵ Szilády idézett Balassa-kiadásában XLVIII—XLIX. l.

³⁶ Erdélyi Pál: *Balassa Bálint*. Budapest, 1899. 185. l.

³⁷ Dézsi idézett Balassa-kiadásában CII. l.

dolt“ nótára készült az alatta következő ének.³⁸ Erdélyi Pálnak a Hartyáni-feltevést támogató bizonyítéka ezzel is megdöntöttnek tekinthető s meg kell vallanunk, hogy nemcsak az ősmásolat írójának, de még a Balassa-kódex másolóinak személyéről sem tudunk semmi bizonyosat.

Meg kell elégednünk azzal, hogy a Balassa-kódex vitathatatlanul XVII. századi másolat.

Dézsinek amaz előbbi állításával szemben, hogy a ránkmaradt kézirat Balassa „maga kezével írt könyvé“-nek csak második vagy harmadik másolata lehet, felmerült az a nézet is: nem készülhetett-e a Balassa-kódex a XVII. században közvetlenül a költő kéziratából? Ezt a gondolatot Eckhardt Sándor vetette fel *Balassi Bálint nyelve és írása* című tanulmányában.³⁹ Eckhardt Sándort meglepte a kódex bevezetésében a másolónak az a kijelentése, hogy Balassa írása nehezen olvasható. Vajjon miért mondhatta ezt, amikor kevés írással foglalkozó embernek volt a költő korában olyan szép, gondos, kiírt írása, mint éppen Balassának? „Többnyire kis, takarékos betűkkel ír, finom tollal; pontozása gondos. Balassi írása első látásra elárulja a sokat író és tanuló embert.“ Eckhardt a másoló kijelentéséből úgy véli, hogy az a „kései XVII. században dolgozott, amikor már az emberek elvesztették érzéküket a XVI. századi magyar írás sajátosságai iránt“. Eckhardtnak ebből a magyarázatából az következne, hogy a XVII. századi másoló közvetlenül Balassa kéziratából másolt, s a kódex prózai bevezetése is a XVII. századi másoló szerzeménye. Bizonyosságul még hozzáteszi: „Dézsi is megállapította, hogy a kódex írója előtt ott volt a költő istenes énekeinek valamelyik kiadása, ami szintén a XVII. századra mutat.“ Dézsi megállapítása helyes, csak éppen Eckhardt másként használta fel, mint ahogyan Dézsi értette. Dézsi ugyanis egyáltalán nem gondolt arra, hogy a kódex írója közvetlenül Balassa kéziratából készítette másolatát, sőt ellenkezőleg, elsőnek mutatott rá arra, hogy a kettő között valószínűleg közbeeső másolatok is voltak. Amit Eckhardt Balassa írásáról mond, abban általában igaza van. Nem érthetünk azonban egyet Eckhardtnak további következtetésével. Szerintünk annak a másolónak, aki Balassa könyvéből dolgozott, nem kellett okvetlenül XVII. századnak lennie, azért, mert a költő írását itt-ott talán nehezen olvasta. Akármilyen jól kiírt írás, még egykorú olvasónak is nehézséget okozhat, ha nem szokta meg. A megállapítás lehet különben a másoló teljesen egyéni érvényű nézete is: neki történetesen a Balassa-féle írásmód nem volt minden tekintetben világos. Mert hiszen nem kell feltétlenül azt képzelnünk, hogy az első másoló Balassának talán egyik íródeákja volt; lehetett az valamelyik barátja, ismerőse vagy azok íródeákja is, akinek a költő írása egynémely szempontból szokatlannak tetszhetett, talán éppen apró betűi miatt. Sőt az sem lehetetlen, hogy a kötetben — még ha a versek nem is voltak első fogalmazások — törlések és javítgatá-

³⁸ Waldapfel József: *Balassi költeményeinek kronológiája*. ITK. 1926. évf. 188. l.

³⁹ Magyar Nyelv 1943. évf. 89. l.

sok nehezítették meg az olvasást. De fölvehető — bár semmiféle bizonyíték nincs rá — az a nézet is: hátha az a jóbarát vagy ismerős, aki talán közvetlenül Balassától kapta lemásolásra az énekeket, csak azt hitte, hogy Balassa „maga kezével írt könyvé”-ből merít, valójában pedig a költő valamelyik kevésbé jóírási deákjának, gazdája utasítása szerint készített ének-másolatával bajlódott. Ezt az elgondolást, csak mint lehetőséget vetettük föl, s nincs okunk kételkednünk abban, hogy az első másoló valóban Balassa eredeti kézírata nyomán dolgozott.

A kódex részletes vizsgálata egyébként még inkább meg fog győzni arról, hogy sem Sziládynak nem volt igaza, aki azt hitte, hogy a Balassa-kódex még a költő életében készült másolat, sem pedig Eckhardt nem járt helyes nyomon, amikor arra gondolt, hogy azt Balassa eredeti kéziratából a XVII. században közvetlenül másolták.

3.

A Balassa-kódex eredete, a költő énekgyűjteményének vándorlása — amint már az eddig elmondottak is sejtetik — eléggé bonyolult probléma. A körülötte felburjánzott különféle találgatások és feltevések bozótjában nem könnyű eligazodni. Ha a fő- és mellékkérdések útvesztőjében nem akarunk eltévedni, minden felmerülő szempontból külön-külön kell megvizsgálnunk a kódexet. Ez kissé hosszadalmas eljárás ugyan, de mégsem vállalkozhatunk arra, hogy a kódex egy-egy helyéhez fűződő különböző problémákat egy helyen tárgyaljuk. Lépésről-lépésre haladva talán világosabban, áttekinthetőbben sikerül a kérdések szövevényébe bevilágítanunk.

Az előbb elmondottakból annyi már kiderült, hogy a kódex XVII. századi másolat. A kérdés most már az, mi a viszony a költő „maga kezével írt könyve” és a Balassa-kódex között? A XVII. században közvetlen a költő kéziratáról készült-e a kódex, vagy a kettő között volt még több közbeeső másolat is? Mi az, ami az eredeti kéziratból többé-kevésbé épen került át a XVII. századi másolatba és mennyi az, ami a közbeeső másolatok során tapadt hozzá vagy kopott le róla?

Balassa eredeti kézírata és a kódex kapcsolatát részben Waldapfel József igyekezett tisztázni idézett tanulmányában. Dézsi és Waldapfel is — a nélkül, hogy részletesebben bizonyítaná — azt a nézetet vallja, hogy a XVII. századi kódex nem készülhetett közvetlenül Balassa „maga kezével írt könyvé”-ből, azaz a Balassa-kódex legalábbis másolat másolata. Ezt abból következtették, hogy a kódex egy helyen (99. l.) Balassáról, mint előről beszél. E helynek ilyen értelmezése azonban magában foglalja már azt a feltevést, hogy a kódex 99. lapján található szöveg nem Balassától származik, hanem az a másoló magyarázata. Vagyis a kódexnek vannak olyan szövegrészei, amelyek attól az ősmásolótól származnak, aki a költeményeket Balassa kéziratából kiírta.

Ilyen a bevezetés, amely elmondja, hogy ezeket az énekeket Balassa „maga kezével írt könyvéből” másolták. „Vétek kevés helyen esett benne, az sem egyébtől lőtt, hanem az Balassi írásának nehéz olvasása miatt.” A költő maga írta meg „külön-külön mindenik éneket mikor, miről és kiről szerzette”, sőt „az notáját is mindenikinek följegyzette”.

E bevezető rész után, amely tartalmánál fogva nem származhat Balassától, sorszámozva harminchárom ének következik, hihetőleg úgy, ahogyan azokat a másoló a költő kéziratában találta. Balassa kéziratában természetesen a XXX. ének nem volt csonka, megvolt benne a XXXI. (ma már ismeretlen) költemény, a XXXII. *Aldj meg minket Uristen* kezdetű éneknek sem hiányzott az eleje és a XXXIII. ének is teljes szövegével szerepelt.⁴⁰

A kódex 57. lapján újabb prózai bejegyzés következik; összekötő szöveg a kézirat első és további részei között, amely egyrészt lezárja az első részt, másrészt bevezeti a következőt. Felvilágosít arról, hogy az első harminchárom éneket Balassa „gyermekségétől fogva házasságáig” szerzette. Két ének hiányzik ugyan közülök, az egyik a *Vajjon meddig akarsz engem kesergetni* kezdetű virágének, amely elveszett, a másik a *Láss hozzám ödvessígemnek Istene* kezdetű könyörgés, amelyet, úgy látszik, Ugnotnének (Ungnadné Losonczy Anna) és Nyiri Báthori Istvánnak is megküldött Balassa, de másolata nem maradt róla. Ezzel zárul az első rész. A következőt azzal vezeti be, hogy ezután már azok következnek, amelyeket házasságában és feleségétől való elválása után szerzett, jobbrészre virágénekek, mind Júliáról, mely névre azért keresztelte szerelmesét, hogy a régi poétákat ebben is kövesse, kik közül Ovidius Corinnának, Joannes Secundus Júliának, Marullus Neaerának nevezte szerelmesét.

Míg a kézirat bevezetéséről nyilvánvaló, hogy az annak a másolónak szerzeménye, aki Balassa könyvéből az énekeket kiírta, ezt ilyen határozottan erről az összekötő szövegről nem állíthatjuk. A költőről ugyan itt is harmadik személyben van szó, de ez nem döntő érv a másoló szerzősége mellett, mint ahogyan az sem valószínű, hogy a versek argumentumát a másoló írta volna át harmadik személybe. Balassa elég példát találhatott harmadik személyben írt argumentumok szerkesztésére a korabeli humanista költők kiadványaiban. Tartalmilag pedig az összekötő szövegben semmi olyan nincs, ami Balassa szerzőségének ellentmondana. Igaz, hogy olyasmi sem, ami kétségtelenné tenné azt, hogy az a költőtől származik. Elveszett és másoknak megküldött énekekről a másoló is tudhatott, akár Balassa, akár a körülményekkel ismerős más személy közléséből. Hiszen Rimay is kezdősora szerint ismert több olyan Balassa-éneket, amelyet elveszetteknek hitt. Köztük olyanokat is, amelyekről kódexünk még mint elveszettekéről sem emlékezik meg, de viszont olyat is, amelynek kódexünkben teljes szövege megvan.⁴¹ Ebből az összehasonlításból

⁴⁰ A XXX. és XXXIII. ének között a kódexben lévő származásbeli ugrás magyarázatára ld. szövegkiadásunkban a 45. lapon e helyhez fűzött jegyzetünket.

⁴¹ A Balassa-kódex még kezdősora szerint sem említi meg a *Pokolbeli kísértetek fogalnak* és az *Eger, vitézeknek ékes oskolája* kezdetű éneket; viszont a *Szít tüzet Zsuzsánna* kezdetű

nemcsak az derül ki, hogy a Balassa-kódex és Rimay versgyűjteménye között nincs közelebbi kapcsolat, hanem az is, hogy a Balassa-kódex — noha a költő saját könyvéből írták ki — mégsem tartalmazza minden „világi“ versét, sőt a közülök elveszetteknek sem mindegyikéről tud. Minthogy pedig a kódex emez összekötő szövegen kívül csak egyszer emlékezik meg (60. l.) elkallódott vagy legalább is olyan versről, amelynek másolata Balassának nem volt meg, az említett körülmények meggondolásra késztetnek: hátha mégsem a költő, hanem a másoló foglalta össze ebben az összekötő szövegben az énekekről szerzett egynémely értesülését? Sőt előre veti árnyékát az a gyanú is, hogy a kódex Balassa-énekei nem mind a költő saját könyvéből kerültek a másolatba, azaz a Balassa „maga kezével írt könyve“ nem tartalmazta mindazokat a költeményeket, amelyek e kódexben a költő neve alatt találhatók.

Az összekötő szöveg után folytatólagos sorszámozással (XXXIV—LXI) huszonnyolc ének következik, jobbra a Júlia-ciklus darabjai. Az utolsó költeményt, a *Vitézek mi lehet* kezdetű katona-éneket, (amely az eredeti kéziratban nyilván szintén teljes szövegével szerepelt) a kódex 99. lapján zárószó jellegű újabb prózai bejegyzés rekeszti be: „Még vadnak ennéhány Istenhez való énekek, kiket a psalmusokból is, magátul is szerzett, ki mindenestül is tíz, azok más könyvben vadnak; nem is adja azokat ki meddig több psalmust nem fordít meg azokhoz. Azért e világi éneket a Jepthes históriájátul elválva, ki még nem kész...“ Ebben a rövid néhány sornyi csonka szövegben egész sereg probléma bujik meg.

Vajjon Balassa zárta-e le kibujdosása előtt (minthogy az előző rész utolsó énekei 1589-ből valók) e sorokkal azt a könyvét, amelybe addig világi énekeit gyűjtötte? Aligha, hiszen kódexünkben utóbb még több — kibujdosása előtt itthon szerzett — énekének másolata is megvan (LXXI., LXXII., LXXIV.).

Vagy talán a Júlia-ciklus kinyomtatása volt-e szándékában — mint Waldapfel József a versek történeti háttérét megvilágító argumentumokból gondolja — s ehhez írta volna a költő záradékol az idézett megjegyzést?⁴² Ez sem valószínű. A ciklus összeállítása bármilyen tervszerűnek látszik is, így, ahogyan a kódexbe a Balassa-verseknek ezt a második részét — végén a három (LIX., LX., LXI.) oda nem illő énekkel — a másoló leírta, a költő aligha szánta kiadásra. A nyomtatott versek olvasója számára meg különben is mi értelme lett volna annak, ha Balassa megemlíti, hogy az időközben szerzett istenes énekeket más könyvbe írta le és gyűjtötte össze? Ez a *más könyv* csak egy valaki számára lehetett fontos: a másoló számára, aki Balassának ehhez a másik könyvéhez nem tudott hozzáférni. Ezért következik a Balassa-kódexben a zárósorok után — a LXII. és LXIII. éneket most figyelmen kívül

ének szövege teljesen megvan a kódexben, amelyet pedig Rimay nem tudott megszerezni. Mind a kódex, mind pedig Rimay csak kezdősora szerint ismeri az *Egy nagy követséggel* kezdetű költeményt. (V. ö. Dózsi idézett Balassa-kiadásában 11—12. l.)

⁴² Waldapfel József: *Balassi költeményeinek kronológiája*. ITK. 1926. évf. 190. l.

hagyva — körülbelül 17 lapnyi üres hely, amelyen az említett tíz istenes éneknek még a kezdősorai sincsenek meg, ami nem lehet véletlen, még kevésbé a későbbi, XVII. századi másolók gondatlanságának következménye, hiszen a kódex egyéb helyén a nyomtatásban már megjelent és általuk munkamegtakarításból le nem másolt énekeknek legalább kezdősorát feljegyezték. Általában ezt az egész zárósó jellegű bejegyzést csak akkor tudjuk kellően értelmezni, ha azt a másoló szerzeményének tekintjük, s csakis így tudjuk a kódex további — Balassa költeményeit tartalmazó — részének összetételét elfogadható módon megmagyarázni.

A *Vitézek mi lehet* kezdetű énekkel a másoló nyilván valaminek a végére ért, mégpedig, szerintünk, Balassa „maga kezével írt könyvé”-nek, amelyből eddig másolt. Tudomása volt azonban arról, hogy a költőnek vannak még istenes énekei is, más könyvbe összegyűjtve, amelyekhez azonban egyelőre nem tudott hozzáférni, úgy látszik azért, mert Balassa nem volt hajlandó azokat kezéből kiadni mindaddig, míg több más zsoltárt is nem fordít hozzájuk. A másoló azonban talán hosszabb ideig is hiába várt, az említett istenes énekeket nem tudta megszerezni, viszont időközben egy vagy több másféle Balassa-vershez mégiscsak hozzájutott. Hogy gyűjteményébe ezeket is lemásolhassa, helyet hagyott a tíz istenes éneknek s azontúl lemásolgatott minden Balassakölteményt, ami éppen keze ügyébe került. Az idézett zárósortok után és az üresen hagyott lapok előtt azonban két istenes ének is találunk (LXII. és LXIII.).⁴³ Ezt a két könyörgést — amint már Waldapfel is megjegyezte — utólag írhatta be a másoló az amúgyis istenes énekek számára fenntartott helyre. Valószínűleg nem is ama tíz közül valók, hanem Balassának újabb szerzeményei, amelyek talán akkor jutottak a másoló birtokába, amikor a LXXI. és a következő énekek közül már többet lemásolt. Mindezekből tehát önként következik, hogy a zárósortok után a kódexbe lemásolt énekek már nem a költő „maga kezével írt könyvé”-ből kerültek oda, hanem azokat időközönként több kéziratból másolta össze a Balassa-versek gyűjtője.

Vajjon helyes-e ez a nézet? A kérdés részletesebb vizsgálata tán nyújthat számunkra némely biztosabb fogódzót.

A záróbejegyzést és a tíz istenes éneknek szánt helyhagyást a másoló aligha találhatta így együtt Balassa „maga kezével írt könyvé”-ben, mert mi értelme lett volna annak, hogy a költő *ebben* a könyvében helyet hagyjon a tíz éneknek, amikor azokat már *szándékosan* egy *másik* könyvébe írta össze s azután még öt más ének (LXXI.—LXXV.) jegyezzen ugyanabba, mégpedig úgy, hogy az 1589-ben szerzett nem Júlia-énekeket (ilyen az LIX., LX., LXXI., LXXII., LXXIV. ének) a zárósortok és az istenes énekek számára üresen hagyott hely közbeiktatásával indokolatlanul kettévágja. A kódex e helyén nyilvánvalóan érezhető törésnek csak egy elfogadható magyarázata lehet: Ba-

⁴³ Ezek közül a LXIII. éneknek az ősmásolatban természetesen szintén megvolt a teljes szövege.

lassa „maga kezével írt könyvé“, amelyből a másoló dolgozott, a másolás idején (1589?) a LXI. énekkel megszakadt. Az előbbiekből az is világos, hogy az említett záróbejegyzés és a helyhagyás Balassa „maga kezével írt könyvé“ben ellentmondó volna. E kettő együtt csak a másoló gyűjteményében indokolt. Azaz, ő hagyott helyet a tíz istenes ének számára s éppen ezekre való tekintettel a költemények sorszámozásában is a másoló ugrott LXI-ről LXXI-re — tévesen ugyan, mert ez csak kilenc számhely, ami megint csak arra vall, hogy a számozás kissé gépiesen, kellő meggondolás nélkül történt, vagyis a hibát inkább a másoló követhette el, mintsem a költő, aki talán jobban vigyázott volna arra, hogy hány számhelyet kell fenntartania az istenes énekeknek. A kódexnek éppen ebből a helyéből következtethetünk arra is, hogy az énekek számozása, ha talán nem is az elejétől (bár ez sem lehetetlen), de a LXII. sorszámtól kezdve mindenképen a másolótól származik.

Balassa „maga kezével írt könyvé“-nek lemásolása után, a költő kibujdosásáig (1589 őszeig) szerzett énekeihez (LXI—LXXI.) a másoló, úgy látszik, elég könnyen hozzáférhetett. Sőt Balassának lengyelországi tartózkodása elején írt Coelia-dalait is sikerült megszereznie. Ezeket alighanem megbízható forrásból merítette. Egy sincs köztük olyan, amelynek hitelességéhez kétség férne. Ismeretes, hogy Balassa önkéntes száműzetéséből küldözgetett verseket hazai barátainak. Vagy ezektől vagy közvetlenül Balassától kaphatta meg a másoló is a költeményeket. A Coelia-dalok új számozású (I—X-ig) darabjai, úgy látszik, így tizes csoportba fűzve kerültek hozzá. Éppen ez a külön számozás is egyik bizonyossága annak, hogy a Balassa-kódex e harmadik részét több kéziratból irogatta össze a másoló.

A Coelia-dalok után még nyolc Balassának tulajdonított számozatlan ének következik. Valamennyi között ez a kódex legzavarosabb részlete. Az énekek hitelességéhez is szó fér. A *Boldog az ki akarsz lenni* és a *Segítségül hílak téged jó Istenem* kezdetű éneket nemcsak stílusa, hanem már az is gyanússá teszi, hogy Balassa és Rimay egykorú kiadásai egyiket sem ismerik; a *Forog az szerencse* kezdetű pedig „incerto authore“ közlik.⁴⁴ A *Forog az szerencse* kezdetű költemény a nyomtatott kiadásokból ismert utolsó versszaka szerint 1604-ben készült. Ha ez a versszak nem utólagos hozzáköltés, akkor az ének nem lehet Balassa szerzeménye, s az ősmásolatba legkorábban 1604/5 táján kerülhetett. Minthogy pedig még utána is másoltak a kéziratba énekeket, ebből arra következtethetünk, hogy a számozatlan költeményeket körül-

⁴⁴ A *Boldog az ki akarsz lenni* kezdetű ének nótajelzése a *Legyen jó idő csak kezdetű* Rimay-ének. Dézsi és Waldapfel úgy gondolja, hogy ez a nótajelzés utólagos, mert nem valószínű, hogy Balassa Rimay egyik énekének nótájára írta volna költeményét. Ez a nézet nem lehetetlen. Mi azonban inkább abban kételkedünk, hogy a *Boldog az ki akarsz lenni* kezdetű vers Balassa szerzeménye. S ha arra gondolunk, hogy ezt az éneket talán az 1590-es évek közepe táján írta valaki, az közvetlenül is választhatja a *Legyen jó idő* kezdetű éneket nótául, mert egyrészt abból, hogy már egy Balassának tulajdonított vers előtt nótajelzésként szerepel. másrészt pedig mivel Rimay versei közt is az első istenes ének, a szerző egyik ifjúkori versének kell tekintenünk.

belül 1590 és 1610 között, azaz mintegy húsz évnyi időközben írhatták az ősmásolatba.

A *Gyámoltalan már az én életem* kezdetű ének eredete, részben hibás argumentuma miatt, szintén kétséges. A nyolc vers között újra szerepel némi szövegeltéréssel a *Cupido szívemben sok tüzes szikrákkal* kezdetű költemény is, melyet a kódex második énekeként egyszer már bejegyzett a másoló; utolsónak pedig a IV. és V. Coelia-énekből összetákolt egyveleg, amelyet nyilván nem Balassa, hanem valaki más szerkesztett így egybe. E két utóbbi költemény is azt bizonyítja, hogy az ősmásolatnak ez a része már nem a költő „maga kezével írt könyvé”-ből való, mert Balassa aligha írta le gyűjteményébe kétszer ugyanazt az éneket s az sem valószínű, hogy két énekből egy harmadikat szerkesztve, azt újra bejegyezte szerzeményei közé. Arról azonban tudunk, hogy mások — pl. Batthyány Ferenc is — állítottak össze különböző Balassa-versrészletekből ilyen egyveleget.⁴⁵ Az utolsó vers hasonló módon kerülhetett a kódexbe.

Bár nem lehetetlen, hogy a közben eltelt hosszú idő miatt az ősmásoló nem emlékezett az egyszer már lejegyzett énekekre és mint újabban megszerzett Balassa-verseket írta gyűjteményébe, mégis ez a két ének azt a gondolatot ébreszti bennünk, hogy az utolsó számozatlan, Balassának tulajdonított költeményeket, vagy azoknak egy részét talán nem is ugyanaz a másoló írta a kéziratba, mint aki a költő saját könyvéből az ősmásolatot készítette. Csak erősíti a gyanút, hogy a gyűjtemény végén jóformán csupa kétes hitelességű, nem közvetlenül a költő kézíratai nyomán másolt darabot találunk. Olyan szövegeket, amelyek hosszú kerülővel jutottak el a másolóhoz, akinek még bizonytalanná vált forrásai is hamarosan elapadtak. Nem lehetett ez véletlen s nem is egyedül Balassa külföldi tartózkodása volt ennek az oka, hiszen a Coelia-dalok is lengyel földön születtek, mégis belekerültek az ősmásolatba. Feltűnő azonban, hogy 1590 után szerzett Balassa-ének egy sincs a kódexben. Vajon miért? A másoló vesztette volna el ennyire kapcsolatait a költővel vagy annak barátaival? Vagy Balassa nem küldött meg hazai barátainak újabb verseiből semmit? Alig képzelhető el. Annál kevésbbé, mert 1591-ben még Braunsbergből (Transperga) is írt Rimaynak s könyveket és verseket is küldött levele mellett.⁴⁶ Valami másnak kellett itt történnie, s mindezeknek a kérdéseknek a nyitját másutt kell keresnünk. Talán nem tévedünk, ha megint a másoló személyében, illetőleg az ősmásolat sorsában bekövetkezett változásra gondolunk. Mintha az összes körülmények a mellett szólnának, hogy az ősmásolat még Balassa életének utolsó éveiben gazdát cserélt. Az új tulajdonos még hozzáírogatott néhány kezeügyébe kerülő éne-

⁴⁵ Eckhardt Sándor: *A körmenői Balassi-emlékek*. Egyetemes Philológiai Közöny 1943. évf. 45. l.

⁴⁶ Rimay János munkái. Kiadja Bárány Radvánszky Béla, Budapest, 1904. 253. l. — Eckhardt Sándor: *Balassi Bálint az Oceanum mellett*. Magyar Könyvszemle 1943. évf. 245—251. l.

ket a kéziratához, de olyan gonddal, szinte rendszerességgel, mint az első másoló, Balassa-költeményeket nem gyűjtött többé. Talán módja sem volt hozzá, talán Balassának időközben bekövetkezett halála után nem is remélte, hogy ilyenekhez még hozzájuthat. Akárhogy is történt, az ősmásolat Balassa költői alkotásainak sután befejezett s a végefelé nem is teljesen megbízható gyűjteménye maradt.

4.

Mi lett az ősmásolat további sorsa, arról nehéz számot adnunk. Az előbb elmondottak után alig hihető, hogy Rimay János énekeit még az első másoló jegyezte volna le Balassa versei után. Ezt valószínűleg már más valaki végezte el. Talán az a másoló, aki a Balassának tulajdonított számozatlan éneket írta a kéziratba, ha egyáltalán volt még benne elég üres hely a Rimay-versek számára. Mert elképzelhető az is, hogy az ősmásolatról időközben új leírás készült s abba írták le Rimay énekeit. De akár még az első másolathoz, akár egy újabbhoz kerültek hozzá Rimay költeményei, ama kéziratban, amelyből a Balassa-kódex másolói dolgoztak, a két költő verseinek már mindenképen együtt kellett lenniök, s a Balassa-kódex Rimay verseit tartalmazó része is csak másolat másolata lehet.

Nézetünk szerint nincs okunk kételkedni abban, hogy Rimay költeményeit még az ősmásolatba jegyezték le Balassa versei után s éppen ezért alábbi fejtegetéseinkben ehhez a felfogáshoz igazodunk.

Mielőtt azonban továbbmennénk, meg kell még említenünk, hogy a szakirodalom a Balassa-kódex Rimay verseit tartalmazó részével és annak eredetével eddig korántsem foglalkozott annyit, mint a Balassa költeményeit magába foglaló rész szöveghagyományának kérdésével. Ez a körülmény arra kényszerít, hogy a következőkben vizsgálatainkat kibővítve, részben a módszeret is ehhez szabva módosítsuk.

A Balassa-énekek után mikor írhatták le Rimay verseit, erre a kérdésre a kódexben nem igen találunk biztosabb fogódzót. Az énekek sem sokat árulnak el róla, mert szereztetésük idejét még hozzávetőlegesen is nehéz megállapítanunk.

A költemények előtt itt is rövid prózai bevezetés áll (148. l.), amelyből megtudjuk, hogy Rimaynak minden költeménye itt nincs meg, mert azt a könyvét, amelyben költeményei mind épen megvoltak, a Tiszába ejtették s „azulta együvé nem szedhették őket csak ennyire is, az mint itt vannak.” Mikor ejtették Rimay verseskönyvét a Tiszába, arról semmit sem tudunk. A bevezetésnek ez a része azonban elárulja, hogy az a másoló, aki Rimay énekeit Balassa versei után leírta, olyan megközelítőleg teljes gyűjteményt nem használhatott, mint Balassa költeményeinek első leírója. Az sem bizonyos, hogy Rimay saját kéziratából másolt, azaz, hogy verseskönyvének elvesztése után a költő maga állította volna össze azt a gyűjteményt, amelyből az első másoló dolgozott, aki a Balassa-versek ősmásolatához Rimay énekeit hozzáfírta.

A Rimay-verseknek ez az első másolója a tanítvány szerzeményeit számdékkal és tudatosan jegyezte közvetlenül a mester költeményei után, mert így nyilatkozik róluk: „méltó, hogy a Balassi írásátul messze ne hagyjuk, mert Balassi Bálinton kívül csak egy magyar sem érkezhetik el véle, bár ugyan igyekezzék is rajta: kiről étéletet tehet akárki az írását olvassa, azmint Balassi Bálint is így szólott felőle éltiben (mond), ha úgy mégy elő dolgozban azmint elkezdte, gyakorolván azt, nemhogy el nem érkeznél véle, de meg is fogsz haladni; sőt halála óráján is őtet vallotta Balassi helyében valónak lenni, kérvén arra, hogy az ő halálát verseivel ékesítse meg, kit véghez is vitt Rimay János, mely írását a több éneki után helyeztettünk.“ Mindebből kitűnik, hogy Rimay verseinek azt a gyűjteményét, amelyből a Balassa-kódex másoló dolgozott, a Balassi halálára írt versek elkészülte után állították össze. Rimaynak ezek a még életében megjelent költeményei Bártfán 1597—98 táján hagyhatták el a sajtót.⁴⁷ A Balassa halálára írt verseket a kódexben, Rimay költeményeinek végén azonban hiába keressük, azok ebbe a másolatba már nem kerültek bele, ugyanazon oknál fogva, mint több más nyomtatásban megjelent Balassa- és Rimay-vers sem. Feltűnő csak az, hogy miért nem jegyezték fel ezeket az énekeket még kezdősoruk szerint sem a Balassa-kódex másolója. További vizsgálataink során talán még erre is feleletet kapunk.

A kódexben található Rimay-énekek I—XXXII-ig terjedő sorszámot viselnek. Teljes szövege azonban csak tizenöt versnek van meg. Az első tizenkét ének szép rendben követi egymást. Ezek jobbra szerelmes versek, a VI., X. és XII. kivételével, amelyeknek — minthogy nyomtatásban is megjelentek — csak kezdősorát jegyezte le a Balassa-kódex 1. keze. A XII. ének után *Szép egynéhány szerelmes versek* cím alatt az *En édes Ilonám* kezdetű, számozatlan költemény következik. Majd a nélkül, hogy a Balassa-kódexben hiány volna, vagy a másoló üres helyet hagyna, a XVI. sorszámmra ugrik át s a *Vitézség embernek* kezdetű istenes énekkel folytatja a kódex 4. keze a másolást a XX. (*Udvar s irigy tisztek*) ének harmadik szakaszának 5. soráig, itt a szöveg megszakad és több mint három lapnyi helyhagyás után ugyanaz a kéz a XXI—XXX. sorszám kihagyásával még két Rimay-éneket (XXXI. *Kedvező szemeddel*, XXXII. *Szűz Mária lakozván*) másol a kódexbe.

A Rimay verseit tartalmazó részben két helyen is törést állapíthatunk meg. A XII. ének után *Szép egynéhány szerelmes versek* cím alatt csak egy szerelmes verset találunk s az énekek számozásában is ugrás van, ami talán azzal magyarázható, hogy az ősmásolatból ezen a helyen néhány lap kiszakadhatott. A másik probléma a XX. ének csonkasága, az utána következő helyhagyás és számozásbeli ugrás. Miért szakad meg a XX. ének a harmadik versszak 5. sorával? A másoló csak ekkor vette észre, hogy olyan költeményt másol, amely már az egykorú kiadásokban megjelent? Vagy az előtte fekvő

⁴⁷ AZ NAGYSAGOS GYARMATHI Balassa Bálintnac Eztergam ala VALO KESZVETI, ... (Hely, év és nyomda megjelölése nélkül.) RMK. I. 1788.

kézirat itt is csonka volt s ezért maradt el a XX. ének többi része? Mindkét nézet lehetséges. Az előbbi azért, mert a XVI. és XIX. ének is olyan, amely már nyomtatásban megjelent s a másoló mégis teljes egészében leírta. Talán csak ekkor kapott észbe, hogy kinyomtatott énekeket másol. Éppen a 4. kéz másutt is követett el hasonló következtetlenséget s leírt nyomtatásban már megjelent verseket. Feltűnőbb azonban a csonka XX. ének után üresen hagyott három lap, amiből viszont arra lehetne következtetni, hogy a másoló előtt fekvő kézirat volt csonka. A helyhagyással még így is baj van, mert az oly kevés, hogy arra tíz ének (XXI—XXX.) semmiképen sem fért volna el. A XXXI. ének előtt tehát a Balassa-kódexből is elveszhetett néhány levél, amelyen még Rimay-versek lehettek. Ha ez igaz, akkor az üresen hagyott hely nem tíz, hanem kevesebb ének számára szólt. E kérdést azonban a fénymásolat alapján eldönteni nem tudjuk, ahhoz látnunk kellene az eredeti kézirat íveinek összeállítását. De gondolhatunk arra is — ha figyelembe vesszük, hogy a XVI. énektől a Rimay-költemények végéig a 4. kéz háromhasábosan másolta az énekeket —, hogy a másoló a kódex végefelé helyhiánnyal küzdött. Talán attól félt, hogy a még hátralévő lapokra nem férnek el Rimay és a „mostani poeták“ versei s a három lap üresen hagyásával csak jelezni akarta, hogy az előtte fekvő kézirat ezen a helyen csonka volt. E feltevés azért is tetszetős, mert nem szorulna külön magyarázatra, hogy miféle versek számára hagyta a másoló az üres helyet. Nyílt kérdés marad azonban ezentúl is, hogy — ha egyáltalán voltak — miféle költemények lehettek ezen a helyen abban a kéziratban, amelyből a Balassa-versekhez Rimay énekeit hozzámásolták?

A kódexben négy kezdősora szerint s tizenöt teljes szövegével lemásolt Rimay-vers között csak kilenc szerelmi éneket találunk s azok is mind a gyűjtemény első felében foglalnak helyet. A XVI. ének után szerelmes vers nem fordul elő. Ha végig tekintünk Rimay egész költői termésén, ránkmaradt költeményeiből ítélve, igazat kell adnunk Ferenczi Zoltánnak, Rimay életrajzírójának, hogy a szűk érzelmi skálájú Balassa-tanítvány szerelmes verset jobbra életének csak első felében írt s költészetének ezt a részét legkésőbb házasságával (1613) lezártak tekinthetjük.⁴⁸ A kódexbeli szerelmes versek sem lehetnek későbbiek. Rimaynak ezek éppúgy ifjúkori szerzeményei, mint katonaelegei, amelyek 1600 táján már mind készen lehettek. A XVI. sorszám után következő istenes és oktató énekek között a XXXI. a versfők tanúsága szerint Kátay Mara Magdolnának készült, aki Bocskay kancellárjának, Kátay Mihálynak volt a leánya. Rimay 1605/6 táján írhatta ezt az éneket a kancellár leányának, amikor mint tanács-úr Bocskay udvarában tartózkodott. Az *Udvar s irigy tiszték* kezdetű éneket tartalmánál fogva Ferenczi Zoltán 1606-ból valónak gondolja, a vers azonban lehetne éppen korábbi vagy későbbi is.⁴⁹ Mégis kétségtelen, hogy bizonyíthatólag 1610 tájánál később szerzett költe-

⁴⁸ Ferenczi Zoltán: *Rimay János*, Budapest, 1911. 116. l. (Magyar Történeti Életrajzok)

⁴⁹ Ferenczi Zoltán: *Rimay János*, Budapest, 1911. 42—43., 181. és 189. l. (Magyar Történeti Életrajzok.)

mény egy sincs a kódex Rimay-énekei között. A gyűjtemény, ha az elveszett versek miatt hiányos is, inkább fiatalabbkori összeállításnak látszik és ezért tartalmaz aránylag kevés költeményt. A bővebb Sajókazai-kódexszel ugyan (minthogy szintén hozzáférhetetlen) nem tudjuk összevetni a Balassa-kódex Rimay-verseit, Radvánszky Béla kiadványából pedig csak sejthetjük, hogy a két kódexben nincs azonos költemény, annyi mégis bizonyos, hogy a Sajókazai-kódexben lévő (keltezett) öregkori versek közül a Balassa-kódexben egy sem fordul elő.⁵⁰

A nyomtatásban megjelent s a kódexben is teljes szöveggel szereplő énekek (*Hogy feledkezik el, Könyörülj énrajtam, Szűz Mária lakozván, Tarts meg Uram engem, Vitézség embernek*) közül a kiadásokban lévő szövegek javított és részben bővített változatai a kódexbelieknek. Lehet, hogy a javítások és toldások magától Rimaytól származnak, hiszen élete második felében istenes és oktató versei elé hosszabb summácskákat is írt, amelyeknek a kódexben még szintén nincs semmi nyoma.⁵¹

Mindezekből a körülményekből ítélve, úgy látszik, a Balassa-versek ősmásolatához Rimay költeményeit 1610 táján írhatták hozzá. Bevezetését az abban foglaltak szerint, az első másoló készítette, aki az ősmásolathoz Rimay verseit lejegyezte. Az énekek közvetlen forrása Rimay saját kézirata volt-e, vagy valamelyik tisztelője gyűjtötte újra össze verseit, ezt a Balassa-kódexből már nem lehet megállapítani. Ha a bevezetés szavaira gondolunk, hihe-tőbb, hogy több kéziratból az első másoló szedegette össze azokat. A Balassa halálára írt verseiről mondja, hogy a gyűjtemény végére helyezte, tehát a verseket rendezgette is. Kétségtelen, hogy az ősmásolat Rimay-része több verset tartalmazott, mint amennyi a Balassa-kódexbe eljutott belőlük. Nem-csak a Balassa halálára írt versek hiányoznak a kódexből, hanem a XVI. számú ének előtt is több költemény. A Balassa halálára írottak — mint nyom-tatásban is megjelentek — lehet, hogy helyszűke miatt maradtak ki a kódex-ből. A XVI. ének előtt lévő hiány azonban arra mutat, hogy a Balassa-versek ősmásolatához lejegyzett Rimay-részből elveszhetett már néhány levél, mire a kézirat huszonöt-harminc év múlva a Balassa-kódex másolóinak kezébe ke-rült. A XXXI. Rimay-ének előtt pedig valószínűleg a Balassa-kódex csön-kult meg.

Rimay költeményei után a „mostani poéták”-ról szóló bevezetés ugyan-annak a másolónak a szerzeménye, aki a Rimay-rész előtt lévő bevezetést is írta, s a *Játszik az szerencse, Oh mely szép dolog volt* és a *Csudálatos nagy bánatja szívemnek* kezdetű énekeket is ő jegyezhetette a Balassa-versek ős-másolatának a végére. Az 1610-es években tehát ezek az énekek is a gyűjte-

⁵⁰ A Sajókazai-kódex is a Radvánszky-család birtokában van. A benne lévő énekeket Báró Radvánszky Béla, *Rimay János munkái*, Budapest, 1904. című kiadványában tette közzé, a kódexről bibliografiai leírást azonban sajnos, nem közölt.

⁵¹ A summácskák kéziratának töredékét kiadta Báró Radvánszky Béla idézett Rimay-kiadásban (309. l.) — A nyomtatott kiadások közül először az 1670. évi lőcsei közli ezeket a hosszabb summácskákat.

ményben lehettek s ezzel lezárult az a kézirat, amelyből a Balassa-kódex másolói dolgoztak.

Sajnos, a kódexben semmiféle bejegyzés sincs arról, hogy azt 1635—1650 táján az ősmásolatból melyik, Balassa és Rimay költeményeiért rajongó felvidéki nemesúr másoltatta. Előbb aligha történhetett a másolás, mert 1632 előtt Balassa és Rimay istenes énekei nyomtatásban nem jelentek meg, már pedig Dézsinek igaza van abban, hogy a másolók előtt ott feküdt az istenes énekeknek valamelyik korábbi (bécsi vagy bártfai) kiadása, mert a nyomtatásban megjelent énekeknek a másolók helyet hagyva, csak kezdősorát vagy első szakaszát jegyezték fel, nyilván időmegtakarításból.⁵² A Balassa-kódex, úgy látszik, egyébként is sietve készült. A másolatot nemesúr csak rövid időre kaphatta kölcsön az ősmásolatot s háza népének íródeákjai vagy tollforgatói közül azt ültette le másolni, aki éppen szabad volt. Lehet, hogy a munkában maga is részt vett. A négy másoló szinte szó közben egymásnak adta át a tollat. Sőt, egyes részeket talán — az elírásokból és hibákból következően — diktálás után írtak. A gyors, gépies munka kitűnik a XXX. Balassa-ének másolatából is, amelynek leírása közben például az 1. kéz vagy kettőt lapozott az előtte fekvő kéziratban, vagy ha az már csonka volt, hiányosságát nem vette észre. A másolók szinte gondolkodás nélkül jegyezték le mindent úgy, ahogyan azt forrásukban találták. Alig is képzelhető, hogy munkájukban valamiféle egységes szempont szerint járhattak volna el. Legfeljebb azt az utasítást követhették nehézség nélkül, hogy a már nyomtatásban megjelent énekeknek helyet hagyva, ezeket csak jelölték. Ebből is látható, hogy a másolat sietve készült, azzal az elgondolással: a nyomtatásban megjelent költeményeket akármelyik kiadványból majd utólag is leírhatják az üresen hagyott helyekre.

Felvethető azonban az a kérdés, vajon valóban a Balassa-kódex másolói hagyták ki először a nyomtatásban megjelent énekeket, vagy pedig ők olyan kéziratból dolgoztak, amelyben azokat már csak jelezték. Vagyis a Balassa-kódex közvetlenül az ősmásolatból készült-e, vagy a kettő között volt még közbeeső másolat is? Nézetünk szerint nem volt. A kódexben ugyanis vannak olyan énekek, amelyek annak ellenére, hogy a legelső kiadásokban megjelentek, mégis teljes szövegükkel szerepelnek (a *Nincs már hová lennem* kezdetű Balassa-ének s a *Könyörülj énrajtam* és a *Vitézség embernek* kezdetű Rimay-vers).⁵³

⁵² Az istenes énekek legrégebb kiadása, amely 1632—35 között Bécsben jelent meg, 1939-ben került elő a marosvásárhelyi Teleki-könyvtárból (ld. *Balassa Bálint istenes énekeinek első kiadása*, Magyar Könyvszemle 1940. évf. 105—126. l. és *Ferenczi Lőrinc és az első Balassa-kiadás*, Irodalomtörténet, 1941. évf. 57—64. l.). Ez a kiadvány megelőzte valamennyi hazai, tehát a legkorábbi bártfai kiadást is. (A bécsi kiadás hasonmását közzétettem 1941-ben Rózsa-völgyi és Társa kiadásában.)

⁵³ Nem vettük itt figyelembe természetesen azokat az énekeket, amelyek először az 1670. évi löcsei kiadásban jelentek meg, mint az *O én édes hazám*, *Pusztában zsidókat* kezdetű Balassa-ének és a *Hogy feledkezik el, Szűz Mária lakozván*, *Tarts meg Uram engem* kezdetű Rimay-ének, mert ezek a kódex másolata idején nyomtatásban még nem voltak ismeretesek.

Mivel magyarázható ez a következetlenség s miért éppen ezeket az énekeket másolták le teljes egészükben? Valamely érdemleges, mélyebb magyarázatot erre hiába keresünk. Megállapíthatjuk azonban, hogy nyomtatásban megjelent verse a másolók közül csak az 1. és 4. kéznek jutott leírásra. Ha mindkettőnél előfordulnának lemásolt és le nem másolt, nyomtatásban megjelent énekek, akkor azt mondhatnók, hogy vagy ők vagy még a közbeeső másolat készítői voltak gondatlanok. Minthogy azonban az 1. kéz sohasem „tévedett“ s minden nyomtatásban megjelent verset csak kezdősora szerint jelölt, viszont a következetlenséget mindhárom esetben a 4. kéz követte el, alig képzelhető el, hogy a közbeeső másolatban a következetlenül lemásolt énekek mindig éppen csak abban a kézirat-részletben lettek volna, amelyet a 4. kéz másolt. Hihetőbb, hogy az 1. kézzel ellentétben a 4. kéz gondatlanabban járt el, s időnként megfélekezett utána nézni annak, hogy egyik-másik ének megtalálható-e a kinyomtatottak között. A „hibát“ tehát a 4. kéz követte el s nem valamely közbeeső másolatból öröklődött, s így nincs okunk kételkedni abban, hogy a Balassa-kódex másolói az ősmásolatból dolgoztak.

A Balassa-kódex másolói, helyesebben a 4. kéz rovására irandó még a kódex 99. lapján lévő prózai szöveg csonkasága is. Az ősmásolatban aligha lehetett befejezetlen ez a zárószó jellegű bejegyzés. A XVII. századi másoló megkezdhetette e prózai rész leírását, de néhány sor után, ráeszmélt arra, hogy a közel félszázad óta halott költő több zsoltárt már nem fog fordítani s a Jephthes históriájának befejezését is hiába várná tőle, mondat közben abbahagyta a másolást. Az időszerűtlenné vált sorok nem érdekelték. Különösen, ha arra gondolunk, hogy az utolsó mondat eredetileg netán így hangzott: Azért e világi éneket a Jephthes históriájától elválva, ki még nem kész, *nem is ír mindaddig, míg több psalmust nem szerez.* A befejezetlen mondat így egészíthető ki a legelfogadhatóbb értelmezéssel. Ami nem is lehetetlen, mert Balassa kibujdosása előtt elkeseredésében tehetett efféle kijelentést barátai előtt, hiszen búcsúzó versében súlyosabbat is mondott, amikor tűzre ítélte éppen azokat a verseit (t. i. a Júliához írt szerelmes énekeket), amelyek bűnül egyebet néki nem nyertek. Ilyenfajta megjegyzés azonban nem igen illett az ősmásolat további tartalmához, mert abban a 4. kéz bizony ezután is túlnyomólag szerelmes verseket talált. De ha ennyire gondosan talán nem vizsgálta is végig a következő költeményeket, annak mégsem láthatta értelmét, hogy Balassáról, mint előről beszéljen negyven-ötven évvel a költő halála után. Lehet ugyan, a 99. és 100. lapot a 4. kéz azért hagyta üresen, hogy a zárósorokat megfelelő formában tartalmilag majd átírja, de a sietős másolásban aztán ez is elmaradt, aminthogy a nyomtatásban megjelent versek közül sem másoltak le utólag egyet sem az üresen hagyott helyekre.

A kódex üresen maradt lapjait később az 5. kéz használta fel Zrínyi idilliumainak és a *Szigeti veszedelem* I—II. énekének bejegyzésére. Ezek a részek 1651 (a *Szigeti veszedelem* megjelenése) után kerültek a kódexbe, mégpedig, úgy látszik, nem közvetlenül Zrínyi eposzának nyomtatott kiadásából, hanem

valamely arról készült másolatból. A kódex talán már nem is volt annak a birtokában, aki számára készült, amikor Zrínyi költeményeit beleírták. Hiszen a Balassa-kódex első tulajdonosa még ismerte az üresen hagyott lapok eredeti rendeltetését, s talán meg sem engedte volna, hogy azokra oda nem való szöveg kerüljön. Az 5. kéz írása és helyesírása is a kódex elkészülése után 20—25 évvel későbbre, az 1660—70-es évekre utal. Ennyi idő múlva a kézirat bízvást új gazda kezébe kerülhetett, aki már nem törődött a hiányzó énekekkel s papír szűkében lévén Zrínyi költeményeit az üres lapokra kezdte el másolni. Miért hagyta a *Szigeti veszedelem* leírását a II. énekkel abba, ma már nehéz lenne eldönteni (talán időközben hozzájutott egy nyomtatott példányhoz?), csak annyi bizonyos, hogy a kódex végén üresen hagyott nem egészen négy lapon már nem folytatta a *Szigeti veszedelem* másolását, mert arra a 6. kéz a XVII. század utolsó harmadában Petkó Zsigmondnak *Panaszolkodással, keserves jajszóval* (1666) kezdetű énekét s a *Gondolkodjál szegény magyar* kezdetű cantiót másolta. Thaly és Baros Gyula az ének tárgyából és hangulatából úgy sejtí, hogy az utóbbi szerzője is Petkó Zsigmond, aki ezt az éneket 1666 és 1670 között írhatta. E két cantiót későbbi bejegyzésnek tartjuk, mint a Zrínyi-részeket; szereztetésük ideje is, de még inkább az írás jellege késztet erre. Azon talán senki sem csodálkozik, hogy Zrínyi költeményeit nem a kódex végén kezdték el másolni, noha ott volt még három és fél üres lap. Hiszen a másoló nyilván papírhány miatt, szükségből folyamodott ilyen másolási formához, s ha már erre kényszerült, nem lett volna értelme, hogy a kódex végén kezdje a másolást és aztán ugorjon vissza a közben üresen maradt lapokra. Valószínű tehát, hogy a két utolsó cantio a kódexbe egyszerűsmind legkésőbbben is lemásolt ének.

Dézsai úgy véli, hogy a kódex végén több levél elveszett, s a *Gondolkodjál szegény magyar* kezdetű ének is csonka. Szerintünk ez utóbbi feltevésre semmi ok nincs, tartalmilag a költemény befejezettnek tetszik, s az utolsó szakaszok zsúfolt írásából éppen arra kell következtetnünk, hogy a másoló igyekezett helyet szorítani az egész éneknek. A kódex végéről vészett-e el néhány levél, ezt a fénymásolatból megállapítani nem tudjuk. Általában — amint már eddig is érintettük néhányszor — megoldatlanul kell hagynunk néhány olyan kérdést, melyre feleletet csak az eredeti kézirat vizsgálata nyújthatna.

Összefoglalásul a Balassa-kódex eredetét a következőképen vázolhatjuk:

I. Balassa „maga kezével írt könyve“. Az I—LXI-ig terjedő énekeket tartalmazta. — Ez a kézirat elveszett.

II. Az ősmásolat. Még Balassa életében (1589—1590 táján) készült a költő „maga kezével írt“ könyvéből, amelyhez a LXII. énektől a Coelia-ciklus végéig az ősmásolat írója gyűjtötte össze több kéziratból az énekeket. Balassa életének vége felé az ősmásolat új tulajdonos birtokába vándorolhatott, aki a Balassa-versek végén lévő számozatlan énekeket 1610 előtt jegyezhetette a kézírathoz. Még ugyanaz a másoló vagy talán már egy másik írta hozzá 1610

táján Rimay költeményeit és a „mostani poéták“ verseiből az első harmat. Akárcsak Balassa verseinek eredeti gyűjteménye, az ősmásolat is elkallódott.

III. A *Balassa-kódex*. Az ősmásolatról 1635—1650 között négy kéz másolta. A másolók csak kezdősoruk szerint jelölték a nyomtatásban akkor már megjelent Balassa- és Rimay-énekeket. 1651 után az üresen hagyott helyekre Zrínyi költeményeit, majd 1670—1680 táján a két utolsó cantiót jegyezték a kódexbe.

A Balassa-kódex szövegállománya 1680 táján lezárult, az 1690-es években történt bekötése óta pedig levélállománya sem változott.

5.

Eckhardt Sándor Balassa Bálint nyelvéről és írásáról szóló tanulmányában az alábbiakat mondja: „...ha egyszer a Sajókazán hozzáférhetetlenül lappangó kódexhez hozzájuthatunk, vagy legalábbis fényképmásolatot kaphatunk róla, ezt a kódexet előbb a maga eredeti alakjában kell kiadnunk, mert a javítási hozzávetéseknek tág tere nyílik, s utána meg kell kísérelnünk az eredeti szöveg helyreállításának munkáját.”⁵⁴ A kódex fénymásolatához, szerencsés véletlen folytán, hamarabb hozzájutottunk, mint bárki is remélte volna s ezzel megnyílt az út Balassa költeményeinek igazabb megismerése felé. Az Eckhardt Sándor által körvonalmazott tennivalók első felét kiadványunkkal akarjuk valóra váltani. A kódexet a maga eredeti alakjában nyújtjuk át a sokáig további kutatás számára.

Kiadásunk első részében a kézirat hasonmását közöljük, második felében pedig a betűhív szöveget. Arra törekedtünk, hogy amennyire egyáltalában emberileg lehetséges, a nyomtatott szöveg hű tükre legyen a kéziratnak. Helyesírásban, központozásban követtük az írás szeszélyeit és következetlenségeit is. A rövidítéseket sem oldottuk fel, sőt a függőleges hullámvonallal írt rövidítésjelet is megtartottuk. Ezek a betűk (á, i, ó, ú, ih, í) nem tévesztendők össze az egyszerű ékezetes betűkkel (á, i, ó, ú). Könnyebb megkülönböztetés végett a függőleges hullámvonalat nagyobbra csináltatni nyomdatechnikai okokból nem lehetett, mert az átlagos betűmagasságot a jeles (ékezetes) betűk sem haladhatják meg. Kézirattól eltérő rövidítésjelzést csak egy helyen alkalmaztunk, a 30. lapon, ahol a pponit (= proponit) első áthúzott *p*-jét aláhúzott *p*-vel helyettesítettük. A nyomtatásban nem tudtuk utánózni a -ban, -ben ragnak Zrínyi költeményeiben gyakran használt, b-ből lefelé áthúzott rövidítésjelet, ezt tehát minden esetben szögletes zárójelek [] között feloldottuk. Minden más alkalommal a szögletes zárójel szövegszerűlés kiegészítését jelöli. A Dézsi-féle fénymásolattal a könyvkötő ugyanis néhol vigyázatlanul bánt el s itt-ott a lapok szélére került szavakból egy-két betűt levágott. Gömbölyű () zárójelbe az eredeti kéziratban is zárójelbe tett részek kerültek. Hegyes zárójelet < > a szövegben áthúzott szavak, szórészek vagy betűk jelölésére

⁵⁴ Magyar Nyelv 1943. évf. 96. l.

használtunk. Szövegkiadásunkban a sorokat a kódex sorainak megfelelően közzöltük. Sormetsző vonalat | csak akkor alkalmaztunk, ha a kézirat egy-egy sora a nyomtatott sorba nem fért el.

A kódexnek eredeti lap- vagy levélszámozása nincsen. Éppen ezért újabb keletű, ceruzával írt lapszámait szövegkiadásunkban a szöveg szélén szögletes zárójel közé tett félkövér típusú számok jelzik. Hasábos írás esetén a lapszám mellett a hasáb számát is feltüntettük.

Betűrendes tartalomjegyzékünkben a kódex költeményeit négy csoportba osztottuk. Az első csoportba *Balassa Bálint énekei* cím alá soroltuk mindazokat a költeményeket, amelyek a kódexben az ő neve alatt szerepelnek, tekintet nélkül arra, hogy hitelesen Balassa-versek-e vagy sem. A második csoport Rimay János énekeit tartalmazza, a harmadik Zrínyi Miklós költeményeit, a negyedik pedig a „mostani poéták” szerzeményeit.

A másolásra, a szövegre, az eddig hibásan olvasott helyekre vonatkozó megjegyzéseinket a szöveg alatt jegyzetben foglaltuk össze. Feladatunk forrás-közlés volt s nem Balassa vagy Rimay költeményeinek kritikai kiadása. Nem tértünk ki tehát a versek mintáinak vizsgálatára, a szövegváltozatokra, sőt szövegösszehasonlításra vagy rekonstrukcióhoz is csak akkor folyamodtunk, ha az a kódexbeli (de nem feltétlenül az eredeti) szöveg megértését, helyesebb értelmezését vagy helyreállítását elősegítette. Balassa és Rimay költeményeinek eredeti szövegét az eddig ismert változatok figyelembevételével — legalábbis megközelítőleg — rekonstruálni kritikai kiadás feladata lesz. Éppen munkánkban világosodott meg azonban, hogy a költeményekben mennyi hozzátétőleges javításra nyílik alkalom. Ezeket az igazításokat, mint-hogy feladatunk kereteit részben már amúgyis meghaladják s nem tartoznak szorosan a kódex szövegének értelmezéséhez, hanem inkább a költemények eredetijének rekonstrukcióját kívánják előmozdítani, másrészt meg azért is, mert utólagosan fogant megjegyzések, a Balassa-versek számszámrendjében itt közöljük.

III. ének 5. sor: „Ne felejts el engem”. A költő nem a gyűrűt kéri, hogy ne feledkezzék meg róla, hanem asszonyát, akinek a gyűrűt ajándékba küldi. A sor tehát „Ne felejtse engem”-re javítandó. A hiba valószínűleg diktálás útján keletkezett: a „felejtse” könnyen érthető „felejts el”-nek.

IV. ének 4. sor: „Annak szemílinek drága ékessége szabadságomat már magamtul elvette”. Furcsa és erőltetett az „Annak szemílinek...” kettős birtokos eset, bár kódexirodalmunkban elég sok példát találunk efféle szerkezetre. Természetesebb lenne: „Az ő szemílinek...” s a versfő így is hibátlan maradna. A szövegben azonban mégsem ez van s így felvethető az a gondolat, a másoló ezt az éneket is diktálás után írva, talán nem értette jól a szöveget, vagy szándékosan „személytelenítette” el a verset, mert a költemény — tartalma s a versfők tanúsága szerint is — erősen személyes vonatkozású. Lehetséges tehát, hogy az eredetiben az „Annak” helyett a 4., meg a 25. sorban is („Annak szép szemílye...”) talán „Anna” neve állott. A másolónak ez az

„elszemélytelenítése“ annál hihetőbb, mert a 3. kéz is a XXVII. Balassa-költemény argumentumában, a kódex 47. lapján, „Anna Nevere“ helyett először „Annak“-ot írt, de tévedését észrevéve, az „Annak“-ot „Anná“-ra javította. Azt a feltevésünket, hogy szerelmese nevét a költeményben sem hallgatta el Balassa, mintha az is megerősítené, hogy az ének utolsó szakaszában a versfőkre külön is felhívta a figyelmet, amelyből BALASSI BALINTHE ANNA betűzhető ki.

XVI. ének 5—6. sor: „Azért mikor egy éjjel virradtig, Veszekedtem volna virradtig...“ Balassa valószínűleg nem rímeltette a „virradtig“-ot önmagával. Különbösen az első verssorban a szótagszám is eggyel több a kelleténél. Talán nem tévedünk, ha a szöveget így javítjuk: „Azért mikor egy éjjel mindaddig, Veszekedtem volna virradtig...“ Az ének 23—26. sorát értelem szerint prózában feloldva Dézsi idézett kiadványában (685. l.) valószínűleg helyesen magyarázza. Ennek segítségével a szakaszt így javíthatnók: „Tudod“ — úgymond — „nem vett szívem erre: Véled együtt éljek szerelembe, Mert voltam kétségbe“. Dézsi prózai magyarázatában „vett“ helyett „volt“-ot ír. A hiányos szótagszámú verssort márcsak azért sem egészítjük ki „volt“-tal, mert a szakaszban már amúgyis van egy „voltam“, másrészt a „rávesz“ kifejezés talán jobban is illik ide. Az „És érettem untatod az Istent“ rész, ha ugyan nem romlott szöveg, csak így értelmezhető: a költő már unalomig könyörög Istenhez, hogy ajándékozza meg választottja szerelmével.

XVII. ének 21. sor: „Noha táplálója, Életem tartója, Hosszabbítsad életem!“ A „noha“ nyilván elírás. Szilády érezte is, hogy a felszólító mondatba nem való s „nohát“-ra javította. A XVI. században azonban sokkal általánosabb a „nosza“ felszólító szócska. A Magyar Nyelvtörténeti Szótár szerint a „noszá“-ra már a kódexirodalom korától sok adatunk van (II. 986.), a „nohát“-ra alig egy-kettő és az is csak a XVII. századból (I. 1360.). A „nosza“ elírása „nohá“-nak talán könnyebben is történhetett, mint a „nohát“ elírása „nohá“-nak, mert a XVI—XVII. századi írásokban a hanyagul írt *z* igen könnyen olvasható *h*-nak. Erre kódexünk 4. írásában is találhatunk példát.

XXVIII. ének 3. sor: „Felele: ez szót nem fejtem, Vétekben én nem leledzem...“ A „Felele“ utolsó *e*-je fölé a másoló elfelejtette kiírni a rövidítésjelet. Szilády kijavította ugyan „Felelém“-re, de Dézsi megtartotta a „Felele“ alakot, azzal érvelve, hogy a harmadik személyű igealak a helyes, mert a legény válaszol a két kegyesnek. Dézsi azonban nem vette észre, hogy a költő az, akit a leányok „legény“-nek neveznek, s így Szilády javítása megokolt.

XXXV. ének 4. sor: „Mint oltsa szerelmem lángját?“ A másoló az „oltsa“ utolsó betűje fölé itt is elfelejtette kiírni a rövidítésjelet. Szilády ugyan helyesen „oltsam“ alakban írja át, Dézsi azonban a szót kódexbeli — értelemszerint hibás — változatban közli. 11—12. sor: „Mert annak édes szerelmét, Kinek égéri szerelmét, Magammál vesztette kedvét, Nézdse töki letlenségét“. E szakaszban két másolási hiba is akad. A leíró a második sorban a „személyét“ helyett „szerelmét“ ír, a harmadik sorban pedig a

„Magánál“ helyett „Magamnál“-t. A „Magánál“ szóban az első á talán ékezetes volt az előtte fekvő kéziratban s az ékezetet rövidítésjelnek nézve a másolatban „Magamnál“-nak oldotta fel. Az eredeti szövegben a „szerelmét“ nyilván nem rímelt önmagával, de meg Cupido különben is Júlia személyét ígérte a költőnek. Mondattanilag is az első és harmadik sor tartozik össze, vagyis Cupido, hite ellenére, Júlia szerelmét és kedvét „vesztette“ (tartotta) magánál. A versszak tehát így lenne javítandó: „Mert annak édes szerelmét, Kinek égéri személyét, Magánál vesztette kedvét, Nézdsze tükületlenségét.“ 14. sor: „Hogy benne gyujt rígi szenet“. A „benne“ utolsó e-je fölé a másoló elfelejtette kiírni a rövidítésjelet, hiszen a költő éppen arról panaszkodik, hogy a régi szerelem tüze csak az ő szívében lángolt fel újra, Júlia azonban gyűlöli őt. A sor tehát helyesen: „Hogy bennem gyujt rígi szenet“.

XXXVII. ének 20. sorának helyes átírása: „Hozzád fölgerjesztem, Csak véled égetem“. Szilády is így közli. Dézsit azonban megtévesztette a kódex „éghettem“ szavának kettős t-je s a két állítmányt mult időbe írta át: „fölgerjesztém“ és „égettem“ alakban. A másoló kiforratlan helyesírását tekintve a kettős t-nek időjel értéket tulajdonítani nem lehet, annál kevésbbé, mert a szöveg értelem szerint is jelenidőt kíván.

XXXVIII. ének 9. sorában a „fordula“ igealak tollhiba lehet „fordulna“ helyett. Szilády is így írta át, csak Dézsi ragaszkodott a betűszerinti alakhoz, holott e versszakban a többi igealak is a feltételes mondatnak megfelelően feltételes módban van. — A 23. sorban az „ot“ szintén másolási hiba lehet. Egyrészt, mert a sor szótagszáma eggyel kevesebb, másrészt az összefüggésből a szó „ott“-nak — miként Dézsi gondolja — aligis értelmezhető. Valószínűleg megint csak Sziládynak van igaza, aki „ötet“-nek írja át (o-val írt ő a kódexben egyébként másutt is előfordul). — A 24. sorba hasonlóképen a másoló tévedéséből kerülhetett az „isten asszonyának“ alak. (Az eddigi kiadások szövegátírásában így, két szóba írva közlik.) Az „istenasszonyának“ harmadik személyű birtokos jele nyilván helytelen, mert a költő az előző verssor tanúsága szerint önmagáról első személyben beszél. A helyes szöveg tehát: „Mint istenasszonyomnak“.

XL. ének 25—26. sorának értelmét Dézsi rossz központozással megzavarja, Szilády viszont helyesen közli s a 28—29. sorban a „szerelmemsem“ szót is helyesen „szerelmesen“-re javítja. Az eddigi kiadók nem vették észre, hogy az 52. sorban a „szerelem“ szót rövidítésjellel írta a másoló, átírása tehát „szerelmem“. — Az ének 53—54. sora, a „Szózatot búm vere“ szavaktól romlott szöveg lehet. Értelme nem világos s a két utolsó 6-os sor sem rímel, holott ebben az énekben a hatszótagú verssorok rímelése már általános.

LIV. ének 31. sorában a „nyerheti“ valószínűleg tollhiba „merheti“ helyett. Az előző szakaszban ugyanis arról van szó, hogy a költő nem tudja elhagyni Júliát, mire Echo éppen azzal biztatja, hogy „merjed“. Balassa válasza

erre az, hogy nem merheti, legfeljebb úgy, ha önkezével vet véget életének, mert végleg csak ez szabadíthatja meg bánatától.

Nem áltatjuk magunkat azzal, hogy a jegyzetekben s az itt közölt javítási hozzávetésekkel akárcsak megközelítőleg is kimerítettük az összes lehetőségeket. Sőt, akad még a költeményekben elég olyan részlet, mint a XL. ének 53—54. sora — hogy csak egy példát említsünk —, amely javításra szorul.

Egy-egy helyreigazító magyarázatunkban vagy feltevésünkben tévedhetünk is. Kiadványunk azonban éppen azért készült, hogy a Balassa-kódexet a tudományos kutatás számára végre hozzáférhetővé tegyünk. A kódexmásolók elírásait, tévedéseit, szókihagyásait s általában a szövegromlás hibáit a hozzászólások helyreigazíthatják. Több szem többet lát s a kutatók serege majd segít eloszlatni a homályt, amely előlünk a kódex költeményeinek s köztük Balassa örökszép énekeinek eredeti színeit imitt-amott még eltakarja.

Varjas Béla.



A BALASSA-KÓDEX
HASONMÁSA

KÖVETKÉNEK BALASI BAL
LINTAK KÖLEM KÖLEM FÉLE
Ber. Sándor Enke kik követe egyinhang
Isteni dicsőít és Wit. Zsigmond ualó
Enke is nagyon

Ezeket nem is az magba, kezeml jec kőmön bül
jrtak ki körül pőra, vőtek kenés hűlhen
eset benne az Bm egyjébtül lőtt Kénig
hamm az Balasi jrtanah m hűs oluassan
mátt, di a főtöl mgyt kőhűt külem külem mgy
denik Enke mgyt mgytöl az kővöl pőfő
ti, mgy jrtat az Notajatis mgydenik mgyt
fől jrtat. Az ki a főt gőm mgyt kőhűt
benne mgyt jrtan mgyt tannul batin
mint kőhűt pőfővöl pőfővöl, az mgyt kőhűt
mgyt kőhűt jrtan, pőhűt kőhűt len az mgyt
kőhűt de mgyt mgyt kőhűt mgyt az pőfővöl
pőfővöl mgyt mgyt

Elkő egy Hornatb Wings Endo
Notajara denigmar

Felentem ueroben miffimut: de elreitem irtelmimet
kivon edo sseretimet: Feitt migh noken eket.
Minap en uton jartomban: Latih ket Hatint egy Toban.
Hogy volu ssendes ufasban: Egytt lapu balgasban.
Gyakran egy masra tekintem: Kivöl ky tetek sseretmih.
Egy masra nalojo kedem: Ha volok migh ketten sseret.
Hogy egy egytt sseretmihen: Edo ufnanah sseret sseret.
Don kosben nagj sseret: Egy ketu sseret kopro.
Rajok menuin ab egytt: Kivem kizot ab sseret.
Elkaru sseret sseret: Min sseret ketu sseret.
Latuin tarsa banatiaban: Ryn keserim kiatasban.
Helil balynan ab Toban: Nem tud mighen nagj buaban.
Mert Latia tarsatul naloat: Latia maga sseret volat.
Buaban elbanta magat: Ohaita mar sseret halalat.

Ma volik ab Lucritia Emke No.
tajara Cristina Mura

Cupido

Cupido suembe' sok tiibes pikrakal perel mid most ujtia
elmsinden mint Várbán uigiald' utcafto her fofat
ei ujmondzi Tünte Bán elöttem pöf chitagsin
Képe' uilem fah kinantatia.

Roha feledéken nem lehet még szíven mert Bak évet
ohajtra, minek évet a Bak miat még hasad? az föld
évet ny kenam: Tüszem enihitője bányatöm
minője hogy Bak is már aze Vallia?

Imar is erette egybek, Berelmé' nalam mind Bemini lott
more Bemé Kitalal' is nag' khasaganal mind eyle'
engem magh lott "beuet Berelmiben kymel mintha engem
is ngian idin jutit".

Siralmas nagy bánát kölemben nem bánhat csak nykör előtt
nem látom sár kertek kömlőfűt akkoron töltsz
nagy emlős siralom nykör nagy látom nagy bánát
kálhatom mindezen feni bánatom.

Þeir öðlunir þínar. Þes leutliben þintin iðs iðs
míðul. Rígh beteg ríghul mýnd samadot ember
rýul' eoda pagatub, na mýnd as rígh' eab þa
þaðsynuð. Övöl ofaladnan' þa þa sagub.

Insignil

Harmadik az Palkó Notajára

Eegij edes gjoorom maid joot 2 Snivdso3, ki
 nisten tigeet 2 skolni 3ajakso3, oh hogi mitem
 aho3 nim 3abad must mitem en nigastalombso3.

Moed regulerat mot is niti en somal, kirjed emliketzi
vataha ptolen, ni ptijet etengem, tam zyk bonni
majon en gjevinsigden.

Mine is buritua najj piketi Zorian Bban. Iji p^{re}mi
 erced iolepot most giasdan b^ust^udi it^u ffagaba
 hogj^umin n^ust^u l^uilhet i^ud^u m^uaj^u sagaban.

Mine hog ti' elis uagj sip draga giemantal,
 Jji wiw' mentol p^o k^o d^o no sip p^o n^o n^o n^o.
 may tartasaul, ingem et fil geri-p^o
 rose ore fajanal.

Mine hogj Gjemant dragab is sijn minnen kint
 Agj is minnert sijn minnen sijn sijn
 sijn minnert sijn sijn sijn sijn sijn
 sijn sijn sijn sijn sijn sijn sijn

Farasban

Jacasba' ruhaba' esak' ötöt p'mhilih
 moziaban 2. s'mish Legn'oh' ötöt v'irih
 Formajat kh'uetak' bes' det erköl'yt m'ndemk
 k'ndullik.

Es Gjemant m'nt finlik' elette oh' t'sta,
 alabatos lein' wagn' bat'csaga, meri
 b'nn' n'm ferdallia' p'j'er ruhajaban' m'nt
 p'p' p'j'er p'anna.

Term'j'stibenis' Gjemanthos' ha' b'ndu,
 m'nt Defillial' Gjemant' hog' m'nt n'm' w'kha'
 J'j' is' p'm' hajlando, k'k'iletes' p'iu', igen' igaz' mondo.

Tud'ra' es' m'lag'nak' minden' al'k'osag' lat'
 N'm' hi'eti' s'ent' hi'zelk'ad'w' p'annat' igen' o'ja' m'j'att,
 n'agion' ok'osaga' p'lt'andeli' dolgat.

Est' m'nt' mondan' m'nt' utol'sor' k'erd'ere'
 Hog' m'nt' a' g'w'rot' p'gl'at'ek' p'lt'is'm' m'nt'fen'
 w'nt' m'nt' legien' i'j' m'nt' n'k'ül' en' h'obam'
 p'celm'.

Fogl'ation' engem'it' p'ntien' u'j' magahos' m'nt'p'm' es'
 g'w'rot' p'gl'at'ek' Gjemanthos', m'nt' haj'ollion' m'nt'hos'
 legien' igaz' h'obam', m'nt' h'm' p'ol'gaj'ahos' f'el

Mig'iedik

7
Thie die ugrai a Jon Potara
Bijonial esmireu rajtam most ereid
Binemben sol giulatt perelmemit Luidi sbessen
Lageset, ki kint naponkint, egg sip nigg keggiesere
Ennah semilimti dragha kettege Rabad,
Sagomot mare magamtul el nette' rab sagren utette
Kinhsdom eritte' nette'is esiben.

Lattia perelmemet, hube. kinsigemit, az jiten,
ti hogg eu sem giulal engemit, de azero' iltommit
spintelen kinhsa buntelen sijomot.

A karatomban eu semit nigg minalni, ndm akare
ennkem semiben engedni, de' lokkam kontani,
igiekkik ge notwomde nigg utalni.

Semi azero' nikkem nilagban mare eltem, kee' semi,
mit tob hinc, ki kintson engem, oh eu saggem
sijom, magamtul mind niggem, nigg jettar iggem.
Binem ningshtatlan titkon, eu magaba, bu miat
giotiedik farat banatibban, nigg ken' ualliba
ban, emjstetibi niggem fa, kintul s'bes' langban.

Am Sch

Am lok földet halván mind nyíltam én magam
Tudván hogy jászok mizis elhajlottam, nyíltam én jászot
tam, hogy tudva magamot, kávéra hoztatottam.

Bisonj nem nehetik Sentiéri egintéri, csak magam
egintéri de megintéri ha érte netán is szig. Egbe,
hogy magamot érte ejtenim a fűbe.

Zinnah szig. szimillie is mizis + ekintette kit nem
gerieftéri gionvéri befidi és rendetengye.
Kétség érte is nem mizisét nyíltak ebbe.

Legyen a den kinnem is egintériért legyen halálom is
bator szimillie, am szimillie a fűre, csak
mi utaliam mizis én szimillie szimillie.

Jot uerénik is tulle de is csak gonoszal, fizet kien
kintéri file lok kintéri, Kétséglen mizis, Kint
engem mizis is giazolatodagal.

Nem fannaszkodom semit mári szimillie a fűre
eredemlettem volna bisonj tulle, hogy magam
szimillie engem mári bive magam, szimillie.

Tulaidom magam szabad is en ulem, rabja magam
magam ha magam szimillie engem, magam gionvéri tulle,
szabad iton magam is szimillie szimillie.

Hajalom

Atjsem ha esmeri idünel en bennom, hogjam esalad
himl semlit beritem, talam mijs pang engem
s. ~~sem~~ lipan kezietlen ewike ellamom.

Engem nwha mostan elöle elözte, bucsinat ugj ada
njne sam kj utitve: de talam mijs mijsa jutoh
ew mikie anlaha afibi.

Aberc miar n'kem elköb most indultnom de elmimet
ujjan ite köb n'alad hadnom, zolad gondolkodnom,
legien jsten hozad ewe rigasztalom.

Nem ugj mijsiek el hogj lennik n'alad n'küil, mert
mijktint hogj test nem elhee lelik n'küil, ugj ti s.
aelmiedtul s'ha men n'alhatom mijs halalom n'küil.

Ne feleis el aberc tiro korlik engem, ha miare
elivzih, csak mi givölöl lölken, enhiézsogst s.
aelmied, mond ^{szemj} szemj s'et n'alr engem.

A? Vers beritö n'ne föl n'agion j'g'edni, köng
kulatásiban zindaloi est egibe. Keserend inikbe
hajut beritot n' trifal mijs ert. s.

Cötöcik ab Granita Paduana Notajara.

Nio ab

10
Né a Ben iszomem most a Ben szep Berelmem,
erre nalo nistembé bus kiduent sine Ben simi
ennkem, mert ismiz be nett nazi Berelmiben,
miz eng eset fogot kezet mizh bikeliit kejjessim
halabomtal mizh tizitad engem Istokluan edesim

Lej Vennst a Bert mar kio fiauat jo titeiere mizh
elike mind aldom, huzi jpra huzta Berelmim el nite
kemere gonoszul prodult dolgom, kejjelmit merte
mizh be sorbet tudta mitet huzi polgalatom
huzi nitettem nizm san sandil okre, di tudatlag
Lagom.

Mint az isduzigh simi nizm egiub aszn simimik
latasani en boldoglagom? Sak abban all,
ha Berelmim latom igazsagat iszomem fozdit ha
szelie magahoz di edes fiauat, Boldogit ha
huzi szelie elolui gisungli karianal.

Ez elut miti Sak cabjanulcam istet jutalom mitul polga
tam, cabdagbul ki mit polgajam tet polgalatom nite
elike hiaba, mert ajakat mizd jo polgariat adzir
huz en mizh Istokluan Berelmim el ajandikoz
Sak huzi to nabit polgaliam.

Sim

11
Sem Jason ad ship Drang giapjunak, Sem Uti's Eniad
Laminianak, nun corole chinit, mostan en munit en
eloten jikaratanak, meret my leket ennil kidunab
Dorok en kenansagomnak? magut epokolonj di feli
ges sint minig orebijanah.

Vallion, skj elheti en nalamnal nyioh kidunabianak mo
nilagat? nagion mikel kj hapontioa en boldogben
gontioa alapotinat? spato chit kegies kidunabianak
tatia hofan hin nileat mino banatan gpinis Lajo
meret emiren agisagbata.

Gond mikel azer nigan eniklik ewuandek, sak igab
perelentak mib elok wera figielm's kofik hoo nile
gijik elleni kidunab, di ferechik go teta'iet mib
boobatst fipimnak mib epokolonj id en eftmond
nan mibet monas kegiatlenak.

12
Atodik Debik Judis Nenu' a3 magam
gondole Notaiaran.

Deeges tolkem ismat ennikem most u3 perelentak
mib beteghigem tamadot nikem ab tipintitibul
dink pemillin maga tartata engem most angb Lj.

Enik

15

Judich neuw' miltan nuzuk iötat k'ust'igbe,
mert hatonlenake Judich 2 B'ispoz l'atom nynd'elbe,
geriedik ehi' nynt Holofekent' enis' p'ilembe.
Tausman att'ol ak' p'ecilm' geriezett enyemot,
utana v'ak' nag' banatimba eniklen efi'ket,
g'antuan N'ij p'olgalatoma' agiot p'ecilm'm' te.

Attedik Morghaj Katta N'ur' 23 Fj'ing
N'is'ben m'at: N'otaj'ien.

Monajak juund'ulök bisonial ennikem, hogz
p'ulit'isemben Venus mezb l'ere enyem,
D'era hogz ezak maganah p'olgalat'as'at v'elem.
O'ly ha mine ha himmim en magamis e'3 p'ot,
mert l'atom hogz Venus kehan l'nikem lok j'ot,
S'p'ecilmimben mert giak'ean hoz ennikem h'as'p'ot.

Ream eleit'ol fogua gondot nifile
nynt p'ozadot p'iat e'ek'ole'emben ked'm'le
Latuan t'ermis'betim'ot j'ol magahoz ennik'le.

Giak'ean p'ecilmimbe' mostis p'ec'ent'it,
Enj' p'ec'ent'ifim'ei utat nyntuan nodit,
D'era mert p'olgalat'om e'fiki ked'm' p'rint.

At m'unt

At mind hogj mustanis magh ajandekoza.
Rabul egg szep szivet en kizombi arda.
Monduan szegafotonaki efo egg jitalma.
Illy szep mind ez akkor feni nolt es magais.
Hogj mily etilei varanj. Almit haris.
De illien kiunt lenny ha jsten szonys.

Kenannan szepigbet vezigkedik oda.
Hogj halandak szonak etilemaga banna.
Ha magb nem vezjen. Tule elunsi age mongia.

Atta szep rabonnak mert ollian szep szini.
Mint rubint gjem antal mifine ilyk eggpi.
Vagyis szep Lilwul ha rosac fogss efo.

Tob szep szivek kuzot kien oh titeth.
Mint szilegok kipe til. holt mily finit.
Mint monny szegnek enckli efo.

A szak utik benni hogj illien tudatlan,
De magik halatom mily igen artatlan,
Mod enkul tekint zam trisal nind untalan.

Mit mongiak felole tobet en nind tudom.
Mere mizden szepigmit jeler reja lton.
Lagi en fogss szep hozam en szak dfe kenamom.

Nivofarib

Niolsadik: Egi Nemet Villanilla
Notajara. Jcs hab vermanics.

Reminsigem nines mar m'kem es földén eltemben,
Sembj perelmiben, Mere perelmén ki n'le m' em aß
elfut elölem simiben sem ki d'niß, megjek en mar
ha keserint kar engem aß m'lybul ki n'geß.

Mennem h'ba rigaduala sietetö finem buzso perelmibe
Facsosyag minden gondjalat oemiglyuin leten perelmi elibe
Nem fland' atul hogj elnik tauoh peretintul keserint h'hiombo.

De el utale mere masttalale entulem mar eluált huginan
Perenis halale, Ad soh m'get azjs h'lihet lolkem fal
hiabon is utana ki alt, Mere nom halgatiá diße
utallia, magat' mere uj perilmu foglale.

Siralmaul mine hogj m'gh eall aßocodigjék utonjaro embo
Jj engem elhitetett hitetnen mar m'poet m'ile ar
taclan lolkie Pradaja n'gih' mere mar m'gh fogot
Valamjnt akarcja ugg g'v'v'het.

Kj nem hinne ugi g'iselné' aßo m'zel folis perelmés bestidél
Estimjst letnan k'ngint is alvatoan f'femals
similiet, Bisong m'gh ealna akarcj n'olna, lak
nem andra canas elmijet.

De la p'nti

16
De haßinte nem beßilne uallions ki ker. tne egiebet heli. bon.
Hæ ollian is minte lik miß, az jo kikeleemk aldot
is eiben. Iffm. sp. ekes mjndent kedus, mincß
mitik pmitik beznisiben.

O egin tlen legi perelmom miere uettetil el semid elöl engem,
Hogj uerhetet bennd fizket pinton illien igen az
harag ellenem am bar mißt beus sak elwud,
ßs engem, ki u. k. d. a. m. m. f. e. l. ö. k. e. m.

Te jo fceen ki törben engi budakipon mar rigen ejtetil,
Ez engedjed hogj pamon migh uitem kit illi igen
ti migh peritetil. Uagi migh k. j. k. o. z. a. d. h. a. j. s. p. e. r. a. d.
ngiamis mar löktem sem hal sem ely: L.

Kilencedik az Palko Notajara kit az
peretöjint való haragjaban perbet.

O te orolard vilagh ringhatatlan elme
Fogando perilem ualv. p. r. i. n. c. i. p. i. M. i. r. i. m. o. s. t. p. z.
u. e. m. b. e. n. U. j. g. y. p. t. r. e. i. l. m. e. t. s. h. o. l. e. s. s. e. m. u. i. s. t. a. f. e. s. s.

Engem most ket felöl hiteget kee dolgß
Perilem b. o. p. u. s. y. m. o. s. t. b. e. n. i. e. m. f. e. j. n. e. r. e. p. z. s. E. g. y. m. i. s. e. l. l. o. n. f. o. r. o. g. s.
k. i. t. i. l. p. i. n. e. m. h. a. l. u. i. s. s. m. i. n. t. u. i. d. e. s. t. o. r. u. i. n. o. g. s.

Mikeppen hogj, Beßus az ket Fiataltul
kit p. l. i. n. o. v. u. d. o. e. n. e. s. k. e. e. d. o. l. g. t. u. l. : G. y. p. t. r. e. i. t. t. e. m. a. p. s. t. o. l.,
Hajtattem mjnd p. l. i. s. i. s. e. g. j. h. a. b. o. r. e. n. t. u. l.

78
Tizedik: Kiben az peretöje haladatlan szaga
es keminsighe stöl panaszokot.
Egy Siskiana Kottara.

Walaki azt hisz hogy mienke memicken es büdiken
Perelmenek nagy kintgel az hazat csak lile jegen,
Vagy Tenisz hiaban hozd uiget ceftas edimben
A nagy hogy Veris fine akor jogn bolondul kiziben.
Nem hasznal mi mikunk perelmenek naloge sem komorzes
Nem eszke cajtunk bar kint uallunk st nem kiznek ve
lunk Melikedins Siskana az harmat nagy mikis
Könyvunk Sok bunnak farant szunkal tültük mi csak
kint edimben.

A 3 st gmlat tud sem geriedbet fült kemenciben mikab,
Mint es eltaradot bus pindem ki mer nem elhet tonak
Perelmen mint mert oly szagiat nem lehet ni annli asb.
Mere mere ni anira jutot hogy ugian nem balhat alab.
Mint hogy tippa uiget buszga felforras iz stakuc fuben,
Oliant szasagal perdogal pindem nagy stutmben, ew
myst szagat is lehet csak gísteal stin telen, so
kedvel tur pindem enged csak juthatna jstakmben.
Perelmennek de mig mind edigh csak az stin wolt jutab
Hogy ualaka honem - kezisben nagy egy stois stot
Volna de st mig ingien per remelet edat sztrumfen
hata, edet azist hogy perelmben pindem to
stinnat tonak.

Min Gudnad vidnadt sinomratskärjeten i vren.
halad i sin lifen. Däremot. som bär. och but för
moralisk skönhet. mind har i sin lifen. lättnad
kerelmiten mind fäl vepsen. J. lita. höj pinte
mj evel.

Men det är nem. tänd i sin lifen. höj i
enem höj lifen. och skinnat vren. De valen
tule. nem skinnat. pöstm. feng. aft. lit
föft. och bär i skinnat. lit mezele. och
verdele. i aft. dem fält mest kunn.

Min vren. och vren. vren. vren. vren. vren.
vren. höj. och. och. och. och. och. och. och. och.
jelm. och. och. och. och. och. och. och. och.
fält. och. och. och. och. och. och. och. och.
vren. och. och. och. och. och. och. och. och.

Gerelmiten mind. och. och. och. och. och. och. och. och.
met. och. och. och. och. och. och. och. och.
met. och. och. och. och. och. och. och. och.
sorender. och. och. och. och. och. och. och. och.
met. och. och. och. och. och. och. och. och.
met. och. och. och. och. och. och. och. och.

Tizen egjodik bor wikenak valo az fejmes
nyelen mai Mucyica. In Landi temponak.

Aldos es az Kunkardnak ijönjörön ideje,
Mindene igazsággal latogatni egy
Egyen uton jöveket könyvöké file.

Szinted Rosszakar meg illatolások
Nemig filemüle voltak hialtalan,
Esküdsi te blödtetted sen fymü julyan.

Pekus vizagolnak, Gherok, Rep, Nofak.

Szölyk szölyk kintak, eskü nekü, kistubrak

It isz Samar lowakys jak te bomy vizadnak.

Mera tharagys ugar fejketes tajpkas

esep harmatos füvel kizalomb azokas.

Uj orövel epöven üresket moskass.

Sze meg az Vektel is Vitej kationak

at Rep Regu metze juk felhiet bejigal.

Mogy afehus vizadnak, at ude mularak.

Ez esep füven lön, banyo is lowal.

5

h' vizet lakott n'et barattjavel
h' p'omys v'it' fejv'it' k'it'it'as (E'f'at'as)
V'iel me' at f'olch m'iden'it' te f'olch
O'z t'ul h'om'at' ab'ul at e'g'is h'ol'it'it'
M'iden t'romp'et' al'at me' v'idal te b'om'it'
I'ly' i'ed'at'at'as f'et'it' k'it'it'it'
h'iz'it'it'it' b'ent' N'ev'it' f'ej'it'it'it' h' b'it'
h'iz'it'it'it'it' e'g' m'it'it'it' f'ej'it'it'it'it'

De omnia Secunda eiusdem gene
ris, at N'ov'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
I'ell'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
h'iz'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
h'iz'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
h'iz'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
h'iz'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'
h'iz'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'it'

affiah

iffrah kal tawdghah, is Rafe ij amekch
ijam onekelne mmdaneh ijam labrak
mmd menj fild es wjek, laddij wij tawdghah
mmd ha mef lyulnanah.

Soel mef Qndos, mestan fol tawdghah hantkan
Wike hufas, ij onje Rarradkij and betaw
mmt Injial regne wij keder, mmtac j'woral
mes tawdghah hantkan hantkan adwan hantkan
Wep Markajut.

Azre ne barhodjial en is tawdghah tawdghah
mmdon gondoghil allej hantkan hantkan
at tak bar lejon mar tawdghah tawdghah.

mestan ijjerah lakjerah ijadgherah tar
Wdghah, tawdghah tawdghah tawdghah.

Womde salakje agaltakje wolo wij mikiab
iffri tawdghah ij fol aft wolo tawdghah, fol
es mef waban ij folijne hantkan hantkan
ijvel mmt gondoghah hantkan ij waban
ij mmdoniel ij fol tawdghah

Qndos

Afgaafte vanat be heeft bevelen tusschen
mij tusschen, in bevelen tusschen, arrijas De
rook inrijas, in mij bevelen, moet be
nagor in, bevelen tusschen, bevelen
neken.

Maar be Deel is bevelen tusschen, in
in pome Majoor, is bevelen tusschen, bevelen
bevelen, bevelen tusschen, bevelen tusschen
bevelen tusschen bevelen tusschen bevelen tusschen

De bevelen tusschen: bevelen tusschen
bevelen tusschen: in bevelen tusschen
bevelen.

De bevelen tusschen bevelen tusschen in bevelen tusschen
bevelen tusschen bevelen tusschen bevelen tusschen
bevelen tusschen.

De bevelen tusschen bevelen tusschen bevelen tusschen
bevelen tusschen bevelen tusschen bevelen tusschen
bevelen tusschen.

Mijn

24
Mines at Hawes fj, anija utan ij, ha tulle el
twist, elvum iij halvest halakra mar kest, hogj
da nom melusi.

Mai ha nom latom bar Bak hallaron adna
Jsten itest, fj velum yjuit sok Dorelmest
tiest vinnest meij kudvest.

De iijfen risskan is Brontalar hjo flote halloek
ekkor som merum itest kud Jnem minis rab
fj Bak Selgastok.

fj mijar kudvum elvum fj rekem njaat me
at skriban, vajj minis at Jold ej, fj kamur
el ej, tef, ruc vidoben.

Vajjok Jntem ejvess geckit, fjomom en ittem
nem kuf fjany lant som pomis njaat tamer
njaat som njaat kudvum.

Telegtet arve it minis puttabar Bak Rompe
modra, tengek nom elak kin som lelek,
meis jufortum bar.

fj mefok hejck, bockek Besvöget

fj ber

20
Kõben jg akran raj tam, ksep jehd vadat.
hagges Madarac ne Salluotum laccum
Jeen haggatoh j- adjjg raj tath at a ragg
övenjen, at k akkor ongom jecetted, metti
ed telegjen. Chit

De crims gractus. i Notaji.
Lucretii Notaji. Boebala Novece.

(Sak bu canat imar haggatoc ommekom liben et
fojj akom mere j remensejem liben valanekom
at mere et Saggat ongom, kjeet ~~madarac~~ jg hatac
lasajban, fo Sakkud asban lilkom.
Ha nesa hojj etek, ejjed omborepce etek
at fjoet etek, akkor en. Gue lilkom calad en
lakkon. mem tued elegni mit tannij, meren gen
Dollwodo Guehwodo etek, et jvemet Sak
mijrby.
Arere en etek en et jg omu-ussjeg en mijret
haggat et ongom, hojj jg at taltahan en nagg
baroc.

26. baragmban latwan shep kemel idell.
Oto fenyos nagon nyce nom terjodet en
feyemis fenyidell.

Kivantsaym nekem vromedee latij napontene
vregbylnek, lik hoj d'werj, be nem telles
tine vromijn konjvertengh, Merre by oke
votep elb gromomnek, moft vays zrak
Kestoren nek

Dant mat hava legjek en gjörelmipan fante
 nem konjörulst betyglamets hæk vagg
 ovesse ha nem gjögford meyl öst, en hvi
 stochmet ha jöl meyl gonderod. Öm ha
 höttad nem höttulst.

O! Eghen najj, Eghen nelson Eghen nelson, hagg
 mek mek komek te Eghen, te Eghen Eghen
 nelson nelson nelson nelson te Eghen nelson
 nelson, nelson nelson nelson nelson nelson
 nelson nelson nelson nelson nelson nelson

Rajtam Raban vajt te in des Noebmen

valerius

váramra nyelendő, mert ake egy jól látó
hozz vajjon te-rabó, ha színter meg olend, a
am bae gjőtoj szírom megis engem hozzá ha
abban óvond.

Évű ujjanis engem színter egy mindentben a nyelendő
akard, at onyis szíromet te meg szíromet ismeg meg
szírtatod szíromet lettemel minc egy szírtat let minc
bőlet kirtis egy szírtat.

At szírtat fátó vajjon minc szírtat k meg nyos szírtat
k at szírtat letten egy szírtat nedvessül - mas fátó egy
táht, egy egy fátó szírom tító szírtat k - ismeg
szírtat k.

I am at szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
ho szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
vált szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat

At on szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat

In szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat
szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat szírtat

a fohis vizek, viz a fohis ledek. s. mmdan fele hegy
a kőkkel ~~vagy~~ kőkkel, hűk hegy meg lejjének
magadris jól tudod hegy letecselene.

Polam atartad és a romoru nelted et. es mutatd ujj
kedvedet te kecs meg rommedel mellet gyákon.
meg elb. elert yphone engemet. tudod ujj idretele
tegedet kedvellek mmden tulajdon lelkemet.

Tudat immar berdyjmet on nem nyujtom. mert ne talon
meg bantak, hordu berdyjmet mmden gynter magamat
nem öö nist uncatlak, Rak ellen kinyujd. hegy
engem nyndondor tates tulajdon rabadmate.

Syomjorissyon mmden romoru engem Rak bnt
ad vagon, ny dea nem tudom, hegy mmden ujj nappal
dyvemet tegid gendellon, tegid engem te fleted fletton
es Rak tegidee varjon.

Tegidee ajanlak hegyes Imnek kedves lejjitmetben
on magamat penny a te jo kedvedben es edes furekmet
ben, h jeta tud katod hysom mmden lantamnak kony
vejm et levelben.

Tizen kődik; A. l. lengyel onok Gy. j. ujjjaka
Notajara. Ad. Agos. 28.

Halla' gy

10 1/2 min.
72
Hallaam eij iſſienah mynas thelapee egiedil lewin
eij keroben twiedde, twi hafatia nate Mihith Jengitit.

Gietwedik meyanan mert preeg eſſe
Sre perelmenhink giwinde beſide
Zere emteweh eij lēpā kiziete.

Ragz mētan bi Joni lok ſwe pina ſoldedom,
Sperlem hamis miltan ha gondolkodom,
Hogz ad ſperetiti welen bi gilkotom.

Nimis Lemī halaja pē ſolgalatommah,
Sperelmenmēt beſap pē ſpōis rickan adnah
Ggē ſm eluom ſhalpōm emmitem ur hadnah.

O thegietten mēre ragz gonwſat annah
Kj tigeſ nijnventhoe ſare boldogſannah
Bak engom tartapſi gonwſt Marodnah.

Ege mondnan abonta ſcedula rijkthē
— Haluin Jengititē mōnda eſ mit jigieſ
Zere mēkik ſoluan lōi beſide emmē.

Ei ſol de ty miſet gietē bolom emtēh
Doſan vōlakon it mit ſpidegette
Ha mēgē keristē aſſen it lēlithē.

— Hamon.

23
Ha nem a Ben Berlin-tem 'édős Pájan
S. meg itt keresztmög halálja ajakan
ot mi fco talatok elegit minajan
De meg latatok hogj as mid el p d r k n
Fulogtok mi ejsz istet perlemben,
mire hidziat isfont k p s t k b i n t e t i s t e n .

Mert mind ti pajatoknak hogj nagyon pulatja
Jgy is pennimtis nagyon oraj hatatma,
megs h i c Berlinmül m h l i e n a t a r i a .

E tekintiben utllamuk Berelen
Kj m l n i k a m y s o l p u t r e l i s t e o n g e m ,
Ez e n n e b a n e t e a s e s a k i s e n V e b e r e m .

Mondok ha ki e t e c k a s e t e s k s a z s P r i t i
Berelen nagj k i n i a t u s p o n t a g m y e r c h i
Mert b o s u j a t a s a l p o k e a m y s a l a n y ,

S z i n t i i g j g i s t e v e t e k m i n d p i n t i e n m a s e m
— H a n e m p o g a z i a t o k o p t e m i g a s p o r a m
E b e r t a n l a t a t k e n i g a s a t f r o n t a m .

P i s e n h a t o d i t s : a s V i r M o n a c h y m m e n s e
m a j n o t a j a r a : I n S o m m i n ' e x t r a
K i j k e l e e k v e p o p i n k e s d h a n a b a n : m i k v e u o l n i t m i g y
h a t a t l a n s a g l a s B e r e l e m k i n i a b a n .

S o k s o r

Sakyhor nigriana en nigra uirattam: magamban nag
 . Likat gondolkottam: hoy na banchodhattam.

A Terc mitor egi ejel mind nizatigb. usfikedrom a stoa
nizatigb. sup gress kignatigb.

Akarnan Pineket esibiteni. Igen siggel andinik
Kj. mulatno: Etodgen miff yillor.

Kj mentemben egj Bergis Patakra: Tanahiti olj himi
ti paka: min Finit Kristalca.

Partia künns loh. givngi niregskkal. Ihes. loh. ja
 Bagdo mislakkal. Ketrosa bokorral.

Melito egy kő terjedet szögnek far: kímélő szög zöl
boitos agniban: Fülemlé szög

Ot ab fa armikaba lerilik: Hürlemih-hoj ot
kungoskodmih: sinem giwmihicih.

Sok ingrásas is faratsa szentem: Többször hűgyem
 és elaludtam: almomban az é. litem.

Has asked my wife to be a member of the annual Sunday
Ladies' Aid Society. Please write to her.

Elöten Nigrit ha mög algsodot : nagg kegis en ram
motsödöt. ili. i ghet plöte.

Tundok uj mond nem fuenek erre:
Veled egyint elit fuenek be: Meret indokan kettylo.

Deh

De hogj latsm huzam soedmdet: es er-tem urtatott
as jnt: es geried engemet.

Et jere urtid doot mare engemet: juendiben go
noptul fjermet: do killek hi zemet.

Latoe hogjen sem liche ofafgatal: nem gundotta
regalms soekkal: nagise huzad jsthal.

A jere kechik lats soedmdere: es eunhem be adde
kizidere: mij egiot cleinkere.

Hogj amjket neken sogettal: betilj: tief is mij
minatogal: soedmdbe' migs all.

Jregalmsagnah Ura jnt: ki izio soetel jelen
tenje: mij kwisigisfinkere.

Telliesigbe' ejoretid rajtam: adzian bijnaba
hogj kolkatam: mit almsmba' latam.

Gjenhetedik: Zyt bania as Ur jeter:
Notajara. Zyt ben annah agia okal
hogj itj roha alilik as soetel m. k.
el soekoe tulle.

Zokoluan es minas asen soetimet soetelms soja:
ban felerim en lolkomet, lolkem mteul leun
keren elukdim: lolkem utan sojimet.

Uy loko

Ki sok jarcas után lölkem et meg talán

Mert szerelmeseimnek a jalt ki jót lát

Latnak laka hitit hogy kenanta, életet lölkeimnek ot maradt

Vagyok mi az a fere mint lölkem, szíven nőtül

Kimind kito nikom szíj szeretőim szíjén ül,

Stolt elenem nagyk, mikor csak tanfolyog meg el uolom
életmúl.

De ha kérded hogy hogy élhetek lölke nélkül

Ha lölkeket egyint megien élet emberből

Ni buda ad somst, erem meg oki dolgom, okat adó sentul.

Ugyan akkor mikor lölkem töltem elstökkel

Szeretőm lölke megien meg meg angya stök,

Ki nagy szerelmim, megis élet erem: hogy stök ki nem mülke.

De edis erem életet edis lölke

Latnak szeretőimnek hogy meg igen geridok

Mint meg gyulak lölke, ki stök töltem, hogy stök igen egy

Edis megien stök ha az szerelmim stök,

Des szerelmim meg stök erhit stök

Noka töltem, élet erem: hogy stök élet.

Lölkem meg stök rajta meg stök nagy szerelmimben

Stök ki stök bar stök nagy stök ki stök

Stök elstök: gerid erimben: stök elstökben.

Amikor tetök mar erim stök stök,

Natam ki stök alom stök stök

Lölke stök stök: stök stök: Valstök erim: stök

Töltem stök

Tiben Niolebadik: a Bon Notara, kibon eröl
 huj magz sabadut az perilemtul.

Sabadaga uagion mare en fighen fejemint
 Perilemtul ningen caputasa en tollkemint
 Vajush biteriges, en elmini fendes: Nino gut ulmi tollket
 Megh sabadut rabhoz kasonu alapotom
 omint hinti annak nitem domult sabingon.

En magz perilemtul minogonof timb-gebi, Ejel napuk niole gonde
 Sabadon coröllich minden mulat lagokimuk
 Busultat sem giakran lotiak rindam oc jamint
 Abere mare ketahes, nommagish perilemtul: Sintj ikas notanuk

Erollich coröllich nem kilemben mint karuol
 kinuk farga laba lab siakbul sabadut nim keferig let
 kem: mare magz mofiketom: Perilemtul biterjabut.

Kölj mare enmitem efajo Les hamare Aglar

Iffiah tarbataga, ebies sablaja go mandar

Vitah kefer ulmi kaden ebaj fingen: go boial beli psar

Kegiesek pip süsch eram bar uij nifonuk

Wafingit akariak azel mint efiet erint

Mare sem perilemtul sem gonof kudenkel: tolj uijer ni nifon

Vchetnik iffiah vintuk pilvat en volam

En magz kilemben magz mianali at lotam

Nika magz erölleem nika kefergetom: Mint Ninybatat lankottan

32
Cja en at anas, Perelentül mizs. magat
minden k. künne, elenitk nialmalat.
Mere k. ase küne, kizjedkinat eriz. Ofsz gusz jutalmat.

Szersem es mizs voret viz es Babar elminit
Gistoben indolma, jo ruhaz Ligg. n. hkel.
Hozam kuszokkal, viz. z. f. hkel. Nem kizjed Vem hkel.

Tiben kilenzedik: azon Hwtara
Tikos Perelmiröl perette.

Waiha en tübenmih. nagj tücheretlen völe
k. tüköl en bönem deemet fogiatia, Olian
bermifeti volna, mint egyb tiz. Dolyon mine kün nialma.

Mere egyb tüz nem csak önöte magat emiser,
Haudn mindent amit sömi elizeti. Amit langia
er, pinte ugj mint magat. Ugyan ham na tisz.

De as nagj Perelentül gindadot tüsem,
Cak egipöl ntem mizs emiser, ittem, Szeretöm
Femiz, künz egik fogitiz. Delek föl kün gindia ntem.

Rigbol fogua egswi lassan lassan elfogitiz
Ginté mine magatul gindadot fa sz. Hgyik
Tikos Perelentül mint viz misigittfa. enis ugj

Mikapen hogj basz tüsint mine sömi langia
k. magatul ginte fit as ordoben fogiatia, Enst,
cukmuntat volna mine kün, de elenit völe.

Deambra

De am bar, wmlamh daki ejedöl ni elmh,
Kj ugg leheoni mgs ha en attal stot Vennik,
23 kj en skuumimladijalini 2 foris: ha annatked wab Vennik
Mint en huggi igi ejjen en magam sem keisanon,
Ki mijat nuu akarom most ötet igen sanom,
Es gah ngj perott' huggi elmi felirigi: mgs enhi sje kinom.
Hjjssem huggimem lenni hoggam oli haladattan.
Szerelmim jutalma tili nuu lövi tiltam,
Dah mgs ismerheoni lok kinom. kutiben: fual lenni en diffam.

Hußadik: 23 Toldj Miklos Encke
Notajara: Somnium pponit.

Mar daki ejel hadna ennethem. mingsdonom,
Ha napal mijataz mingsatatlantdom,
De lar. ejel napal tete gah kinhadom,
Giakcan költ almombul wola uah ngj gondom,
Ejjesakej lok uigwasahim utan,
Vreita sje penderidm aluuan,
Szeretön Remilit en almomba' lotam,
Mgs Vretonik latuan huggi haragnanik rem.
Tetejok mint ha wolna ke3 jja ke3iben
Kime mgyes nila utu wrijben,

Aranió

Engem már hisz Venus év édes Fiaival Cupidonál hűbban,
 Mi aulias voltomban mint rigó szolgáját keserűsen nyomon
 Ha szíven jutok fogaszkodhat engemet is ohajjban.

Mert a színiem tulajdon fejedelmé hűsam mostan kegyetlen
 Engemet elvetet és semmi elöl próg eltem ellem
 Szandika mily az hogy menit tovaab lehet engem kesergetten.

De te én elmaradtam az élet szerelmess. s. kegyes Tomkó tartója
 Mit enged hevenit még ha ellem nála vetté nitem on vóna,
 Ved el haragodat maron én volam legy eltem oltalma.

Procrisnak elfuttam nagy kőrnis halála miké az a keserget
 Vagy Ismerj iffir mily banatba' akor mátkajacit lehetet.
 Hozz az hajo doktör Tengerbe mátkaja kegyetlenül vetettet.

Ezék finch az on finemis már keserűbe' hatóna
 Erőke hiraloba foglata is magat mindenkor szak buskodo,
 Mert asin szerelmem litem telliesigél hoz engemet utala.

Omigh repideget küstiklah, hőt legelt ki etlenbe' pülettet,
 Tigris N. m. teremt, parduiz tegei nimit mirisim' fang on
 Elusztendit azo! k' teged is myn holtig hini' jagen beret.

El Bantam magabá mint nio mordot rak hajamot mag eris tom,
 Giasankaba jerni mindenit elte még alafim eltem,
 Titkos hilemmit myn volkem fott nigh' perelm. I
 Keserűgem.

No megi ohaitaß mir nagi so heßtho dasal est bisommal elhittem
 H aluan Giazrenkumot kefernd Vloamot in soßß mir soßtem
 El üßen moud teilen, nation wol kerzen, istee mals ein Jitender.

Bo Banat tot varoek tules mind e Bekert oh en verminlet kinezen
 Ha jonal ma' nem nagj Sak apen kine rijst goasbal fi hij Nhem
 Mj nild est magadert s, aspi si rancj d. ro myne rabodal en vedom.

Huszonketödik. 43 Bizty Vegyalma kit egy
Násfáfelett küldet volt a szeretöjünk
Kire Felican madar volt föl jegyezve.

Ime az Petlikan, az és Fiaieret
Mime Szagathia pime apshnak elochert
Bak huzgy elhigsenek pimebul ont és Vert.

Tekintetese' mellic' neso meli igen veres
Fiahol' pini' mighid ony' firtolm
Hong' mighid halny' eretk' kiz' es nem felebr. 66

Ez oktalán álat ha ezt szilekefj.

En hat förtimret þaniaki þu þuðny
 þi þuðnemot þuðnynt þuðni
 Megh vagnu jutalma en þuðnyntumna
 Nem nigne as þuðnynt þuðnyntumna
 þi éleiti karban adga þuðnyntumna.

Agout.

Azeri eletennik kij nilt frip Viraga
 Legien mar ezak nekid egidat ajantua,
 Azeri hui folgalatommak tellies mi Voltas
 Visels egisigél es kis ajandikot,
 Neuesd es kis dolgot, denizs ti folgadot,
 Kij te folalmidre nijnidene haten hagnote.

Hußonharmachik Enck
 Olaf Notaraa jas.
 Keseritette sok bu es banat aßen sinemet
 Kijben rigulatul fonna nistlem eletim
 Mem. tudek mar mit tenij founafogham fijnim
 Merc Lok Nianalia utan, u kien gistor most Hengamet.
 Ream mere hirtelensigel most a folalem juue
 Egijzen frip Virags maganah kövöle.
 Egietlen egij founafogham nijnid elizs igij kinsef.
 Dzt hui folgadot must oliz nijn founafogham.
 Véghe bar keserues eletennik legjen ha akard
 Ha folalmim kinal fisehij wobnuk gend olo,
 Am telijek nekid kednd ezak huj ti wob. karid
 Hoza el eletennik nijnid kednd halalsomat

Remit mere nem gond oltok inar pörnis halálomát
Sak hogy elpi meg te láium pörnis karóddal,
En Berelmem gylösem boldogság lófat azal,
Hha ajen ki nammah vég et erd halálomát.

Jóllehet ha megkötöl halálom okát tudni akarname
Mere ha pörnis möröc önjutied ez mosta ~~ez~~ rajtam
Az jöve szög gonfát akart lenni hozam
Nem illik hogy pörnis halálomát tudni egy kénfalam.

Törj hozam azért most egyetlen egy gionnőre tigem,
Tegj te pörnis engem en erd drága pörnisim,
Mere Sak te berind nagyon miki remintigom,
Hifem hogy megvalaha meg pörnis jogt ti pörnis.

Ime lám naggal meg hallatad azoe szöggedel,
Az kinek nem d miki te megelk, kímédel
Az naggal halálomát meg te kic pörnis remidél,
Szig Diannus sony hozad maga in fili fül,

Latván minapi napó hajad dragy pörnis voltat,
Cáris pörnis ajakid edet möröligasat,
Gionnőre boldogság hallam jöve sánat,
Almukodnan ajakid te rosa pörnis orgadot.

Oh igen

Oh igen napi erije nagon tekee szip. Semedmi.
 Akijkee akarnak mgy'olastis aszgy' mgy' el' stent.
 Az honal fgy'eb kgyed kic' f'at kerreke.
 Hozgy' r'omid map' p'orosan' s'ololuc' oam kerishemk.

Nem illik aBeré niked lenni h'ojam most f'it keonel
 H'annys gondolod h'gy' kikee h'adnam ertid el
 Spandalan faraslagot v'ettem en ertid f'it
 Kikee gah egi edul ertid m'f'leem b'ikiml.

Az p'uknigb' u'f'ia t'ulid eli igen mgy' most engim
 Nem l'ipet k'olombi' alkoly' m'are h'etnom
 Napi Vig' k'edni p'oralmi' m' p'it'is el engim
 Wedgy' id'isly' p'ale p'olyalitomist m'kemk.

Poema Vigetinn' quartu': kic' egi bokre
 tarol p'rofit'. Mar' f'ah e'jel hadna m'otax

Host ada u'iragom m'kem bokretajat
 Magahos h'asonly' p'oralmi' el'iragat
 K'ibem Viola'jat k'otette r'osajat
 U'gy' t'et'z'k' h'gy' erom' eb'ul is' adaretat.

Viola f'ap' sine mutattia h'insig'etb
 Rosa p'iros' Volca h'gy' n'agy' p'oralmi'etb
 F'eu'r' r'osa f'engy' m' n'gy'ia h'is'fa el'etb
 M'f'k' n'gy'at m'utattia b'olgy' i'f'it el'ngy'etb

Dilator

De latom hogg Bel nem e Dah aſt jolenti
 Hanem niſſont hoggénis di legick kéri
 Hui tiſta ſerelm. d. legjen ſojnem nith
 Zmino hogg ei magat mondgi hoggam lennj.

Zere e bokretat en edes ſerelmem
 Megs ſogalom s. eziged. re niſſonim
 Mit ſogameſtly nith nitem izz iſt ſerem
 Hiddgi ed te helieted nem kóh ſenjmás Nihem.

De te ne kőuueſes ez bokreta dolgat
 Ki noha muſt ilj ſap di eſtmi el heruad
 Viragia münd elhul eſak a tőne marcad
 Ligg alando hoggam niggis mint en te hoggad.

Gondoli mi kővőtiink ualo kőteli d. ſap
 Ne ſereton ſaply mi kővőtiink eſtmi ſap
 Mert bannas d. ſap ſogardas ſap ſap
 Būnteti hiaba d. kővő ſap d. ſap.

Ezer cőt. ſap es hetuen niſſes eſtendiben
 Egi ſerelm. d. hūllien hogg ſogam d. ſap
 Zada. Viragat akkire en keſem bari
 Kie jātul kővő giatran kővő ſap d. ſap.

Vigesimū Quintū: Loſonczy Zana
 Neutū: a Talko. Notariar.

Letten

444
Lelkemet is alotta magh nagy keserüsögh (ak nagy
banac lyben életembe mar vész: Oh en finim mint vész,
Hogj perlem miat és ismét kintan sejtök.

Oh neha! lelkenemnek attul eluhalassa,
Kis perelmei hozam igazán mutatja: Mint tífus halálban,
Vagy is az életből mihoz érvényes.

Erőte mint hogj a test mikor az életből
Faj hogj el távozni mint pereléstől: Jaj drága síjemtől,
Avalt eljövem pereléstől hű símből.

En kecskemnek perelmei világra
Keserűsöghjémnek találati gyanolai: Mire hat banatna
Hagyal el onyomt allion arcu ságra.

Nem de nem kedvedért hagjik elegi ébeos
Vallionst kint gyanolottan: Perelmei mit perelom? töbet,
Tudod kedvelődés gyédül tejedet.

Zak te ualál nekem minden életig élek
Perelomni ti gyanol síjemnek nekem: Mire hat el ony
Ha ualál nekem el fogj en életem.

Segen síjemnek mar mizul niga scalliam
Perelomni keserűsögh kint perelom: Magam hona perem
Ha perelomni niga en nigan elapstam.

Igazán tertint edis máltan en rajtam,
Mire elvintul magam bucsut ketyarom: Segen habozgattam
Hozam nagy perelomt Leminik perelom.

Avee

45

Azert en legietlenségemnek jutalmat
melyt nyolc haladatlásgomnak hasznat: Fejem zrenasagat
melyen vallozom mar giansolcalansagatt.

Nem volt Kettős Rine' ki miat ennökem
Kellat volna fítnem nagy idegenidnem: Tudom mit jót itom,
Ez is eszményes mint b'zalt magd engem.

Ne kiüessen azerit senki engem ebben
Hárem haljadar gíströngy szimben: Merő egesz iloben,
Híri Percelem magbat nem löli mindendenben.

Az ki most efket évszue padegette
Szerecsőntan kefergő szimbe: Kie más szűs kékűre.
Melyen tudatlan ember ok nélkül eríttve.

Vigisimom Sextum: Magis docto quam ama-
toris magisq' nobis quam videri carib:
Azon Notara, Kie egy igemant kerelt mellet
Düldőc volt a szerecsőnek.

Senk vras Kérmis kerelt Bak bue jízj
En fínajmaki ilenpi: Azon a merenakom dróhét
Sgy kerelmem nekem is bannatoc fízj.

De E. ij

Se la iis Vagade Joon el kelly tümmink
Mõnda püüesümbet xely kionjõuuzi, mere njaad Joon Lõu
Hla püüesümbet nem lüzen mettükink.

Se nered el korelton Joon gionj püüggeft.
Nered arduak titta es vey stae Joon nedom stoukmet
Hla eted ben vetter omek me püüesümbet.

Gionjnek a kettoj iedj Reputiõn kest.
Hla eted püüggeft me naja stoukmet: i melle bõmbet.
Korelton püüggeft Joon omek kee gionjõit.

Se omek hoy a kee gionj Jõntõn ey orane all.
Hla eted melle eyk som maffiknal: Hla vajj fõlõb all.
Mõndetõn ey maffik valõhon Rak Salatt.

Legjõnk ey gionjnek me naja stoukmet ben
Hla eted püüggeft me ey maffik hoyet: korelton püüggeft.
Legjõnk ey gionj maffik kest maffik tõuõn.

Ved eted Joon ben hoy gionjnek riege
vajj fõlõb püüggeft korelton veyton: Nõntõn el eted ben
Omek kee gionj korelton fõlõb eted korelton.

Legjõnk me stoukmet me se gionjnek maffik
Hla eted omek eted korelton: Om eted, fõlõnk
i fõlõnk me eted korelton eted korelton.

47

Adek Noetmack gij gemanet leedest.
Gij leedest ook van gijnges: Jelen van eledest.
Wom en biefdijet meten gij leedest.

Herdon hietdik: Annakkeren gij an den Notari
Liben i Noetij: di neltiel vele haraghe es
gij onnigge flit ve.

A den Noetmessen haraghe most veem
Hij mijen bankodom af sel en koffen: hij oet megenen
Gedagstomae gendolje hij mij bankom.

Nem tudek mie tonagie mine leedest. leedest,
Maet ha bankodome lude nize sel: U maget mie gijet
Sta pomeit iutide alts meden sel: gel.

Nem hie hij ned 1 nom masnake veldendek
Sta gij vage alts hie hij mest Noetiek: Gidje leedest
I annen mij nouten iwendek newetiek.

A Noetmessen postam nage hie vagest.
So late gij vage minde in veldendek: hij omke maget.
Dien hij eulle nage in akrestest.

Mage en vrommek al i allepattias
ha loma tude gijon mij vrommekinje: Dite mij faldamak.
I dat veld nize mij gij veldendek.

En hie

In keiserens pjuven kopra olj allande
 Minst ferista telten njarben maradando: Nom tetten huj le,
 Kunder delgejmben semmy abrok hale.

Rea mind doctis de en nem kuzagrom
 Mare najj fuchmetil vajon al jil lator: Delle onjomel tudom.
 Matma nem onjomel bironjal gondolom.

Te betiml hee olen draga drelmessem
 Kjek jil delrabt nujjok forat lelke: Nijet kivilid nalen
 K' en bomegmbat nijaftall o' onjom.

Histomet at on el nem feljtellem hridgjed
 Juon' edemke' mst. l. folio bghed: Huj had nalen tjeed.
 He abmenben forat kintelen fegelm.

Dee oe Bat es heven njoletmak veg eben
 Huj wohna doctis en hollam kessyben: Huj edom de igibon
 Hwer meq talatod verset slejben.

Huon njoletkavile Gj toirk nek.

Ree de gane jideruten i grotzais at.
 Manap mulatky menteben, jive jic kegyes elomben
 Eggid hallad lejjon: Mell' kunk deb de vajj on.

Fetele at doe nem lejt: Vetele' en nem latedom
 Nom akard meq fletne: Mind elegack teletet nalen

Rebek

Nektek ~~szemétek~~ fete: kee kee Nancsár keblekbe
Vajjok szeged fimekkel: Lelkét befedetekkel
Nonda is meg kezdlek teged. Mellyenke vered inkab meg
Mellyenke agnad tob. perked: Mond igazan fletek.
Ez mi hol nektek al igaz. Rep sejtökül isind valak
Leméltok isfel mellyen al: Az ly rep lyf ebbe al.
Vig es miu Nancsár, Carmen tenri nee prigeni Mindar
Congenitum. Az Nancsár me Lalon kaasa fete olek
Nancsár Notyá.

Mint ik mezon Bak ej Bal fa ejedül uj olek
Szal em tides langyatos elvontok en egek
Mikor hallom az Fecskék reggel em kelisek,
Fel inditom ottan az Bal fienemek perelme.
Szemillie' mere jut esombe' edes perelmeim
Kint ujut azal gytrelmi kessernis tot kenem.
Mere kenanom isies letnom nile desilhetnom
Da nom totem feni mogiat mint tot fennebe' lennom.
Frigicköl mere ds mhezén megastalombok
Mere jutnom mint tenistül az Rep Violahoz
De hozjam mint tanos leme az es Bemilitül
Perelmebe' is utana uertengh ejedül.

Jobb hozgy

Job hogy egiút mile leírom a jó semlő elöl
 Ha mi jún ugynítk el: megis finom erőt.
 No hova hat en elmennek: z gírt s gondolat.
 Lőlték módos nint kőj keretmeseink jót
 Engem bár mi kíméltek nagy mővelom töl
 (Bak hogy írtet edvőzetek gonosz hirtul mőntöl
 Mere érdemli ha érti hysis s jēm halála
 Mert eletek hirt mőnt csek en vām z sēa.

Harminczadik: A Toldy Mihály Notár
 Mire most baratom a Bon kerdeskedel?
 Hogg engem peralom ennire haitot ell,
 Vallion csak ti nagy: kic nom gírt hatot söl
 Budalom ha mőltet nom mőlt mőlt kőjra enel.
 Mert induly peralem mi tēm mőlt mőlt
 Mőnt en alatsaban asatoc s tēm mőlt
 Ladi mőnt en alat tarsandó mőnt eröl
 Vekit s egi bōl s fēdāt nom csak emberöl.
 Mēd epebe csak hogy az oktalan alat
 Mőnt iōz s Beret iō Mőnt
 Kik az cōpīet nom sania halalat
 (Bak hogy azt Beret kőj mōtta magatt.

C. Deh.

De hadgink bar el Gammis a Veteminiak
Tanasnak és rülnek fát és nyári fűnek
Vigadnak be jünin künz és Peret és fűnek
Giasokat elvetnem nünz pjenkine fűdülnek
Gondol righj idők eleitül fogna

Meglesmirut hogj nolt nünzdenük hatalma
Bilefnek viti fűnek jónat és engj S. Birta
Szerelem erije fűnkj megdüm adhatia.

It ol nügwi ol alac kj Peretüidit

It alale nünz Peretüidit annak, olalmairt
It ac mit fűdalsz raitam ha Peretüidit
Okos alac künz gütödöm mirtüidit

Fulgorius egi Sasrol vi illien cjudat
Kj nügj Peretüidit egiut Nemelti leaniat
Hogj fűdük annak mit nünzden fűgymadarat
Sőt Leanj halalaertüidit mirtüidit magat.

Adamut Stiankot nallion nünz de Ewa
Zlma etelien hi fűm és fűgatta
Zs elis mirtüidit fűn Peretüidit nünz
mirtüidit Ewa Peretüidit viti Adamut viti

M. mirtüidit Samson erit küt Peretüidit
Herculifunkis mirtüidit viti fűdük el egiut
Hogj mirtüidit Peretüidit és fűdük
Zponj mirtüidit küt Boregatta és fűdük

Aristot.

Dríótélisnít mit hásnít bőlj est
 Hogg sós Felerige ióttet ing. S. m. r. l. t. e.
 Salamonak hól nót nagg t. n. o. s. t. m. p.
 m. k. o. r. p. e. c. e. l. p. p. o. g. a. n. f. a. g. a. n. h. i. t. e. t. t. e.

Ariadni miere attá nót fonalat?

Thi. P. e. n. s. n. a. k. k. j. m. p. s. l. e. e. o. s. t. a. n. b. a. t. i. a. t.
 M. e. r. e. m. u. t. a. t. t. a. a. f. a. l. L. a. b. i. r. i. n. t. h. y. u. t. a. t.
 Z. f. e. r. e. h. o. g. g. m. i. k. a. b. p. e. r. e. t. e. T. h. i. j. u. s. t. m. i. n. d. b. a. t. i. a. t.

Parisnak k. nót p. e. b. a. k. k. o. r. A. b. s. l. o. n. a. l.
 k. j. n. o. t. u. a. l. l. i. o. n. j. a. m. b. o. r. b. H. D. a. n. i. e. k. i. z. a. t. i. o. n. a. l.
 D. e. p. e. r. e. t. e. I. s. t. o. n. e. k. j. n. o. t. U. r. i. a. s. n. a. l.
 J. e. f. e. r. e. e. l. l. e. n. P. i. t. t. e. m. e. r. e. m. i. g. a. d. a. e. v. a. b. a. l.

Medeat Ilonak mi nít nót erce?

H. o. g. g. e. g. i. k. P. a. r. i. s. t. m. a. s. i. k. J. a. s. b. o. n. t. p. e. r. i. s. t.
 K. i. k. p. e. r. e. t. e. i. e. n. a. g. g. m. p. s. k. i. n. e. s. s. e.

L. a. d. e. p. e. r. e. l. e. n. e. k. u. a. g. i. o. n. m. i. l. j. n. a. g. g. e. r. e. j. e.

Onid.

Acontius Iffiat uallion mi tamitta?

G. y. d. i. p. p. a. n. a. n. a. l. h. o. g. g. a. l. m. a. n. a. z. e. p. e. t. a.
 m. y. n. e. h. a. m. n. G. y. d. i. p. p. u. t. l. u. e. e. v. m. u. t. k. a. j. a.
 E. v. o. s. e. s. t. a. n. i. s. e. t. m. i. l. l. e. a. z. e. f. o. z. a. t. a. t. n. a.

Trojanak m. j. r. o. n. t. a. e. l. e. v. o. s. d. u. f. a. l. a. t.

P. r. i. a. m. u. s. n. a. k. m. i. u. e. s. t. e. l. k. i. z. a. t. i. s. a. g. a. t.

P. r. i. a. m. u. s. e. s. T. i. o. b. e. t. a. s. i. j. e. n. p. i. p. l. e. a. n. t.

I. g. e. r. e. l. e. n. e. l. i. m. p. s. l. a. t. o. d. i. n. a. g. g. h. i. t. a. l. m. a. t.

Achilles

Achilles Trojában csak Lohx enaire.

Ellensége kezeben most csak is kedvese.

Amas Thymusal még mitte Lanimianit

Sigismunda még ott is magat Gyssquaradusert

Remas Warosbeli jól pör. Lucretia

Hol Uiteb Deiphobus Peretop Lyda

Hol nagyon Artagnonok lakos Elba

Ischnik miat csak az porcelán utcajshossza

Hol Diomedesset az perdis Leanna

Leander porcelni a his egy nagy földi

Juppon pavorisnakis a többi halála

Spaniaba nem rigb mint jare Domia Liciga

Penelope' Eneasziginik mi oha

Isztaliban miert lakot Muggelana

Philis Demofontis adigb miert varta

Zörc most finchba' Geried porcelni langja

Zkarik csak rigb földet els hűvöm

emert mostemikert nem j. utom földöm

Szereltem most. Len. Sün. még igazam mondom

Titkon Miluan legy. nagy. Solakon jól latom.

Igar porcelni Leucippeh nianahara

Isztaliban annu budo safara

Thagios kőfőin beenden uals hazasagosa

Mindent csak porcelni mit kiptelen dolgotra

Nincs

Nincs lenki ol' eges kit ab'm tengethet,
Hispania atlantis song's ephithet.
Vallian sk' ol' eras kit e song's end givethet,
Ritrat porcelumbi mint fupit is ugi esethet.

Mint hatalmasnak ninez semit. nalgatas
Igy porcelumbi's ninez sem nalgatas
Kith kint az em' hithet nem koly mas
Beka, leni. fogolnak tetofik a kadus tars
De es mind had jayon nist fak sem hie
Zinnah ak' engem peret nist ket semit.
Wajha ti halthatnak givon is hethet
Jukab nem f'calnak hgy givonem en asert.

Mere ak' porcelmi ala magam attam
Annak semilink' fubet en nem latam
Engem hgy igazan peret ast ony. tuttam
Kieit magam end fak nist ajanluttam.
Kiss asert nist pinem penindni erette
Es ony nem peretm lha is hethetle,
Kiss f'galy nist ephiden tare eler
Mere nist erdentete tulem igas porcelm.

Fizket uert pinembi' mar ab' porcelmi
Elottom pintelen kege is termete
H a pinti alufennib almodom Uil
Mere bak em' nyzisk lenki len. eg. bi.

Nincs

Nincs azért e földön di teremtet állás
Ki nem fogad volna a porcelan alatt
Zudalom hogy edig meg sem jutott oda.
No azért dicsőíték most is szent ad Urat
Mert lám csak is eifeli mindenütt gondunkat
Uram. ahi kímélte ahi meg segített
Kérem Visszavágj meg dicsőítsd kiadad J.

Harminez harmadik: Az Utolaj
Bamia az Ur Jn: kiben bűni bocsánat arat
Könyvet akkora hogy kárhozónj stand. hogy Balas.
Balint Nemesi. J.
Bocsásd meg Ur Istén iffiragomnak vétkét sok
Kötetlentéget, mindok firtalmatigot, ki volt ell
entagat, minden alvokszagot kőni. Bíz tölke J.

alutem

Sancti. Min.

Yustus J. S. Smith.

Imus mobilitat. aque rotant
contra rubet. cedit omnes

Ezek az Enikék kék Balán Baljné gyermekétül 57
- fogva hazaságáig Persee: job lehet kétü hia:
28 egyk egy Vörösz Eniké as Gyálmás Urjü Notjara:
Kint az kezdete igi nöl. Wallion indig alarß
engem kesergeny: az elnevet. Mark egy kőnigat,
a Palatiaz Notjara, k. az Nyjz Barthoy Jönan,
nal is Ugyonmali nöl. Jgy kezdete ell
Las huzam idm kigemmit Jm. 28

Ezek után mar az k kőneckegek azokat
mijnd kék hazaságaba, kék a Felesigintül Hala
Analasa után Persee, job reise a Vörösz Eni:
Keket mikab, mijnd Gulbarul, miz Nemiri asert
kerisletel az Perelmisei huz a righ. Jgy azokat
elkeis kőnege: Kik kőjül Omindus Cominapali
Jpanno Dusa Julianak, Marully Mdi'zanak
Nemizte Perelmisei.

Harminis Megicari: Ez akkor Perelte
huz a Felesig kőgensigat id hamisagatt
esibi kezdte Venny, kin elkeperidm in jönan
annak az Perelmisei gataza esibi Jgyt ok
mikul bolondul elhazot nöl Felesigere. Ugy Per
Jette est: 23 mar Jintei az idm malatj Notara

M. J.

Mérel edesb szék éremendetes vőköh
 onst emekesbetnek elmulit egyh szék jőh
 Melickbi szutan mare Lha nem jőstök.

Tiekot keseruembe hül oregament konyurm
 Holam mit fűstale tül meert nyne szemen
 Zk keseruesen valik el en tülém

Fajdalman görögöl napunkint burdantül
 Mert mint gőmilyert dis fat ags kőzül,
 Tülém ugj eluerim jőnare ok nikiül

Kiert ramssalot jőntül nagy atok
 Beteghig kpr szék gond, szigony aut hie, szitol
 I ha kiert utkezen hagam abis alvok

De multo mekemere mare holoig szenni nem
 Mint gomp olmatnak banejn hasznat vennem
 S mas onst ette mizet niken id mizs ennem

Mint habarca nälchve nem tül oerusagott
 onst halat fűsteti nem kiüel fönj jő
 En fin haly nälchve uigastale szék jőst.

Vigastalas jő tül nem adhat mizs kedue
 Busfejem egydül szat burdony peret
 Mare foholnak teegit e mizgyl élet

Könnyet

59
Kis nívó jó, fűt és Bak, a D ket dolgot
Kamra nívó nívó előben fűt és fűt
Kis Laka fűt és fűt fűt és fűt.

Nésem nékem müllet nagy fűt és fűt
míg és mint fűt és fűt fűt és fűt
Nékem és fűt és fűt mint nívó és fűt.

Ezt ha míg nívó hetem baró míg fűt és fűt
Bumna mint fűt és fűt fűt és fűt
Mas keirafajom és fűt és fűt fűt és fűt.

Harcminőzötök: Ezt akor fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt.

High fűt és fűt nagy fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt
fűt és fűt fűt és fűt fűt és fűt.

fűt és fűt

Hozzútevéden most Cupido megh löti az mórda! a ruhó
 Nagy hittel van kőszűnk és hogy fejjünk lenni atandó.
 De hitit ugyan nem alia, frigiet és fati fel bonhia
 Elművec olira giulastia kő Bak kar magais látra.
 Mert annak édes Berelmét kinek egyi Berelmét
 Magammal nyitete kedve mit tökéletlenigset.
 Amial vigen giulettett ad kő Berelmimul egyet
 Vég Berelmimul de siet hogy benni giuit zigj sonet
 Atkozod ha nem mas mórda, uéged bumat halalomal
 Ne giuites olthatlan langal mőzess keserűs kinnomal.
 Vagy hogy ha egetni akarss, mint bolondot mit jadtat
 Zorba gocius kő mőz adhaß mőzötetlens kő giulass
 Kenansaga Berim ezelekeßik andm illik egy igen
 igen pip degieft 1 okat jelent. Veng ann atito mi
 be arolon el ad Fellehge. De ed Pető gasparon
 nal vagyon. ad Notaja. Zak bu barnat
 Egy nagy könechgel külte liethgel Venu
 hnam Cupido.

Harminchetedik: eze akor Berlette mikor
 ad Fellehgetul eluato kiben omlekeßtet Cupidot arra
 amire Veng is atala fogadot mőz ha fellehgetul beke
 vel eluatis kive meg felel Cupido Julia mnt Adrian
 S. Dießmündi Aht.

Érteleggal bris felszives Cupido emlékezel meg hozzá
Miközben a nyár lenni kem alattad ha a magy Babadulna
Kis mar meg Babadulna, tülem elis vadul, jut eszombi gajakor.
Felele Cupido ug mond nagi buskodo keserues righi minem
Kis bolygókkal lattam sokatis kinzotam de igaznak ismertem
Hi bankogial somit, mert hamar meg indit tizedet égeritem
Am hol szep Julia Aniam helitartója es föld kereszige eben
Semiben milemac hore as kis gyamot atta semtildeki be
Szinem ajakaban fakkam orcasaban mihi foly befidiben
Gondó keduesig, gionörö ehesigh, uatami uolt en beunem
Azmit is indogiala' kapaba dolgaba' esak oda heli hgy ottom
Ania finies Rajat, giongy fin apu fogat ngy tüle meg mörköt
Ecköljö Diana elmit Minerva Mercurius befidet
Ei nely atta mere kedues baratai mindem is hgy semtilt
Szereki kedueli befidit, to' hgy, kenamia, kenezeit.
Cupido igi boluan sememec forditam tekinth Julia
mondit de mit is fals? Julianal mit esal, hgy is tudó kgyoda
Ez akj kerisere engem iroski jrit to'kem Wenio kimidra.
Felele nem ballak tot is meg meg Salalaki es ades kerelmuel
Hozas folgerissem esak uetel esbettem hgy cörny, semtilnet
De meg esad hgy joban befidit es uen m'banz keferu,
Dagall.

Minden

62
Minden kemintiget nagi idegeniget is kedure' forditsa
Hozad grolliget, nagi idegeniget, Znam meg' lagytsa
Te nagi perimetre ismit gerieste' ked' bi' jont' atta.
E ama Julia kiink abrajatia mine Zimer egy pec' ritben
Zimrebe fol me' gne' kibi magat nifi, ha kipee' tikeribe
E' latnjakaria, mert ot' s' bbe' latia, myndis' kime' kipe

Harminc Hölle Basik: Imar hugi az upido
mutat asara meg' talotia Juliaf' aseli muggen
Kit pinte egy kape' közben talal' elö, s. k'öl' igj' koll.
argian' azon Notara

Egy kegyes kepi be' agias' öltözete' uallion Angial' tüéki!
Vagy emb' ot' mag' datia Angial' abrajatva' Somi' h' te' s' ki.
Angial' nagi ember' k' Bon' ment' el, lelhem' de' mar' é' m.
Lelhem' draga' kin' det' dic' kö' l' ges' p' m' et' job' ri' p' m' ind' be' fitte
Zak' midem' Somi' et' lelhem' el' e' t' s' it' en' ca' m' fü' g' e' s' t' e' t' e',
De' as' t' e' m' kegy' esen' s' it' nagi' idegenen' Zak' h' g' e' t' h' a' m' e' f' m' e' r'
Vaiha' ed' a' uolna' kit' Veng' fogada' fia' al' tal' e' un' kem',
H' og' ke' g' e' m' bi' adna' h' a' o' s' t' a' l' a' j' a' s' s' a' b' a' d' u' l' n' a' i' g' i' b' e' n'
E' i' u' e' m' nagi' b' a' n' a' t' i' a' i' o' s' t' a' r' e' s' t' a' d' u' l' a' n' i' g' l' e' n' e' k' o' n' j' u' c' i' m' b' e' n'.
De' ne' a' d' g' i' a' f' u' h' u' g' g' e' s' i' l' l' i' e' n' l' e' g' i' e' n' e' s' b' i' s' o' n' j' m' i' k' a' b' T' u' n' d' e' r',
Vag' Vada' s' Diana' nagi' f' u' a' s' o' m' i' a' s' i' u' e' m' m' d' a' m' i' n' t' s' t' u' e' r',
M' e' r' e' n' o' h' a' s' e' r' e' t' i' d' e' a' s' e' r' e' t' e' l' e' g' s' Zak' s' t' o' n' j' m' i' k' j' L' i' m' m' e' r'.

Kegegy

63

Regiesigh keduesig, eketig, coetig, epin mind bonni laerik
Tekintet miadasag, akasag, uidasag, rajta nibeannag laerik
O szepig formaja illik, myndé magui meré Menyliket töt
Dare magat ne lasam de csak pauat halliam sine eo hiba kephel,
Bélelem ké mind azj dolog a pontul nem elhet nala netül,
Dak és erte hal s. uig mindent szandoni ké, fenne si filj gubti
Hanem csak és tüle az kinek kinole uiga staloja töb sine
Semi szepmulatlag, Lemi gis miadasag, Semi vilag nagy kinos
Noha en magy buiban igj szok magaba onondia lelke ra tekint
Egy kapukéribé futik eleibe Vidam szep Julianak,
Hirtelen huggatam elölré alitva, ot lenny Angi alnak,
Az jeit és utaban igj szok utana mint János szepianak

Harmincz kilenczedik: Hogy Juliara
talala igj köpene nekj. Az Török Gü
rekme de Wajdenbur Notajara.
Zuilag sem köli már nekem nala netkül szep berelmé
Ké alaf must en melietem egis ig el edes lelhem.
En bus sinem uidasaga lelhem edes keiansagla,
En nagy oniden boldogsaga netel Jn' alomasa
En dragalatos palotam is ilatu piro rosam,
Gionire szep kis Violam, ilj kokaig szep Julian
Felcse

Fel tamada napom finir p'mündich p'kete finir
 kee p'mond'lyos finir, el' el' el'eten camirje.
 Zerelmdbe m'g' quile finem jak tige et oharit lekem.
 En finen telken p'arelmom f'm'ghly en p'jed elmd
 Juliamra hogj talatik is'w'member igj köp'nik.
 Berdet p'jet m'g' hajtik, lein is' jak elmdofoldit.

N E G I V E N E G I K

üg'nd' nak vala könjörjes, skul döl höjron i Sada
 mandra petojat, ad hogj vagj lezron ü höp's is
 valaba vagj em, de mmie i Salamandra p'it küvül
 ü em tset. ~~aka~~ i Julia merelme nekül, ak
 ad bu banat Notajira.

Ing'omet regulta sek file kemokba' tarte m'ed' ajve?
 Stoppad h'alt lekem siwa k'ek'arefken m'et g'it'odul
 sek k'essen, könjörüt m'et raj tam lej k'ek'ies höjron
 ne lej ill'ig' k'ey'elen
 Tave'zab k'eserje v'elekezet m'et v'et' e' d'f'ert m'
 gemet, tam'et'vaz elöben e' d'k'ale'ezomb' e'et e'f'et
 n'ü v'ek'et' g'ek' n'aj t'ek'etül m'et kalalos öntü
 oldot m'et m'et lek'emet.

Or l'et'et

65
A 3 löte tsakak mmdon allatokenak kider megalmas
normak ombrek dolzkat, allatoka mukatal meg akko
ron tagulnak, tsak neken vorkfnek, hoy mmd napok
jok tsinjü kenom'at mutnak.

Motis öömeme megaddal d. uiaed kudvonnem gjetem
bor, eud gjülo drevonem tiller gjet onyom. kstovdne
elmonben, adoc demjdet gjenge des fjxndee intat
van en skomben.

Alinde ne meid fel, illin tsinjü tabbet djonben
ammak kegee, i katalon gjüölöl es sek katallat ol
uj toro mmie ellensije, ke djam vagj vjrljnt meg
vagj ha i aom letee, dat meg bennom fcaubom.

De mie mendek, kumban ha mmie Salamandra bit kjüül
nom elbetek, krommal el vedek ha at kjüül vedek
tabbet vidom nom itek, edes kstovvivel sek megget
ha's merzel katabnak job hoy vjrljnt.

Telkem dromed löc mmie viast bit-filööl kionvejm
laid vjrljnt, dromed vevfnye mere telkem
gjövelme horaggal ha aom samad de vjrljnt
meg lje, sek brenb' vidammie ha drevonem
len fegad.

Mie

Egyipten egy dihi de Julia v. nank a Julia ra.
dagatiorol kitvua tuldoz volc Julia nak
Egon Notara de di hoc ad hoc in Cap. Ang. drans.

Szellit hogi vadaszam en lltm Julia egy egy
Szep egy dia (Tindit egyki oki di
Szep monda lastu bszidba ju. fildia Angiel mit is vadaszotat
Ea uagyon killy: midybia.

Heuule vala fozig Julia potieg vadakut a vadaba
ti fapozolta azse hona e fozit maly. 2 bul sz-8 foltton ar.
a fbaa. foz hogi fuzdi lltia, chat va amula agi fuda o magabna.

Kit Dranaa vagon talam. 2 milagon mit. Babul
2 hoz a Dranaa mogara. mig. x. p. ni haza fozba sz-7 dar.
dajai. konyu. Zoldvuhaja, oldala fozia sz-7 ammal fuzdaja

Kipe. f. ze sz. mi titimi t. v. ti ollyan mint Dranaa
b. f. iddel m. h. e. maga v. f. l. e. ok m. lly. Babulok k. s. a. b.
mulat sagnak oml. m. ha kora is ull mino kito ugg uada f. a. h.

De abak fozuapstat is egyit uadat at v. r. 5 uada f.
Drana, di v. h. z. t. f. z. v. l. m. e. b. otott fozott fozat
Julia l. n. k. i. t. m. f. a. t. a. d. u. l. a. k. i. n. a. l. a. d. m. i. t. e. i. o. s. o. k. a. l. o. j. a
Kib. a. e. n. g. i. m. i. s. m. m. t. e. g. y. i. b. t. i. s. r. i. g. i. a. f. o. z. o. t. t. f. f. y.
na t. o. t. t. f. f. y.

1. egg i al sin bue bär för sin missarlotat bärig höst Tack för
högst Tyskän ägg till alla dig. Helt h. sommit egg gjut i alds till

Regina & tödlich Juwelen Poetia age in a mays munt
u. 32 v. 32 Julia Cupidonat Jon Notara.

Wat Saka utan mygodny masua sup.
 do fikit hayda Julia shia kit doguon
 Ipiha feggy shagovikenta Inagibharaggalutan, kis supid
 onnan shobol ketafita.

1. Mondabuijesaggall geyya lōtango calneritig mizōm.
 Cepido miz igyfol de te mē hragzfol mīrē up t ing mīr.
 Lelely Julia te hūnan marizona nām tūdo de nūm mīr.

En uagiok Iukä en þim m hata lma mu vana k p d h bi
En mig badi gitað hit is þim m lla vð hit gonað h h e f þ
En þ v l m m e l l n - þi lagon L m b i n n u o s a g : t h a þ n o s v i .

Cupido te hinc smiliat magis I m. d. e. r. a. sonnet m. g. fili. m. l.
Anni t. a. egil. i. g. v. a. p. e. g. n. s. u. g. o. t. v. l. n. a. r. i. a. d. i. c. t. u. m. l.
Fuit aban e. d. a. m. o. n. d. a. m. g. b. o. f. e. s. j. u. b. i. a. n. d. a. t. u. r. e. s. t. o. m. m. a. l. v. l. t. l.

1. *De Venus Inayamut Regis ahtalak b. gombi chitigim*
Se allot is t. d. b. m. m. d. Injam is b. b. n. h. g. f. d. i. o. t. t. i. n. y. u. g. d. u. t.
f. g. t. b. d. i. m. n. t. l. n. i. s. f. t. b. u. t. m. t. u. b. t. h. n. g. a. k. a. b. b. o. l. i. t. i. h.

Мзунд

Megijun Samadik afulim tusk pot azon notara
Eltra Jan. nio.

Te. Sop fulumti idd agak kono monevot. t. m. k. d. z.
De. s. p. ont. a. 3. ill. n. az. n. az. p. r. firin mone k. p. n. r. e. a. r. p. t. z.
t. k. z. banatiaba p. r. t. m. l. ang. i. a. b. a. n. / 3. p. z. u. l. a. w. e. o. l. / p. r. z. t. e.

Memili Sop Samat tegi d. mosoga tengin p. m. g. k. o. n. j. f. u. l. a. s.
p. u. n. k. t. a. n. d. u. t. e. s. b. a. n. a. t. t. a. l. k. p. e. i. t. h. o. g. i. o. l. y. t. u. m. i. n. i. m. t. a. d. e. s.
Z. z. e. n. / 3. p. z. u. l. a. w. e. o. l. k. i. n. t. w. a. t. v. a. r. n. a. n. y. h. o. g. i. l. a. m. i. m. a. r. f. o. g. a. l. a. e. s.

Az h. v. u. r. o. f. a. y. n. k. m. i. u. o. l. t. a. d. n. i. m. v. z. d. m. i. t. u. l. y. s. t. a. m. s. a. r. a. h. b. a.
L. u. g. i. m. a. p. i. n. g. s. l. a. g. y. i. t. b. u. t. g. o. / p. r. t. m. f. u. l. i. k. p. i. l. o. k. l. a. n. g. i. a. b. a.
t. e. p. e. a. d. a. e. a. g. i. v. p. u. l. p. s. h. o. l. a. t. a. z. o. / 3. a. l. p. z. u. l. p. r. a. u. g. i. m. i. n. t. a. d. a. d. a. l.

E. o. r. i. m. m. i. e. s. g. i. p. n. b. a. k. t. a. u. a. p. s. i. d. o. b. a. / 3. p. n. t. t. z. m. o. n. d. a. p.
L. u. n. t. m. p. i. n. g. l. a. g. y. m. m. m. y. a. r. b. a. n. m. i. n. t. k. l. b. a. u. p. a. d. a. d. a. k. f. a. n. a. p.
t. i. n. m. a. t. p. a. m. b. l. a. n. y. l. i. a. s. i. m. a. d. o. m. d. o. l. g. a. n. u. t. a. m. i. a. d. a. f. a. k. a. z.

L. e. n. g. u. t. i. z. i. p. e. l. l. i. s. m. u. i. t. k. p. a. u. d. o. t. e. g. i. d. e. g. i. a. t. o. r. t. a. k. u. t. t.
L. u. g. i. m. a. v. i. p. o. n. l. a. g. v. i. k. i. u. a. b. l. a. n. g. o. l. f. a. b. a. l. l. a. n. k. x. d. p. i. t.
t. e. g. y. p. l. a. n. t. e. g. i. d. e. f. u. l. i. p. z. m. u. t. u. a. g. i. p. r. i. t. m. a. t. o. n. i. t. t.

O. a. g. y. t. e. e. g. i. s. g. i. s. e. u. p. i. n. g. l. a. p. l. a. s. h. i. r. i. t. m. m. y. l. a. m. a. t.
E. n. t. i. p. a. n. i. z. p. o. n. a. l. n. i. m. i. n. t. e. n. b. a. n. a. t. t. a. l. m. i. t. a. m. i. s. a. z. i. d. t. i. n. g. i. t.
3. 3. p. z. u. l. a. w. e. o. l. k. i. n. t. h. o. p. d. o. l. a. n. a. k. a. t. a. l. i. t. a. m. i. z. s. m. e. g. a. t.

Joh ea munda. tbin kimbuzen hitim te boldog ala pah
egynulik efak. bba. uggumuk m muno kitta. fagi. d. t. k. m. d. d.
his / pinto. munt. in. e. f. o. j. i. d. a. s. l. a. k. p. a. b. a. l. a. r. a. v. p. e. g. o. m. d. o.
Jehat gondoluan es banat fahagatua n egi kis fclm. t. a. t.
Juta bis. e. l. m. b. a. e. g. y. m. t. a. n. y. a. t. h. a. v. i. d. i. t. e. t. k. i. c. o. n. s. e.
f. a. b. e. n. a. l. a. p. a. t. t. e. i. m. y. t. e. z. i. h. m. y. b. l. e. n. e. g. a. s. a. i. a. t. i. m. m. t.
Megyua negridik Jmudiko Petre a Gruts allogorut a d. i. s.
uaknak. Gol. ugi. a. a. p. o. n. n. o. t. a. r. a. 2.

Mind. a. n. a. p. i. o. r. i. g. y. e. l. e. s. a. r. p. u. l. s. i. k. i. t. f. o. l. g. a. t. u. a. n. d. a. r. v. i. g.
v. a. p. t. u. z. k. u. b. a. h. u. l. u. a. k. k. p. r. u. t. b. a. p. o. m. i. m. b. e. l. k. i. n. y. u. i.
h. u. g. y. b. e. p. a. t. m. p. i. m. y. u. t. f. u. m. b. i. n. u. t. m. n. y. a. y. u. l. a. n. t. k. i. y. a. m.
Latom. u. t. u. t. o. t. a. t. e. g. i. s. e. i. v. o. l. a. t. t. o. k. a. r. r. a. a. s. o. r. p. a. g. i. s. f. i. t. e.
A. h. e. l. l. o. t. k. l. a. t. i. k. a. i. z. f. i. u. m. i. d. a. k. i. m. e. g. a. n. a. k. k. i. t. h. e.
E. a. l. e. h. a. n. e. u. n. l. a. m. k. i. h. u. i. d. f. o. l. g. a. t. a. n. v. a. l. l. y. o. n. d. a. k. k. z. k. e.
B. u. i. d. i. o. s. o. m. o. m. u. t. A. r. v. a. i. d. y. a. o. r. p. a. g. o. a. u. f. i. l. m. m. i. t. f. a. r. a. d.
R. u. b. a. m. b. a. f. i. t. e. f. i. n. i. s. f. i. c. t. a. b. a. p. o. r. n. y. u. l. a. n. t. e. i. f. t. e. z. i. a. y. i. g. i. p. l. o. t.
f. a. r. n. i. a. n. n. i. n. y. m. m. i. t. u. t. d. k. i. i. m. i. t. u. t. e. k. l. e. d. a. h. o. z. a. k. i. t. o. f. i. d. e. l.
S. a. r. m. i. a. d. n. a. g. y. o. n. e. i. p. u. l. s. f. i. n. i. x. o. t. t. b. a. l. e. k. s. k. i. u. l. s. f. o. l. d. e. b. i. n.
h. o. l. a. t. u. o. d. f. i. p. o. m. j. i. d. a. g. o. d. u. t. f. i. p. e. a. s. t. h. e. l. e. g. o. g. o. t. t. i. f. t. a. d. i. f. e. u. t.
o. l. e. f. e. d. l. o. r. i. n. o. m. t. o. e. i. n. y. k. e. r. a. y. o. l. a. k. k. e. l. l. y. i. d. f. a. r. a. d. i. e. g. o. m. u. t. l. a. r. d.

Mondam hogi as chak kshantalan v. m. n. s. g.
Sne k. l. k. h. v. h. v. m. n. s. g. h. v. m. n. s. g.

Mondam hogi b. j. l. n. g. t. a. m. i. n. s. g. h. v. m. n. s. g.

Rubamasio R. v. e. h. g. i. m. i. b. e. n. o. l. k. i. z. o. m. e.

Vaynall Tagarima v. h. g. i. m. i. b. e. n. o. l. k. i. z. o. m. e.

Es. s. e. n. d. e. s. s. v. a. s. s. m. o. n. d. a. m. h. o. g. i. m. i. b. e. n. o. l. k. i. z. o. m. e.

Monda ite mit l. v. e. s. s. m. o. n. d. i. k. j. o. m. a. n. b. a. l. a. t. a.

Monda ism. i. m. i. t. k. i. s. s. v. a. l. a. b. a. l. a. t. a.

Munt o. l. s. s. u. g. i. m. o. n. d. i. k. m. i. t. k. i. s. s. v. a. l. a. b. a. l. a. t. a.

Dorok. e. g. i. s. s. e. m. o. n. d. i. k. h. o. g. i. v. e. s. s. e.

O. k. a. s. f. a. i. d. a. l. m. i. d. n. a. k. m. i. z. t. u. d. n. a. v. e.

Mondam hogi b. j. l. n. g. t. a. m. i. n. s. g. h. v. m. n. s. g.

Julia. f. r. i. e. n. v. a. l. a. b. u. s. u. l. a. m. b. a. n.

h. i. i. c. b. a. r. a. s. m. n. a. k. i. g. i. s. s. e. m. b. a. n.

v. a. r. u. a. n. j. u. l. i. a. v. e. s. s. e. m. b. a. n. a. m. b. a. n. f. i. n. i. l.

Megyuin b. a. l. d. i. k. A. s. D. o. b. o. J. a. t. a. b. e. n. i. t. e. t. a. z. m. a. n.

S. u. k. n. a. b. e. d. o. v. a. l. a. k. i. n. y. l. a. s. b. a. n. e. l. l. i. n. h. e. p. e. r. a. n. i. t.

a. z. o. n. M. o. t. a. r. a.

B. e. z. i. g. n. a. g. i. b. o. l. o. n. d. s. a. g. u. o. l. e. a. b. a. l. g. a. s. a. t. b. a. n.

Cupidat k. vera g. m. t. D. a. g. a. s. b. a. n.
 M. r. t. u. d. g. m. t. k. a. b. i. t. m. i. n. d. e. t. s. l. a. g. s. b. a. n.
 C. a. s. a. r. a. r. o. k. k. i. s. a. l. l. i. o. k. v. a. d. u. a. k. G. a. t. a. l. m. i. b. a. n.
 B. o. l. g. o. k. i. s. a. l. l. i. o. k. k. a. r. i. n. a. k. u. s. a. r. a. b. a. n.
 L. a. l. l. y. m. i. k. i. u. d. i. g. a. l. l. i. o. k. k. a. r. i. n. a. k. u. s. a. r. a. b. a. n.
 V. a. d. u. a. k. s. e. m. m. i. n. d. G. a. t. t. r. a. o. t. e. t. l. e. n. k. i. i. g. a. r. a. n.
 I. k. i. m. i. g. l. o. f. o. l. s. a. m. i. g. i. s. n. i. s. l. a. t. m. e. g. a. n.
 L. e. p. i. r. a. n. d. l. i. n. i. n. a. k. u. s. a. r. a. b. a. n.
 L. a. t. t. r. a. t. m. i. n. d. e. n. p. i. n. d. m. i. t. i. g. a. b. a. n. s. a. l. a. t.
 K. i. t. g. i. t. u. l. s. e. a. n. e. r. l. i. n. i. n. a. k. u. s. a. r. a. b. a. n.
 H. a. t. u. d. u. a. k. k. i. t. i. v. l. a. t. s. e. m. s. l. a. g. a. s. t. a. t.
 S. e. a. r. m. a. t. s. e. m. s. l. a. t. s. e. m. k. i. n. o. r. e. p. i. n. d. s. t. a. t.
 I. g. o. n. i. s. m. i. g. t. i. g. i. k. m. i. t. i. s. l. a. t. s. e. m. s. l. a. t. s. e. m.
 R. e. j. a. n. e. p. i. n. d. e. n. s. a. k. k. i. g. i. r. a. k. b. u. n. e.
 M. e. m. i. s. m. i. g. i. t. l. e. n. k. i. m. i. n. d. e. n. t. i. g. o. t.
 M. i. n. s. l. a. t. s. e. m. s. l. a. t. s. e. m. k. i. t. i. v. l. a. t. s. e. m.
 I. u. c. k. a. l. u. a. g. a. n. k. i. g. i. a. n. t. i. d. u. n. t. i. a. r. e. s. s. e.
 E. s. e. r. u. a. n. s. u. l. i. a. k. i. d. e. k. i. g. i. m. i. t. s. e. m. k.
 S. e. a. r. m. a. t. s. e. m. k. i. n. o. r. e. p. i. n. d. s. t. a. t.
 A. l. w. a. d. a. s. e. a. g. a. n. i. e. l. l. a. m. o. d. o. l. y. d. e.

libra Juliae et munit. Lazarus et munit. Coniunctio. Adhuc
 Zi. 12. ugi. idam. Cui. Libbi. in. d. Julia. et. munit. idam.
 Negu. in. munit. idam. Cui. Julia. et. munit. idam.
 "miz magat."

[illegible]

Dr. L. v. d. m. h. l. P. h. i. l. o. s. o. p. h. i. e

Rollan miz - fandi munt gyo h^o a ng m³.

Baki a'la latir egi maworult l'laiz

On Regain Anna K. G. & P. G. M. 18

Dis. p. 1. m. ing. 1. fak. m. Samudra. t. t. t.

Exile Sasasanni Cuzco Britombe

Bizâk fakıyî dül ehl-i İslâmı Rızgâr

Amik ayom wala li kajib.

Pa k' ez finolat ak'oria mi'g Tudi'g

July 22nd 1892

Elizabetta e l'Alm. az. e m. kab. R. i. i.

1943 April 11 - 12 de la minijunt ad

Das Pulver ist mit 2 egypt. is. piment lutt

Thell. 22 k / 300 bag 12. 3. 4 kinyas.

There is less filler in tin than in wood

For Dittam magjorrit Andani Saharwal

[illegible]

Eotumdik uliat basonhija a beritimbis Nityhewale banyor
 a Julia Dregan mi Rjo it ager Abu band Notajida

Julia Enz pme ole basaslan pmm chy l. t. t. h. p. d. l. m. a.
 Julia v. d. p. d. n. m. t. h. a. n. g. i. k. p. r. u. m. i. n. m. d. m. s. g. y. d. l. m. m.
 Julia d. l. d. m. e. g. y. i. s. l. a. e. g. i. l. t. o. m. k. i. e. g. y. d. i. l. t. i. s. c. a. l. o. m.

Julia a. l. t. k. m. m. i. k. o. r. o. n. p. o. l. u. t. m. p. i. n. t. m. b. i. s. t. c. a. l. o. m.
 Julia d. a. r. a. m. m. d. a. z. o. n. n. a. l. p. o. m. c. a. g. y. m. u. t. p. e. d. i. t. i. n. i. d. i. n. g. i. d. m.
 Julia k. o. l. a. l. p. i. k. m. i. z. a. p. i. s. u. g. i. k. i. z. i. k. p. o. g. y. o. t. t. i. n. y. g. f. i. k. p. i. d. l. m.

E. u. t. u. z. s. l. t. k. m. m. k. f. a. i. d. a. l. m. a. s. p. i. n. m. m. k. k. u. a. n. t. i. o. o. r. n. o. t. e. g. a.
 E. u. p. i. n. m. m. t. l. a. g. a. a. r. m. h. t. a. c. k. a. y. s. a. i. o. p. e. d. i. t. i. s. i. s. l. l. a. g. a.
 E. u. k. i. n. h. k. i. n. i. l. i. d. i. t. l. a. g. B. C. p. i. z. i. k. m. i. k. l. p. i. n. i. g. a. l. a. g. a.

V. a. g. i. y. a. l. u. l. n. i. r. e. m. i. i. o. r. u. l. b. i. s. t. i. s. i. s. p. i. d. l. m. i. s. a. z. t. i. s. p. i.
 a. g. y. m. u. l. e. t. a. m. t. l. u. a. g. i. k. i. s. a. l. a. l. o. s. t. p. e. n. t. m. a. z. e. m. i. c. a. l. y.
 m. u. t. m. u. d. i. o. B. a. e. a. t. y. i. s. t. k. m. m. d. p. o. n. p. i. s. k. o. n. f. e. g. d. a. i. p. l.

A. p. a. r. a. d. i. s. o. m. b. a. t. i. r. m. i. s. p. u. i. y. r. o. s. a. d. i. z. i. s. t. i. g. s. d. e. c. a. i. y. a.
 T. i. s. p. i. n. d. m. b. a. y. a. b. a. n. a. k. i. u. k. l. e. t. t. i. y. a. p. p. a. m. b. r. a. k. a. l. i. t. y. a.
 A. l. y. s. o. m. a. b. a. n. i. l. l. i. k. m. m. i. t. n. a. p. a. g. i. t. i. n. d. u. k. k. i. k. g. r. i. n. g. i. t. i. g. i. t. p. i. n. s. h. a. y. a.

P. u. n. a. t. e. s. o. l. t. a. b. a. n. r. u. g. a. s. t. o. d. e. t. s. a. y. t. a. m. i. t. y. l. t. i. s. s. i. g. g. i. t. m. i. g. i. y. a.
 T. a. n. s. a. t. o. u. g. i. i. r. i. a. m. i. r. o. n. a. l. d. i. e. k. a. m. i. t. h. a. p. u. s. t. a. k. i. k. p. i. g. i. d.
 C. a. t. a. h. o. v. a. l. p. i. k. k. e. p. m. s. k. k. p. i. k. c. h. u. d. a. l. u. n. s. i. s. m. i. t. y. B. C. p. i. n.

M. i. d. o. n. m. t. h. a. t. e. r. u. l. v. a. g. i. m. i. t. l. m. k. i. n. i. l. s. k. n. y. a. n. i. t. a. r. y. p. i. t. u. i. i.
 S. p. i. t. m. i. n. i. l. b. l. o. t. u. p. i. n. a. k. t. o. k. i. n. i. l. i. n. g. m. i. t. p. l. q. u. i. n. p. l. a. u. d. i.

79
Udvarj is megjár latuan szim kinyat kőpálya nyzuán.

De kras in doly masonki pan vagin amme abölöz vira
Hogy egy kőhöz jarnak jövelbaun egy kőnig kőniz vagin kőzattink
Dinm pőjje kőzattink kőhöz vagin kőzattink mert nőtön nőny kőzattink

En pőj mētis egy mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
Dinm pőj mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
En ala kőzattink mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz

Dolga mind egy. dőz pőj mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
kőzattink vőz mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
Dinm pőj mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz

Eőu nēgy dőz kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
kőzattink vőz mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
as Magam gondoluan kőzattink vőz mētis kőzattink vőz

Aldot Julia kiballagaba kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
kőzattink vőz mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
Latuan pőj mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
kőzattink vőz mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz
Mert pőj mētis kőzattink vőz mētis kőzattink vőz

Ere'a fygadas ket dnyad fawaral

Kit-dei fygaduan am-kim hemonidal

o'ryy n' b'orja mli ygn miz d'chalal.

Aze' igit aldor iwe te chak meg mutat ad.

Ikim t'k'x' t'm m'z te chak p'le gy'g'p'ad

D' m'nt chalar d' h'm' s' u' k'm m'z p'm adad.

Söt t'm m'v' a' h'k'm chak w'g'e m'it d'

h'z'am k'm' m'z t'm' p'm m'it p'm g'v' p'p' d'

v'ol'm k'v'antatuan h' k'm' d' g'p' d'.

Chol t'v' d' laptaid k'k'le f'auul g'v'p'p' d'

Ch'k'nt f'k'lyaddak k'p'ol t'e m'v' a' t'f'az

De m'z d' a' g'v' d' d' b'aban m'nt f'v'az.

Igi f'eduan t'v'v' d' u' n' g'v' d' f'ile

t'v'uan Emb' u'gi m'v' d' u'gi d' b' m' p'p' d'

u'gi ok w'lt'v' d' u'gi p'le d' b' m' d' l' l' g'v' d'

Cher k'v' d' a' k'v'nal illi nagi w'ho d' m'v' m'

K'v'v' d' w' k'm' t'k'le m'z d' allan' f'v'v' d' u'gi

Nagi w'v' k'v'v' d' u'gi n'v'v' d' u'gi n'v'v' d' u'gi

De k'v'le k' g'v' m'v' d' u'gi v'v' l' l' yon m'v' l' f' a' h'v'v' d'?

M'v' d' t'v'v' d' u'gi m'z n'v'v' d' u'gi (h'v'v' d' u'gi)

D'v'v' d' u'gi f'v'v' d' u'gi? h'v'v' d' u'gi f'v'v' d' u'gi f'v'v' d' u'gi.

De m'

De ni P. t. l. k. g. n. t. b. i. s. o. n. j. t. u. d. l. p. z. u.
m. b. a. m. o. s. t. r. i. g. i. p. r. o. b. a. l. d. i. r. p. u. r. b. i. a. p. i. n.
J. u. l. i. a. l. y. d. i. n. z. m. i. g. s. b. u. d. z. g. a. t. p. z. u.

V. a. i. b. a. a. z. u. g. i. l. e. n. n. i. a. m. b. a. r. m. i. n. d. i. t. d. i. r. m. i. t.
E. s. t. k. f. u. l. m. t. l. i. l. m. k. d. i. n. l. y. g. b. u. n. l. m. t.
D. a. k. k. o. g. i. p. r. i. l. m. i. b. u. a. l. a. k. a. k. r. u. l. m. t.

O. t. u. n. b. a. r. m. a. d. i. k. A. s. k. i. t. c. p. l. a. m. i. t. a. k. p. o. z. h. a. r. u. n. l. i. t. a.
J. u. b. a. t. a. s. c. h. a. k. b. u. b. a. n. a. t. N. o. t. a. r. i. a. r. a.
S. e. b. i. c. a. m. i. t. d. i. m. m. i. s. i. o.

Be. t. t. f. u. c. h. i. l. l. a. g. u. a. g. i. o. n. a. s. e. g. i. f. o. r. g. a. s. o. k. i. k. a. l. t. a. l. J. u. b. a. t. k. k.
A. s. k. i. t. k. p. i. r. i. m. l. y. a. d. a. t. i. k. p. i. r. t. r. e. e. p. t. m. i. n. d. m. i. g. s. t. e. t. z. u. n. t.
V. u. d. a. n. J. u. l. i. a. b. a. n. m. i. t. s. o. p. p. a. l. s. a. b. a. n. m. i. n. d. k. i. t. i. n. d. i. n. d. i. k. l. m. t.
F. e. r. a. b. r. a. s. a. t. o. t. e. m. i. t. a. d. t. a. t. u. i. s. h. o. l. d. f. u. l. l. i. t. m. m. i. t. t. i. s. t. a. e. p. u. f.
J. u. l. i. a. i. s. f. p. i. s. k. u. i. t. f. p. d. y. f. m. i. s. f. m. i. g. y. o. l. a. g. k. i. t. n. u. n. f. y. o. t. f. p. i. f.
E. d. i. t. k. o. r. a. l. f. u. d. o. s. m. i. t. a. m. e. r. e. u. i. n. s. k. u. i. t. f. m. i. s. f. p. e. n. i. t. u. f.
M. m. t. a. f. p. p. f. i. n. i. s. t. a. p. e. s. f. o. l. d. n. i. k. i. l. a. g. a. t. k. o. g. i. f. a. k. i. g. u. d. i. l. a. g. i. a.
U. g. i. f. a. k. f. p. J. u. l. i. a. f. m. i. s. a. b. e. r. s. a. t. t. i. a. b. a. n. a. k. o. m. a. t. f. i. s. t. i. t. y. n.
k. o. g. i. m. i. g. s. e. i. g. y. s. a. l. l. y. i. n. f. i. n. i. m. i. g. a. l. f. i. a. n. i. f. a. k. a. f. o. r. m. i. a. g.
M. i. k. e. p. p. a. m. a. s. s. i. l. l. a. g. i. o. u. t. s. n. o. h. a. d. n. a. g. i. f. y. u. i. r. i. n. t. m. i. n. d. i. t. g. i. z.
U. g. i.

Ki kile m. t. m. t. a. u. l. a. s. d. ö. b. a. l. ö. x. u. g. r. a. i. u. a. l. a. m. i. s. s. o. o.
Talam. i. g. i. k. t. u. n. d. i. e. a. r. e. t. t. u. a. l. a. m. i. s. s. o. o. u. a. g. i. v. a. l. a. m. i. s. s. o. o. u. a. g. i. v. a. l. a. m. i. s. s. o. o.
S. a. l. o. u. m. n. y. p. i. n. e. k. i. e. i. t. e. o. p. ö. r. i. g. i. t. e. S. a. l. a. b. a. m. i. s. s. o. o. l. i. t. e. E. c. h. o.
E. c. h. o. n. a. g. i. t. i. n. o. m. b. a. n. k. i. b. e. h. y. p. j. u. h. i. n. g. i. r. u. u. s. t. o. m. j. h. a. d. g. i.
A. l. i. k. i. n. y. b. i. e. t. t. h. e. m. i. g. s. m. i. b. u. l. l. i. p. i. n. j. m. i. g. k. m. i. n. i. f. u. i. t. h. o. g. a. m. l. a. g. i.
R. i. g. i. g. y. ö. t. t. i. m. i. n. i. d. m. i. n. y. h. e. t. h. e. t. i. m. i. g. s. m. i. a. m. i. r. e. l. i. t. t. e. n. u. a. g. i. t. E. c. h. o.
A. g. i. g. a. b. a. m. o. n. d. a. d. d. e. m. o. n. d. a. s. t. i. s. h. a. c. o. t. l. i. m. i. g. a. z. i. a. l. b. a. t. n. a.
D. a. m. b. i. l. l. y. p. i. ö. r. ö. m. ö. t. g. y. ö. n. y. ö. r. ü. l. i. k. e. m. t. e. m. o. t. t. i. a. d. b. a. t. n. a.?
I. g. a. b. a. n. k. i. n. u. n. d. i. k. i. e. s. o. m. n. a. k. j. e. l. l. e. t. t. i. m. o. d. a. k. i. u. a. n. n. a. E. c. h. o. k. o. m. a.
A. z. t. b. i. z. o. m. j. m. i. g. u. a. l. l. o. m. d. e. i. v. p. o. l. g. a. l. a. t. o. m. k. i. d. u. r. e. n. t. i. u. e. g. i. n. i. m. i.
S. y. p. j. u. h. i. d. a. m. n. a. m. l. i. p. i. n. i. v. o. h. g. a. m. k. i. m. i. g. t. y. i. l. m. i. g. i. n. i. t. o. m.
h. o. g. i. r. i. g. i. n. p. o. l. g. a. l. o. m. l. i. p. i. n. i. m. a. l. u. o. m. i. k. e. l. l. i. v. o. t. r. e. m. i. d. a. m. E. c. h. o. k. o. m.
t. e. g. y. i. t. h. a. s. i. g. i. r. e. t. i. v. ö. r. m. l. e. t. t. e. n. y. a. i. r. e. s. a. t. m. i. g. j. o. a. n. n. i. t. j. o. a. n. n. i. t.
ü. l. p. i. r. m. i. t. h. e. b. a. m. i. n. t. b. y. p. l. e. g. i. s. s. t. h. h. y. p. i. t. e. n. s. z. h. o. g. i. h. o. g. i. t.
o. p. i. e. t. m. i. n. d. m. i. t. u. r. d. b. y. p. i. l. b. u. m. p. u. a. l. i. n. h. y. p. i. n. i. t. a. m. i. l. i. g. i. n. n. i. t. i. m. i. g. i. t. E. c. h. o. i.
O. h. o. u. a. l. e. g. i. t. h. a. t. t. i. v. i. n. e. n. n. j. t. i. n. n. y. a. t. k. u. i. l. u. i. t. t. o. r. ö. s. k. ö. n. i. t.
A. m. i. s. u. t. j. e. i. d. m. i. t. h. i. d. m. i. d. e. t. m. a. r. i. t. e. t. t. e. z. t. i. g. i. t. h. o. m. i. t. i. v. ö. l.
v. e. t. e. g. i. f. o. t. e. k. u. i. e. i. s. m. i. g. h. y. z. i. s. ö. l. l. y. v. i. g. r. e. a. m. i. n. t. l. a. b. o. m. h. o. g. i.
g. y. ö. l. ö. l. E. c. h. o. i. v. ö. l.

Mare fah

Marchat mutasd modgiat mmit dhasam langiat pitmin kigat no
Mret hagi agi p. r. t. m. p. utal mat udu d. p. m. v. ka. t. a. l. a. m. n. i. m. i. s. v.
Hanin mas gonofs uo aredungs bueilo mret kigat d. p. m. m. i. t. b. l. e. h. o. v.
Hac migu kex v. p. t. f. i. t. p. i. n. t. m. e. g. f. i. t. t. i. t. m. a. r. o. b. e. n. m. f. o. g. a. d.
Sunduzi bambamut p. p. r. u. r. e. a. g. m. a. r. b. a. n. p. i. n. t. a. e. g. a. b. u. g. i. h. i. r. u. a. d.
Izret ad Tanagos Pand miz nyadalyamit ka p. p. m. i. d. g. i. o. g. n. i. t. b. a. c. h. e.
vairha. & bagyhatna vama mij nijanalbjam di la p. i. n. t. m. i. e. g. n. i. d.
Ragy ngy deebajam mite p. i. n. t. o. s. d. r. o. s. a. j. a. m. l. a. t. o. m. h. a. g. i. p. i. n. y. i. d. e. n. d.
Mogad p. m. o. d. a. n. a. d. i. t. b. a. d. n. i. h. a. l. a. t. a. d. m. i. s. m. i. z. c. h. a. t. p. i. n. t. a. d. l. e. t. r. o.
Kum ny. d. h. i. t. i. l. l. t. i. m. h. a. n. i. m. h. a. t. i. t. h. y. m. u. g. i. s. k. i. l. i. t. i. m. b. u. l.
No t. o. r. n. i. t. m. i. z. g. i. l. l. n. a. g. i. b. u. m. a. t. d. h. a. n. i. t. m. i. t. t. h. y. m. l. e. d. u. e. b. u. l.
Latom hagi e. g. a. b. g. y. o. l. o. l. i. m. t. e. m. n. i. m. o. v. u. l. v. a. j. a. m. u. d. i. s. k. i. n. y. v. e. n. t. l. e. p. o. v. u. l.
Ragy h. i. h. y. p. o. m. i. n. a. z. t. h. a. l. a. d. d. e. m. m. i. t. f. a. n. a. p. p. i. n. t. a. l. a. n. h. o. t. a. p. p. l. i. t.
K. a. g. i. l. l. a. r. a. n. a. g. i. t. i. g. i. p. l. a. m. a. s. t. a. u. d. i. z. g. i. t. h. d. a. i. n. p. m. m. i. t.
D. a. n. t. o. m. p. i. n. g. l. a. m. i. z. p. i. n. t. a. m. p. o. l. i. b. e. s. t. p. l. y. z. e. g. y. o. d. i. m. H. l. p. i. e. h.
Ovair dakileane p. i. n. t. m. i. b. i. v. i. n. u. m. v. e. s. u. e. s. u. i. b. a. n. a. t. t. r. a.
D. e. n. i. m. a. z. i. n. t. d. i. j. k. i. n. i. g. t. h. i. n. t. k. i. l. a. m. i. u. t. m. a. g. a. t. m. u. t. a. t. t. r. a.
Ragy f. i. n. t. p. i. n. t. m. a. n. a. d. g. r. a. z. e. I. x. e. n. n. o. s. a. l. i. t. t. e. m. m. i. a. g. i. a. l. e. h. o. a. g. a.
P. a. f. a. n. t. e. d. g. r. a. l. i. t. t. a. m. v. i. s. o. n. t. a. l. g. r. a. n. d. u. t. m. i. n. d. i. n. i. d. o. b. i. a.
D. a. l. a. m. m. i. z. k. i. s. a. g. i. a. d. p. i. e. h. a. p. r. e. d. i. c. t. i. a. h. o. z. a. m. m. i. z. p. i. n. t. a. m. b. i. a.
D. i. d. a. n. f. a. l. a. n. a. h. k. i. e. g. i. k. i. a. n. n. a. k. l. i. t. a. h. o. z. a. n. i. h. a. m. i. z. l. e. h. o. l. a. n. a.
amz

[illegible]

Maaf la mij pilanku nagi di' namul pithin kugi lobat. Pre di' pithin
 Ba pening ketoban sat magam puyidom mee blip di' & puyidom.

Török füzüretből birtalmi füzöl. Sat nem vizin forditta
 Igfrül. g. re nár pusz. t. t. re di borkha p. b. t. a
 Bizi füzönyu koman j. i. t. b. bantoduan füzianak ajanla.

Eodem die ad id frustra omnibus rationibus incendenda Julia
 tentatis ardentissima precatione eam in huius amoris ab
 cere conatus variis ad persuadendum exemplum allatis
 Urgan agilibbi Notara.

n edis. Bilman egyptia egiltilt m mi Sapon uktm itam
Da sumit nidi figit jomrafel In midis aridipda
Zofm ok konigreg. turre / zte h. kumide gah walys
Am tiff n d m.

Ick min t'aidalmat. i'ndualo kinyat maga teigi vol latod
 De magin p'nd i'nd h'it in kaburuk'nd magadban c'ak'k'p'od
 Monduan had had i'ngi mond. I'p'nd i'ngi magin p'nd i'ngi
 motolygod.

^{mostoly god.}
Dej Byznot un gion sot konsula romen kety be mire taras
Alint megir sok megbe adis biftide obin gonstetig tui ady
Egplot chitgy mas plul hgyes sak banata te/gity.

Sz. p. solymot uad Rarov ki pr madarashot tamitanak aishut
 Banafsal larlasal sonal hialtasal pshidit Brejunt
 Es los köfikkak hui in lasanfnak wmo mak v p d Bunt
 Nomi ben ollyerös uas kit tüz xll iolona is idstova um haishat
 Vrontas gopmant kit arazit som bant uizre nime il hasad hat
 Sz. iös maranykio kie uoi gyphos vshö ezi pzi pshil Lungs Satt.
 Tegid garing solimom euas uad rarov azeri vshilto som
 f. iore um libat scsak ugi flagge hat mmtus sat tüz neg lamash
 Sz. mint Maranytona kit vshö ezi pzi ium Satt hat kom daly som.
 Verim hullasanal ha ho sam hajlanal tündöklö p p g j mantom
 Sz. rai s p p szoblat e sat köldört p mte sz. Sz. d. l mar k nom
 De nime pshir som som pialmom laagon polalabon efat larom.
 Azeri gyöte l m m re s m re tekintui inditip pshil m m re
 Nag. Baladarlan fag smatt nyamoshu sag hui ni shalhon p p idre
 Vagy p p szimz immat uag szimz hui ki samasui fag duab h p p p.
 Sz. 3 m m m y. i o r o b a t e h t e m b i r t o l a t h a p h i n t i d a t t a
 Sz. g i a b d o b e a r a t h a u a g y o n h r a v d a d m e t h a g y i n g r i k m r i
 M a g b e t i k p i m r e e n n y o k p o m u t m e i n h i z m i z i o p o l g a d b a r

W. Jones

Ukr Jstia fagi litar as kizytlasegn killyin nagi fipny fozhe
Knaas Mieny bilit kollyai kizytlasegn killyin nagi fipny fozhe
Angialy oreza da 2 miet te miz ala Bodha uiz fiam k. a. f. f. e.
Zim d dicsö Lgi most ezy uis k tre elmur pr kat. the
Kip hla nagi fipny f. m. iat p. m. i. g. m. e. t. m. a. r. l. r. t. n. t. the
Onyo p. m. i. d. b. k. i. a. m. i. n. t. t. o. m. b. i. g. b. i. p. i. u. r. g. a. d. k. h. t. e.

Eotura Myoladit: Viden s filiam nec ora
tione nec ratione in in jamor, in inflammari posse. Qua
ribus misit eelum terras et Maria impit. Pollicens
Indignabundus se nullum carmin filiae graa de me ps
cantaturum.

O Nagy Terik k. k. t. a. g. b. d. i. c. s. o. n. g. f. i. m. y. i. h. z. b. i. l. a. g. o. t. p. a. l. o. t. a. y. a.
S. p. p. f. o. l. d. i. l. b. e. b. o. r. u. t. u. i. r. a. g. o. c. k. a. l. a. y. u. l. t. i. n. e. l. l. a. t. u. f. i. l. d. t. a. y. a.
C. u. d. a. l. a. t. u. i. d. i. t. o. g. a. l. l. y. a. t. u. i. n. f. l. o. n. a. g. i. t. a. g. i. t. m. o. d. o. t. u. a. y. a.
A. l. i. b. a. s. o. n. e. m. u. t. k. m. k. i. g. i. t. a. v. o. l. g. y. k. a. b. u. d. o. r. i. a. n. n. a. u. a. l. l. a. y. n. o. n.
G. o. r. n. y. u. s. t. a. n. a. s. o. k. o. n. f. i. n. p. a. r. e. u. z. a. w. d. o. n. k. e. t. h. i. n. b. e. n. k. o. l. l. y. a. g. a. d. a.
C. o. u. i. s. k. i. j. e. b. o. t. o. b. a. n. k. o. l. p. i. b. e. h. o. b. a. k. o. l. l. y. a. g. a. t. n. j. o. m. o. d. o. f. a. m.

M. d. n. t. l.

De te förmigdm t noba chak a p l n t k i t n k l a n g d o w a
 S a m b h u l a r t e t t a l c a b r a n a e t t a l m e t f u l i a n e k e n g i n
 K n a j i t h i f e m o d u d a h o g i m m e t h a w c a b a p l y o r i m i f d i p l a
 M m t a s l e p i n t i g i k e g y d t j a l a n g k i z i b e m a g a t a l a n t u a ü t j
 A m g o n d o l u a n a t i h o g i g y d t j a l a n g k i n d m g h o i g i t i f u t j
 G r u m i s e c h p a n f u l i a f i n t i n m a g a t o r i n m i l f u t j

C a t a l m a s f i m i h a r a g o s b i f i d j e n g e m n o b a a p l n n t
 D e m m d e r f i f i z a n t m m e d i n f i n t e m i t m g h o m k a b t i g m a t
 R a y d a i f i k h a l a p l t l k m e c a t a z m t i z h o g i t a c f a n t k i t a t
 D e a m a k a r m i g i n v e l e m b a r f i d e l e m f a b a c l e g y n m a s i n t e
 c h a k h o g y i z a n g i d e g i t m m i r d i m i b i n h o g i a m i n t f e m e g e t t e
 J u h a t f i n e m b e n f u n c i n u g i k o f m b e m i s t f i t m i f f i k e p e

H i d e g l e u e n k i r i l e g u e n f i m i g b i t o b f u l i a f i d m t u l
 f i h a m a s l o u a t o r e u a n a x E r d e t f i f i d o t m m a g i f a r a t f a g a t t u l
 D e o f p u r i n d i k a t o b t i n m a n t k u n f u l i t m m a s o d t u l
 E a r f u l i a r o l f e r z e n t e k n e k a d e g e
 E o t u e n f i l e n t z i d i t l i u e t z i t m a s f o f f i n d i e

S r i l m f a n e m l m s n a t e r i j e m o r e m i g m i g t o r m t z i t
 A m m

Elm n nagi banaban bu mis iylangban egi f p p s i n m a t t e a p p t e
t i e c h i s l a t t a m d i e a n u g y u l t a m m i t i g m m t m o f f n i n t i g i t e .

Oueghatessa k m k i e A n g i a l s f i p p m t i g f u e m r e b o g a t o t t
J u m m a r o r s a g o 2 h o l l i l l y h g y i g y i k i t b u m i l l u t i r i a n j a t o t t .
D a f u l y o s f i d i l m k i n n a t f u y h o l i n g m b u r a a f m p o r d o t t e .

F e b i t e g r a s a b a m m i t f i r u a n k b a h l i o m u g i f i r h i k
S p p f r i s o r i z a i j a p k i z m a n z b a m m i t m o m l u g y t i n d v k l i k
S t i e o l t o z o h t e m m i t a p a n g b u e l b e m a r e a k i p i u g i f u l h i k

J a b a n g o r o g o l n i d e t t i e f t e z b u l a d t a t f i p f i d i l e d e
M i l t a n S o f t i n a k a z i t m i t b o l z e s s e u a g i o n i t i m i n d i n e
T u d f i d n j f i d i l m i t n o t a i n g e n f i d i e m i n e f u n g u n o f f k i r i d e .

A l d o t V e n n s a x o n j k m i l m h u a n o a g i o l l t i m t u l l y o s g y o b r l m i
I o h o l g a l a t o m i r s n a g i k i n v a l l e f o m i t g y i n i s f i p p s r l m a n r e
R i z i j o k b u m u s a n b a d i l t n j u k v i g a n e u n t i m m a s k o a n r e .

M i t o r f r y i s b o g a r s e n t f a m j b a n a b a n r a i a m y o r n a k k o s o p i b e
A l u l u a n l i t t i m i a c t o r z i f p p f i z m k a l d o g a t t u l k i r i b e
L i z a m i z e a r p k b i e a z m a s f l z o b i a n t a n y o t t m a n k i l i n g h i
T a t u a n o d k

Satnanodik: Az Dokki sem szivovictinction bula Mota
jara vagi amas Lengint lengint Mota jara szivovictinction
Bis Susanna de Lanna Maria de Lanna.

Az Susanna egy sz. p. m. i. leany, Buzba lakik Tyfingre
alubayan Prososa hünöktik vezeyan sz. p. k. l. i. o.
t. y. i. k. az dyakan kit b. k. m. t. z. t. m. a. n. sz. p. a. l. t. a. t. c. h. u. d. a. l. v. a. n.
de es. k. k. a. b. a. n. h. i. x. i. k. d. o. k. a. n.

Vagyon em. k. egy sz. p. d. i. a. f. r. a. t. m. i. k. d. u. i. u. g. I. m. a. M. a. r. i. a.
sz. p. u. s. f. i. g. a. k. a. z. s. y. a. v. a. m. d. t. m. i. t. n. d. y. i. sz. p. i. n. i. o.
s. m. i. d. i. a. d. e. a. n. s. h. m. i. h. a. y. a. m. i. t. e. g. i. g. y. o. n. g. i. a. z. f. o. g. a. t. i. s. t. a.
m. a. z. z. i. l. p. e. l. l. y. ö. i. d. i. o. h. a. n. a.

Egy Tarromm al imdön ex ballagnik sz. p. d. u. z. d. i. v. a. d. i. k. T. a. l. a. l. i. k.
R. a. i. o. k. u. z. u. o. t. t. a. n. p. e. g. i. j. o. d. i. k. i. s. T. a. r. s. o. m. i. s. s. e. n. t. m. b. i. a. e. s. t. k.
ö. k. o. t. t. a. n. i. l. e. f. i. k. k. d. u. k. z. j. e. l. e. n. t. i. k. u. i. t. k. a. z. d. e. n. j. m. y. s. m. o. t. i. n. k.

Kezre foguan egy masala szonul hasban l. p. n. k. m. i. n. y. a. i. a. n.
u. z. a. r. u. l. s. m. i. t. a. z. m. a. t. i. k. s. i. k. f. u. s. z. p. a. i. a. g. r. u. l. m. i. z. i. r. h. i. d. u. k. i. g. i.
m. a. s. a. t. a. r. o. l. m. i. n. d. e. x. b. a. n. i. t. u. n. k. i. s. l. o. t. t. m. i. e. s. t. k. T. a. n. u. l. h. o. g. i. h. i.
v. i. l. m. i. t. m. y. d. i. t. i. n. k. e. g. i. m. a. f. u. l.

Köb. szonul

Töbör. Holm dölquntirólum þukky. Lögbergsguote minna
ididky. öhlq. Hs. Ezök Tanizgyömpönsing. Lögbergsguote
Hs. Ezök Tanizgyömpönsing. Lögbergsguote minna
Hs. Ezök Tanizgyömpönsing. Lögbergsguote minna
Hs. Ezök Tanizgyömpönsing. Lögbergsguote minna

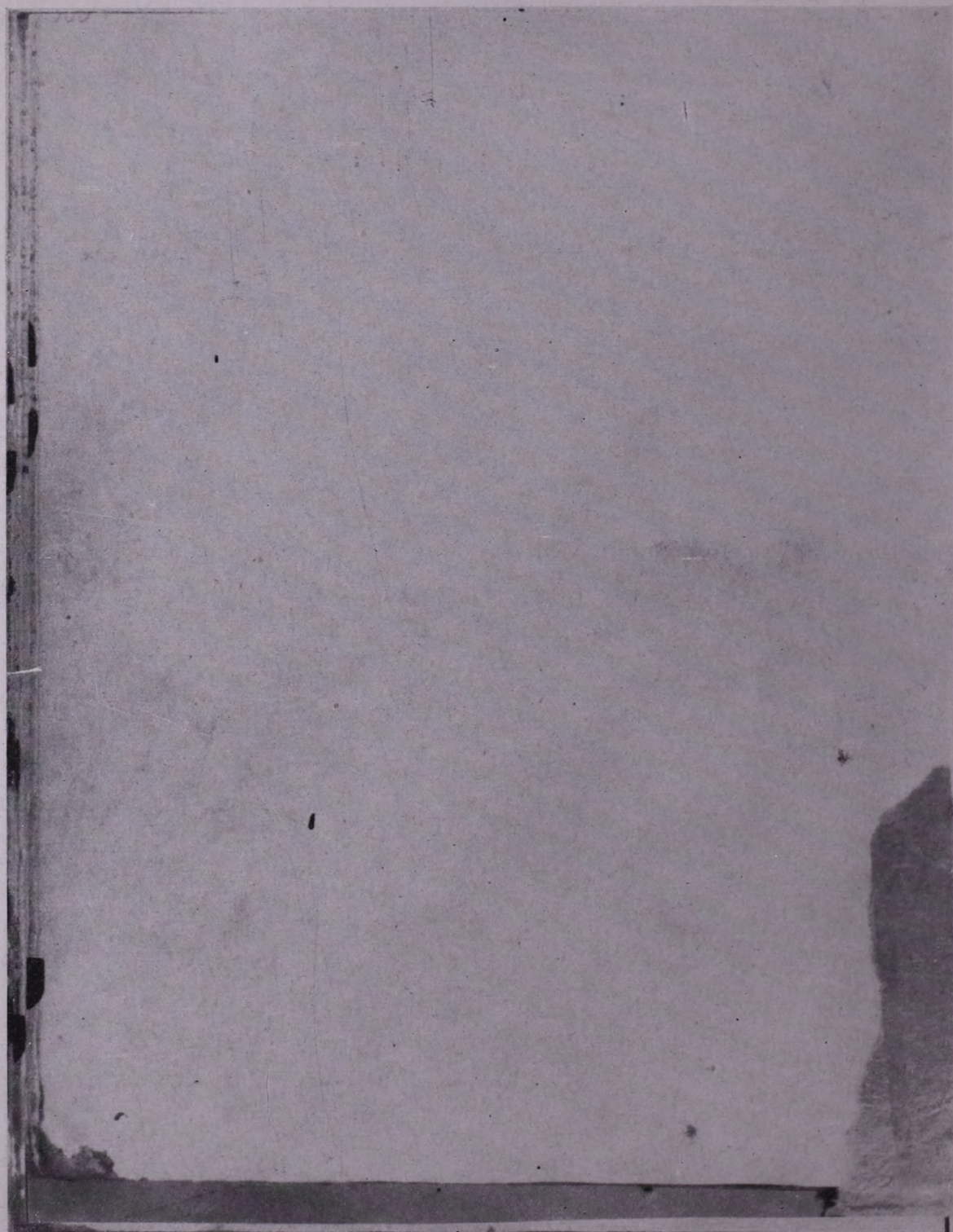
Kurt a octauana fuanis büt b. n. Potony varosabol kima.
Lmbin f. d. m. g. k. r. allien ar f. k. b. d. Tany Motara ipi l. d. d. e.
m. k. b. d. a. mas f. t. z. r. b. d. a. b. d. M. y. o. l. g. u. a. n. k. i. l. n. o. z. b. d. h. y. B. y.
Chreag g. u. a. n. f. b. m. b. n.

Batuan egay dik Gaj Latona Enk (x lindi² sifimor²)
A3cha k bu banat Notara ex.

Vit. B. K. militär. es. f. l. h. s. l. t. t.

Mig Vadnat. mut bang Jukizualo en kit kkr a psalmusok bohis ma.
 galutis firzite ki mminu. fuhis ti3 a3ot mas kinyobin uadnat
 namis adgia a3otat ki m. dig tob psalmus nam pdrte mig a3ot ho3.
 Azot eni lagi en. k2 a Jiphtis Historiaya nuk el uatwa ki mig nam.

Lys



101
 Natuan Lüdörik Gyönyörig és öklönyös. 2.
 Kéniszar Kona Lennim Tegeni Lennim
 Most körül állt engem szörnyű szedtem, szedtem
 Legimillikim utagim szörnyűségeim
 Vagy ha azt akard hogy Tünnem ostorod
 chat ent szörnyűségeim odafinnak habandó halakomat
 In kabilkazo hogy am enhez orzamat.
 Digi magat szörnyűségeim odafinnak habandó halakomat
 hogy szörnyűségeim mindent elpusztítanak és a földet is
 szörnyűségeim elpusztítanak és a földet is
 Ne gidla Bon Engem kénytelen vagyok
 De legi Vamnak is tudom hogy szörnyűségeim
 Micsin kelly a földet is utagim szörnyűségeim
 Kert diosorpiu litem mindent elpusztítanak
 hogy mindent elpusztítanak és a földet is
 Kala litem mindent elpusztítanak és a földet is
 Natuan Harmadik Bal. 22. Translatio Ungarico Germano
 supra

10.
Hi hánál ha fűvön dőhatatlanul ég.
Ha kemény fűvönben, van dőhatatlanul ég.
Molt in jomra vagyon fűvön meg dőhat ég.
Ha fűvön effőjének nem fűvön dőhat ég.

11.
Hi evőlk vaita ha hegyről le ment ha
Ha banat ugy hordoz mint em faju lo.
Ha az in juk konyvum arvizner hantalo.
Ha tum örké no, mint fara az kanto.

12.
Az in konyvum arviz is tenger Vanatom
Immar csak aliglan magamot allatom.
Mert töl bu ingom vör az igazan latom.
Hogy sem hal köföklát vörj fét nagy fűvön parton.

13.
Az Hekia fűvön niktén hegyelmegfeli,
Nekem keimark kővön emegelmegfeli,
Az Drava vörj niktén fűvön selyfeli,
Tah az te fűvön fűvön nem hegyelmegfeli.

14.
Az Tigris nem evőlk ugy vörj madaban
Mint te s hegyeten vörj fűvön fűvön madaban
Gyöngyötök fűvön fűvön fűvön fűvön
Te vadnat vadat, s hegyeten magasban

15.
O hanyor kevanam Menyöl emek nam,
Eltömöl egyt miltnek el bus nam,
Ha oly egyt quiltul oly meg se ordam,
Nektelknam miltat fűvön s vörj emek nam.

16.
De te ingalmatlan örké in konyvum
Örké s nem kevanam hogy ingamot milt hallyam

17.
Hanem vörjvölten niktén banatomnak.
Börök örké fűvön konyvum.

18.
Ha orfilyan fűvön led vörj niktén
Scitay miltat ha fűvön vörj.
Megis nem kilete egy hegyelmegfeli.
Fűvön konyvum fűvön s vörj fűvön konyvum.

19.
Az meg fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Hanem fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Hiaban fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

20.
Schaitam fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Mint grange fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Az milt nagy fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Ugy vörjvölten fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

21.
Milt fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Moly mint egy fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Mint egy fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Ugy fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

22.
Fűvön milt in fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
De la fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Eltömöl fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Az milt fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

23.
Le fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Sunt vörjvölten milt fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Eltömöl fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Banyon de fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

24.
Fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön
Fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön fűvön.

Mikor meg letet akor el mulattam.
Mikor nem letet kedem akartam.

73

Hi ne legy kegyetlen vagy peldat mindenrol.
Tanulj es legy peldat kezeses juvartol.
Meg ismerek kegyet banatos vesterrol.
Talan perlemtul mint lesel egyedul.

74

Vindemben perletem ragyon unthovik
Es felis vilagi mind reth adovik.
Nem perletem mint madar mint keletovik.
Nem perletem mint igen agovik.

75

Hi perletem mint nem talalya helyit.
Gyuvit femore valosfalya helyit.
Mindenot usitya feg peralmas vortok.
Mert banya tarsanak hule tavul letok.

76

Hu ogya gulye mint el vestie varas.
Mikor farat agut vortestor parafas.
Vortestor orantione reveli sratas.
Banatban nem latni reth lantadasat.

77

Nem polok erckul nem gyonge madarak
Talan nem ismerek perlemtul ignak.
De hi perlemtul mint az fene adak.
Insek Oroshanyok, i-kegyetlen Hijennak.

78

Kegyetlen az oris es veter oroshany.
De notinte elot peldo mint egy barmy.
Ama kedomb feni feg, omie egy fuanvany.
Vas fignis tarsanak omie egyed barmy.

79

De oris ragyon fene esthonyu medovind.
Esi perlemtul nem mig kegyetlen el.
Tovonk az koptokak i-Comboketvel.
Tavos keres maganak, reth mesterseggel.

30.

30

Tugya az perlemtul az fanas mit vesen
Tugya az perlemtul maganak nem vesen.
Meg orosavak reth peldat nem vesen.
Meg kedve tarsanak, orosre nem vesen.

31

Mit nem csinal az lo, es mit nem faradoz.
Nyent, rug es kaput, mig nem jut tarsanak.
Lagot feg fegitul fegitul halalt hoz.
Mas lovat ha korek lat kedves tarsanak.

32

Az tudod az halat, Tengerben mentok.
Perlemtul el fegitul arthet ignek.
Talanat fegitak es gorte Delphinok.
Talanat karsanak, reth vortok.

33

Mely fegit erckul Tengeri Dironok.
El fegit gyenge vortok el igen keseres.
Hagy mig Pluto elotul vortok az kedves
Hagy minden vilagon aki el perlemtul.

34

Orogya Plutois mit vesen perletem
Nem perlemtul s-omie magu kegyetlen.
Hi a vortoket kevely fegitoket.
Nem talalya helyit mint fegit perletem.

35

Nem Proserpinat mint fene fegit.
Nem Cupido mint nyavalasul lantok.
Nem mely igen hantok hantok lantok.
Nem erckul el Proserpinat.

36

De mit monyok mindenhat Jupiterot.
Sker el fegitoket fegitoket.
Talanat vortok perletem le erckul.
Talanat le vortoket fegitoket.

37

37
Ez perdem ötet Dajla valóságban
Mikor Garmmedot az éltén ragadt.
Danaera magis aranyul palatán
Europais Imperior bikaul latta.

38
Oh te kegyetlen ére gyedül kegyelen.
Eldön háj hollelakon mely Jengereken.
Jegalmatlan phobon magis egyben.
Van perdem, denims esak az u fureden

39
Mert bizonnyedeg enyi konyogesenre.
Gian kismartit elaratos vertemre.
Mag moute volna sok kulatot konyvomer.
Duna vishla folyni az magis hegyekere.

40
Az mirgis kegyetis meg, Petheshetnem.
Basilidus harajjat meg, enketnem.
Sarkans eni tudore meg, fketnem.
Hon te kegyelmere sem nem tehetem.

41
Talam pum hiked sok eskusommet.
Eot felt vialam, nem hisped kitemet,
De az en homlokomon latod püvemet.
Latod en forrasu nyavaljas sememet.

42
Bar ne higgy ennekem kerdere kofek
Kerdere meg azek az az az lakat
Kerdere meg azek az az az lakat
Az honnan ez az ad sok bus valasztok.

43
Nincs it az kis eros sem az kusony fides
Sem nazar sem jegenye, sem feres sem gres.
Az het az a nido jol nem ismeretes.
Nemondot nevedet jengre unalan ver.

44
Ha teged megcsalak Jekelmis violam
Mimant nagy Veruvis Pakagyon ba ram
Ferdulyon ram eto jengre en lott nyilam.
Vagy elomben hollek kakogyanak en ram.

45
Eion lycke sorje meg csontomat.
Torus kanyaja raga meg gyomromat,
Ne legyen ki pany en alagomat.
Kaj gonosza fidesa en minden jomat.

46
Riad van en tellem had meg nem daltu
Felt anji telek van bennem nagy chaitlatu
Holtak en magamat, teged langrak tartlak.
Lang egyen el repulit hollek midarak.

47
De te spicatonal konyeben repul!
Ez az holt tellem mellet oda az hon ul.
Mert ha nyitad holtem utan is lott.
Mert ordomekenul, rem kegyetlenul!

48
Eivemet el vited it hatal magadat.
Vagy adnegt püvemet vagy vagy el arajomat.
Vagy minden kis repulit az legut magamat
Kerizt is kegyetlen konyu halalomat.

49
Az vadat nek uon garet sok faldoken.
Erdoken meloken, kegyeken rülyyeken
Ez ha halna latu gupie egy tofokem
Nem erol mar ma ma mellet keret merdoken.

50
Dete o ver pape nem elis meg holtu
Holom uon inab vaitam gyomromat.
Ne jere oroshajj eni nem gyomromat.
Dramus ruhajaj kis katalat lott lott.

Ne fusz én előttem ő te gyenge virág.
 De csipűt és tüdőt, o ragyogó csillag.
 Kérsz én bánatomat, mely bűnt engem ragt,
 Árva el roham ezt keredőből egy lépéssel agt.

52.

Lam az vad kerucens megf. Pelsőthetori.
 Lam sebés Solymotis kerek Savülshetori.
 Bannak neher nem volt halott el kistéri
 Hoggi egyből te falyon s kisp. lőpöngy perem.

53.

De o én nyomorult boldog mit csinalok.
 Sifisthus kővisel nagy hegyes heigalok.
 Egy tudom kigyónak kigyólmec szalok.
 Egy tudom róma nagy bánatból falk.

54.

Deret az viola de jaj nem engemet
 Deret Licaon azt az hamis ébri
 Én ki megf. nem gyűlölet semivel engemet
 Annak az megat, fagyatvan fivem.

55.

O haragos Viola én Menegelem.
 Pak azt mond megf. igazan kerek canticom.
 Leham mivel gyűl nagy tud gyűlmi engem
 Mivel kerekthetők igazan énem.

56.

Mutaknal lakam én Apollot Polgaleam
 Versemmet mindenké nagy fát megdőltem
 Es roha te veld peroriscelen voltam.
 Kegyestensgednek meladoniscam.

57.

Verses verses Licaon ha mond én veld.
 Ugy jart mint Marries, ^{az nagy} ~~Marries~~ ében
 Hoggiha penig ében verses furi veld
 Ugy jart mint sok mais Alakonta ében.

Hoggiha kerekthetők ő én énemben
 Ugy gar mint Achilles Hercules ellen
 Valórik bar mindene az én kéremben.
 Nem lelt ragyogó én erőt énemben.

59.

En roha egy gyűlöl mint Sakhant engemet
 Nem vajok én ébri rut nagy vishom fivem
 Most nem ríki latam magam fivélyemet.
 Az sebes dravak mindent vermesem.

60.

Egy engemet nem ébri az én hamis kérem.
 Licaon Licaon én deli vermesem.
 O haragos keanarak az feg. Kémpuk engem
 Haragos ébri énemben ram uton mentemben.

61.

Eskütem tenked az fag. Dianura
 Eskütem Cupura s az ő Kytura.
 Hoggi mint palma langa egy ébri feg. Berleba
 Mutam egy ébri ébri hiba.

62.

En peng elote mint feg. az feg. ébri
 Nincs te én előttem mint anyik nap elot.
 Ugy feg. és feg. feg. feg. ébri.
 Nejes én nagy feg. az te keves elot

63.

Egy le feg. veld mint feg. az ébri
 Vekhoril le mar kegyestensgedből.
 Egy le én kérem mint feg. afolyóból
 Fant meg ébri az feg. his gyűlöl feg. ébri

64.

En sok mutaknal tenked szalok.
 Madarat vagy vadat mindenké szalok.
 Madar soko halokat ébri csinalok.
 Hoggi kerekthetők lefeg. ébri falk.

68.
Korv ha hõff'u naddal hõlat esahin atah.
Abbanis en melam meherseges tatalt.

Melam ites angulat ha akas fõghair
Egiporal mind ugi les az mind meg gondoltat.

69.
Faly le fõp Violam es fõrs engemet
Kõhõ othõk tartok kõi fõp hõkõk kõhõk
Monas fõrõntõre partat at cõdõkõk
Fõghair meg fõlõm meg fõghair kõi kõi

Elõ meg fõlõntõk kõi jarmak utamam
Sõk jarmakõk nõi nõi vagon kõi vanom.
Sõk kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

70.
Ehõlõn mit fõfõlõ kõi kõi kõi kõi kõi
Mõlõn nõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Gyõlõkõk viola te ajandõkõk
Gyõlõkõk vorseges es te magadat.

71.
Az te kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Sõk kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Sõk kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

72.
Sõk kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Az kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Mõk az Diantõkõk tõi kõi kõi kõi

73.
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

Idilium.

Idilium.

109

Kõghõlõn hõva fõr kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

Ne kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Ne kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

Tõlõn fõlõ kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Ne kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Ne fõlõ kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

3.
Tõlõn fõlõ kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

4.
O kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

5.
O kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

6.
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

7.
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi
Kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi kõi

Lauvaja

Laurusa valtozta egy akarta Isten
Mert kegyetlenisegbe Istenis keletlen.

8
Apollo Istennek sok fia könyörgése
Nem akarta hallani szoralmat vesztet.
De penig emekis nevetto esert.
Nemked Cupidonnak eros fejezere.

9
Nem esuda mert ho vagj mert Alabastrium
Kiemegye hely jignel es. Confrusnal
Cupidonak nyit elend nem hasznal.
Meg tamput se valtoz s-esteb meg nem al.

10
Ha Isten akarna valognat esudara.
Nem hisem valognat gyenge Laurus agya.
De kiemarkt teien azo kiemegye szoralmat
Orcan hadakoznal, seleknek uros.

11
Az is meg ligyudna in könyörgesemre
Ugy hisem oly szolna egyi vessemre.
De panig mine vad Giff somjuzol vromre
Nemis azon ramis nem hogj bismemre.

12
Nem hasznal renatas azon ~~kegyetlen~~ ^{kegyetlen}
Nem ~~hasznal~~ hasznal feg sefem ~~sefem~~ ^{sefem}
Kegyelen Irena nistheto firasom.
Nem könyörül nem fany laurvan karvalom.

13
Mint ama könyörköd az fany fel elot.
El vrom in elotom is fany elot.
Mint hadog ho haromat nap melege elot
Mint fany karvaly elot mint vromyik nap
elot.

14
Bar ~~olva~~ ^{olva} labadis egy moudatlan.
Az mine kemere seke mely egy ingalmat
Nem ar merret fites tiske mely ~~sefem~~ ^{sefem}
Oltalmado magadat ne menen labadban.

15
Jaj sekelmes Vidam oia magadat
Meg ne esige hangja feg feg labadat.
Ne sathasa sekeren aram hadat
Alig megl alig meg kerek futasodat.

16
De mind enre bator vagj csak in rülem feg.
Erdhen pufatol vadak kerek batom el.
Engem rut kigyoznak engem sathanak vil.
Mert sok könyörgesemre csak meg nemis vrom.

17
Bar fus el se magad csak ad megj fivromet
Nem tudom tovad vagj erovel vromet
Az tudom bironyal hogj magadal vromet.
Ha vilpa nem adt hat vromet magamot.

18
Ad megj galogomat mert maian el vromet
Vagjhogj mint feg Biblis vromfolyas el.
Mely fivromin vromen forrasvromet.

19
Nyavalyai mi futas mine az fany sanyas
Forrasvrom utana az ki vagj mine egy vas.
Mint seledetheten seba kerek Bar.
El vrom elotom s-el futas mint vad farkas.

20
De birony nem egy van mert feg vagj fany
Nem selegye givrom fivromet sathal.
De nemes mivrom vagj mert ha mivrom
En elotom egy gon elotom fushatnal.

²¹
Sarnakis püccig az ferelem mint
Ned meg tartá után magasztal mint Lile
Ferdőfa farkasok ferelem igazat
Mert tartá kedvűst ferelem farsangjat.

²²
De mi vagon kemény Magnusié keményel
De mi vagon emel istit ferelemesél
Szeret az vasat te renig keményel.
Magnusié is sarnak is jégnek hidegél.

²³
Difony most el hietem saukasat velle Anjao
Örmény oroszlán velle farsang dalkas
Mert nem gondolt ceter hogi en ferelem ferelem
Mert gondolt ferelemet maud lilem el ferelem

²⁴
Elly megf edes varam bar egyt negy sokajit
Hát azem ferelemet sok fél orajit
Nem gondolt eferre fia lilem el valik
Vilag varam ferelemet, ki van most eljít.

²⁵
Bolond mit ferelem is az ferelem ferelem
Hogj reményemmel övenyen epsem.
Könyv ferelem ferelem ferelem ferelem
Hogj mindem ferelemesél, el ferelem el ferelem

²⁶
Edelegat sarnak elöl epsem
Hogj nem ferelemet az te vad ferelem
Elöl is sarnakos mellek ferelemesél.
Lajjalat gyememem ferelemet ferelemesél.

²⁷
Fol mudoz vajit ma ferelemesél
Ferelem ferelem ferelem ferelem ferelem

²⁸
Tugya jót ferelemesél nem ferelem almal
Sarnak ferelemesél utana ferelem ferelem.

²⁹
Mégis utana en mint Echo ferelem utana
Mint ferelemesél harnak nio melleg utana
Mint ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Mint egy kemény Magnusié ferelemesél utana

³⁰
Enis kelt ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Lajjalat ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Lajjalat ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Mégis mint egy Magnusié ferelemesél utana

³¹
De te kegyetlen vajit ferelemesél ferelemesél
Mégis ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Mert ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Medusanal ferelemesél ferelemesél ferelemesél

³²
El ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Engem ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Mert ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél

³³
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél

³⁴
Nem ferelemesél ferelemesél ferelemesél
En is ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél

³⁵
Mert ferelemesél ferelemesél ferelemesél
Ferelemesél ferelemesél ferelemesél ferelemesél

112
 Taj Torök nekem husarom vesfejének
 Te vagy de eltorök hezgek meg sörnek.

25.
Michael Archangyal társ: könyörgeni.
Es az igérteket ögen efszedni.
Nem jomborakat fegyver vonsani.
Es az hamisakat fegyver megvinni.

20.
De arde in kist kon niet geleken.
Te worden in tansomate vueren.
Vaght de vueren niet tichkemat vueren
An mijchke vueren niet vueren.

Ostorum Pygmaea non sicut horij Salix.
Melynd non huiusmodi semine halata.
Ahor nalis horij segere Pygma
Es lichenis huiusmodi Salix.

Nam folele ebbes Archangai, Ethennek
 Hannon Sugar Paanyait ebbes egnick.
 Ropule mint adiq ei rum ainyovik ong
 Kig Alektor pokolban rum tallela ong.

29.
 Galt lancelat van koeve, har belmer, arhem
 kuyndheit al hays-koetomede kuynd.
 Vers minge fawick fol hi ar het fomen
 Dohes kethu pum juet hi rut glogeren

30
 Uj Tudas Archangyal meg. feladta.
 Et hán hualmavall neki így fola:
 Alko az hán nithen paranesolya
 Hozz igyove kűgyelek Török orfayla.

Sultan Suliman³¹nak felme meg a fiv és
 Kevés Magyarokra a háttal megrá.
 Vagy rajok nagy vereség fejeztek.
 Kevés Uraknak és minden erőt

Örül az Turia nem kéik' pokolban
 Régiük' sarkon nagy Török Császárn.
 Észelk'or iskeik' Constantinopolban.
 Ouan bi fűkerik Suliman hazabam.

S-hoyj ³³inkat hamarat el hitesse vele.
Es hoyj meg rosnelt fivben ne lenne.
Magara nuj Selimnek formajat seve.
Selim Sulimanal Atya volomig ele.

34.
 Fium te alusol ige kerdos' bespedet
 3-nun vespa' fiedben innick kegymet
 Hogg erot adot niched is veltis eget.
 Lo efer je tenassot es elag eribker.

Alles ist so mochan es nun nicht eloben
Nehi nagh selichheit kereinger Jar eloben
Es hieft hi iden ein nun dister eloben
to fass me anometri alwo seloben.

Hiedye hiedye azia meg of alle tyden
 Hiedye hiedye azia meg of alle tyden
 Hiedye hiedye azia meg of alle tyden
 Hiedye hiedye azia meg of alle tyden
 Hiedye hiedye azia meg of alle tyden

Lepis meg alkuunah de te muni o' raijk.
 Ne kisel is ne hadgi udot alkuurniok.
 Jaj rontatatanah kulem Namalukok.
 Jaj meg serem Camstone rontanah Sinuok.

40.
Beli fel, elis kardot kő az oldalára.
Indulj meg! hadadál szűz! Magyar
in lelek meljére is minden oldalra.
Vigyelek külsőre is minden nyavalyádom.

39.
Borodag tenked karubokra jarni.
Sok jó vétezt tenked oda rontani.
Az mi számunk az nem hagyja romlani.
Ben azon bennünk akas tanítani.

40.
Znacl' ennekem sok boldsukat fogze.
De ugyan meg tőnnem végig nem lehet.
is tenked Tamma menyit boldsukat tőve.
Sok veszt hadadnak, mostjagel vere.

41.
De az Magyaroknál mindenkoron nyertünk
ismis kel' by most nekünk legyőzhetünk
om annyit kultenünk sem annyit vesztünk
m győzedelmek nekünk keltetünk.

42.
Fely hogi Jegerise lenki Magyarokat
is jól elmentem in bold hadokat.
is nem latyati igni magak hadokat.
is Jegeri lenki meg romped hadokat.

43.
E fely most lam mondani in lelek meljére
is most Mabolmisi veritég keredet.
Ean does Nam az vétezt embereket.
A valamit engedel az Jegeriseneit.

44.
Sultan Suliman Alito solot.
amint miget kigyot kezben hozat
is a Sulimanak kigyaban borsatot.
is nyagvok az kigyó meg hozza nem jutot.

45.
Vallard melyet, melyet felyben
Vallamere erup el momentum nagy merseben
Gyuytva kemény felyt s. kalya langostuza
Haragz' hantvigni is kevely legben.

46.
Nagy vigan Alito el tünik ot mingsyart
Most kőa haragge gyuytotta Sulimant
is penig felyben fegyvert fegyvert kielt.
Most fentén eke veszt Alito miat.

47.
kielt az Suliman ote katonasra
his onyemet most iltan nagy dolgot
Nagyot vaji embertel noka embere modern.
Lakalak tegeket soka tanasolva.

48.
Kissen vajon Suliman el megyen oda.
Az hova meg hadat kaurt lak halomban
Alito felyben lovamat kereztiny is toban
Vatorkat varakat itók karmuban.

49.
Fely felyben agyabul is magis parancsok.
Hog minden veris tabortalan falana
Valogatot nipel kerek mint hatalma.
Vatoki Begreget is Timant tartana.

50.
E nagy Dincopolban Magyarok fegyver
Az eke hadat keltanek tabortalan
Fegyver az kalya fely parvatalban
Hirodetik az hadat minden nyagvokban.

51.
Azomban Suliman uke jo lovam.
Eve veszt magaval his hida devan.
keretkint nem most is fely halomban.
Ottan nekik boldsuk iltan formara.

⁵²
Vezint is Bástak is két vezérnek.
Kétnek epeketán sok birt népet nérek
Ti vadok tartog én erőseimnek
Ti meg hirtőz pogány keresztények.

⁵³
Im mi allapatunk latatok miben van
Eős birodalmunk henyelők nem kíván.
Az mis kardal nyitunk nem tanja meg óvan
Fegyver s-ért s-ért birodalom kíván.

⁵⁴
Evel gyűztünk mi meg keresztény világot
Az mely mihal kíván gyűztünk kénakot.
Hogy som vitor módon vank vonjan kardot
Evel keresztényünk mi Muszumanjokat.

⁵⁵
Mígis de nem sehan kik ellennék janni.
Vannakis mernekis egekhat mutatni.
Belondok nem tudják hogy job meg hallani.
Az erőseimnek hogy som kart vallani.

⁵⁶
Az Magyarok isek kik fey nélkül vannak
Mint török kajo félrel ugj hanyatnak
Mialta el vevén eletek Lásznak.
Sehan koronaert vaktis vonyodnak.

⁵⁷
Egár nem tagadom ha egyetleg volna
Között birtok nekünk meg gondolat adna
Az egynekhang Magyar is meg csorbítana
Fényes koronaikat talam meg rontana.

⁵⁸
De Áten ottora most palot rajok.
Fővenjég, gyűléség uralkodik ráitok,
Kincs pirtok köztök som okos tanaitok.
Kéret ebben van fényes Coronajok.

59.

⁵⁹
Süm latomást lajók az én irtalmat.
Mere minékünk Santa Magyar birodalmat
Mindenkis az utam meg talaljuk Tammat
Ronsuk most az Magyar s-azó birodalmat.

⁶⁰
Esküfom én nekem az éle Átente
Mi fényes hadunk s-ékes fejveremre
Az ével Mahumet én Átyam kégeben.
Ereket mint nekem okoson beséle.

⁶¹
Az Átflan vezér Budam is nekem
Hogy gyűzdelemben ne legyen kérsigom
Im az leteleis fogrom eltekben
Oltat hangal Deak hat segyuk elmenek
Is izz Török Deak s-Átlan dvasvan
Gyűzhetlen Bást az te Rabos Átlanj
Dudai fő vitor te kégyelmis utam.
Te aletatostan nekem fényes háttam.

⁶²
Ha tudni akard kereszténynek segyet
Átök vortni hadotk magok allagonyat.
Erdő gyűléstök gyűléstök magok
Hordozatja s-tingyon forgatja hie segyet.

⁶³
Kéret sehill kép hada s-nemis gondolat
Mint belond hogy vaktak talam kiderik.
Im Maximilian Magyarok köze lakik.
Gondolatyulunk atk epeik is epeik.

⁶⁴
Az Magyarok jeni leg henyelők nérek.
Egyek az matikat gyűléstök mint ebek
Kincs köztök had hada ha vaktak erek.
Az Török elonok s-oka nem onyadok.

61

66.
Uram ha volt módos valaha az hadban
Kínoson most kevesek iltan állapattban
Ugy veszik hogy immaron Magyar Országban
Létezik vir galaktok sok kaurt kálomban.

67.
Meg halvan veszik az Arstlan tarasztat.
Képpen Császárnak el jant aharasztat.
Senki tartóztatris nem ^{more} ~~more~~ az uttat.
Kannom minden veszi javalja Pandelyat.

68.
Nem sok idő múlva az nagy Ártabot.
De ha ekezeki kik voltak Tengeren tal
Eki pomsalan Tatar Meorisi totul.
Eki kúdoszeki Chan Padoptasul.

69.
Deliman és fia ezeknek veszik
Fia az nagy Hámnak s-nagy fegyveremnek.
Képpen az egy az is mind je kegyek
Eki per egy kúul valogatot negy.

70.
Könnyű had is bator is gyors mind az arstir.
Ugy veszik kegyek mindenik halalt vir.
Most jo lova kávan csak jo fegyverben hisz.
Kínoson tartatékja som tüz sem sebes vir.

71.
Egy mongyati Deliman mikor országos
Eki volak latasit hites varaszkas.
Galatában meglatia az fip Cumillat.
Cumillat az fip Guliman Leanyat.

72.
Cumilla fip hája meg kőre jévis.
Fia Delimanak is minden kedve.

120
Egy sikertre vés el minden veszt
Ugy hogy nala nélkül nem kődiga elvett.
73.
Akkor hája mondvolt most fip hadat jüt m
Töröven fip Leanyt málna nyerheme meg
Véletemül fegyver de csatához mly.
Most addig el vés Cumillat Guliman De

74.
Most mar nyughatban baratal el nagy az
Utalan fegyvernek fip kezeset fip.
Mely miat az fip mias az hada jip hal.
Ekevel hatatlan barattja kőre mly.

75.
Egy Rusztan Vésit jüt isül magadat.
Most mind dűkös fip kőre hatatodas
Az vitéz Deliman nem tükéri buyat
Eki tükri ha lehet ráidat fip kőre.

76.
Az Tatarok uton öt ropant fip kegyek.
Hoz tudnak tavakul hogy rivo, Töröngök
Ekeis Dinapolytan el ekekeinek.
Eki kőre kőre fip vitéz fip kezesek.

77.
Alindonkiben vala has fip egy ember
Alindonkiben ^{Charon} ~~Charon~~ mal meg vőreket mly.
Lova mint egy madar mly mint egy tündér
Most el kőre fip fip mint el denev.

78.
Egy kaput Bára jütat Gulimannal
Egy Lajos kiralt viték fip kőre.
Viték mint egyik s-nom fip viték kőre
s-pastat fip kőre sem tükri jütat.

Egy

79

79.
Egek elöt meggyen vörö Amiraszon.
Magas felette lovais pereszen.
Az ö kőves torn karabul kényesen
Meljesü jamarot had elöt kedvén.

80.
Mongyate hogy karabul nagy Arabialan
Szellet fogadintat egy hirtes kancsaban
Hihetőis felben mert nincs sem az langban
Oly idamsag gyorrasag mint vagyn allan.

81.
Amiraszon után három fő kapitány.
Egyik az Olindus mely chong után.
Mert nemé nagyó tífet végre lité kapitány
Megycoit vőpelen az Szeren hadban.

82.
Siriai király az okos Monctham
Külte madoikat az volé péz Hamviven
Szerencke közül jut az Siriabam
De vola karmadik kegyetlen Demutham.

83.
Demutham az erös melnel erös nem volé
Szellet valamelyre Guliman parancsolt
Mert az gyükerelbüt nagy idogy fat ki rancsot
Ökölyöt adgyon vert egy nagy Elefantot.

84.
Ödödik Allorant Batra Demuthamnak
Veli gondviselője az Szeren hadnak
Er nagyaránya velt minden alomnak
Er kőfűtője Mahumet irasának.

85.
Egek után jünck erös Mamelusok
De perencelének mert nincs achi Urak.

Gulim

Gulimannak nem igen lették aduolok
Az nagy + öi Egyreusban ezek lakotok.

86.
Karek Deli jün velték melyet jüggenire
Mehmet dunnat Karanah tot fö szerre.
Az Guliman Kasar mert ö velté jelté
S.ily nagy rífet pőgajaz vinni nem mere.

87.
Egek husz eren pé lovash voltak
Mert Tommumbut velté ríget tanultak.
Er neké kőlomb nemvettük aluak.
De okos szeri allat egyessék voltak.

88.
Nem velté veltakok utján fonsed nőpek
Mamelusoktól velték sergben jünnek
Egek de lehernek öven kőis ererék
Mert Zinchick, Gatak, Bartok vannak velték.

89.
Magok valástottak kapitányt magának
Egek hiak had vörö Aygar Basanah
Er birony nem hiaban neverték annak
Mert az volé oka sok nemre romlasanak.

90.
Aygar Basa után jünnek Zagatark.
Leg belit Seisimbul valo Tamarok.
Hípek az Allorant de volé parancsoltak.
Meg imiterek kelt Törököt Tatarok.

91.
El lepte az jölték ezek mine az hangyák
Avagy felos meroben az fok halangyák
Nimbenit villamnak csak nyulak és falyak
Es minden rétenek lobogot kopiak.

92.

Jgientia fil nör p p m. d. e p r u s a y t t i g n d m d t ö t r m t
 S. klari skis / säya rotas / p p o r e b a j a m z. d. m. p. 2 b p p d
 Skiml mit gondolod hat fa / p p n y u a g i o k i s h a t l i t f i d u d r e
 Sok kinnis nagi gasdagsag p m s m a r h a u r a s a g b e r m i n d ö r ö k i t i g n i d
 Thikar p f u n g l i g n a g i t l h i d i t h n p g d g y ö t i v r k u n n a t e n k i p p d
 Quas k i s e t h i t h a m i r k i o t d u t k i p p m i n e s f i k i o l l a
 Honal f r i d l a b a t f i l p a r i o m b a r m a t h a n t h a m d u r f e t j
 S v a g i m i z i t l a b i r u a n d i e k m u l t s a g a b a n p p u i r a g i t e p p k o o
 S e k t o r b ö k r i k m i z i t m i z u a p o r l m d i l i g h v i n l u n n i t h i.
 M o r t p r i g i b ö h s e u r h t r e g y n g i n i n k i t u i e x p t i k i p p o z a t r i t
 s. t h o l g o m b ö l m y a k a n e h o t i o l d a m i r v a l l a n r e n g i t p p h a j a t
 M i d o n g o n d o t o d u a n k o k b i n b a l l a g t a n k ö t j p p k o p p o r y a t
 M a r. 3 u t a n a z i r t e s e g i t g i r d e t o k i o k o p i a r o m o l
 U i n g i k h o m l o k a n p a b l i a m i n e g y a k r a n p p e t m i r t e a r o m o l
 M i r t e s a s a t r a g k i m i n t b a c a s a g t a r t h k i g i t p l b o m o l.
 S r e n t l o r m i s n a b u s a ' a s z e r i o t p a r b a i d a s m o l g u a n g b o n
 R o m i t m o g y a r a t a n a t h a l l y a b a n e l u n p p i t e l o r t h b a
 L a n d k o m m i s b i g i s k i n k m d p p g y n g i a b i l y d a k m i t o l a.
 T r e t u n k i d i k C o l l o q u i u m o f t o Y a n i & d e a E t h o
 V o c a t u u g r a n a f o n N o t a r a.

m. d. g

Sioltziffu ligy mona puto mawia iji dolo mntanak
Qui fili luan fefalua b'p'z. tui n' isk egi masnak monsanak
Giz-funk f'ot Echo bulimond Jmi Mat l'as ukrot mongia n' the afshand
Credulus as elvö lön as reel ki 3dö lmonda nagron kialoua
Echo di kiefda aki tak k'nom ban mofmiz agya f'ualbatna?
K'et k' mone n'iz m' d' k' m' m' d' d' d' f'ig' f'el l' l' l' n' ugi k' v' E. A. M. A.

Moro lioz magaban eridulus e'ohatuan crata ofat chuo alk'zif
Altana ag'it con aselly. u k'rdi f' k'. Tarsasaz köz matik
K' f'ag'it. l' m' m' h'z (mone) Jm'it (n'iz n'iz) d' d' h'z f'el j'eg' samik TOR SIK
Harmadikis monda nagi bangosan f'olua imadonik balla tara
Echo di f'omom k' m' h' k' m' k' m' v' ag' m' n' y' l' uan f'udara
K'et k' h'z n' d' d' m'z f'el f'oda l' l' l' m' m' h' j'auanal öle köL SAKH

Sauatit n'iz d'ikis f'z d' e' f' Echo h' d' k'rdi f'it
G' p' f'ont m' p' r'ül k' h'z g' r' d' b' l' l' k'ie p' d' m' e' o' h' a' r' s
S'oenyü kara utan n' d' d' m' z m' m' d' j' u' l' uan f' p' r' l' l' l' n' i' M' a' k' k' i' t.

E'z utan l'ö' d' d' i' k' k' i' m' i' d' u' l' k' i' p' b' i' k' C' r' d' u' l' u' s' L' t' r' a' p' i' a
M' i' n' g' i' a' n' e' t' h' i' f' o' t' a' f' e' l' f' o' n' a' l' k' i' a' l' e' v' a' l' e' h' o' l' n' h' z' f' y' a' f'
K' i' a' g' k' i' e' n' g' i' m' g' y' i' n' j' o' c' m' o' n' d' f' e' l' l' y' i' g' i' d' u' m' s' f' u' k' u' s' o' f' f' i' t'

h' d' d' h'

123
Hawidik Amuta, eli aala monda mde va pte aliq Varta
Hogi pte Ali 22 hallya amah li o langra i kin h jarat atidra
Hat amah ki m d f mnd Jaki p r l m f m m k m m l MARRIA

Zollak h diki skunk u m f ysis i ki ha barat el badra
Zire buzi egi p g n s akhiz p r l m d p r l m m m z Tagadra
Rigultahul p g n f r l m kinyaba i g m m m d k i h KATA

Utolso amontam kunk e d s Jarsan valo nagi banat arta
Magy phaglodasatigi fola ekuval jutual p r l m kara
Amah fudi m d r mnd ki d f m m i g s k i z p t k m m MARRIA
Egi p g n s karand o r i g i baratoto k e m k l t i g t u k k h
Eik amagiat m j t u n u k h s p r p r i g i m a s a l a t f d k
Eik a nagi f m m i s a t s h a l a d a l l a m s a z f o l a p r l m k r g t o h
Az mas f o l i z r b n e s m o l t z u a n k i l a n t b n p r l m n a p u t a n
Oile phatara uals b u d o s a d r a k i p r a k p r l m m o l t u a n
Edo shasi abul w a k o i m l p r l m a s o n b u z u g d a n

Setuin hammaidik Ammum ingratitudine amata mwe
v. n h m i p t m l b o l a t u r a d h a t a m m i n d i n a l a t d r p t 2.

De me g p t e f i n g m m o r t k f r u s l l h m i
Olimp h a m m k u h s i t z l h d r f i l l y m

h o g i n d

Régi kis ol bunal k'p' h'z. ng'm
Knickat v'ut (t'udat) id' Ellen/sg'm.

Ha h'vad h'ailana m'g tem v'na chuda
Deash'tu v'la bar maga k'vanna
Di maga v'ol t'udod h'g'm mis k'vanna
T're f'hrig'at m'it m'is t'ib or v'saga.

Ill' haladatlansag'm csak v'ad t'it
Samb'is chak f'p' D'ala m'alt t'p'z
Ell'at' t'ib'ia f'hrig'at m'it t'it
Banda f'p' h'g' k'uit a' j'ok v'it t'it.

G'ud b'ua m'it almat a f'nd' m'it k're
B'ita f'p' a' f'ld' f'ra m'g t'v'ok're
Deash'tu haladatlansag' f'p'm m'it k're
Maga t'it g'ond' m'g b'ua k'p'v'.

A'z' b'is d'v'ia b'f'ud m'g t'orlasat
P'ig' m'g m'it t'ia v'it'at' of'orat
F'ld' d' k'nt'ig'it t'it f'p'm k'arat
M'it as t'p'v' h'v' t'it m'it ad'la mag'at.

Lam m'it f'p'm t'it m'it f'p'm k'p't ad'at
Hat m'it k'p'v' g'p' m'it ad'at m'it ad'at

Sz. m'it.

13. Pils vilagon m. d. y. m. r. a. g. i. o. n. m. m. d. a. z. p. m. i. g. i. n. s. p. a. t.
 Az. M. i. d. i. g. t. y. i. s. t. b. i. d. i. g. i. t. y. i. s. s. m. i. d. a. z. p. m. i. g. i. n. s. p. a. t.
 E. n. s. m. m. d. a. z. p. m. i. g. i. n. s. p. a. t. i. s. t. b. i. d. i. g. i. t. y. i. s. s. m. i. d. a. z. p. m. i. g. i. n. s. p. a. t.

B. a. n. g. a. g. i. d. a. d. y. o. n. t. i. s. d. e. u. l. t. i. j. b. a. n. o. m. i. y. ö. k. m. i. d. u. r.
 J. o. k. s. e. b. e. n. a. d. e. m. d. e. g. y. l. m. o. m. i. s. a. c. h. s. a. n. o. m. i. y. ö. k. m. i. d. u. r.
 I. n. t. e. r. c. u. m. v. r. n. a. s. u.

F. i. k. i. k. s. e. g. e. n. i. g. i. t. e. n. s. e. m. m. r. e. s. t. t. o. t. i. n. i. s. p. i. m. a. z. t. i. n. g. i. a. s. t.
 s. p. o. g. i. a. c. h. i. d. a. m. p. m. i. n. i. s. t. o. n. g. s. p. m. u. l. d. i. k. ö. t. i. g. i. s. v. a. b. i. a. n. i. s. t. a. g. u. t. i. s.
 s. p. o. g. i. e. m. b. i. r. s. p. m. u. a. g. i. s. t. b. i. l. l. e. m. i. s. i. g. i. f. a. l. s. m. i. s. t. a. l. a. m. a. g. r. a. b. i. t. a. t. i. s.
 J. i. y. n. e. e. b. r. u. l. e. r. e. n. g. k. u. r. m. i. s. t. e. m. a. n. i. s. t. e. a. r. g. a. s. e. n. g. o. k. i. o. s. a. e. i. n. f. a. n. j.
 J. o. l. u. n. e. k. ö. m. i. s. p. m. b. i. n. c. h. i. s. m. j. o. s. a. m. s. p. e. u. i. d. i. l. l. i. s. b. e. m. i. t. ö. d. a. t. r. i. a. m. j.
 J. s. m. i. t. p. l. e. t. t. a. t. t. e. s. e. m. v. i. d. i. k. y. e. b. e. s. i. t. p. m. i. n. i. k. i. d. i. g. i. t. i. s.
 s. p. o. g. i. a. s. t. i. g. i. s. t. o. g. l. a. t. s. p. u. i. m. i. s. ö. b. e. z. a. t. l. i. v. i. n. m. i. t. t. e. p. l. i. z. z. i. t.
 D. i. b. a. r. o. p. s. i. n. s. p. i. m. t. u. d. o. m. s. p. i. d. i. n. g. i. m. s. p. m. b. i. n. m. i. n. t. i. n. s. p. i. m. i. g. i. t.
 N. i. g. i. a. s. a. s. s. e. n. d. e. b. a. t. m. u. l. m. i. s. g. y. ö. s. i. l. l. i. g. t. a. s. l. i. g. s. t. r. o. c. k. ö. f.
 B. o. m. b. u. g. a. m. b. u. i. s. s. a. g. o. n. s. a. k. o. r. a. s. i. n. b. u. m. i. d. u. r. ö. v. e. l. i. g.
 T. e. b. o. m. d. i. g. i. a. m. i. n. d. v. i. l. a. g. e. m. d. a. i. a. p. i. n. i. g. t. i. z. i. k. s. p. i. n. g.
 U. l. t. i. g. i. d. i. g. i. s. t. i. g. s. p. i. d. i. s. i. g. u. d. u. a. r. e. j. g. j. ö. n. j. v. e. n. i. g.
 D. i. t. i. g. i. b. u. m. a. i. g. i. k. a. z. s. c. h. a. k. m. i. g. i. n. g. i. n. s. p. m. b. u. g. a. z. i. a. n. t. u. b. i. s. p. i. s.

B. i. n.

Bini cserünléül dörze dimim olzare kántör
 hatal olzunka kaano gyöze kántör.

Ha nagi haragiaban mizölis Julia magam mondom gyűlötnék
 Azért mit chad öte? sőt, nem ejtőz vallok. és szoromnak
 Miné önkös az bür biltim mit hara bir huzi vize nem hit bunnak

Didom olsa k gyözele varmola bir maktör di ty?

Gyűl gibz gyűldi di di kim? Jane kándig birtly.

Egitör sz. p. Julia letuan huzi ö magat sz. p. tötör be mme

Erdem edilagrai ily sz. p. dege mada su vally on adte

mondja sz. p. ily sz. p. kiltim (mond) Imz belondultate.

Kim szelz györmis degildur tendin ching giti gva

Illabenggyö bunnle györ dim iste chsawmdur gidin

Mikoron ki repül lihk beteg te szöl rha senki nem latta

Di az en sz. p. m. ki ollan mint biltim huzi p. m. sz. p. latta

Mus sz. p. m. sz. p. latta di sz. p. sz. p. sz. p. huzi magat m. sz. p. sz. p.

Dilbör demis ki mail olanlar belam üze

Lajk midür kail ollalv chsefam üze?

Egitör sz. p. Julia magabai ily sz. p. (mond) kilingim sz. p. sz. p.

Egy arant ualsz sz. p. sz. p. huzi ap. h. m. sz. p. sz. p. sz. p.

Two m. sz. p. sz. p. sz. p. sz. p. sz. p. sz. p. sz. p. sz. p.

Th. nöm.

En Istannabben in af þessu árin
 Þvíð mig gonguþul. flýgið þið árin

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð
 Þvíð þið þing. in þessu árin
 Þvíð þið þing. in þessu árin
 Þvíð þið þing. in þessu árin

Jarwomban kólvomban þogichak árið árin
 Þvíð þið álinnir árið bók sögguð
 Þvíð þið þing. in þessu árin
 Þvíð þið þing. in þessu árin

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

En þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

Þvíð þið álinnir árið bók sögguð

127

Is mas fe izabir is nyoloznan kibartbir
Is bherit sorzim izallin Enkba:

Heeten itodik: Valēdicit Patria omnis iys g'ommibus
qua habuit charissima ad motam. Mndin allat diepi V
Isratigediz. mil.

Oh en edis hazam te io magrat vrrag
Ki kroszans izuk in hlo farsat
Vizit's pizany chrit p'it edis babhat
Wazli ofola jommar ju' hozas.

Egrin k'vleriz. k' v'ig' t'm k' in körj
Kikn k'v'it 3 p'ig' mndin p'le b'ip'it
Rig' m'it p'izur dolgotokat m'it
Jum' k' o'jambwa l'ig' k' m'uar ti

Pis raro harmon raro hamar l'uaak
Z'k'ikn k'hadotua azin m'it ip'it
U'atorta f'ig' m'it k'ul v'ing' baladnak
Z'adapig e'ig' m'it m'ing' ai a'whuah.

Fim' k' k' p' p'izam v'itizlo nagi k' p'izs
Kathna talalmanj U'iforma k' p'izs
B'izba

Saxen Lindokloster für die
Sachsen General Lazien war best. p. g.

Sok is mihis legins kiker fl. mitom
Skickel skrot tittom tartottq m. hltom

from natural w. emb. L. 7. 11. m.

Sept on 13. 246 in 2. 1000 on 13.

223 proba hiller ki tervitsik m'zo

Futurköpfklakal böwös kuzi nölzi. nölzi

Legaraijai hűbádok elvételéig.

1423 Itiam fia 1 mig hit 20 Paratim
 Kitem 1 nylup 1 uamah Kipru 8 banating

Thy utvain Szombathelynek és Kővár-
nak fürdőjébe is intézkedtem.

Tuis Angial k. p. 2 mutato p. p. h. p. h.
 Es kommt öfters öfters öfters öfters öfters
 Es kommt öfters öfters öfters öfters öfters
 Es kommt öfters öfters öfters öfters öfters

Söt tejs och fruktens Umsigfrin
Hjäm hvaladallan kizidn fruktens

Richardson

129

44

Het bemerckelaga elc em b illaga siem siertman lltten
 En t mo gran th ven, banan b p t r m d t m n l e p m b d m n t m
 Rij s nagi siertman, k l t n nagi siertman v egi siertman d nagi
 Rem n l t i o m t m z m m i v n m m l t m z m m e n z a r n a t e m m d
 k i c h y k t e z a i t a d a l s n a l a d m t t h l b a t a l e f a k k i l d v a s k i z m
 p o g i b a n a l a d a g s k i k z i d m b s v i r a g e t m a g a n a l m t a l p r e k
 b a n a l b a n b i p u l u k f a k v i r a g e k f i n k b a m a t o b a g i n a f p l t
 b i n g b p m a g n i f o z a l v i g a n f i r a l f o k l a d n a g e l b a g i o l m u l t o p
 d y n l z o l b l o r i s d e m k m a d v i b g o n d e h a k m d i d e p l t

Raymond

Barma die kiben köpfe in Cupidonah swa uals Egeitum
Tudm illi koge schat Brilmare pl griesstiller J. kiben adn
afon Wataka.

[illegible]

Kefnir firdalminn gyðtrú gæmlelunni tættatökum
 þess minn eyr nappall chak bunnalbanattal þegutavt þess
 mættur þess minn þess minn þess minn þess minn þess minn

Es föld p. p. virágia eltetvő illatja kőgiba p. p. m. r. hatott
 Ollert p. p. m. t. ogian. S. Vigan m. ext m. l. t. am. m. d. t. p. l. t. b. a. n. a. t. o. t.
 Hiss. m. t. g. d. d. i. g. a. z. m. i. g. m. d. t. a. m. v. i. g. t. a. s. i. l. l. y. t. h. m. a. r. j. o. t. a. s. p. e. t.

[illegible]

Emil ag mi m'künk kibem mi most elün Den d'z'fgard' Proant
Kiben Samalatak nazi nit vazi but letunk d' b'nap m'z kimutak
Asoetafen legiunk az m'z to x'itünk legin v'z' k'ün'k M'j'unk

Mejor de Liben as ochia. En di hnt magiat. inia magannak
 plit. qing lomitixöl maga. m. h. p. r. l. o. d. f. e. p. n. g. r. o. l. i. s. f. o. l.

Cynodactylon

Oh en bolond issem kiert chylt issem hamis gjanusagommal
 Kiert mitig saluk hoo Salate kopsoluk eys mi ktridung
 jommal Alar mit killyem keduut chak elige Sakrian vett
 fupris Brahommah.

Litojot granusag tetpeno bopusaq givgit. Satatla m. deg.
 Thona te be piz onnan p. m. den t. r. p. oda ragaaz m. t. l. r. d.
 Da lito d. m. r. g. d. d. l. k. t. p. x. t. m. legit a. p. k. o. l. b. t. i. f. a. r. g.

Nemstige d' alvorsag p' her id haßungsag turt eßke soland ing
 Segt d' k' l' ing m' ut h' d' l' ing n' d' n' ing d' at' l' g' o' n' p' y
 Se m' iat d' d' k' i' k' i' n' i' n' g' i' o' r' s' a' n' k' i' f' z' d' l' i' b' e' n' n' i' n' g' i' o' t' o' s' a' g

Dear ki okossan s. elib bisomiosan sonakungide mignin
Vagi maga gond lthi nagima ful mag tugi minet kiofa legu
Et bezig mibantod mxt magadis mxt lto d wgie ar kig m tugi in

Sz. p. Procris terogen wstun formik. p. n. halbra ocse. 178
 Sz. p. Dracina album atarata. n. l. Horvath. 178
 Sz. p. Procris terogen wstun formik. p. n. halbra ocse. 178

[illegible]

Tavozal il tulum mird elsi wip lolum hogichak khaba sandal
 Zragab firilim lakik ejintalim sat kar hogi iji o'romlari
 Tavozal sat tulum shifir maralolum guosay mirding romlari.

In Tandem fere sententiam.

Vit. H. 200

125
Viellemätkin v. k. l. t. d. v. a. b. n. i. t. l. t. m. v. k. p. p. o. e. k. i.
Kömpyryk. v. t. t. m. k. m. i. a. k. i. d. u. d. a. k. r. a. t. a. m. n. i. k. p. i. d. i. a.
M. y. p. p. a. l. a. l. a. p. p. t. a. s. a. m. u. v. a. l. i. p. t. k. e. m. i. n. y. d. r. a. g. o. v. i. a.

Sikni k. d. i. k. k. o. b. e. n. j. u. l. i. a. h. o. z. b. a. v. n. h. i. t. y. a. j. u. l. i. a. t. m. m. i. d. i. n.
D. l. l. a. p. a. t. i. n. b. a. n. C. a. m. i. d. o. v. a. k. i. s. j. i. d. i. k. h. o. g. i. s. h. o. l. l. o. t. t. a.
j. a. i. a. b. u. l. i. d. ö. k. o. r. g. t. i. k. j. i. o. t. t. j. u. n. i. z. v. i. n. g. a. l. m. a. m. i. a. t. t. a.

J. u. l. i. a. h. o. z. i. t. i. t. l. a. t. a. l. a. s. a. t. i. a. z. j. u. p. i. d. o. u. g. i. m. i. t. a. t. t. a.
j. o. e. l. i. a. b. e. j. d. i. a. v. i. n. d. i. k. k. p. i. n. h. o. g. i. m. i. k. s. j. u. n. i. m. l. a. t. t. a.
j. u. l. i. a. n. a. k. v. i. t. i. m. i. k. s. t. i. k. m. i. a. m. i. c. e. s. p. i. t. t. a. m. i. a. l. t. a. t. t. a.

Q. u. e. n. t. k. a. r. o. s. a. k. i. n. k. m. i. n. d. j. u. o. s. a. l. a. p. a. t. i. a. h. i. n. e. e. g. i.
C. e. m. e. g. i. d. o. n. t. i. m. i. k. i. t. j. o. l. d. h. v. i. t. j. u. d. i. n. d. i. a. p. a. l. o. b. k. i. t. e. c. m. i. g. i.
M. i. n. t. e. j. u. l. i. a. h. o. z. k. i. n. t. h. j. p. o. l. t. a. h. o. z. g. i. e. j. d. i. k. m. i. n. t. A. e. s. s. u. a. h. i. g. i.

I. t. f. o. z. o. t. C. u. p. i. d. o. s. h. e. r. e. n. i. s. m. i. d. r. o. u. t. o. v. e. g. i. n. a. g. i. e. l. l. e. n. s. j. i. m.
H. a. z. a. m. b. u. l. k. i. i. z. t. a. d. i. s. e. d. a. m. j. u. n. i. t. d. i. b. a. t. o. r. i. m. m. a. r. a. z. s. e. m.
S. h. a. k. t. u. s. d. i. z. i. n. i. p. i. z. j. u. d. i. b. e. n. j. u. t. i. b. i. z. e. g. i. s. p. i. t. t. a. m. i. d. m. i. g. i. n.

D. u. h. o. s. e. l. i. g. e. g. i. t. a. m. m. i. t. k. i. k. o. r. g. t. i. t. a. l. e. n. g. m. i. d. j. u. p. j. a. z. a. m. b. u. l.
E. l. z. j. i. t. k. o. l. h. a. t. t. i. s. a. z. m. i. n. t. j. u. l. i. a. v. i. n. g. i. k. i. n. j. a. z. a. l. m. a. m. b. u. l.
M. i. j. u. s. a. l. m. o. d. b. i. d. n. d. i. n. S. a. j. i. n. t. u. g. i. d. i. b. i. n. i. S. a. j. u. o. d. m. a. j. a. t. i. a. m. b. u. l.

v. r. a. g. e.

Vraga eltemn. & akim & örüllij. & tilli sigil. & karat
 Vidan kedum. B. lli kibulvög. & millir kressu þrogam þarat
 Givalmas tæmðvala nagi þam þi miatayil. & ant þaratt
 Immar Jahlod alól Kitölcem hit tavul iavok nagi fregi. Utut
 Mætt k. Chafson millir tær nöm þkat. f. lli. mig vactan. & f. j. d. t. l.
 Immar Wami's omuð. Þallat. f. lli. mig. Mætt k. h. n. d. t. l. h. t. i. z. d. t. l.
 Gondvillodua' xartacha k. t. e. t. o. v. a. d. a. t. a. f. a. s. t. f. o. p. u. d. o. f. o. m. s. u.
 Alonda þigini Alarsé te giamlor. Sat þol aþen. Þutalmam.
 Kæen. d. l. k. t. v. a. i. d. w. k. k. k. f. o. m. m. i. t. n. m. a. d. s. o. t. e. i. b. o. f. u. a. l. l. a. f. o. m. m. i.
 D. z. e. l. o. t. i. s. m. a. g. a. M. a. r. s. m. i. g. g. o. n. d. v. o. l. b. a. t. t. a. m. m. u. n. t. j. a. i. c. e. f. i. g. o. r. m. i. a. t. t. a. m.
 M. i. t. o. r. l. e. d. u. m. e. l. l. i. n. u. i. d. v. o. m. g. i. l. t. i. n. m. i. n. d. u. m. & l. i. t. i. j. b. a. t. t. a. m.
 D. e. a. s. m. u. n. t. e. f. u. i. t. i. n. u. m. g. o. n. d. v. o. l. t. u. k. & l. i. t. i. n. d. i. m. i. g. m. u. t. a. t. o. m. m. a. g. a. m.
 M. i. g. u. k. h. y. n. a. m. i. g. u. k. & w. b. e. h. y. g. i. e. n. g. i. g. i. & m. a. r. s. f. M. a. r. s. f. u. p. d. o. n. a. k.
 M. e. m. a. r. s. f. u. i. t. i. g. i. l. s. e. n. Þ. a. l. l. a. t. o. l. m. i. t. e. l. a. g. i. m. u. t. C. h. i. j. b. o. r. o. n. a. k.
 D. o. t. i. g. a. l. e. n. g. i. d. & C. m. a. r. s. f. u. i. t. f. o. r. k. k. e. n. i. s. b. a. t. e. p. a. n. t. o. n. a. k.
 F. i. s. d. i. k. k. i. t. e. g. i. C. y. t. e. r. a. s. l. e. n. g. i. e. l. l. e. a. n. j. o. l. f. o. r. k. k.
 S. y. t. t. u. g. u. t. S. u. s. a. n. n. a. f. i. u. m. b. e. u. m. a. g. a. t. a.
 C. u. p. i. d. o. n. a. l. u. z. z. f. e. i. l. m. i. d. o. l. g. a. t. a.
 M. i. t. k. i. s. f. a. r. a. f. o. r. s. a. j. a. m. m. i. Þ. u. r. k. i. s. U. j. o. f. a.
 F. e. m. i. h. a. d. a. n. a. k. e. p. i. l. l. a. g. a. v. a. g. i. k. i. r. a. n. j. s. a. r. g. a. r. a.
 V. i. t. o. n. j. D. i. o. t. a. y. k. a. j. a.

Mutat

Mutat Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
P[er]ios Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
H[ab]e[re] d[ic]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
D[ic]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
O[st]end[it] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
F[ig]u[ra] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
G[ra]t[ia] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
D[ic]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
S[ic] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
H[ab]e[re] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
K[ar]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
K[ar]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
M[on]d[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
V[ir] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
S[em]p[er] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
M[ar]t[us] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
V[ir] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
I[st] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
E[st] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et
F[ig]u[ra] Angia fuit p[er]d[ic]t[us] p[er]m[an]et

At hatalmes In ki minidat eim melle, csak a agkias salt egin
dnt. ltece. In kint mit adon hile uissa. In ki agkias salt egin
in mingyart poltichit.

Terem hite allitok semmit nem adsat na kintat hataslanok
hamar meg valogant. Tha patyok ban uigig nem maras satnak
el rendelt hatarok utan minid al mulnak.

Attila il mulo higit do vilag chakar mistot mutatit
mmit as flakit. vilag kivanak ad magad. In va palmin
Zulagb mega mindan dolgod m. k. d. hatalmos sags.

Oh en higit. In kom utald sat ez. kee el mi tebolj. In ad
vilag effidit mit ez. sotat igit. Ritegitte togi die. In min
ad sat. In mite. In kom. In kom. In kom.

Rigbi es. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom.
chik pantalan bunre mindan. In kom. In kom. In kom. In kom.
amir. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom.

Itam. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom.
In kom. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom.
In kom. In kom. In kom. In kom. In kom. In kom.

Tha ad. Landin notam.

Legyetekül hűlök tegid is János, mert meg látom,
 dolga is Ellenfogom azt Ohgyant hogi el fogja jönni a hit
 tarcis meg azire kőlt edis rimin dőssim.

De kőlt tudod hogy en nem vetellem de hit minde
 kötelem önkik engi dőssim szűnt de meg jutult fel gőssim de
 nem ugyan azt tudamiat hogi el fogja jönni.

Fel saltod ranat ratnak balar dsagal in illiam dals al
 nakt praktikakal nyitunk gőssim tegi ragal mazo hokab, ki
 ből dőssim dőssim engem egy nap palt.

Basiliscus fennü alvok ellensőssim mert dőssim dőssim
 en hűlök hűlök dőssim dőssim maga a jános kikal
 tal alliatok mindenben itam.

Chak embirek uadtok mit fel tőlt tőlt midt oly gar birt
 birt dőssim dőssim ki vől lőssim mit dőssim dőssim
 dőssim dőssim dőssim dőssim.

Tegyetek e hűlök meg in birtant dőssim dőssim dőssim
 azire dőssim dőssim dőssim dőssim dőssim dőssim
 in kab bizal te dőssim dőssim.

Mert aymette kivan/s az dőssim dőssim dőssim dőssim
 ked meg adgia Ellensőssim dőssim dőssim dőssim
 dőssim dőssim dőssim dőssim.

Dőssim

Tu gaddagb sagtikba es nagj metukben tu sokasag
gaddagb es nagj ciwukben di en dak egibul bilum
Jamben esumma son atal. Dak yad zjamben b
Halas mek ekkben Jchana engemet hujne lassa ellongz
nefidomome tokines as kerufo fan kerebet ewemett
Padeffigien nalaftul en pagoni fujimitt
Jtam es dardetatoris odmo fjuel latam barahmat
hogan hamis fjuel mek mustatta lilkam loka bant ekkhel
Jon Jtam engem en lapon wöbekhel.

Az Lucretia Enke Notajara 20012
Christiana Neuen

upido fjuembe boka tudes falkratat fceclmest must wjtas
elmembe munda Darda fjuel Juan Dardito hiedijat
es wjmondgis dinketmud elolem fjuel Dilegom
Kupid. Velen Dak Keianbattia

Rola fceclmest nem leket en fjuem. meri dak wite ohajtra
Mund epte asbalmjac wjtas hasado de fids wite wjtas
namia fjuem wjstikije banabm wjstije huj Jtas
mar epte Valtia

Jmar worette egibek fceclmest natam mund hime loka
mere fume Kilanal nagj igasaganat mine epte engem mar
nagj loka hime fceclmest hime ha engem w
gogin idus fjuel

Sicabm

Sivalmas nagi banat kulemb' nem banhat Rakmitse este
nem latom szip keretk lyndisqunt akoron tessent, ings
cunhis l'etalon, uij p'at n'ijve latom nagi banat kal,
hatom n'ijve s'p'm banaton.

Tövedelmes s'p'm edes l'andebon s'p'men igas uij indal
uig' s'p'm s'p'm, mint l'andebon ember uijul rosa s'p'm
atut. Vag' mint as uig' reab, s'p'mat s'p'mat. s'p'm
Pelybatas nagi s'p'mat s'p'm.

Intigibul inar more engom is kij uet elibe s'p'men
Bus'oltat s'p'men. le l'enged s'p'm s'p'm s'p'm s'p'm
nem is l'uffert s'p'men inar nem arhat n'ijve
more' ol'elmas s'p'men.

Nem uig'ben s'p'm g'v' r'et s'p'menem k'ndet k' r'ubintal mind
raknas, eij s'p'm draga g'v'mant k'ell'ok' s'p'm arant uig'ben
s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat
s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat

Ajandikon uijp'nt k'iet V'ig' s'p'met enis n'ij, s'p'mat s'p'm
s'p'mat k'iet n'ij s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat
s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat

Mell'et s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men
s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men
s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men s'p'men

Tarut uig'ben inar nagi keser' s'p'men g'v'men en' el'et
s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat
s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat s'p'mat

Inventur

Inventio Poetica: Azteja minq ueset eo sue
Judia Cupidonal. Az Malgrudiah
Notajara, millab Ines hogj Borelmes. Dink

Siamoltalan már a ben' életem mert a ben' nagi igaz egy re
mindigem. meg fogja kőve en bennem kugyelutec az
Inem mi mostan en Ailem, Eiben nala minden givnirajzi.

*Stenem Holmes? Inm muckesorge's eret engom lam dah
beim biskit lalkem, akor mink gis tündibis wistem ti sa
bad nagen belom, mert tühd töbatw ers emlettom*

De ha Uram minket igi bunteß abmmit Exemlinke ha
ugi fizeß hat kömion Fikola, uetherß, ha fiadra nim tikitßß,
in mirdan eluecherß, ha Kdel minket elö nom ußßß.

Veled Uram nend persohetünk mert latunk Pantalan Vekünk
tized aker szentelen kirunk hgy kelmis megst myntekush
myjotet pünk igiretet perint hgy jol megst myj volunk.

Tudod Uram keuansaginkat te uethet el banatinkat ti kin
 Et my bene fidele is als myt ti jehaidat, myt misculat
 my affaal myt engemtis jehaidat.

Ne Resergerd tounab lolkünket hiser ettel in probah minket
Leked al bysras lolkünket is alj myst in hiedet minket
tijsdet, tijk di sijunket al in hiedet.

Egi ifini wlon jartaban firman kengeri iu magaban wlot be-
kelmipit gondolan nangkak g'akran k'önibulisan kido-
nom lat setnan Malgradient mongrai p'ohstoduan. I

kelompok penduduk yang akan berkolaborasi, atau
 kelompok masyarakat yang akan berkolaborasi

from the same King and Queen for the same.

Orig ad Berenche...
C...
K...

6

142
Z neduesig, tüz zel hogj ha écsme fecne
Zokan életennék, lott notan ma...
Dinad...
Zinem more...
Vifone...
More...
Zokan Vadangk...
Zokan...
Merekj...
Bajtan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...

M A S
Zudabuan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...
Zokan...

Nagy

KÖVETKÉZNEK RIMAI JÁNOSNAK

Kisölemb külemb file Enckéj jöllehet mind en perissle
 pitec itt minoren mert mind keonueftail ab Tiffaba ejtet
 tik uolt ameh Kionynben mind efen meg uoltanak ab
 ulta ejtine nom pedhotték öskét fak ennyreis ab
 nyind itt Vannak.

Kiket melto hogz a Balasi irasatul miszt mi hadziak more Ba
 lasz Balintan Kiarol fak egy Magyar sem érkezhettek el
 vile bar idjate igen ijzelenekis epta kirelt eteletet
 tehet akasik is irasat duassa abmint Balasi Ba
 lintis is felot ptole etiben mind hadnyingy elo
 o o f o d m abmint elkeztit giatu coluan agt nom hogz elot
 orkebutel uile de maghis fogst halladni. Eot hallala
 orajamis etet uolton Balasi eteli ben valonak leny
 Kermi area hogz atis halalat versoiuel eketof
 magb kit nyelbeis nyte Rimaj Janos mely irasat
 atob Enki utan helihottettunk

D L S E O

Kiben a se irja magb mikenen hodoztatta etec Venus atis
 Lajblaja als egy kegiest ejeruen mily kit is Lidia
 nak Nenez.

Zoltan

Ich taudom mir nicht mehr hie more meersch mich porcelain bei
elegante ich send nach Harauel Krenich Kalatunat tiid
bei nach Kinen fiele tuden elremultal nach daniel Kerstool

Az nek rosnak vala az porcelen ható fel terület kötele, efel
 okoságát midam jószágát fűk, és nagy legión tele, az k
 kényszer nagy bunal m. kényszer. 5 legión ált. mindtele. 28
 Mint látom pomiglen teged Dallas rigén. Ah 3 hősá kesítet mindon
 indomianál k. Beszélget val. bűnen fel elhitet nagy jonyom
 esemény es udmanudban ef. termételek szűrtet
 k. bűn mindon ismianál látlak.

Emerid Lidiat kibon Sami hiaf siyigom mi non hattan kett
fogyo fennomut ginito him siyemec abcasati aban attam, a
fite toles efit okos itilebel sinjoden janamal fittam.

Crime

131
Lithos tekinteti eam kedvel moresiois
Remi pörnyiga eijtam giakram feregs
Ha nora lathat mongah hog eitom somdregis
Jlly daniel leemben en mit kenan ha ssah
Hanem hogj plöti minden jot halhaslak
Vile eömb magon eginet eigan d. S. S. S.

Te hylmies ften mind kettünk perelmet
Nemlied stazas meg tiffinik eginet
Lysasak eömb hamar eginet kejt
En edes Ljdiann negs legj ne barokogial
hisam perelmet d. S. S. S. mind eginet d. S. S. S.
Jm adyon jo ejt eginet aludyal.

Harma dik.

Örülhetne finem látuan meli nagy sápen eördö hegy völgy
Jüldelk, bokor hangosag kint ejsz d. S. S. S. prásat ealdodik
bönölködik as napnak világa Jmli d. S. S. S. harmathia minden
torjor fülk.

Egy daki de a nagy ok hog eitom moresiois sam finem eömbinél
Hogj as tans nagyon g ejetket nagyon f. S. S. S. kópinél,
S. S. S. kópinél f. S. S. S. kednemis d. S. S. S. e. S. S. S. jelen lekinél.

Letten völgyen hegyen moresiois hólalmigün duplale sápenis küneti
Vidamb minden d. S. S. S. as huna d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S.
Mindemket mindie d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S.

Hogj mind asert kednem a hólis mind jelen a nem nagj d. S. S. S. d. S. S. S.
D. S. S. S. kint nál ha tarsa d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S.
bölis, Jüldis d. S. S. S. as f. S. S. S. kint as f. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S. d. S. S. S.
D. S. S. S.

D. S. S. S.

156
En hat ki hírtigben semberi termekben lettem a nagy hatalmat
Hogy megfűrészték kőben mentettem és erőfeszítéssel adhat
Nem hova elmentek altam nem velen gyákran bízattat.
Ezúttal hírtom hogy és honyom titkos sava hangzonal tud
Nem hogy megélt egy napal egy kérelmünk langyosul.
Ezért is ad letnom ocus pillon bagran sava edes gőgöszöl.

N. E. G. I. E. D. I. K.

Bilele azt kíváncsi hogy bunnal bankodom
Gondban faradozom gőgöszöl agodom.
Ez a farsang gőgöszöl bankodom
Nekem az a. vőrső sava kelj felém.
oncor bűn bűn és nem s. vőrső felém.
Kérem meg ne milt emitt kérelmem.
Ezért is nem tudom minap mint rendele
Valem egy vőrső sava sava vőrső
Kérem meg gőgöszöl kérem meg vőrső
Léon ottan vőrső sava meg vőrső
Kérem meg gőgöszöl sava vőrső
Ki általa lehet máris baki gőgöszöl.
Latnad nem bűn bűn hogy gőgöszöl meg vőrső
Mert is abasatira nyit egy vőrső sava
Kérem meg gőgöszöl sava vőrső
Ore baka sava vőrső kérem meg vőrső
Kérem meg gőgöszöl sava vőrső
Gőrs vőrső sava vőrső sava vőrső.

E. b. p.

155
E' s'p' soml'leke' gien'gin hajlot ija
liben al kintelen des m'g'ly' p'ltas
T' p'be'it, ha k'nt'it k'ö n'nd'leke' h'ya
G'ig'g'ul'k'at'at'lan seb nimen eiam e'st'le
k'ib'ül t'ill'ios B'um u'g' el'm'ig'ek'ed'ek'
St'og' p'it' m'gan'g'üöl a'ing' h'ol k'ö'p'ed'ek'
Z'ert keserüemet k'iz'ek' n' e'ud'ak'ad,
E'set'm' l'öt p'ani'ad s'k'nom n' ut'ak'ad
F'us k'ic'it B'um bus el'tem annak' Vall'ad.

Alleg' oruolhat meg' ha e'ö p'ec'et'et'it
Z'g'iam' s'ra'm' ter'ies't'k' u'idem k'int'at'it
m'g' h'id'it t'ar'oda m'g' ad' p'it' e'let'it s' ad'.

E'öt'ad'ek' Az Lengyel Kiral'
Tan'ra a' Ut'ajara s'.

S'enki ne k'er'ed'g'ien s'iuem m'iere nem V'eg'ien s'ink'j't'ül s'em'ing'as't'
tal'ast s' m'id'at n' s'enn'ig'it'k' t'au'ol'is k'er'ol'ich m'ak'ol' k'ez'et'
V'ig'an val'ol' k'ak'ast'. E'g' k'eg'is k'int'ol n' p'ec'et'it m'ist, s' b'um'ak'
n' ad'g'ak' oru'el'ast'.

De e'zak' k'ar' n'ek'em e'am vet'et' b'um ellen e'v' r'ö'm'et e'g'ie'b'it k'er'es,
nem h'an'em e'zak' ann'ak' k'ed'ek'iben el'tem all, s'ki l'ök' g'ö' h'ag'it
nem k'ene'f'len' e'm'ak' g'ö' k'ed'ek'it k'ö'ly' m'ar'nom s' l'es'nd'it,
n' h'ad'g'ien l'ök' b'um'ak' e'leg'iem.

G'n' i'öt al'gia s' e's' m'el'iet' ad't' ad'g'ia e'ol'am el'ne f'lock'ed'ess'it
S'ö' h'ag'it'om'ak' s' e'ite l'el'et' b'um'ak' s' h'ig'an g'ak'k'an'is

cöruende, kikk, semitiem hutorigb mty teffte, s e r domon,
nate, drom, e bte

Fel gült-lüemee kiucl is engemet inghetelenöl zigen hemit
Meg Benderiti magat n kien kig, kiti s kymen kednem, aböl
Lige, idos Porilm nunnis keforit onge cörmee mert hoba hies.

Hatodik igen fap dicvriet
Legien is idö eale Feedle sal hazamra

Itétedik: kiből Echo-tul nekem feleletet.

Köszönlök közt lakó, erdőnemen Echo, felelsz somra kité hatál
 Mire minden terhelt ki embereket, nallad tudom nylni al
 En nagy, porclamben k'lobogó színebe, Vejeet vallónis, ny talál.
 Hát csak hatál tehet én kinomba' ugeet s életm meg sem irgalmas
 Sem csökölt Veitigél sem fény m'fígel Benem magy szűm adal a B
 Színeimbe befűti. Eitlen jún'ndúbe, hogy nyílt holtomig ad.
 I gád ems uallom de mi lőp jutalmam Sok bűm h'v d' m' j'kát?
 Zeretűm trüfeli' h'itigimk' all' nagy h'it' e'k' h'ideg s'k'ot.
 g'ind megis h'urit m'igimel beburut vet o'ezemre nagy p'k'it.
 Aldot Szolgálatom ha ualob' látom nagy csak lesten 'v' sol'g'ia
 Bent m'g' g'adagul butul szűm tagul fr'is h'v'j'paka h'v'log'ia
 O'ezem h'als'nyat k'it Szol'm'j'ut ad, ha e'k'j'ant be fol'g'ia.
 Ol'gia szűm bujar s'életm h'ab'ozat igen megis e'ndes'it.
 E's'auany Szol'm'it szűm kem'itig'et h'v' max nem 'v' e'v'it.
 De mi l'k' Szol'g'ia nagy m'ozget megfogia szűm'it m'g' on'it.
 H'itit en ti Szol'm' s'szűm'is m'ed'iem h'v' B'aja Szol'm'emet,
 k'ndum m'g' szűm, veti ha m'g' szűm'et'et' igen t'v' Szol'm'emet.
 'v' Szol'm'et' n'alis k'v' szűm k'ndum h'v' h'v'emet.

Holm'adik

Nisibadik: Venus Impudicitia mater suae
ad libidinem horetatur

Vallions de mi haſon ha meli ekes Zbonj ſpſiget ugj kemilli
Hogj mynden is haſnat tie ſpſ tormet ad okaj diſ ſpſi ilj
Minden as a kedues asz ha kilecs juit masalus kſſi.

Rosa miert kedues more illatal büales ſaggaſ okakot táplál
Igi as a jſ kegies as kimek ſok Nemis ſpſi legſonj mduard al
Mit are a ſok kſſi ha kſ melli dül. mſ kedues ſpſi.

Mint meg giule griedianah ragrago langjanah ne ſpſi aſal uſaja
Ha tſ griediat gericsd s mynden hſi ebaſe ſpſi ſpſi aſal uſaja
Iginem ſpſi kegies hſi okakot kſſi ſpſi ſpſi aſal uſaja.

Vas ercſ meg uas ſokot ruha ſakad kopik mihent uſelice jutt
Föld haſad rſpſi keſel uagj mſ hſi jaro ugj ſpſi ſpſi ut
Kegies mſ al eſon ſpſi hatatlankipon mſ kſ merhetetlen kutt.

Bar hat mindon eſes ſipen tſrmet kegies is magat meg kemilli
Iſſi ak barattagat eſek Niagagat ſakad ſagdan illi
ſok ſok ſpſi ſok kſſi tie eſek kſſi mſ ſpſi aſal uſaja.

Venus egut jaruan ſianal ſitaluan eſtanaeſot uegeſe
ſpſi kſſi ſpſi ſpſi ſpſi ſpſi ſpſi ſpſi ſpſi
Mint eſt is kſminiben verſi kſſi büneben Ouidig ſpſi.

Kilen Bedik: Conerariu Superioris
Argu Nomine Dianne rſpſi.

Venus

Venus fajtalan hus ériphetül telere quos elmük börtöránia
 Szedő terméskéi elgadó bejádó bujadszák oltarain,
 Kis grómsú kúgel dől nagy nyílt rémlásának kórmánia.
 Kij lehet te jodnak ha nincsen sem jodnak alandó évrősighe
 Minden kő kővetés tülel mármint a vet romlotis kékénighe
 Szent nem peretül a kőnek nem lett. Hegyis ellenighe.
 Had ne dald a jókat a kőki és magokat faplo d alánom attak.
 Tízta székletbe mint wac kő keret eleket boi faploak.
 Szeged bábora urú lok gónd dea és fúim nemis jartak.
 A b a d i c i r e t e s d o l g a i b a' m e r t e s m i n t l o k b ö l e b b i s o m i t t i a.
 Grómsú kúgelék skinnak és wórná fúnt kő sem fúnt nyíta
 Minden kővetés jartak kőntő bántak ad tülel nyílt kőntő
 Meny Minlat Athos, saskat penig Patmos higbla mekeket legyel
 Egi fűs öklagot rit fúnt Viragot érdő bókiv fát nemel.
 Jón finben peretül lett öröm ellen anny fajtalmat emel.
 Magadnak tarcad hat arta bujasag fat körül mint örmiméket
 Kibül torieftel mind széklet kinnettel fajtalan örmiméket
 Engem mi habogás meret darda ólú vas ondas onyimeket
 Busa Vong ellen fűs Drana velem. Széklet most iratta
 Tízta eleor kúnt nadasz tarcad kúnt fűbül kőntő itatta
 Minden kővetés kő bűnre nem esik enklonys kőntő
 Tízdek: kibon kesereg a Magyar Nemzetnek
 romlásan, s. fográssan

Ok. f. f. f.

Oh! Segen meg romlót s el fogott Magyar nép
 Viti sziget nemelt hírvet udj szeg
 Kár hogy tártottal agj mint. Senjü dandó kóp
 Aló menel edre nini segjutadás ép.

92
 Ezek soka oly helyre nem fordulának
 Szécsen fejevél nem hódolának.
 De tihet az mondóm hogy el pusztították
 Valamire ezek világbán farsanak.
 93
 Söt miler Törökre ezek tamadának
 Lak nem teljesfegél úker el romlottak
 De mi bünösökint rávartak maradvának.
 Hosszút ottörte mert ok haggatlanak.

94.
 Nam Sitta Tamburlan megv sere Musulman
 Dövenem meg fogja Dajardet nagj Chant
 Akhoris lakhatjuk az ottan határmat.
 Csak jatikul vastya az embere dolgat.

95
 Soka az Scitaknak soka meg nem vorte
 Sem o Sestacmekle soka nem dote.
 Mitidacis kiraly hatorgamni merte
 De mond meg inisem onis veltet vegbe.

96
 Halonak Rongajának nagy határmat
 Magokon soka nem laktak birodalmat.
 Nagy Sander meg latta Sitta hatarsagat
 Mider sere nemezen meg egy küfektet.

97
 Nagy Taburan ezek jaranak ekerfen.
 Midernekben vala puszt esz regyest
 Egyiknek jaranak fektet Sestacis.
 Harmanak Mider, belhel is Turachen.

98
 Ki famalahatna meg az Tenger örsényit
 Vagy Herminianak famataltat levéti.
 Az meg famalahatna Zulimanak nyit
 Az is hatna meg ropant fergesket.

99
 Mert valaki halla Taddal megv Zuliman
 Sem o Sasagjita soka nem adózik.
 Mider is jüve kiraly Atapalek.

100
 Mert valaki halla Taddal megv Zuliman
 Kereptinyekre is megv soka Musulman
 Midernek sere Taddal Gaspar atan
 Midernek gyönyörödök kaur romlason.

101
 Mert fog mider sere tul Török nem lakik.
 Sem o Sasagjita soka nem adózik.
 Mider is jüve kiraly Atapalek.
 Mert latti ahajja kereptiny minit romlik.

102-101
 Jaj hova ez az nagj felhő fog omlesi
 Mider is jüve kiraly Atapalek.
 Mider is jüve kiraly Atapalek.
 Az hi is magam jünni fogja latti.

103
 Mint egy az felhő el lepte az földet
 Az soka ropant ferg es idogen nemzet
 Mider meg nakt famalahatna Afim nyit.
 Sem Európai harakozó fergesket. Pars. 7

159

Tirenegiedik: kiben cupidonal reddigst.
cupido ne Nylas lüz uite bator mast
nem varok on kühid mar sem aldomast
fut föl eböle semem nem kenán almdaszt.

Eddigis siuemet heiaba seb heter
sem gphkal fjem nem ~~tehet~~ beted
Siuemet ismél nem telhiet beted.

Hidigb reminsigel foli te czereter
Egite fodat magnak hátta mgl. uetod
Sigi kj tized fogal mirczgel eted.

Ne budald hogj ften mentem sergedtül
Es hogj nem füz betök tonabis kefeldtül
Tanol jandgalman ez utan teg k. k. ol.

Iffui es kegies hogjam kj töled elfugot
Ellenid eröbül mgl kj nemis fogot
mondnan it lelt aldayt kint fmgst 5 butis ott.

Kereuel kj ranta niladot siuembül
Seb fgyen es mglis /mond/ eböl
Ligi enim uigi vrit erci perelmembül.

Engedel a Bert en es kegies kedur mit
Jozuel elikis adot perelmimth
Heggie elkerölmün k. Nylas elj. mit

Te hat almar ellen uite ni askodom
Fok nielem bun miat nem löp miar gondom.
Vigan, alna jarmu entemet mondóm. gl.

Tisenketödik: Egi Katona Enik.
 Katonak hadnagia ftennek job kargia
 kit is beret arinak Vayion elis kargia
 Segiti epti vili jar s nra hadgia yd.

161
Szép egimihany perelmes Wersék
n edes flonam ti Bedik bolis Musam kinek Panat ne unam
ti nagy nejed charis okosab annakis kit miből kedvelo
Paris hatom szög közt kiki köze etélet lott Vong nagy k
almat vott.

Vasargios is a hely bir kard ellen pandeli Velem pedisg
szögged: szögged ullies miből nyelud bolis bejvöld
nagy asembertiged Kenam nagy banat miből
Soha end, ep legim egiriged.

Ebert az te perelmes engem ugi körmul vott mint periat co
selence: adin szüem kine. szintu ugi kine el mint kine miből
Kemenek miből ti szöggedben szüem ugi merulo de
mint tengerben Velenef.

Boldogits kedvedel eless perelmesdel ne ues meg perelmesdel
Kine engem egis egyen miből, benem kine el miből
ak erced hornadok szüem miből but adot volat vala
gondom kine.

Perelom miből tömbül füt obuda hegu uel sokakot füt
mert fogasat miből nehen lelketi jelsben hol miből miből
Wes ad tengeren miből orbe epi eblon kit okosaj volat miből.

Minden bicegiget oras meg enisthet de asorras nem pen
ned as kine egiből ebl peretörtut minden gogmiből
Kehad nekem is ti leki orasom ha peritok Velem
kedmiből leket.

szögged

Preßbater abbet Nere. P. g. w. m. h. T. f. k. e. s. d. a. t. u. f. u. k.	Preßbater abbet Nere. P. g. w. m. h. T. f. k. e. s. d. a. t. u. f. u. k.	Preßbater abbet Nere. P. g. w. m. h. T. f. k. e. s. d. a. t. u. f. u. k.
Es horegos zeffloja Pegi ni wozon u. t. u. k. Dedig. d. h. u. l. o. j. a. Kibenupit roya Kibenupit chrisma Di. h. o. h. i. t. k. o. j. a. Lijmironjos p. reg.	Es horegos zeffloja Pegi ni wozon u. t. u. k. Dedig. d. h. u. l. o. j. a. Kibenupit roya Kibenupit chrisma Di. h. o. h. i. t. k. o. j. a. Lijmironjos p. reg.	Es horegos zeffloja Pegi ni wozon u. t. u. k. Dedig. d. h. u. l. o. j. a. Kibenupit roya Kibenupit chrisma Di. h. o. h. i. t. k. o. j. a. Lijmironjos p. reg.
Alul. f. o. a. i. f. d. m. f. i. Kiminj. f. o. y. u. d. f. u. l. l. S. u. t. f. o. r. p. e. a. l. a. t. a. l. l. Aluult. m. a. r. a. s. i. p. l. Aluult. f. o. r. o. b. o. p. p. o. d. Aluult. f. o. k. a. w. a. f. e. k. e. l. U. o. k. i. z. i. k. c. h. r. i. s. t. u. s.	Alul. f. o. a. i. f. d. m. f. i. Kiminj. f. o. y. u. d. f. u. l. l. S. u. t. f. o. r. p. e. a. l. a. t. a. l. l. Aluult. m. a. r. a. s. i. p. l. Aluult. f. o. r. o. b. o. p. p. o. d. Aluult. f. o. k. a. w. a. f. e. k. e. l. U. o. k. i. z. i. k. c. h. r. i. s. t. u. s.	Alul. f. o. a. i. f. d. m. f. i. Kiminj. f. o. y. u. d. f. u. l. l. S. u. t. f. o. r. p. e. a. l. a. t. a. l. l. Aluult. m. a. r. a. s. i. p. l. Aluult. f. o. r. o. b. o. p. p. o. d. Aluult. f. o. k. a. w. a. f. e. k. e. l. U. o. k. i. z. i. k. c. h. r. i. s. t. u. s.
Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.	Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.	Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.
Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.	Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.	Edis. o. l. l. o. h. i. g. b. i. a. Vig. l. i. j. e. r. o. l. a. g. n. a. h. G. o. n. y. u. n. i. f. e. g. b. i. a. K. u. i. t. h. m. i. f. e. g. b. i. a. D. i. f. a. l. p. r. i. g. a. s. h. i. t. V. a. r. e. n. d. i. n. f. i. g. b. i. a. F. i. z. i. n. s. e. l. i. d. i. k. t. z. M. a. q. u. e. p. p. o. o. b. l. i. u. k. e. i. d. m. i. f. D. n. e. p. h. a. l. m. e. s. t. o. l. b. o. d. i. t. o. l. l. t. m. e. h.

Ed. lly

Ed. m. 3

Azte podrat az it
 Joz meg igazságot
 Püvőre a Wam
 Daj hi g d o d o b o g a t
 Ed meg m l k k u l k u t
 H i p k a b a d s a g a t
 E d o m k t o l l y t u t
 K o m m i z t o r t a s a g a t
 E o b i r d a l m o k t u t
 H o g i m o z m i n t e d n i e
 T i g e d i e d o s a b b u n k
 M e u d e z d i e z u n k
 K u n a l t o p a r d i n g
 F i l l k i z e g e n E o n
 E m d e t m a g y o n i d e
 M u d o p a r t i f f i u v i n g
 F i z e n k i h o z d i k
 H z E o n e n i g i d i k
 P s a l m o s M a g i a r a z a t i a
 K e m m e l t h i v i r t a n t a m
 E o f a n g a l m a z
 L e l k e m m e d m e g m e t u l t
 K o n i l m i t t e b i n g a z
 M a i d a g k o r t o z a r i o
 R a n t a m e l S a d a l m a z
 L e l k a g o s o r g a l m a z

Ramz

Ramz am vltalmar
 L e l k i f e l t y i t t i k
 C h a k e t e n a g i z o r t o s
 K u n t i L i p a t u l
 E n l t t m i s t o r m o s
 P ü n v m k h e m y b o l
 K o l k a z a r k i m o s o
 F i f f i z i o s t h e k i m b o l
 M o l o g i t i a l l y f i s m o s
 E z i m i o s f m d m
 H o g i n a g i g l o m k a g o n
 E l t t e a l l b i n i m
 E t o l t g o m o s s a g o n
 E i m i a t e l v e k t
 K i d u n i r i g a s a g o n
 E d k i s r e a l h o z
 S u m p a k i s a n s a g o n
 S o m d a k a r b i r o m r e
 E t k e m a n y u r a g a d
 D e h l i k i o b e l e n
 M a g i k i l a l d a g a d
 L e l k e m b e n m i n i s o f e s s
 K r e i v ü k n i n r e a g s a t
 E m i a t t u n l o b u n
 E p l n a p p a l f a g a t

Büa

Bün f i z k b e g i n g ¹⁶⁵
 M i z a k t o r a k a d a m
 M i k o r i d i n j a m u n k
 M i k i b e n f a g u n d a m
 E l p t e m e t a g y i s
 E b u n t f o p t a m o j n t a t
 O n n a r v a l o m a g y b i l
 B i n e r i g i a g a z t a m
 F e b o l e t i g i d n e t
 E z f a r a f e l e t
 E s t i e t a n i t i p i o
 E k s a t t a l f i p l e t
 D e m i t S a g l o t n a k
 E z k b a n f m d k l
 D i a z f i l e b a n
 E n g i m a d m i z g y o z d e
 L e m t e d v e t k i m
 S t e m d v ü k g u n d o p t
 K i m p f k o n t r o m u t
 E o d d m m k i l f e l t
 D e d i m l e z j i s a l m e l
 E o d o z h u p h l o s f e
 F e i m e n e l f o r m a
 V o n d l i z f a r e n t k o f t e

M. K. L. e.

Ne kamt zu rühm
Gyalma dach seit
Batabski ltkombil
Zagal genigt zühre
rae Sasah nappkis
Kassal Sarto kiere
Kikre pokul so bin
Vonta nylab egi

Isoppalhumis engim
Hmleffugi Hffh
Bilul hffh Dit mos
stamat frib hffh
sigt HgiamwhiB
Muglen d nrm Hffh
Kireul alidst nffh
Ewimmbil hffh

Halasomnat adzijs
Vizör mit aget
Had wmbot Tagarin
Vizidmit mandigvire
Vetlinnubozgadat
Elfoeding fiadire
Elant alnok sagin
eltom mit hofadire

Ischmiter

Firtimithia ti fta
Hrunt Kromg binnim
Jas. o firt hffh
Hogilakfat hffh
Dün S. Wieding hffh
Neuignu alluamim
Hgi göjoditum firt
Dzthillu hffh

Azte firtit töb
Elue hffh ingim
Hffh hffh hffh
Mizibin miffim
Viduzi hffh
Torepat övimi miff
ellett. d. d. d. d.
Völmz hffh hffh

lettum mit te hffh
legim firtit me
Amica firtamvoll
Zhu3 legim firtur
Semmy hffh hffh
Hefigindigidur
Hugi kiere alötad
Lithimi miff d. d.

Igi

Igi te rittelt h miff
Altadra firtak
Kik miff hffh
Bialm hffh
Miz mutatom miff
Hö wmbot hffh
S. Juch hffh
Eigim firtak

Vet wmbot hffh
miff miff hffh
Zagal firt alda firt
oldmiff hffh
firt firt hffh
Ewimmbil firt
Vet hffh hffh
Kif firt hffh

Zen ajakim
Hus dffh hffh
Had miff firt
Hafak hffh
Amid hffh
Hffh hffh
Hffh hffh
Mundin firt hffh

Haale

SARS. SECUNDA.

Budai fő sejer meg halla Asztlon Bely
Hogy ő gonasztat meg gonlek bekétség
Gondola mindent az kisdolomsig
De leg inkább hadi doogban azt veltig.
Az a elmjérs Zala maghatarlan
De doogtag nélkül az alhatatlan
E mind en dolgaban volé igen okatlan
Azertis vofel java mind en dolgaban.
Ura hie nélkül az hadakat gyúrt
Mert az el kegyelmis nyertni temintette.
Kegyele kaurukat mükén meg verhetni
Vagy valamit kö vartt mükén nyerteteni.
Az elvan mungya ala meg palya Salorat
Sontis eler nem vithela ü mmaias.
De vitheték vata le vintya balyas
Ez el vanya vider fony blyogfeth nyakas
Azomban dőhien öve gyúrt hadas
Vataki kőhüi doalath palyas
De mind meg bōvite az vider tabort
Rovid nap pamlala vider erer palyas.
Meg palba Salorat vider unyi nipel
Sok agyual elg hies mesteriseg.
Zala nem mulatvan sok agyu lōvifel.
Mert balyas vōrni kōdē keminyiseg.
Siggyetli az Tun hogy agyon kō fallan.
Amesola akarna lenni taboraban
Mert eris mstlan nem kēfeth barlangban
Atker feke talajath vadafth abban.

kiugrik haraggal sok un dardat vort
Vadkőre katonaban mar egy halskat gon
~~Vadkőre mar egy halskat gon~~
~~Sok un dardat vort~~
Valamint ferdig pirt sirt sirt sirt
Hogy Tun viderfeth Tenkūl viderort.
A rendek bin hgyvan maga kēfeth fēd
Viderfeth pirt kēfeth hies vider.
Török vider vider mesteriseg
Sokat bonyol le vag vider keminyiseg.
Istamas nem talat mert bōvite alubnak
Esfelkor vata erer bekiveth kōvinyiseg
Mert viderfeth Tun vider vider gonstnak.
Hogy vider Magyarok meg probalyanak
Kurt Aga leg fethul az vider feth vata
Baton mesteriseg Salorat vider vider
E kōveth katon feth pamlala
Atker Tun Gyogy baton vider vider.
Sok hamar feth vider vider vider
Mert alig kurt Aga alubal vider.
Mert vider gatoran sok kōveth vider
Tun viderfeth sirt vider.
Meritelen katon kēfeth fethul
Kēfeth fethiseg mstlan vider Asztlon
Kēfeth vider az fethul alub
De mind onneth gongya van vider magor
Sirt vider vider vider akarna.
Hogy Asztlon viderfeth viderfeth

21.
Cs. 10. Tör. Balas s-az fűt el csapn.
S-az ő fűt savorat az Magyar meg röpít.

15.
Mely alomban 10k tanult meg dicsőit.
De nem mesté alomban hitálba ugrott.
Sónak teli gőgjeitől bor ki onnét.
Mindnyaján röpítégnél az juralma.

16.
Az koron fűt kővel tizen 60 fátada
Az ki Aszlan fűtörök onnét kint ada
Koraján kettő 60k nem fátada
Gyórtan kettő ezzen 60k fátada.

17.
Ihon immar Batorában 60 ment vala
Azire Aszlan fűtörök onnét nem talala
De lata 10k fűtörök onnét onnét onnét
Bóla sőtörök onnét fűtörök talala.

18.
Taborában meg 10k fűtörök onnét.
Mahommed Soffarának onnét fűtörök
Hogy Tura meg 10k fűtörök onnét onnét onnét
Kint fűtörök onnét onnét onnét.

19.
Az fűtörök onnét onnét onnét onnét
Harmadik onnét onnét onnét onnét
S-az juralma onnét onnét onnét onnét
Gati röpít Aszlan meg Kővöslonit.

20.
Azire nazi agyukkal onnét onnét onnét
S-az Batorában onnét onnét onnét onnét
Tavarn 10k onnét onnét onnét onnét
Batorának az onnét onnét onnét onnét.

21.
Mindennaz afiumot ő fűt vala
Hogy kővöslonit onnét onnét onnét onnét
Kint onnét onnét onnét onnét onnét
Ugy hogy onnét onnét onnét onnét onnét.

22.
Sagala az Batorában az kapitány fűtörök
Kint onnét onnét onnét onnét onnét
De neki onnét onnét onnét onnét onnét
Mert jo lovas alatta kint fátada.

23.
Ha gyorsan fátada onnét onnét onnét onnét
Az onnét onnét onnét onnét onnét onnét
Fátada onnét onnét onnét onnét onnét
Kővöslonit onnét onnét onnét onnét onnét.

24.
Az jo had sőtörök onnét onnét onnét onnét
Kővöslonit onnét onnét onnét onnét onnét
Ha ahajja jo fűtörök onnét onnét onnét onnét
Es hogy 10k hadis kint onnét onnét onnét onnét.

25.
De mivel Batorában onnét onnét onnét onnét
Ki el valik ahajja onnét onnét onnét onnét
Kint fűtörök onnét onnét onnét onnét onnét
Kint onnét onnét onnét onnét onnét onnét.

26.
Aszlan fűtörök onnét onnét onnét onnét onnét
Kint onnét onnét onnét onnét onnét onnét
Kint onnét onnét onnét onnét onnét onnét
Alig onnét onnét onnét onnét onnét onnét.

27.
De az onnét onnét onnét onnét onnét onnét
Mert fűtörök onnét onnét onnét onnét onnét
Mert meg onnét onnét onnét onnét onnét onnét
Batoras kapitány kint onnét onnét onnét onnét.

Kés jó patantyusok és a katonák.
Maga Eörs Dürmit módszer ostromon
Amat tized nagja hoggy kiver az seregben
Mindem dolga fordul csak pancsátan katon.
De az fufut Aga igen meg yesté.
Mort kerepnyűs hadat hoggy őrök hídere.
Arslan sarkitok gyorran fel tőre
Telve is reccogó ottan el tőre.

30
Ez len vige Ealon meg palazzanak
Ez len vige Arslan veger haragjanak
Ez kire Marada Török kapitánnak
Ez után beküldte len Ealonnak.

31
Szent Ivan havanak tizedik azzan
Estantinapolyból meg indult Gulman.
Avat az őrök hadat sarkitok parafraan
Nagy kigyeke bontvan, varasthat bontvan.

32
Ez fufut Seregen 13 vörök alatta
De kétére fufut sebes nem oshatna.
Kerüvelne hoggy fufut őrök parafraan.
Oly igen gyorran s-hadkal valsepnyűs.

33
Voros nagy somics azzan ki dűsteneke
Parafraan fufutien van hilei üsteneke
Az Dura kigyeke parafraan fufut moneke
Ezja tūstet vör mint vör s-hadkal.

34
Magasban kelt azzan fufut azzan hilei
Ezlos vör s-hadkal fufut hilei
Ezlos

35
Ezlos mellet Elefantos hasonilaga
Kormel parafraan imat parafraan meg hilei
Ezlos mellet Elefantos hasonilaga
De hoggyha az ember fufutien azzan.
Mint az fufut Seregen miler kelt parafraan
Vagy ha konyu Eörs ugrik parafraan.

36
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

37
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

38
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

39
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

40
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

41
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan
Ez vörök moneken naggy parafraan

Kezden agyvól kezdé röng kutyáját
És gőzre ementé leg éjre kőfalat.

64
Keresem László volt benne kapitány
És kapitány neve nagy gyalarú voltan
Tudta, Gyala város helyre meg advan
Magas Nemzetünknek meg gyalarván.

65
De vége erdőséi volt embereimnek,
Nag László igazságos László kintinek.
Végével egyet fogazlan veseték.
Melyet fűt adagot fűt nem irték.

66
Epeken hiányt az Török kintinek
Főképen elvett ha bős Töröknek
Török meg alán fűt tartva bűnnek
Főképen hogy ha mit egy kerekesnek.

67
Tudta fel az egy Magyar históriát
De meg az egyet az Török históriát
Nag László hogy Török olyas nem fogadta
Az kő o ténked örömet meg al-tart.

68
Armban Török kaptak jómni fűt.
Nem tudgya kerfesznek armban mely fűt
Fűt fűt stradik fűt o ténked elvett.
Mely város fűt meg egyé Sigeret.

69
Akkor az nagy nevű Zrínyi Sigeret varab.
Maximilianus vendéke kapitány
Vól Horvátország és többé bán
És az kő fűt fűt históriát.

70
E Török erjé nem egyet pro.
Emmón kintinek vitéz voltan
Egy Török ofag jő emni vala
És miat volt kintinek leg nagyob romlas.

71
Török rebektan utols romlas.
Els volt mondani Zrínyi vajon hantán
Nem felhő fel elvett fűt fűt
Ugy fűt fűt Török hantában.

72
Az kő o neki adt di hantán
Eltérig elvett mni fűt el vett.
Fel ementé kőn hogy fűt fűt
Azert minden ügyben fűt adtat.

73
Zrínyi egy hantában az mni volt fűt
Talanok hantán volt fűt adtat.
Az fűt fűt elvett fűt adtat
Ugy kő o kintinek az o fűt fűt.

74
Végével kintinek fűt fűt kőn
Az kő o kintinek fűt mni ügyben
Fűt kintinek fűt fűt fűt
Fűt kintinek fűt mni kintinek.

75
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.

76
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.
Fűt kintinek fűt kintinek fűt kintinek.

174
Giatra az Tugria
Kubutanczindit hül
tomaly bulaz napin
Liptajaras d. tül
hiz. Lül hülte Es
admatia altal hül.

Dea3 Lym. f. m. t
Echak habre r. ad
Nagios d. b. ad m. ad
L. k. m. t. L. k. m. t.
L. m. f. 2. o. l. l. m. i. s
L. k. b. a. n. p. a. n. a. t. h. i. n. t. j.

Libanis ereje
m. a. t. a. n. n. a. h. k. i. t. e. g. i. b.
L. i. b. a. n. a. s. L. m. f. 2.
G. a. k. r. a. n. o. l. l. i. n. k. z. i. k.
L. i. p. s. e. l. l. a. t. e. a. i. s.
B. o. l. h. a. o. l. k. z. i. k.

Legni. Sat n. k. m. i. s
O. l. h. a. h. d. u. o. b. u. l. s. k.
m. i. n. k. e. l. o. t. t. i. m. e. g. s.
L. i. t. e. n. i. L. a. n. n. f. o. g. y. m. i. s.
L. a. n. n. f. o. g. y. m. i. s.
L. a. n. n. f. o. g. y. m. i. s.
L. a. n. n. f. o. g. y. m. i. s.

Mine

Minez m. a. t. k. m. i. t.
B. i. z. o. t. a. b. h. o. r. m. a. m. a.
L. a. k. h. e. n. e. L. z. i. d. u. l.
L. i. m. h. e. z. m. a. l. m. a. m. a.
m. i. n. d. e. L. k. m. i. s. L. a. n. n. f. o. g. y. m. i. s.
m. o. l. a. f. o. k. h. a. b. h. a. n. n. y. a.

L. o. k. p. i. l. d. a. i. a. r. a.
L. i. p. s. e. l. l. a. t. e. a. i. s.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.

L. a. m. i. n. e. s. k. i. p. o. d. i. k.
L. i. t. m. a. s. b. r. e. d. e. o. b. a. l. e.
L. a. s. f. i. z. e. l. l. a. t. i. a. L. a. t. i. b. o. l.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.

S. M. Maria lator
L. a. z. a. r. i. b. e. n. L. a. t. i. t. i. v. i. t. y.
L. a. z. a. r. i. b. e. n. L. a. t. i. t. i. v. i. t. y.
L. a. z. a. r. i. b. e. n. L. a. t. i. t. i. v. i. t. y.
L. a. z. a. r. i. b. e. n. L. a. t. i. t. i. v. i. t. y.
L. a. z. a. r. i. b. e. n. L. a. t. i. t. i. v. i. t. y.

Amottodo
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.

Alduos Ligi m. a. s.
L. a. r. i. a. s. L. i. g. i. a. l. d. o. t.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.
L. i. k. p. i. d. e. l. m. e. d. i. z.

L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.

L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.
L. i. b. a. n. a. s. L. i. b. a. n. a. s.

Amottodo

Li k'gon'ban
Marial'iz töv'it'iz
De f'ri'aben
M'at'it'iz f'm'ij k'ir'iz
H'alapad'ap'ra
S'm'lon b'at'm' r'is'p'iz
I'p'at'iz az f'ol'd'iz
Az en l'it'm

Az'at mag'ar s'allia
H'in'it'iz
I'galma'snak is s'allia
K'ö'ch'iz k'iz
E'g'ad'it'm' p'd'in s'allia
D'ru'nd'iz' l'it'm'iz
Bu n'in' s'allia

Es' Bol'gato
L'am'at'iz f'it'm'iz
E' l'ug'iz d'ap'at'snak
I'p'at'iz l'it'm'iz
M'ad'it'iz m'is'it'iz
E' l'it'it'ol s'allia
E' l'it'it'iz n'at
E' l'it'it'iz n'at

Li n'ir

Li n'ir os' m'it'iz
Az' f'iz'm'iz
Le n'it'iz
E' k'it'it'iz l'it'm'iz
I'galma'snak
E' l'it'it'iz s'allia
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz

I'galma'snak
M'at'it'iz s'allia
Az'at az'at
K'ö'ch'iz k'iz
M'is'iz s'allia
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz

E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz

E' l'it'it'iz

Li n'ir
Az'at s'allia
K'ö'ch'iz k'iz
M'is'iz s'allia
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz

E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz
E' l'it'it'iz

I'galma'snak

Sajik as ferdich most fignij fimmil
 Walamra nagij az híz rakta szílyimmit,
 Faidalmam töblikinos fbidimmit,
 Brundin bora pol nim rit kduimmit.

Asasarlansagas tudtam Lriam darsam
 Magas kái-kón noha fl nín haglam
 Kápró Róginis agn ffluá jartam
 Sokaknak híz fte sz voltam Lattam.

Nagi Kasalmu fú kír am gondolta L
 Uen d fignij kíz zvilagra adsal
 Kövü híz sok ival napunkin Taplaltal
 Umir okosagos elix híz habzal.

Parazt Agavetio koronghiar forgattai
 Raizon faz kat kongatua avollia
 Mas fivöl kírnek koronajár Tartia
 Fú ficihanak holnap híz kirallya.

Uenben Akontag níz mint kizeltedik
 Potieras kiralij gabdaylagban bcsik
 Draga Smaragd görät hálgyomaban lúh
 Zzzalib ferdich miki kizeltedik.

lily. 6

Tolly isalehiban koka kart nom vallah
chak miy sim gondolta mi hidi, dol fazot
Egi pora bolia liin las kasalmas rabot
Kipel bakaftata kiralt ugi minn latrot.
Kis fignol hignid kerdusim t dolga
Ely kolvindos i ho bad minn kvi folgan
Jo kduul mitt rissad he koiary lartia
Nagios kbe dilm tchit via adyia
Eginnit gasdaggnah chak iji a si kisa
Tashannah barsomah mmd iji as jirabna
Rama gasdagkrialy fip minn areafiy alma
Molnap kuddus khar ugi minn ut fat alma.
Eginnakazdi kornat kilez d koberoma
Viz laka sdul koka ni kaniad kromat
Nagibubarat kch gond ni xagra gjomromat
Kuul mit gondolok varnam balalomat. Fini
K3 Baratsagnah kikkilys oltar as kix kich
bol kthir k k k k as baratsag fip k k k k k

okimly

O mih p' dolog vlt in' az barassag
 Sami sat nem kivan mit mindik igaz sag
 Binni nagron is minizot p' mny alvok sag.

A Baratsagolhan Sami sat nem kivan
 Söt mindikor öröl baratianuk jadvan
 Igemis bantodik p' mny p' mny karan.

Igaz sag mindennit nagios barassagban
 Halalat nem hamis, sőt hulla saban
 Tidur Kiti achor huzi suthastt abban

Nem kis bolpusagor Timur as baratsag
 Mire ha kivanat kik nagi sok farandok sag
 Is ki utan sokot lenny sok farat sag.

Sandor's igazban in' it baratsagor
 Mit Ludouicusott nagi sok farassagot
 Baitunvan ditte talalt igaz sagot.

Ami kis p' mny d' uegronolly barabon
 Szé p' mny s' hillyin az kiet halabon
 Is hol kivanat kik ditte nem hamon.

R. R. R.

11
 Girepus et alii Titus et or sagat
 Egiptu kudu de midon ora sagat
 Hugi Titusnak ada as p p T p miterit
 Maga Girepusnak pgi ti olt dyonj
 Dr Baratri latua' hugi bus lodi h abon
 Kibiz pmonis nini o Tudu et achor dyonj
 Alorrio ordnah mihagab becassagok
 Iskierio c p m h pmonen de b sagat
 Kir miz hio bisomit m d r i j p alalok Tini o
 In Quosam Giamultalan babok kizot. u. h. h. h.

[illegible]

Art as danciam vale nigi p d as m h p d
 Grit modbul indut feris si m h on p l a p d
 Sit m d l a h p l k m a t l a b o r u i t m m k i l d m b r a m m i t
 l i n g u i t a b i a i r x v b . l l a s p i t m h n e g i v p d l i n

0275

Iszonyt avarok mar is köziben - kedveben, harczon
 meg mind végig hisz firtmálban kedveben, but
 ne onzon soha ki is vinnébe Rómadon álljon
 Róman. Hisz egyben a gyaris firtmál. Lettem is egy
 ben, dőnő nap tőzde fogdan köziben. János.

Cantio Militaris?

Panaszolkodással reserves jai szoval Pannonia sirathia, Ma
 gyarok országhat az eö kedves Amiat hogy ar vassagban lattia
 Kere vitez Mars Apia az ki volt gyamola immar öt el hat

E képen sirathia militan. is gyasolta Troja magha hadnagyat az Vitez
 Hektornak seriny vigyazonak remintelen halalat, mihent holta törtint
 könnyen hozzaja fert ellensigh törté falat.

Teis bar sirassad mind holtrigh gyasollyad ezt az Vitez Züridat ki böcsüde
 tedért sziz zold kóborodért sok halalos bari vivott, Anyaadat ipsighbe
 sziz gyönyörungben titeket fel tartott.

Ki olly szép országira nagyobb miltoisaghira valaha Bert tcheten, vallyon mel
 kiralynak fényes udvaranak nagyul hire lehetett, amint vitezidnek firt
 jaji virnek hirek nevek terjedet.

Ok aldoz boldogh föld voltal kedves szép zold ékes minden hatarod szép
 mes Gimered az éghik ründöklet, hirrel righen szalaczagod, sok ezüst
 aranygal vad kövér barommal bu minden tartományod

Sok vitez

Sok vitéz emberek te hozzád sietnek, mert nálad volt Lakások, Ne messik szerzünék az szíri vitézsighnek tanulo Iskolajak, sok farságiokért nehéz Probajokért, túlléte volt igaz Solygiok.

Erdemesek ki volt serinyeben haruok vitéz bajnok tarraival vitézsighnek jelit, karjattak erejít meg mutatá karjával, korszorot Laurusbul melljét nyert vitézül az cö ferenben nyomta.

Gazdagli varásokkal üst arany banyakkal ő kemes Pannónia, legk első mezőkkel szép halas vizekkel hírei valal valaha Bor termő Rózsákkel szép szíles mezőkkel nézd már mennyi sok hujja.

Híredben nevedben itj sok szépséghebben, ighen nagy Gorda eszt, kemes országodnak minden állapotia, s Babaciagha elvezet, szörnyű nagy pusztait igeitit vrontait benned ~~ette~~ ellenigh tette.

Mint tengeri habbul Galia mester nélkül az Galia hanytatik, el fogot remények most semmi segítséghe nem adatik, nem habbul kiadatik, sem habhoz habdozat caersmind azok el dülünk.

Ujarmak mondhatom s ahhoz hasonlítom, ez mostani sorsodát két atkozom igrig jo tite minyédert arva feidre hozott, sok féle nemzettel, halhatatlan néppel az ki tige el rongyolt.

Nem csak nyitvan valo keresztien vor szopo pogany megk rontia fiata, De mégk hajas szomuzid mardoro kucia kint read kizsiet agyiarot, hog tige megk marjon javaidal birion, el nyerhete hazadat.

De mostu aluszol mint egy holt ugi nyulizak, mit ghondolst te magadban, mulik vitéssighed Tompul ighy híred, van pildank az országban, Mind addik czüghödöl, ma Solnap kizsiet mard tört vete nek nija hadban.

Mind egyenlő szível tellies értelemid egy arant vitéz kedgyünk el veszte hazánkért nehéz Probajokért őz vegyek az vakért szivessen parikod, giunk az pogany töröknek reánk törő népnek Czufiai hogi ne tegyünk

Vér begyünk burdonyon Törökre fordultyon ligyünk vighi Magyarok, ha
szerecök szabacsiagh okalmazok, ország puztitalan nemzetünk
romlisan boszru allo parducok.

Ne szamnyunk eltünketti ontani virunket, sok bép lako helyünkert, Ne
mei csimerünkert elveszt szabacsiaghert, haerán Vaghdalkozunk
had tarak mit tudunk jo sirtó határunkert.

Kevessen hogy vagyunk kédrighben ne evünk Filsz ne forja szivünkert,
egyedül csak Jsten csudalatos képpen veri az ellenséget, ha minik
rok tessünk és egy mast szerettyük el had megk seghet minket.

Azért könyörögyünk szent felszighit kiryűk ligyen az mi hadnaggyun
vezérise után romoljon az pogany, toryédgyen vighi kiryűk orszá-
gunk ipülljön ellenség had hidgyen meli jó az mi Jstenem.

Illy igyekezetre szép vitéz kedüre seghillyen az Ur Jñ, valamit elvesztet
szegény magyar nemzet mindent vürsre nyerkessen. Még az én kért
kezem Lukam hegyestörőin Foghanyban kart tessen.

Az ezor hat szarban hogy ezeket iram hat van hat esteen dőben, éken után
iartam, arra-ü viggyartam hogy chevem kenyérben, Zabot-ü vetettem
mert lovai szerettem vedem hasznat mezőben. Amen.

Cantio Alia?

Öndolkodgyal Begény Magyar vigre hova lész, ez vilags lei
mint egy tenger tized megk emist, rakva haloval és török mar-
dan bi kerit, omat vighi szabacsiaghöz roha mar nem törő.

Serkeny fel mity almajidból vigyar magadra, mere sok idegen Nemzet
be az országira az lenek lehevit volna az elott ura, magha főbőagyva tiffen
maja nem sokára.

Եթի յօ վերէ՝ շեյի՛ զհրաշխոք տեսեալ հոցս արեւոյ ի խորան ի խորան
 զհրաշխոք տեսեալ հոցս արեւոյ ի խորան ի խորան
 զհրաշխոք տեսեալ հոցս արեւոյ ի խորան ի խորան
 զհրաշխոք տեսեալ հոցս արեւոյ ի խորան ի խորան

Francia szabadságkért vitéli ontani nemzetségét hazáját batram
haradny az ki akart nemességét akkor Bencsényi szentül Bencsényi elleni
baj ellen viny.

amirigh leve ipile jo vicerigget, an cimeret kardat irak fijo pitor virell
annak peacrie magh nyemeak hirol ei nevel sohan virek magh fizet.
vde fejeek virellod.

Levél Magyar családhoz ki azt akarja hazájának szabadságáért hogy fegy-
vert foghna; right Nemet Levélit megk. v. rotna, hogy megk. egyenre Be-
gintj. magyar vir. Betűt lapra.

Az egyik parast példakban rokoale mondany egyenestben jarmu tulken
 neher Bantany az mely orzagah egy mastul leard el hasonlang ninoz
 romionigh megh ipillyon el keel romelny.

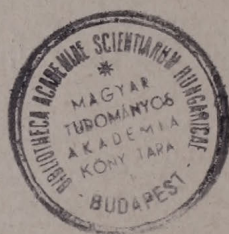
Prilikom volna bi orizagnate te vade sirjat, sok p. antalan juharate njede
ty gjarjat, kucer fajer tchemnele gjuvce vajac, hoge magh egi raze u
cer moca forgaena kargjat.

Tegyük helyet inkább ranyja teli ér bnyét, de nem az őt kőgi vigetore ofteana
 puzio, avagy rabon szabaditana az nagy littenort hanem annak ter
 rca ad jó Interest.

Jalijon magh magyar nemzete capitel oly ido, hogy ne legjen ellenirajta
 o tanacs kerdo. De sok irakal legjen Orszagha vido, raion hatalmat ne
 legyen mine orskora az ogyo.

Eke immar vagye elől fegyveret koronáért igaz hitért az szabadságért.
 Jutunként kemzoesghunk maradasaórt, ne himmlje vivontattul erős kanyar.
 Mint az solymok ghalambokje mison szapdoszale, Vitézelei tighoi modon
 ugi kares djanak, rő Dobolac trombitakac megh fujassanak, kenyédel,
 nek ellet sagyvan ahoz kassanak. —

A BALASSA-KODEX
SZÖVEGE



[1] KEÖVETKEZNEK¹ BALASI BA,,
 LINTNAK KEÖLEM KEÖLEM FELE
 Szerelmes Énekj,² kik kéőzött³ eginéhanj
 Isteni dicziret, és Witezsigről ualo
 5 Énekis uagion.

Ezeket penigh az magha kezéuel irt kéoniuebúl
 irtak ký f3orul f3ora, vétek keués hellien
 efset benne, az sem egyebtúl lótt penigh
 hanem az Balasi irafanak nehéz oluasassa
 10 miatt, de afelől megh lehet,⁴ külem külem mjn,,
 denik Eneket mykor⁵ mjrol, es kiről f3erzet
 te, megh irta az Nótajatis mjndenikinek
 fól⁶ jedzette. Az kj azért gieönöorkedik⁷
 benne innént igazan megh tanulhatia
 15 mint kölj f3eretöoit f3eretnj, és mjkipen⁸ kolj
 nekj köniorgeni, ha keduetlen és wad
 hoga de nem mindent hëouit ugj az f3erelem
 tüze⁹ Talam¹⁰ mjnt éotett

¹ A másoló a Z-t más betűből javította.

² A kódexben a j-t a másoló é-ből javította.

³ Szilády Áron kiadásában (Gyarmathi Balassa Bálint költeményei. Budapest, 1879.) az első ív szedésében és Dézsi Lajos bibliográfiai leírásában is (Balassa Bálint minden munkái. [Budapest, 1923.] I. köt. CIII. l.) a kódex eo (= ö) jele eo-nek van szedve, nemcsak itt, hanem az alább előforduló hasonló esetben is.

⁴ Szilády idézett kiadásában dőlt betűvel, zárójelben és megkérdőjelezve hozzászeli: (ESMERNI?). Erre a kiegészítésre azonban az értelem szempontjából nincs szükség.

⁵ Szilády és Dézsi y helyett j-t ír. Kétségtelen, hogy a kódex másolói közül az első kéz írásában nem könnyű eldönteni, vajjon j-t vagy y-t akart-e írni, mert elnyújtott és legömbölyített fejjű j-i inkább y-hoz hasonlítanak.

⁶ Dézsi az f áthúzását az e fejének nézve „feöl“-nek írta át.

⁷ Szilády és Dézsi „gieönöorkedik“-et ír, holott az n után nincs i, csak ö. Más esetekben is gyakran írja a másoló az eo jelölésben az e-t i-hez hasonlóan, hurkolás nélkül (v. ö. pl. az Aenigma 9. sorában a „Këormé“ szóval).

⁸ A másoló „mjnt“-ből javította. Szilády és Dézsi „mjkipen“-t ír, a „mjnt“ n-je fölé irt j-t y-nak olvasva.

⁹ A másoló a t-t d-ből javította. Dézsi „tüzi“-nek írja át.

¹⁰ A másoló a T-t d-ből javította. Dézsi „talam“-nak írja.

[2] Első egy Horuath Wiragh Ének
Notajara Aenigma.

Ielentem uersben melsimet: de el reitem értelmemet
Kérem édes fzeretúmet: Feitse megh nekem ezeket.

Minap én uton jartomba: Laték két Hatiutt egy Toban
Hogj uolna czendes uBasban: Egiótt¹ lafsu balagasban.

5 Giakran egy mafra tekintnek: Kjről kj tetczik fzerelmek.
Egy malhoz ualo jo keduek: Hasonlok mjnd ketten Bépek.

Hogj igj egiótt fzerelmelsen: Eők uBnanak fZép czendelsen
Azon közben nagj Bebefsen: Egj Keseléo csalard² képen.

Rajok menuén az egjékít: Kőormé kezött az fzebékét,
10 El kapá fogattá fzegénit: Mind fzeretót kedue fzerint.

Látuán tarsa bánatiaban: Rju³ keserues kialtasban.
Széliei balaguán az Toban: Nem tud megjen nagj buaban

Mert Látia tarsatul uáltat: Látia maga Eőzuegj uoltat
Buaban elfZánta magat: Ohaitia mar cZak halálat.

Masodik az Lucretia Eneke No,,
tajara Chriftina Neuére.⁴

[3] Cupido⁵ fZiuembe' sok tüzes fZikrákal fzerelmed moft ujítia,
elmemben mint Várban uigiazo UéraBto herdojat
őo ugj mondgia, Tünteguén előttem Bép cZilagom
képőo, uelem cZak kiuantatia.

¹ Dézsi „Együtt“-nek írja át.

² A másoló az l-t r-ből javította.

³ A másoló a j-t é-ből javította. Szilády és Dézsi e szót „Rén“-nek olvassa. A szó utolsó betűje azonban annyira nyílt és élesrajzú, hogy csakis u lehet, tehát „rív“-nek olvasandó. S valóban a környező többi jelenidejű igealak is a mellett szól, hogy itt a jelenidő a helyévaló s nem a multidejű „rén“.

⁴ Ezt az éneket az első kéz két, némileg eltérő változatban másolta le a kódexbe (l. még a kódex 141–142. lapján). A két változat különbségeit l. a második változathoz fűzött jegyzetekben.

⁵ Radvánszky II. János (1666–1738) Balassa verseit nemcsak mintául választotta saját költeményeihez, hanem egynéhányat le is másolt közülük saját szerzeményei közé, többek között Balassának ezt az énekét is. (V. ö. Dézsi i. m. CXVIII. l.)

- 5 Rola felediken nem lehet uég h űuem mert csak ötöt
ohajtia, mynt efsöt afzalj miat megh hafadozot föld
ötöt ugj kéuania: Tőozem enihitője, bánátom
uiuője, hogj csak őo már azt vallia.

- Imar őo érette egiebek űzerelme,¹ nalam mjnd semiué lőtt,
10 mert űzeme Njláual, és nagj igasagaua mind cžilt
engem megh lőtt, be uet űzerelmiben kjuel mintha engem
őo ugian öduezöteth.

- Siralmas nagj bánát kölemben nem bánthat csak mjkor őott
nem látom, űep kertek tömlecznek akkora tettzenek
15 ugj enekis űyralom, ujbont mjkor látom uagj űáuát
halhatom, ninczen űemi bánatom.

- Tőorődelmes űuem edes leueliben űzintin igaz ugj
indul, réghj betegsigbúl mjnd tamadot ember,
ujul rosa űzagatul, uaj mjnd az réghj rab űza,,
20 badsagnak erőł, elfzaladuán foghsagbul.

- [4] Insigébúl imar mert engem őo kű uit, előobi űzerelmemnek,
bus uoltat űjuemnek lengedežőo űzele el² uerte jo
keduinek, bu űzeržő űzerelem mar nem arthat
nekem mert ołalma fejemnek.

- 25 Nem rigen űzip georót űzerelmefem küldet, kj Rubintal
mjnd rakua, egj űep draga gjémant kellő kezőp
aránt uagion közte foglalua, hozam űerelemben
tekiletes űjueis, igj uagion kapežolua.

- Ajandikon uižont kiért hiu³ űžyuet enis nekj mutatam,
30 űzoritua kj⁴ nekj űzerelemnek⁵ tűžes fogjaban niuj,

¹ A XVII—XVIII. századi írásokban igen gyakran találkozunk — az *e* betűnek más betűktől való világosabb megkülönböztetésére — az *e* fejéhez biggyesztett vesszővel vagy círával, amelynek persze hangérték jelölő szerepe nincsen, mert hiszen egyképen előfordult nyílt *e* és zárt, rövid és hosszú *e* ejtése esetében. Kódexünkben is elég gyakran található ilyen aposztrofjelhez hasonló vesszős *e*, miként a „űzerelme“ szó utolsó *e*-je is. Szövegkiadásunkban ezt a fajta vesszős *e*-t (néhol ez a vessző vagy cifra már alig különböztethető meg a ponttól) nem jelöltük, csak akkor, ha hangértéke vagy rövidítést jelölő értéke valószínűnek látszott.

² A másoló az *e*-t más betűből javította.

³ A másoló az *u*-t *o*-ból javította.

⁴ Tollhiba, helyesen: kjt.

⁵ A másoló a szó első felét más szóból javította.

tottam, fejemet lölkemet, tellies életemet
 ajanlottam, s, valottam.

Melliet fzerelmefen és igen jo Néuen tülem rabjatul
 el vet, edes hiusigiben, mint erös fzekrinbe'
 35 be zaroluan rekefztet, nagj igasagaban mjnd Bép
 lágj ruhaban, töruinj köbelibe tött.

Tauol uagion imár nagj keserüsigem, gëoniorö én
 életem, melj fzipek tauafzal sjk¹ mezök uiraggal
 boldogsagal jo keduen², azon modon rakua
 40 nem göö3 öoruende3nj eleget fzeretümen.

[5] Harmadik az Palko Notajara.

Eregy édes gyëoröm maid jut3 Aßoniodhoz, ky
 uifen tigated c3okolni f3ájahoz, oh hogj nekem
 ahoz nem Babad moft mennem en uigaßtalomhoz.

Mond f3olgalatomot ëo neki én f3omal, kirjed emleke3ik
 5 valaha felölem, ne felejc3 elengem, lám c3ak benne
 uagion en gyönörüsighem.

Mint ëo buritua uagj fekete zomanc3ban, igj f3iuemis
 érted³ éolte3et moft giag3ban, buskodik magabá
 hogj nem reßesülhet ëo niajasagaban.

10 Mint hogj te ekés uagj Bép draga giemantal,
 Igj ëois mentöl f3eb, kedues f3ip f3auauual.
 Maga tartasauual, engemet fel gerießt
 rosa orc3ajauual.

Mint hogj Gjemant dragab⁴ és f3eb⁵ mjnden këonél,
 15 Igj ëois mentül f3eb, minden Bép Büzeknel,
 f3erelmes mindenél, egie3 f3ip f3zemillis ëo peldaja,
 ual elj.

¹ A másoló a j-t i-ből javította.

² Tollhiba „keduem” helyett.

³ A helyes szöveg valószínűleg „Mint te buritua uagj ... igj f3iuemis érte...” volt.

⁴ A másoló a g-t b-ből javította.

⁵ A másoló a b-t p-ből javította.

- [6] Iarasbá ruhaba' csak ötet fzemlik,
 mogiaban Aßoniok Leanjok, ötet nízik
 Formajat këouetik beßidet érkölczet mjndennek
 20 keduellik.

Ez Gyemant mjnt fénlik élette olj tjbta,
 alazatos léuén vagion batorsaga, mert
 bűn nem furdallia, fejér ruhajaban, mjnt
 Bép fejer paua.

- 25 Termjbetibenis Gyemanthoz hasonlo,
 mjnt Aczillial Gyemant hogj megh nem rothad[o]¹
 Igj eo fem hajlando, tökiletes fziuo, igen igaz mondo.

- Tudgia ez uilagnak minden alnoksaghat,
 Nem hieti senkj hizelkedeo fzuat igen oja magatt,
 30 uagion okosaga jól rendeli dolgat.

Ezt megh monduán nekj utolßor kérd erre,
 Hogj mjhelt az georót foglaltak jól éßue, ninczen
 fohul uége, legien igj Uégh nekül én hozam
 Berelme.

- 35 Foglalion engemet fzingén ugj magahoz, mykepen ez
 Georót foglaltak Gyemanthoz, ne hajollion máshoz
 legien igaz hozam, mjnd hiu fzolgajahoz etc.

[7] Negiedik ugian azon Notara.

Býgonial esmerem rajtam moft ereid
 fziuemben fól giulatt, fzerelemnek Tüzöd, febessen
 égését, kj² türek naponkint, egj Bép uigh Kegiefsirt.

¹ Dézsi „rontható“-nak olvassa, úgy okoskodván, hogy a *d* visszahajló szára pótolja az *n-t* jelző hiányjelet. Okoskodása azonban nem helytálló, mert a másoló világosan „rothado“-t írt. A visszahajló szárú *d* gyakran előfordul a szövegben, rövidítésjelet azonban sohasem pótol. Annál kevésbbé, mert a *d* visszahajló szára a jelen esetben el sem ér az *o* fölé, amely felett a rövidítésjelnek lennie kellene, de egyébként is a másoló rövidítésjeleit a betűk felett külön általában mindig gondosan kiírja. A hasonlat értelme sem kívánja a javítást, mert a „rothadó“ szónak a Nyelvtörténeti Szótár tanúsága szerint (II. 1467.) „corruptibilis“, „vergänglich“ jelentése is van.

² Tollhiba, helyesen: kjt.

- Annak fzemilinek dragha ékesige fzebad,,
 5 sagomot már magamtul el uette rabsagra uetette
 kinlodom érette uetteis eßiben.

Láttia fzerelmemet hoga hiusigemet, az jelen,,
 ti hogj  o sem g olel engemet, de azert éltemet
 f  ntelen kinoza b  ntelen fejemet.

- 10 Akaratomban  o semit megh miuelni, nem akar
 ennekem semiben engedni, s t l lkem rontani,
 igiekezik jo uoltomert megh utálni.

- Semi azert nekem uilagban már  ltem, k t f eme,,
 n l t b sincz, ki sirafon engem, oh en f egenj
 15 fejem, magamot mind ue tim, m re jutta  gjem.

Sziuem niughatatlan titkon  o magaba, bu miat
 g otr dik farat banatiaban, nagj k n uallasa
 ban, em   tetik m nt fa, t  zt l sebes langba.

- [8] Im sok példat halu n m nd ue tim en magam,
 20 Tudu n hogj jarok megis elhajlottam, n  d m re jutot,
 tam, hogj tudua magamot, kinra boc zatottam.

Bizonj nem uethetek senkire egiebre, csak magam
 e  re, de megiek ha  rte¹ uet az  o   pseghe,
 hogj magamot érte ejten m az t rbe.

- 25 Annak f  p f emillie és u gh tekintette, kit nem
 gerie tene g  n r  be  ide,  oruendetesighe,
 penigh érte és nem m  si rt² uagiok ebbe.

- Legien az n kinom  o egisig  rt legien halalomis
 bator f emili rt, am f enuedgiek azert, csak
 30 ne utalion megh  n hiu f erelmem rt.

 ot u rn k  o t  le de  o csak gono al, fizet k  len
 k  lenbfile sok kinokal, kegietlen uala al, kjuel
 engem megh  olj g akorlatosagal.³

¹ Tollhiba, helyesen: erre.

² A másoló   m  sik  -b  l javította.

³ A másoló a k-t r-b  l javította.

Nem panaßolkodom femit már felüle, azt sem
 35 erdemlettem uolna bizonyj tüle, hogj nagy
 berelmiben engemet mar bé vet uagiok beretöje.

Tulaidona uagiok fßabad öo en uelem, rabja uagiok
 megiek ha megh öljis engem, uagi csak giótrj lölkem,
 fßabad ihon uagiok éoué fßegenj fejem.

[9] 40 Hýßem ha esméri idéouel én bennem, hogj nem czalard
 fßjuel fßemilit fßzeretem, talam megh fßánj engem
 s, nem¹ leßen kegietlen éoröké ellenem.

Engem noha moftan elöle elöotze, bucßumat ugj adá
 mjnt fßám kj uetisre, de talám megh uéghre, jutok
 45 öo nekie valaha eßibe.

Azért imar nekem elkólj moft indulnom, de elmimet
 ugjan itt kólj nálad hadnom, rolad gondolkodnom,
 legien Isten hozad édes uigaßtalom.

Nem ugj megiek el hogj lennik nalad nekül, mert
 50 mjkindt hogj teft nem élhet lélek nekül, igj te ße,
 relmedtul soha nem uálhatom megh halalom nekül.

Ne feleicß el azért teis kerlek engem, ha innar²
 elöocßil csak ne göölöl lölkem, enhicßmegh fße,,
 relmem, mond eß bizonyj³ igen beret uala engem.⁴

55 Aß vers fßerßö neue fól uagion jegiéßue;⁵ könj
 hulatasiban rendelte eßt egibe, keserues énekbe
 ha Int fßeretet ne trifalj megh érte. etc.

Eöttödik aß Gianeta Padouana Notajara.

[10] Néo aß én éorömem moft aßen fßép fßerelmem
 erre ualo nißtembe', bus keduem sinczen semí

¹ A másoló az m-et más betüböl javította.

² Tollhiba „imar“ helyett.

³ A másoló e szót pótlólag írta a sor fölé.

⁴ Az éneknek ez utóbbi két szakaszát (49—54. sor) idézi Batthyány Ferenc Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt egyik levelében. (V. ö. Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi-emlékek. EPhK. 1943. évf. 35. l.)

⁵ A ß-t a másoló más betüböl javította.

énnekem, mert ismeg bé uett nagj Berelmiben,
megh engedet, fogot kezet megh bikeliét kegyessem
5 halalomtul megh tiritet engem czokoluan édesem

Szép Venuft azért már kis fiaual jo titeiért megh
elek mind aldóm, hogj jora hošta fzerelmefsemel uit,,
kemért gonoßul fordult dólgom, kegielmet niert
megh be Berzet tudta mert hiu Bolgalatom,
10 hogj uitettem nem Ban Bandik oka, de tudatlan,,
sagom.

Mint az ödüesigh semí nem egiéb az Ih Bininek
látafanál, en boldogsagomis czak abban áll,
ha Berelmed latom igassagal örömrre fordít ha
15 Bolit magahoz édes Bauaua, boldogit ha
hoza fzorit öölue giónghe kariaua.

Ez elüt neki czak rabja uoltam, ötöt jutalom nekül fzolga[1]
tam, rabsagbul kj uet fzolgajaua tet fzolgalatom nem
esik hiaba, mert ajakat mjnd jo fzolgiaiat¹ adgia
20 hogj en megh czokolliam, fzerelmjuel ajandikoz
czak hogj touabis fzolgaliam.

[11] Sem Iáson az fžép Aranj giapjunak, sem Uitez Encas²
Lauinianak, nem eorölt ennit, moftan én mennit, en
előtem³ joakaratianak, mert mý lehet ennél keduesb
25 édesb én keuánsagomnak? mjnt czokolnj diczesie,,
ges fžint⁴ Menieji orezajanak.

Vallion, s, kj élheti én nalamnal nagioib kedue fzerint már
uilagat? uagioné inkab kj hafonlicza én boldoghsa,,
gomhoz alapotiat? Beretö ekes kegies kedues, mu,,
30 tatia hozam hiu uoltat, nincz banatom gjánosagó⁵
mert esmerem igasaghatt.

¹ Helyesen valószínűleg fžolgiat = zsoldját.

² Az st a másoló d-ből javította.

³ Az „en“ a. m. „ime“. Az „előtem“-et Szilády és Dézsi a diktálás után író másoló hibájának véli „eröltem“ helyett.

⁴ Helyesen valószínűleg „fžinit“.

⁵ A j-t a másoló más betűből javította. Szilády és Dézsi „gyanóságom“-nak írja át, holott a vessző nem az o-hoz tartozik, hanem a fölötte lévő sor „kedues“ szavát a „mutatia“ szótól elválasztó ékezet.

Gond nekül azért uigan éneklek éoruendek, csak igaz
 fzezelemnek migh élek arra figielmes leßek hogj ne le,,
 gjek ellene kedueinek, diczirtesik jo téteirt, megh
 35 boczatot fejemnek megh czokoluan és en ezt mond,,
 uán mjért mondaß kegietlenek.

Hatodik Bezik Iudith Neuére az magam
 gondolt Notaiara.

Beteges lölkem ismet ennekem moft uj fzezelemtül,
 melj betegsigem tamadot nekem az tekintetibül,
 kinek fzeemillie maga tartasa engemet moft megh ölj.

[12] Ennek termete igines magas mint fzip lilium Bál,
 5 kétt fzip tarsauul mjnt Venus ABonj olan ueßtig ál,
 tetetes köztök mind uilagos nap ha fürö köd le Bál.

Batran két fzeemít mikor kegiesen én ream fordittia,
 ottan Biuemnek öo nagj fzeerelmet magahoz föl giutia,
 mert csak ket fzeeme azen Biuemet fol giulto ket faklaja¹

10 Erkölce fzelid fzeemérmetes emberfigel² elegj,
 Edes ajaka piros fzinte olj mjnt jol³ megh nem irt meghj
 jeles trefaju édes beßidöo Bauaban öo mint egy.

Ki kj öo uile tanczat eljarni oli igen kéuania
 Mert mint főr utan ha magasagbul magat soliom rugja,
 15 olj nagj sebefen tanczát öo iarja nem mozdul dereka.

Ily fzip s, jo⁴ léuén és kegies hat én miért ne fzeeresem,
 Beretem bjzonj csak uyßont öois engemet fzeeressen
 Bolgalatomirt Bemej elöl engem el ne uelfse.⁵

Wigh leßen keduem ha öo magahoz engemet kötelez,
 20 ha néha néha gëotrenj fogis tudom megh kegielmez,
 mert hiu fzeerelmem nalad⁶ ennekem nagj jo keduet fzer[e₃].

¹ A „faklaja“ valószínűleg tollhiba „fakla“ helyett.

² A másoló az f-t g-ből javította.

³ A másoló a j-t i-ből javította.

⁴ Szilády és az ő nyomán Dézsi is a „fzip s, jo“-t „szipsége“-nek olvasta. Az s után álló vesszőt e-nek, a j-t g-nek s a fölötte lévő pontot az é vesszőjének, az o-t pedig e-nek nézve.

⁵ Az utolsó e fölé a másoló elfelejtette kiírni a rövidítésjelet.

⁶ Valószínűleg tollhiba „nala“ helyett.

De az én dolgom mint lenne uallion ha nem kellettnek.¹
 megh ojon engem attul az Ih mert én ugj nem Elnék.²
 moft ha igj uagiok és azis tertinik oſtan houa lennik

- [13] 25 Iudith neuére meltan neueztik ötöt kereſtsigbe',
 mert hasonlonak Iudith Aſonjhoz látom mjndenekbe',
 geriedek ehez mjnt Holofernes énis fzerelembe'.

Tauozuán attul³ akj fzerélme gerieztet engemet,
 utana valo nagj banatimba éneklem ezeket,
 30 ajanluan Nekj Bolgalatorhal egöt fzerelmemett.

Hetedik⁴ Morghaj Katta Neuére. Az Fejemet,
 Ninczen⁵ mar: Notajara.

Mondgiak juuendülők bizónial ennekem, hogy
 fzületisemben Venus megh kért engem,
 Arra hogj csak maganak fzolgaltason⁶ velem.

Olly ha mint ha hinném en magamis ez fžot,
 5 Mert latom hogj Venus kéuan nekem sok jot,
 Szerelmimben mert giakran hoz ennekem haſnot.

Ream eleitol fogua gondot uifelt,
 Mýnt fogadot fiat erkölczemben keduelte,
 Latuán termiſetemet jol magahoz neuelt.

10 Giakran fzerelmimbe' moftis fzerenczesit,
 En jo fzerenczimre utat nytuán nodit,
 Arra mert fzolgalatom efsik kedue fžerint.

- [14] A₃ mint hogj moftanis megh ajandékoza,
 Rabul egy Bép fžüzet en kezembe ada,
 15 Monduán fžolgalatodnak ežis egj jutalma.

¹ A „kelletnek“-et a másoló „kellenetek“-ből javította.

² Az „Elnék“-et a másoló „ölnék“-ből javította.

³ Hibás betűkapcsolás miatt az u olyan, mint a mai w.

⁴ A d-t a másoló t-ből javította.

⁵ Az N-t a másoló más betűből javította.

⁶ Az o-t a másoló e-ből javította.

Illy szép mint ez akkor sem uolt ős magais,
 Hogy nekj ételte aranj Almat Paris,
 De illien kiuant lennj ha Isten Aßonys.

Kéuánuán szépsighét irigýkedik rea,
 20 Hogj nalanal szébnék itiliem azt bania,
 Ha megh nem őrögem tülē elueßti azt mongia.

Atta szép rabomnak mert ollian szép faine,
 Mint rubint Gyemantal mjkont illik egybe,
 Vagj fejer Liliomal ha rosat foghß eßue.

25 Téob szép fűzék kéözöt léuén olj tetettes
 Mint czilagok kőzöt teli hold melj finies,
 Mint meniey feregnek éneklise édes.

A csak uétek benne hogj illien tudatlan,
 De megiek halatom melj igen artatlan,
 30 Mod nekül tekind rám trifál mjnd untalan.

Mit mongiak felőle többet én nem tudom
 Mert mjnden fipsignek jeleit rajta latom,
 Legien fottigh jo hozam en csak azt¹ keuanom etc.

[15]

Niolczadik: Egy Német Villanella
 Notajara: Ich hab vermaint etc.

Reminsigem nincz mar nekem ez földēn éltemben,
 senkj fzerelmiben, Mert fzerelmem ki uolt nekem, az
 elfut előlem semiben sem keduez, megjek en imar,
 ha keserues kár engemet ez uilagbul ki uigez.²

5 Menuén hozá uigad uala, sietető fziuem buzgo fzerelmibe'
 Faratsagat minden gondgiat, reminluen letenj fzerelme ölébe',
 Nem filuén attul hogj elnik tauolj fzeretömtul keferues heliembe

¹ Az a fölött egy megkezdett betű szára látható.

² E versszak utolsó másfél sorát Batthyány Ferenc idézi Lobkowitz Poppel Évához 1604. december 26-án írt levelében. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf., 34. l.)

De el utalt mert mast talalt én túlem már eluált hagiuan
 fžernőo halalt, Ad sok mirget az jo helliet lólkem csak
 10 hiaban őo utana kialt, Mert nem halgatia, de főt
 utallia, magahoz mert uj fžerelmet foglalt.

Siralmaual mint hogj megh czall a Crocodil⁹ gyk uton jaro embe[rt]
 Igj engemet el hitetet, hitetuén mar ueštet mjnt ar,,
 tatlan lólket, Prædaja uagiok mert mar megh fogot,
 15 valamjnt akarja ugý gëotórhet.

Ký nem hinne uagi giólelne azőo mézel folio fžerelmes bešidét,
 Esküuifet latuán kónjuet és alazatosan formalt fžép
 űemiliet, Bizonj megh czalna akar kj uolna, aki
 nem tudna rauaz elmejet.

[16] 20 De ha fžinte nem bešilne uallions, ki keresne egiebet helieben,
 Ha ollian őo mint sik mező, az jo kikeletnek aldót
 ideiben Iffiu fžip ekes mjndehel kedues, nincz
 uetek fžemilie termisiben.

O egietlen egi fžerelmem miért uetettel¹ el fžemed elöl engem,
 25 Hogý uerhetet benned figket fžinten illien igen az
 haragh ellenem, Am bar máft fžeres csak elne ue,,
 űes engem, ki neked attam mar lólkem.

Te jo Isten ki e törben engé czudakipen mar rigen ejtettel,
 Ezt engedgied hogj fžanion megh uelem kit illj igen
 30 te megh fžeretettel, Uagi uigj ký hozad, ha jo fžot fem ad,
 ugianis mar lólkem sem hal sem élj. etc.

Kilenczedik az Palko Notajara kit az
 fžeretőjeuel valo haragjában fžeržet.

O te czalard Vilagh niughatatlan elme,
 Forgando fžerelem ualtozo fžerencze; Mire moft fžj,
 uemben, Uj gyótreimet hozal efsem ueštefire.

¹ A másoló a kettős t másodikat utólag szúrta a szövegbe.

- Engem moft ket felól hiteget ket dologh,
 5 Szerelem bofzusag moft behem fegjuert fogh: Egimás ellen forogh
 Kjtúl fziuem hal uéß mjnd nád ideftoua inogh.

Miképpen hogi Befzus az két Fiataltul,
 két feli uonodó en ez ket dologtul: Gjótróttem azoktol,
 Hajtattom mjnd felhő éghj haborutul.

- [17] 10 Mint el teueth ember két jart utra jutuan,
 Nem tud meljékinék indulnj czapasan: megh al gondolkoduan
 Igi énis nem tudok indulnom melj uton.

- Mert miképpen laptát mikor ketten jadzak,
 Tudod hogj egi mafra ütik és haitiak: Igi fziuemet huja[k]
 15 Szerelem s. bofzusagh ide s toua uonbak.

Indit mind az kettő bizonyos okokkal, Hol ide hol
 toua hajtnak fzepe fzaauakkal: Czalogatasokkal,
 Iol előmben hannak mjndent okosagal.

- De megh egi feléis nem attam magamott
 20 Noha az bofzusagh igen meg inditot: De megh elnem haitot,
 Righj fzerelmemtul elfem fzaakabhatot.

Elme csak tévelegh¹ fzeáll² ketsigében, Mint Vas
 Maczka nekül gallia az Tengerben: Kormanj eltórisbe,
 Ninczen reminsighe senkj fzerelmiben.

- 25 O én iduőzítő Kegielmes Istenem,
 Lgy ez dolgaimba' en kegies Vezirem: Vezes kj mar engem,
 Szigientől pokoltol hogy megh menekedgiem.

- Az mi neked tetezik bar azt czelekegied, Czak hogj
 Kárhozatúl lólkőmet éorized: Teftemet am verjed,
 30 Bar az mintt akarod csak ne fzigieniczed.

Minap vöm eßemben fzeretőmnek dolgatt, Hozam
 Berelmibe' alhatatlan voltat: rauaß álnoksagat,
 Azert igj jelentem fziuem titkos kéniaatt, etc.

¹ A másoló a v-t l-ből javította.

² Az y sötétebb tintával i-ből javítva.

[18] Tizedik: Kýben az fzeretője haladatatlansagha
és keminsighe felől panafzolkodik:
Egj Siciliana Notara.

Walaki azt híjý hogj nierjé menieken és füzéken
Szerelmjuel uagj hiusigel, az hazat rak sik jeghen,
Vagj penigh hiaban hord uizet roftas ediniben
Auagj hogj verő fint akar fogni bolondul keziben.

3 Nem hafznal mi nekünk fzerelmünk nalok sem kóniörges,
Nem efnek rajtunk bar kint uallitk fot¹ neuetkeznék ve,,
lunk, Meli kedues sáskanak az harmat ugj nekikis
könjünk, sok bunkal faratsagunkal, túlek mj csak
kint erdemlünk.

10 Az fel giulat tűz sem geriedhet fült kemencziben inkab,
Mint es² elfaradot bus fziuem, ki mar nem élhet touab
Szerelem miat mert olj bagiat nem lehet niaualiasb.
Mert mar ni³ anira jutot hogj ugian nem fjalhat alab.

Mint hogi tifzta uizel buzogh fel forras týfta kut fűben,
15 Olian tjbtsagagal fordogal fziuem nagj fzerelmiben, éoró,,
meft fzolgalia jo lehet csak geotri büntelen, Jo
keduel tűr fzenued enged csak juthatna jo kedube'.

Szerelemnek de mig mind edigh csak az fem uolt jutalm[a]
Hogj ualaha hozam kegielsen uagj egi fgotis fgotot
20 volna, De fót migh ingien fžép⁴ fzemelét csak latnom fem
hatta, csak azért hogj fzerelmiben fzivemet több
kinnal bancza.⁵

¹ Szilády „sét“-nek, Dézsi „söt“-nek írja át. Az első kéz írásában az e és o néha valóban összetéveszthető (v. ö. a VI. ének 16. sorához írt jegyzettel).

² Szilády „éu“-nek. Dézsi helyesen, mert valószínűleg tollhibáról van szó, „ez“-nek írja át.

³ Valószínűleg tollhiba „im“ helyett.

⁴ E szótól kezdve a második kéz veszi át a másolást a X. ének (a kódex 19. lapjának) végéig. Szilády (i. m. 257. és 263. l.) s az ő nyomán Dézsi (i. m. 678. l. a 35. [X.] énekhez fűzött jegyzetében) csak annyit említ, hogy „A kódex írása e költemény 5. versszaka 3. sorának közepétől négy levélén át a 39. [XIV.] sz.-ig (incl.) más jellegű.“ Azt azonban egyikük sem jegyzi meg, hogy az említett részt két különböző kéz másolta. A kódex 20. lapjától (XI. ének) ugyanis egy harmadik kéz folytatja a másolást.

⁵ Szilády helyesen „bántsa“-nak írja át; Dézsi — nem tudom mi okból — „bánta“-nak.

- [19] Mind Parducz prædának, kinomnak s¹ kegietlen örvend[ez]
 haladatlan kipen. bünemben. gonoßul. fizett. s but fzero[fz]
 25 mosolok kinomon. mind nagy ion hogj lelkem epedefz
 fzerelmiben mind fzél véßben. <ugj> latva'. hogj fzin[n]
 ugj eveß.

Megjek mar nem tudom ha latom hogj én
 el nem hagjhatom. noha kinyat vallom. de valnom²
 tüle nem kivanolzatom,³ fzeretnim penigh. aßt kit
 30 faraßt sok buért⁴ mi haßnom, hát megyek, ellen[e]
 veczeké ö aßt sem lehet mert fzanom.

Elljen⁵ inkap elljen vègh legjen valamit mivel
 velem. hogj lelkem érte iar, lassá már legjen ke
 gjelmes nékem, ésmérje valaha hogj soha egie
 35 bet fzerelmem nalanal, kin eljten él⁶ nem kö
 vethett. mert ö Lelken.⁷

Szerelmire mind egj Szent helre elmi
 mett ém⁸ fordittom, mind egj aldozatott maga
 mott. aban esmégh fel gjujtom. czak hogj ke
 40 servemben. mar kiben righen fekszem fzanjon
 megh fánjon térjè megh. hozam. s-engemet
 megh boldogiczon.⁹

- [20] Tigen¹⁰ egjedik bor ivoknak valo aß Fejemeth
 njnczen már Notajara: Iñ laudè temporis.

Aldoth¹¹ szep Pünkőzdnék gjönjörü ideje,
 Mindent ègefssèggel latogato ege,
 Hofzu uton jarokkat kónjebjtó fzele.

¹ Szilády és Dézsi az „s“-t elhagyta a szövegből.

² Az a sötétebb tintával javított betű.

³ Szilády és Dézsi „kiváncsozhatom“-ra javította.

⁴ Sötétebb tintával „buval“-ból javítva.

⁵ Az E-t a másoló I-ből javította.

⁶ Szilády és Dézsi „kivel itten él“-nek értelmezi.

⁷ Tollhiba „Lelkem“ helyett.

⁸ Tollhiba „én“ helyett.

⁹ A g fölött tollhibából félbemaradt betűszár van.

¹⁰ A kódex 20. lapjától a 28. lapjáig bezárólag a másolást a harmadik kéz folytatja.

¹¹ Ez az ének nyomtatásban először Balassa és Rimay istenes énekeinek 1670. évi lőcsei kiadásában jelent meg. (Egyetlen példánya a sajkókazai Radvánszky-könyvtárban.)

Te nítod Rossakat meg illatozafra

- 5 Nema fülemile Torkat kjaltafra,
Fakatis te öltöztecş sok fşjnű ruhagba.

Neked viragognak bokrok şzep violak.

Folljo vízek kutak csak neked tígtulnak
Az jo hamar lovakis csak te benned vigadnak.

- 10 Mert faratsagh utan fejeket tagjokath
şzep harmatos füvel híglalom¹ azokath.
Uj erővel építven úzeshez inokath.

Sőt mēgh az vėgbelj jo vitez katonak,
az şzep fşzagu mezót kik fşzelljel be jarjak,

- 15 Moft azokis vigadnak az údót mulatjak.²

[21] Kj şzep füven leven banjk jo lovaval,
Kj vighan lakozik vitéş barattjaval,
s-kj penigh vitez fegíverjt tígtítat³ Csízfarrá[1],

Ujul mēgh az földis mindenűt te tőled,

- 20 Tígtul homaljabul az egis te veled,
Minden teremtet alatt meg vidul⁴ te benned;

Illj jo időt elven Itēn keşlmebűl

Díczírjűnk⁵ Szent Nevet fejenkjnt jo fşzibűl
Ígjunk lakjunk egj mafsál vigan⁶ fşzeretetbűl.

Decima Secunda eiusdem gene
ris, az Notaja Lucretia Enekenek

Szellel tündőklenj nem ladde è földeth
gjönjörű viragokkal mēgok illatoznak
io szagu Rossakkal sok fşjnű violakkal
berkek hegjek völgyek, mindenűt şöngenek
sok fēle madar fşzokkal.

¹ Tollhiba: „híglalom” helyett.

² A k-t a másoló th-ből javította.

³ A j-t a másoló a-ből javította.

⁴ Az u-t a másoló más betűből javította.

⁵ A D-t a másoló más betűből javította. Egyébként az alanyi ragozású igealak is tollhiba lehet „Díczírjűnk” helyett.

⁶ E szót a másoló pótlólag írta a sor fölé.

[22] Uj Rosa kofzorukban kegiefsek Szűzek
 iffiakkal tanczolnak, io fjavu¹ gyermekek
 vigan enekelnek mindenek vigan laknak,
 mind menj föld es vizek laddj ugj teczenek
 10 mint ha megh Ujulnanak.

Soth megh Cupidojs mostan föl törlotte homlokan
 szöke haját, gjöngje fzarnczokajan tetova
 mint Angjal röpül vig kedvet mutat, szerel
 mes tanczokban kinek kinek advan kezere
 15 szép Matkajat.

Azert ne bankodgjál en jo vitez tarsom ürülj
 minden gondogtul,² ellegj hordogtuk³ hejaban
 az sok but legjen már tölünk tavul.
 moftan igjunk lakjunk vigadgjunk tan
 20 czolljunk, tavozgjunk banatunktul.

Nem de valakjert agasztaljuk⁴ volt mj inkább
 iffiu eltünket kjből azt sem tudjuk, hol
 es melj oraban kj fzolitnak⁵ bennünketh
 kjvel mit gondolljunk, ha Isten jo Urunk
 25 ő mindennel jól tehet.

[23] Agasztalo banat bu fzerző fzerelem⁶ tavul legjen
 mj túlünk, io borokkal töltet aranjas Poha
 rok iarjanak mj⁷ közőttünk, mert ez ez⁸
 napot lh, örvendetelfsegre⁹ serkenghetj¹⁰ föl
 30 nekünk.

¹ A v-t a másoló g-ből javította.

² A t-t a másoló más betűből javította.

³ A másoló a k-t más betűből javította. Szilády a „hordogtuk“ előtt álló szót „Megj“-nek olvasta; Dézsi helyesen „elégge“-nek értelmezte.

⁴ Dézsi tévesen állítja (i. m. 679. l.), hogy a kódexben tollhibából „aggsztaljuk“ áll, mert a másoló „agasztaljuk“-ot írt, Dézsi a g után álló a-t az alatta lévő sorból felnyúló k szárával együtt g-nek olvasta.

⁵ Az l-t r-ből javította a másoló.

⁶ Az m-et l-ből javította a másoló.

⁷ A „mj“ előtt tollhibából egy félbemaradt betűszár áll.

⁸ Feleslegesen kétszer írt szó. Közülük az első nem olvasandó „ezt“-nek, miként Szilády (i. m. 259. l.) és Dézsi (i. m. 679. lapon, tévesen a 38. [XIII.] énekhez szedett jegyzetében!) írja. Mindkettőjüket ugyanis ebben az olvasásban a kódex levelének tulsó lapjáról átütő írás tévesztette meg.

⁹ A „te“ szótagot a másoló a sor fölé is oda írta.

¹⁰ A g-t más betűből javította a másoló, Szilády és Dézsi „serkengtetí“-nek olvassa.

Marulus Poeta azt Deakul írta, im
 en penigh Magyarul, ío lovam mellet valo fúven
 lettemben, fordítam megh Deakbul mjkor vigá
 laknam vitez fzolghajmmal tavegvan banatimtu[1].

Tízen harmadik: kith egj¹ szép leány
 nevevel szerzet: á Notaja az reghý
 sjralmas.

Sýralmas nekem idegen földön már még njomorodnom,²
 szjvém meg hervat nagj banat mjat, nincz mar
 hova fognom.

Laktam földemről szép szerelmemről mjkor gondolko[dom]
 5 iutvan eszemben oth en mjnt eltem könjvejmet
 hullatom.³

[24] Mjnth az szarvas fy, annja utan rj, ha túle el
 teveth, szjvem ugj hal vesz halalra mar kesz, hogj
 oda nem meheth.

10 Már ha nem latom bar csak hallanom adna
 Isten üteth, kj velem egjüth sok szerelmeth
 túrth vennek megis kedveth.

De ighen ritkan es bizontalan hjrt felöle hallok
 akkor sem mertem ütet kerdeznem mint rab
 15 csak halgatok;

Ký mjat kedvem szjnten ollj nekem mjnt nap
 az elsöben, vagj mint az zöld ág, kj hamar
 el ágh, tëlj rut üdőben.

Vagjok már⁴ fziintin özvegj gerlicze, szomorú en èltem
 20 Nem kelj Aranj⁵ lancz sem penigh vigh tancz
 njncz semmjhez kedvem.⁶

¹ E szót a másoló a sor fölé írta.

² Az utolsó szótagot a sor alá írta a másoló.

³ Az utolsó szótagon a másoló javítgatott.

⁴ E szót a másoló a sor fölé írta.

⁵ Az A-t a másoló más betűből javította.

⁶ E szakasz két utolsó sorát Batthyány Ferenc Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt két levelében is idézi. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf. 34. és 41. l.)

Felejtet arva it mint puztaban csak Remete
modra, tengek nem elek leni sem lelek,
mert jutottam bura.

- [25] 25 Tj mezők hegyek, berkek szép völgyek
kiben gyakran rajtam,¹ szép fzelid vadat,
hangos Madarat ot hallottam lattam.

Isten hozzatok s-adgja rajtatok az a' vagj
ővengjen,² az kj akkor enghem fzeretetet,³ mosta
30 se felegjen. Finis.

Decimus qvartus. a' Notaja a'
Lucretia Notaja. Borbala Nevere.

Csak⁴ bu banat imar hagjatot ennekem kiben el
fogj eltem, mert jo remenseghem kiben vala nekem
az most el hagjot enghem, kjert mindenkor njughatat
lansagban, fohazkodasban lelkem.

- 5 Ha neha hogj ertek egjeb embereket szerető
iőkről szolnj, akkor⁵ en bus lelkem rolad em
lekegven, nem tud szegin mit tenný, mert a' gon
dolkodo buskodo szerelem szjvemet csak
emjgtý.

- [26] 10 Azert en szerelmem es gjőniőrússegem mjert
hagjal el engem, hogj vigasztaltatvan⁶ en nagy
banatjmban latvan szép szemeljedeth,
Ő te fenjes napom mjre nem terjegeted en
felemis⁷ fènjèdeth.

¹ Tollhiba: „jartam“ helyett.

² Tollhiba: „őrvengjen“ helyett.

³ Tollhiba: „fzeretet“ helyett.

⁴ Ennek az éneknek egy változatát 1579-ben Giróthi Péter több más verssel együtt Székely István Világkrónikájának egyik példányába másolta be. Jelenleg ez a másolat a sepsi-szentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum Csereyné-kódexéhez van kötve. (Dézsi Lajos: A Csereyné-kódex. ITK. 1911. évf. 58—64. l.) — A Batthyány-család körmendi levéltárában is megvan ennek az éneknek egy rövidített másolata. (Kiadta Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi-emlékek. EPhK. 1943. évf., 44. l.)

⁵ Az első k-t más betűből javította a másoló.

⁶ Szilády és Dézsi hibásan „vigasztaltatnám“-nak olvassa.

⁷ Az l-t j-ből javította a másoló.

15 Kivanssagím nekem szemeljedet latnj naponkent
őregbűlnék, kik hogj ez ideigh be nem telhet
tenek szemejm könjvegtének, Mert kj oka
votalt eleb örömemnek, molt vagj csak
kelservemnek.

20 Banat miat hova legjek en gjőtrelnmjmen ha te
nem könjörűlsz betegsegetis kjnek vagj
orvossa ha nem gjogjtod megh ölsz, en hjv
szerelmemet,¹ ha jol meg gondolod bűn ha
hozzad² nem kerűlsz.

25 Olj ighen nagj czuda nekem ezen vagjon, hogj
melj melj³ kemenj te szjved, te gjőnge szj
nedhez nem hasonlo hidgjed te aczel terme
szeted, mert lam nem erdemlem azte le
tedben hogj szemedet ram veszed.

[27] 30 Rajtam szabad vagj te en edes szerelmem
valamit mjvelendesz, mert azt igj jol latod
hogj vagjok te rabod, ha szinten meg őlendesz, aze[rt]
am bar gjőtőrij szjvem megis engem hogj ha
abban őrvendez.

35 Birsz ugjanis enghem szinte ugj mindenben a' mjkeppe[n]
akarod, az en vigh szjvemet te meg szomorítod ismeg meg
vigasztalod szomorú⁴ lelkemet mint egy fiatal fat minth⁵
bölcs kertész ugj hajtod.

Az Fiatal fahoz vagjok már hasonlo kj meg njers es⁶ zöldelli[k]
40 kj az tűzben leven egy felül nedvessűl s-mas felől ege
tetik, igj egy felől szjvem tőled kjnoztatik s-ismegh
vigasztaltatik.

¹ A másoló a t-t r-ből javította.

² Tollhiba: „hozzam“ helyett.

³ Feleslegesen kétszer írt szó.

⁴ Szilády és Dézsi is tévesen „szemet“-nek olvasta s Dézsi éppen ezért, mert így a sorban a szótagszám eggyel kevesebb, „szememet“-re javította. Értelem szerint is a „szomorú“ jelző a helyesebb, mert „szemet hajlítani“ kissé furcsán hat.

⁵ A másoló a th-t d-ből javította.

⁶ Az „es“-t a másoló pótlólag írta a sor fölé.

Lam az Aetna hegieth¹ mondgiak tengeren tul hogj körös
 kènt ègten ègh, kit soha nem olthat megh sem esső sem
 45 ho sem masfele nedvelfsegh, kjnek egelfseben² soha sem
 volt sem leszenis ez Vilaghon vegh.³

Az en szjvemnekis kj nagj fzerelmeben hozsad regen föl
 gjulath, tűzet meg nem oltja sem bu sem njavalja
 se egjebfele banat, ha fzerelmemert szinte meg őlsz[is]
 50 enghem de ugjan el nem adhat.⁴

[28] En szerelmemnek mert akkor léfzen⁵ vege mjkor
 a' folio vizek, visza foliok lesznek s-minden fele hegjek
 arkokkal tőny⁶ kezdnék, kik hogj megh legjenek te
 magadis jol tudod hogj lehetetlenek.

55 Rolam azért ved el szomoru neztedet es mutasd uigh
 kedvedet, te ket szép szemeddel mellel gjakran
 meg őlsz el esz vilzont enghemet, tudod ugj szeretlek
 tegedet kedvellek mint tulajdon lelkemeth.

Tovab immar beszjdiimet en nem njujtom mert ne talam
 60 meg bantlak, hoszu beszjdiimmel mint fzjnten magamat
 nem örömeft untatlak, csak ezzen könjörgögh, hogj
 enghem mjndenkor tartis tulajdon robodnak.

Gyönyörűségem mert minden remenfsegem nekem csak ben
 ned vagjon, mj oka nem tudom, hogj mind ejel nappal
 65 szjvem<et>teged gondolljon, Teged ohajczon⁷ te felóled fzolljon,
 es⁸ csak tegedet varjon.

Tegedet ajanljak kegyes Innek kezében kegjelmeben
 en magamat penigh a' te jo kedvedben es edes fzerelmed
 ben, kj jrta tudhatod hjfzem mert lanczanak⁹ könj
 70 vejim ez levelben.

¹ A th-t a másoló k-ból javította.

² A „ben” szótagot a másoló gh-ból javította.

³ Az ntolsó szó a másoló javításával (eregh-ből?).

⁴ Tollhiba. Dézsi „alhat”-ra javítja, de valószínűbb, hogy az eredeti szövegben „hadhat”
 volt. Ezt támogatja az éneknek fent említett, körmendi levéltárában fennmaradt változata is.

⁵ Sötétebb tintával „lézen”-ből javítva.

⁶ Sötétebb tintával javított szó. Szilády és Dézsi „lönni”-nek értelmezi.

⁷ A h-t a másoló j-ből javította.

⁸ Az s-t a másoló más betűből javította.

⁹ Tollhiba „laczanak” helyett.

Tigen Eötödik; Az lengjel enek Bifztj uiegjala¹
Notajara. Ad Apes. etc.

[29] Hallam² egy iffunak mnap eneglefset,³ egiedül léuén
egy kertben toródesit, hol halgatia uala Mihek⁴ zengésit.

Gëotrodik magaban mert forogh eBebe'

Szép fzerelmesinek gëonëorö beBede,

5 Azért énekének igi leBen kezdete.

Nagy meltan bizoni sokBor panaBolkodom,

Szerelem hamis uoltán ha gondolkodom,

Hogj a³ Bereteti velem kj gilkosom.

Nincz semi halaja jo Bolgalatomnak,

10 Szerelmemért czak jo Botis ritkan adnak,

Igy fem elnem s halmom ennekem nem hadnak.

O kegietlen miért uagj gonofal annak,

Ky teged mjndenkör tart boldogsanak,⁵

Czak engem tartasé gonof akarodnak.

15 Ezt monduan azonba fordula mjhekhez

Haluán zengiseket monda ez mit jegiez

Azert nekik Boluan lön beBide emez.

Eö Bol de ty mizet gëotëo⁶ bolond méhek

Rosan violakon it mit Bedegettek

20 Ha mizet kerestek a³t nem it lölitek.

[30] Hanem azén Berelmesem édes Báján
S, megh irt⁷ czeresnehez hasonlo ajakan
Ot mizet talaltok eleget miniajan.

¹ Az i fölül a kódexben hiányzik a pont s így az „ui“ m-nek is olvasható, de pusztán v-nek — miként Szilády és Dézsi olvassa, nyilván a XXII. ének nótajelzése nyomán — semmi képen sem. Helyesen: „Byś ty wiedziała = Ha te tudnád.

² E szóval megint az első kéz veszi át a másolást egészen a XXV. ének (a kódex 45. lapján) végéig.

³ Az n-t a másoló más betűből javította.

⁴ Tollhiba: „a³i“ helyett.

⁵ Tollhiba, helyesen: „boldogsaganak“.

⁶ Későbbi kéz sötétebb tintával „gëotëo“-re javította.

⁷ Az r-t a másoló más betűből javította. Dézsi a „megirt czeresné“-t a „képiró“ szóval veti össze, azaz „festett“ czeresnyére gondol. Szerintünk a „megirt“-nek semmi köze az „írni“ szóhoz. A másoló íző nyelvjárási alakot használt „megért“ helyett (v. ö. VI. ének 11. sorával: Edes ajaka piros f³zinte olj mjnt jol megh nem irt meghj).

- De megh lasatok hogj aꝝ méꝝ el Bedesben
 25 Fulangtok ne eꝝꝝe éotet fꝝerelemben,
 Mert hidꝝietek uißont leßtek büntetisben.

Mert mind ti ßajatoknak hogj uagion fulakja
 Igj éo ßeminekis nagon nagj hatalma,
 Megh fêrt Berelmjuel mihelien akarja.

- 30 Eö tekintiben uillamik Berelem,
 Kjuel néha megh ól neha eleßt engem,
 Eórómre banatra eꝝak éo én vezérem.

- Mondok ha ký éotet kõßtötók¹ megh feriti²
 Sꝝerelem nagj kinit uýßont aꝝ meg érzi
 35 Mert bofzuýat aꝝal fꝝokta megh alanj,

Szinte igj geotrodtek mind ßinte en magam
 Ha nem fogagiatok nekem igaz fꝝouam,
 Aꝝért am lafatok én igazat montam.

Tigenhatodik: aꝝ Vir Monach⁹ in mense
 Maý Notajara: In somniú etra³

Kýkeletkor jo Pünkesd hauaban: Mjkor uolnék niug,,
 hatatlansagba,⁴ fꝝerelem kinitaban.

[31] Szokßor uigiazua én megh uirattam: magamban nagj
 fokat gondolkottam: hogj ne bankodhassam.

- 5 Aꝝert mikor egi ejel mind uiratigh: ueßekedtem volna
 uiratigh: fꝝép piros hajnaligh.

Akaruán fꝝiuemet enihiteni: Igen reggel⁵ meñik
 kj mulatni: Tetcꝝem megh ujulnj.

¹ Az első szótag ö-jét a másoló javította.

² A „megh” igeikötő m-jét a másoló h-ból javította. A „feriti”-t a másoló eredetileg „fꝝeriti”-nek írta s ebből van sötétebb tintával „feriti”-re javítva. Szilády „megszereti”-nek, Dézsi „megsérti”-nek írja át.

³ A másoló „eꝝtra”-t írt, majd a ꝝ-t áthúzta s így a szó „extra”-nak is olvasható. Valószínűleg az „et cetera” rövidítésének kell tekintenünk.

⁴ Sötétebb tintával „nyughatatlansagba”-ra javítva.

⁵ Az első g-t más betűből javította a másoló.

Ký mentemben egj cžergëo patakra: Tanalik olj hiuesre
 10 tištara: Mind Finies kriftalra.

Partia büues sok gëongý uiragokkal: Ikes sok jo
 fžagho uiolakkal: ket rosa bokorral.

Melliete egj ký teriedet cžýprus fa: kinek fžép zöld
 boitos agaiban: Fülemlile fžola.

15 Ot až fa arnikaba leülik; Fülemlile hogj ot
 hangoskodnik: Bjuem gëoniorkedik.

Sok uigiazas és faratsagh utan: Törtinik hogj én
 ot elalunam: almomban ažt látam.

Hat až ký eg uilagon fžerelmesb: nekem annál senkj
 20 fincz keduesb: Eletemnél édesb.

Elötem Mjnt¹ ha megh alapodot: nagj kegiesen rám
 mósolodot: ili igéket šolot.

Tudok ugj mond nem Bjuem erre:
 veled egiút élek fžerelembe: Mért uoltam ketsigbe'.²

[32] 25 De hogj latom hozam fžerelmedet: és éretem untatott
 až Int:³ eg geriezd engemet.

Ažert neked adot mar engemet: juendüben go,,
 noštul fejemet: od kirlek hiremet.

Latod hogj en sem sok cžacžogasal: nem gondoltá
 30 ragalmazó šokkal:⁴ uagiok hozad joual.

Ažert kérlek ate Berelmedert: és ennekem be adot
 kezédert: mj egiót eltünkért.

Hogj amjket nekem⁵ fogattal: betelyesicž⁶ es meg
 ne ualtožal: Berelmedbe' megh all.

¹ A „Mjnt“-et „ha“-ból javította a másoló.

² Erre és a következő versszak értelmezésére vonatkozólag ld. Dézsi magyarázatát idézett kiadványában (685. l.).

³ A t-t a másoló más betüből javította.

⁴ A „ragalmazó šokkal“-t „ragalmazásokkal“-ból javította a másoló.

⁵ A k-t a másoló m-ből javította.

⁶ Az ý-t a másoló i-ből javította.

- 35 Irgalmasagnak Ura Ihe: ki igiis Bokkal jelen,,
tenje: mý këonörgifönkre.

Telliesiczbe égireted rajtam: adgiad bjzoniabá
hogj halhasam: mit almombá latam etc.

Týzzenhetedik: Azt¹ bania az Ur Isten:
Notajara. Kýben annak agia okat
hogý élý² noha alilek a fzerelmeseke³
el Bököt tüle.

Czokoluán ez minap azen fzip⁴ fzeretömet, fzerelmes fza,,
ban feleitim en lölkemet, lölkem nekül leuén
kerefni elkuldim: lölkem utan Byuemet.

- [33] Ký sok jaras utan lölkemet megh talala,
5 Mert fzerelmefemnek ajaky közót lata,
Latuan lako helit hogý keuana éltét lelkemnöl ot marada

Vagiok imar azért mint lölkem Bjuem nekül,
Kj mind kető nekem Byp fzeretüm Bajan ül,
Holt eleuen uagiok, mjnt kor csak tantorgogh majd el ualom
éltemtül.

- 10 De ha kérded hogj hogj élhetek lélek nekul,
Ha lélekel egiut megien <...>⁵ élet emberbul,
Ne czudaliad fzmot, érczmegh czak dolgomot, okat adó ezentul.

Ugian akkor mikor lölkem tülem elBökék
Szeretöm lölkibe' magamnal megh marasztik,

- 15 Kj nagj Berelmimbe', meghis éltet engem: hogj Binte kj ne mulnék.

¹ Dézsi azt állítja (i. m. 685. l.), hogy az „Azt” t-jét későbbi kéz írta a szövegbe. Ennek azonban a fényképmásolaton semmi nyomát sem látjuk. Nem is valószínű, hiszen hasonló elírások másutt is akadnak a kódex szövegében.

² Az l-t o-ból javította a másoló.

³ Szilády és Dézsi „szerelmeséhez” alakban írja át, noha a kódexben eredetileg „fzerelmeseke” alak fordul elő. (Hasonlóképen írt szövegi e-t találunk ugyanezen ének utolsó szakaszának rímeiben is.) Ha a kódex szövegét ez esetben hibátlanak fogadjuk el, akkor a „fzerelmeseke” kifejezés csak magyarázó értelmű lehet (...a lélek, t. i. a szerelmeseké). Ez azonban kissé mesterkéltén hat, mert az énekben a költő a saját lelkéről beszél s így valóban lehetséges, hogy íráshibával van dolgunk, akkor pedig Szilády és Dézsi javítása helyes.

⁴ E szót pótlólag a sor fölé írta a másoló.

⁵ Megkezdett s áthúzott olvashatatlan betű.

De ezis ez engem éltető édes lélek.

Latuan fzerelmembe' hogj mely igen geriedek

Mint meg giulat helibul, kŷ futna teftembul, hogj ilj igen égek.

Elis megieh penigh ha azen fzerelmefem,

20 Edes fzerelmiuel megh nem enhiti tüzem,

Noha¹ taplaloja, éltem tartoja; hoŷabŷczad eiletem.

Lólkem niugŷik rajtad meghid nagy fzerelmiben

Bŷzik jo uoltodba ninczen hozad kétsigben

Czendes elmejeben, geried örömben: rolad elmelketiben.

25 Arniknak tetczik már ez uilagnak fzeŷsighe,

Nalam te kiuőled álom geonőorűsighe,

Lolkem kóniebsige, te uagj reminsige: Valaŷtot édesighe. etc.

[34]

Tizen Nioczadik: azon Notara kiben eröl
hogj megh fŷabadult az fzerelemtul.

Szabadsaga uagion mar en fzegheni fejemnek,

Szerelemtul ninczen bantasa en lólkemnek.

Vagiok bekesiges, en elmém czendes: Nincz giotrelme lolkék

Megh fŷabadult rabhoz hasonlo alapotom,

5 Mint ŷinte annak nekem semuolt fŷabsagom.²

En nagj ŷerelmbe', mint gonof tómleczbe', Ejel napal uolt

gondo[m] |

Szabadon eórölleik minden mulatsagoknak,

Busultat sem giakran latiak uidam orcŷamnak

Azert mert ketelies, nemuagiok fzerelmes: fenkj ékes uoltanak

10 Erőlleik rópúlleik nem külemben mint karuolj

Kinek farga laba lab fŷiakbul fŷabadul, nem keŷereg³ lól,,

kem; mert megh menekettem: fzerelem békojabul.

Kölj imar ennekem cza⁴ jo Lo hamar Aghár

¹ Szilády „Nohát“-nak írja át.

² Tollhíba: „fŷabadsagom“ helyett.

³ Az f-t a másoló r-ből javította.

⁴ Tollhíba: „czak“ helyett.

- Iffiak tarsasaga, elies f3ablaja¹ jo madar,
 15 Vitezek k3z3t 3l3e, keduem elen² finczen: jo bor3l teli pohar

Kegiessek f3ep f33zek ream bar ugj nezenek,
 Valamjnt akarjak 3gal mjnt³egiet 3rnek,
 Mert sem f3zerelmekel sem gono3 keduekel: t3bj uizre n3 ui3ne[k]

- Vehetnek iffiak vinek peldat en rolam,
 20 En Nagj 3erelm3ben meny niauualiat latam,
 Neha m3ynd 3r3ltem, neha kefergetem: Mint Niughatatlankottam

[35] Oja 3n atanac3 f3zerelemt3l megh magat
 Minden kj k3uania 3letinek niugalmatt.
 Mert kj 3zt k3ueti, hidgjed kiniat 3r3j: Ve3j gono3 jutalmat.

- 25 Szerz3m 3z niolc3 verset v3gh 3s f3abad elm3uel,
 G3olisben induluan jo ruhas Leg3yeniekkal.
 Hozam hafomlokal,³ vite3 ifiakal: Nem keheg3o venekkel. etc.

T3zen kilenc3edik: azon Notara
 Titkos f3zerelmer3l f3zergette.

Wai ha 3n t3zemnek nagj t3rhetetlen volta,
 kj titkol en behem eletemet fogiatia, oliau
 termi3et3 uolna, mint egie3 t3z: dolgom mint helin uolna.

- Mert egie3 t3z nem c3ak 3nnen⁴ magat eme3ti,
 5 Hanem m3yndent amit f3zeme el igeti.⁵ Amit langia el
 3r, 3inte ugj mint magat: Ugian hamua te33.

De 3z nagj f3zerelemt3l giuladot t3zem,
 C3ak egied3l nekem megh eme3ti 3letem, Szeret3met
 penigh, kjhez 3gek fottigh: c3ak f3l sem giutia nekem.

¹ Tollhiba, helyesen val3sz3n3leg „f3ablja“

² A m3sodik e javított bet3.

³ Tollhiba: „hafomlokkal“ helyett.

⁴ Az utols3 n javított bet3.

⁵ V. 3. Szil3dy (i. m. 36. l.) 3s D3zsi (i. m. 95. 3s 686 l.) sz3vegkieg3szít3s3vel. Val3sz3n3bbnek tartjuk azonban, hogy itt nemcsak kihagyott egy sz3t a m3sol3, hanem tollhib3t is elkovetett s a Szil3dy 3s D3zsi „szeme l3t“ 3rtelmez3s nem helyt3ll3. Az eredeti sz3veg tal3n ez lehetett: „Hanem m3yndent amit f3zene 3r el igeti.“

- 10 Rightól fogua eghuén lafsan lafsan elfogiok
 Szinte mint magatul giuladot fa olj Uagiok
 Titkos fzelelemtúl mynt týoz hiusigitól fa: enis ugý fzaradok.¹

- Mikepen hogj az olý tűznek nincz femi langia,
 kj magatul giult fát az erduben fogiattia, En fze,,
 15 relmemnekis noha ninczé here; de életemet rontia.

- [36] De am bar romlanék czak egiedól ne elnek,
 Kj ugj lehetne megh ha én attul fžot vennek,
 Az kj en ſiuemnek kjraline Aſonia: ha annal keduesb volnek

- Mint én hogj ígi éghjen en magam sem kéuanom,
 20 ki mjat nem akarom mert őtet igen ſanom,
 Es czak ugj fžeresé hogj elne feleicze:² megis enheſjk kinom.

Hýſem hogj nem lenne hozam oli haladatlan.
 Szerelmem jutalma túle nem lóne tiltuan
 Czak megh ifmerhetne fok kinom helieb en: Ioual lenne en hozam etc

Hufžadik: Az Toldj Miklos Éneke
 Notajara: Somnium pponit.

Mar³ czak éjel hadna ennekem niugodnom,
 Ha napál myata niughatatlankodom,
 De lam èyel napal érte czak kinlodom,
 Giakran kólt almombul rola ualo nagj gondom.

- 5 Ez éyczakay sok uigiazasim utan
 Virata feli fženderedue aluuan,
 Szeretóm fzemilit én almombá latam,
 Megh retenik latuan hogý haragudnek ram.

Tetczek mint ha uolna kez Iya kézeben

¹ Az utolsó szót a sor alá írta a másoló.

² Az utolsó e-ről a rövidítésjel a másoló tollában maradt.

³ E költemény bővített változata megvan a Vásárhelyi Daloskönyvben (CXXVII. ének. Heinrich Gusztáv-féle Régi Magyar Könyvtár, 15. sz., 213—215. l.). — A Balassa-vers első szakasza a Szentsei-daloskönyvnek „Oh mely álhottatlan világnak öröme“ kezdetű énekének nyolcadik szakaszaként is bele van szöve. (Buda János: Szentsei-daloskönyv. Budapest, 1943. Régi Magyar Verseskönyvek. 1. sz. 92. lap.)

- 10 Kinek mirges nila uetue ideighben,¹
 [37] Aránioz azzal engem ölni éltemben,
 Ezt latuan mjnt ha igj ßolanik jetemben.²

- Nesies engemet megh ölni Afzoniom,
 Ezt érdemlettee túled fzolgalatom,
 15 Hogj miatad esik moft Bernéo halalom,
 Kegietlen mit mjuelß te leßé gilkosom.

- Hat az illien fßomra eo mind egt feleli,
 Elkóltél mond arról konörgised semi,
 Megh halß meghalß ugjmond, megh nem menthed fenki,
 20 Vilagbul akarom hogj kezem miat mulj ký.

Ez fzauara vißzont mint ha egt mondanam,
 No am bar ligien ugj, ez am én jutalmam,
 Kiert neked fottigh én hiuen ßolgaltam,
 Ved el bar eltemet ugianis csak kinlottam. etc.

Hufßon egiedik: Az Lucretia
 Éneke Notajara.

Néo az én géotrólmem aßen fzerelmérul ualo gödolkot,,
 tomba, Remintelen uagiok, imar csak kéuanok
 jutni hamar halalban, Hogj halalom által uég
 fßakadasom³ már ennj sok niauualiamban.

- [38] 5 Engem már fßép Venus eo édes Fiaual Cupidoual firafson,
 Niaualias voltomba, mint righj ßolgajat keferuesen meg fßanion
 Ha eßeiben jutok fohaßkudasokal⁴ engemet eo ohajczon.

Mert az én fßiuem tulaidon fejedelme⁵ hozam moftan kegietlen

¹ Tollhiba: „ideghiben“ helyett.

² Szilády és Dézsi „jöttemben“-nek írja át. Nyilván mindketten a „jövök“ igére gondolnak. Csakhogy ennek az összefüggésből megállapíthatólag semmi értelme sem lenne. Mindkettőjüket az első szótag o-hoz hasonló e-je tévesztette meg. A szó helyesen „jettemben“, azaz „ijedtemben“-nek olvasandó.

³ Szilády és Dézsi „végszakadásom“-nak írja át (v. ö. Dézsi magyarázatát i. m. 690. l.). Ez az értelmezés azonban aligha helyes. Úgy vélem, hogy itt tollhibával van dolgunk s az eredeti szövegben talán „vég szakadhasson már“ állott.

⁴ A h-t a másoló g-ből javította.

⁵ Szilády „fejedelmem“-et ír. (V. ö. a II. ének 9. sorához írt jegyzetünkkel, valamint Dézsinek i. m. 690. lapján írt idevonatkozó megjegyzésével.)

- Engemet elvetet  o üzemei el l forogh életem ellen.
 10 Szandika nekj az hogj me il touab lehet engem kesergessen.

De te  n elmémnek az el t  zerelmes, s, kegies T ml c z tartoja
 Mit engedhetn l megh ha ellened ualo v tk  nekem n  volna,
 Ved el haragodat imaron  n rolam leg y előtem oltalma.

- Procr fnak elfutt m¹ nagj  zern o halal  mik t ar ² keserget
 15 Vag y Ismen y iff u melj banatb  akár m tkaja rt lehetet.
 Hogj az hajosoktol Tengerbe matkaja kegietlen l vetettet.

Ez  k  zi     az  n  zi     már keseruebe' hasonlo
 E r k f ral ba foglalta  o magat m ndenkor c zak buskodo,
 Mert az n  zerelmem látom telliesig l hogj engemet utalo.

- 20 O megh repedezet k         k  t legelt k etlenbe'       t,
 Tigris Nem  termet, parduc z te el neuelt mire n   zan  engemet³
 Elue      ⁴ az ? k  tégedet m nd holtig hi    gazan  zeret.⁵

- El  zantam mag b  mint niomorodot rab hajamot meg ere  tem,
 G  z ruhab  jar   m nden k el te megh al zom eletem,
 25 Titkos helemenis m nd l lkem fottaigh  zerelmed
 kefereg em etc.

[39] No megh ohait   m g nagi foha  kodasal ezt bi       elh tem
 Haluan G        t keferues voltamot  g   ola  m g fel  em
 El   em mond t  em, ualion hol kerefem,  otet mar  n Istenem.

- 30 Boczanatot várok t  ed mind ezekért oh  n reminlet k    em,
 Ha joual már nem uag  c zak az n k    r   ⁶ gono  al fe  g  Nekem
 M  eld ezt magadert s, az  o  zerenc    t m  nt rabodal en velem.

¹ A másoló a másolók t-t utólag sz rta a sz vegb , de már az m-et elfelejtette n-re javítani. Helyesen: „elfutt n“.

² Feloldása D     szerint „ rva“; Szilády „atyja“-nak írja  t. A rövidítés, ha a sz  valóban „ rv “-nak olvasandó, kissé szokatlan.

³ Az utolsó két szótagot a sor  l  írta a másoló.

⁴ Az utolsó d-t k tt s t-b l javította a másoló. E javításból val      , hogy az eredeti-ben „Elue      “ volt s ez esetben felesleges a sz tag     miatt a „tégedet“ sz t „téged“-re javítani, miként azt Szilády  s D     teszi.

⁵ E szakasz utolsó f l sorát Batthyány Ferenc      Lobkowitz Poppel  v     1604 és 1607 k    t  rt egyik levelében. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- ml      , EPhK. 1943.  vf., 37. 1.)

⁶ T llhiba: „k    r    “ helyett.

Hufzonketődik: Az Biztý Vegiala kit egy
Násfá felett küldet volt a fzeretőyének
kire Pelican madár uolt fól jegiezue.

Ime az Pellykan¹ az éo Fiaierrt
Mint fzagattia² fziuet azoknak éltekért,
Czak hogy élhelsenek fziuebúl ont éo Vért.

Tekinthecze melliét nézd meli igen veres
5 Fiaihoz fziue meghis melj ferelmes
Hogy megh halnj értek kéz és nem félelmes.

Ez oktalan álat ha ezt czelekefzi,
En hát fzeretőmert fzániaké fzenvednj,
Ký fzerelmemet fzerelmjuel füzethi

10 Megh vagion jutalma én fzolgalatomnak
Nem mjnt az pellican fzőrniő halálanak,
Ký életit karban adgia fyainak.

[40] Azért életemnek ký nilt fžép viraga
Legien mar czak neked egiedul ajanlua,
15 Az én hiu fzolgalatomnak tellies mi volta

Viseld egisigél ez kis ajandekot,
Ne uesd ez kis dolgot denizd te fzolgadot,
Ký te fzerelmedért mjndent hatra hagiott etc.

Hufzonharmadik Ének
Olaß Notaara. etc.

Keseritette sok bu es bánat az én fziuemeth,
Kýben regulatul fogua uifelem eletemeth,
Nem tudok mar mit tennj houa foghjam fejemet,
Mert sok Niaualia utan, uj kin³ gëotór moft engemet.

5 Ream mert hertelensigél moft az fzerelem juue,
Egy igen fžip viragh maganak kótőleze.

¹ A második l-t utólag szúrta a szövegbe a másoló.

² A második t-t utólag szúrta a szövegbe a másoló.

³ Az n-t más betüből javította a másoló.

Egietlen egy Bépsigem mind éltigh igj kinzabé,
 Azte hiu Bolgadot megh ölnj nem Banodé.¹

- Véghe bar keserues eletemnek legyén ha akarod,
 10 Ha fzerelmimet kinal fizetnj iobnak gondolod,
 Am telyek neked kedued csak hogj te iob karod
 Hoza el eletemeit nekem kedues halalomath.

- [41] Semit mert nem gondolok imár fzőrnőo halalomál
 Csak hogj élebe² megh te lilium fzinőo karoddal,
 15 En fzerelmem gjlkofoim boldogh lebek azal,
 Ha azen kinaimnak végét éred halalomál.

- Iollehet ha megh kólj halmom okát tudni akarnam
 Mert ha fzerelmedért mjuelied ez moftá én³ rajtam
 Az joert hogj gonozal akaró lennj hozam
 20 Nem illik hogj fzolgalatomért túled igy kinzassam.

Térj hozam azért moft egietlen egj gőonőorúsigem
 Tégy te Bolgáda engem én edes draga Bépsigem,
 Mert csak te benned uagion nekő reminsigem,
 Hifzem hogj migh ualaha megh fzanuá jol téb velem.

- 25 Ime lám naggial megh hallatad azte fzipsigedel,
 Az kjnek Neuid uifeled te uezetik Neuedel,
 Az napnal hatalmasb uagj te két fzép fzemedel,
 Szip Diannais fehý hozad maga uifelifsel,

- Latuán minapi napó hajad Aranj fzinő uoltat.,
 30 Calaris fjabasu ajakid édes mosoligasat,
 Gioniorő bešidednek hallam zengőo fzausat,
 Almelkoduán ezodalá te rosa fzinő orcžadot.

- [42] Olý igen nagi ereje uagion te ket fzép fzemednek,
 Akýket akarnak megh őlnekis⁴ ifmegh meg éleštnek.

¹ E szakasz utolsó két sorát Batthyány Ferenc idézi Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt egyik levelében. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf., 37. l.)

² Szilády „ölesz-e“-nek, Dézsi „éleszts-e“-nek írja át. (V. ö. Dézsi magyarázatával i. m. 691. l.)

³ E szót a másoló javította.

⁴ Szilády és Dézsi „ölnek és“-nek írja át.

35 Az honal fejerb kezed kit Ihtúl kerrek
Hogj röuid nap f3orosan öölöue' ram kerölienek.

Nem illik azért neked lennj hozám moft fél keduel,
Hamegh gondolod hogj kiket hattam érted el.
Szantalan faratsagot vettem én erted fel,
40 Kiket csak egiedül érted uifeltem bekiuel.

Az f3úksigh uifzen tüled ili igen meße moft engem,
Nem lehet kölembe' elkölj imar lietnem,
Nagi vigh keduö fzerelmé ne feleicz el engem
Vegied öorókj valo f3olgalatomot Nekem etc.

Poema Vigessimú quartú: kit egj bokre,,
tarol f3erzét: Mar csak éyel hadna Nota etc.

Most adá uiragom nekem bokretajat,
Magahoz hasonlo f3erelmes Uiragat.
Kýben Violajat kótütte rosajat
Ugi tetczik hogj ertem ebbul öo akaratiat.

5 Viola f3ep f3ine mutattia hiusigeth
Rosa piros volta hozá nagj f3erelméth.
Feier rosa penigh mondgia Tißta élteth¹
Néfze mjnt mutatia bólc3 eßes elmejéth.

[43] De látom hogi ezel nem csak azt jelenti
10 Hanem uifzont hogj énis oli legiek kéri
Hiu tißta f3erelmes legýen ßýuem inthi
Az mint hogj öo magát mondgia hozam lennj.

Azert e bokretat én edes f3erelmem
Megh ßolgalom s, egisigedert uifellem,
15 Mit paranczolß uile nekem igj iol értem
Hidgied te helieted nem kólj fenkj más Nekem.

De te ne kéouesed e3 bokreta dolghat
Ki noha moft ilj ßép de eftue el heruad

¹ A másoló „életh“-ből javította.

- Viragia mýnd elhul csak a tőue marad
 20 Ligj alando hozám uigégh mint én te hozad.

Gondolj mý kőozótúnk ualo kőotelegifh
 Ne fžerezen lenkj mj kőzóttúnk eβuéβth
 Mert bania az Ih fogadas fžegifh
 Bűnteti hiaba kj veβj fžent Neuéth.

- 25 Ezer éott fžáz és hetuen niolez eβtendűben
 Egy βerelmes hellien hogj Uolnék rejtókben
 Az adá viragat akkor en kezemben
 Kit Intúl kérek¹ gyakran kőonőorgesemben etc.

Vigesimú Quintú: Losonczy Anna
 Neuére: a Palko Notajara.

- [44] Lelkemet fžalotta megh nagy keserusigh, Csak nagy
 bánat leβen életembe'² mar végh: Oh én βýuem mint egh,
 Hogj βerelem miat örök kinban efek.

Olý nehez lelkemnek attul elualaβa,

- 5 Ky βerelmet hozam igazan mutatta: Mint teftnek halalban,
 Vagion³ az lelektől nehez tauozasa.

Szinte mint hogj a teft mikor az lélektol
 Fay hogj el tauozik mjnt fžeretóitúl: Igj Arua fejemtúl,
 A ualt elkj engem βeretett hú βiubul.

- 10 O én ket fžememnek fžerelmes Vilagha
 Keserues fejemnek te ualal giamola: Mire hát banatra,
 Hagial el engemet illien aruasagra.

Nem de nem keduedért hagjék el egiebeth
 Vallion s kjnek ajanlottam fžerelmemet: Szereteme többet,

- 15 Tudod kedueltelek egiedül tégedet.

Csak te ualal nekem minden ékesighem

¹ A másoló „kérem“-ből javította.

² A második szótag e-jét a másoló utólag szúrta a szövegbe.

³ Az n-t a másoló k-ből javította.

Szerelemre te giutad fziuemet nekem: Mire hacz el enge[m]
Ha nalad nekulis elfogj én életem.

- Szegénj fejemet már mjuel uigafztalliam
20 Sziuemnek keferuét kinek panaßoliam: Magam houa fogjam
Ha liral mim mjat én ugian elasztam.

Igazan tertint egis méltan en rajtam,
Mert ok nekül magam buczut nekj¹ attam: fzeigenjt haborgattam,
Hozam nagy berelmét feminek tartottam

- [45] 25 Azért én kegietlensigemnek jutalmat
Moft ueßem haladatlálagomnak haßnat: Fejem Aruasagath
Meltan vallom imar giamoltalansaghatt.

- Nem uolt kettös fziue² ki miat ennekem
Kellet volna félnem uagj idegenednem: Tudom mjt jrt Nekem,
30 Erös eskuuifsel mint býzlalt megh engem.

Ne kéouessen azért senki engem³ ebben
Hanem hakj akar géotrödnj Biueben: Mert egéz éltében,
Hiu fzezelem mafsát nem löli mindenben.

- Az ki moft ezeket éofzue fzedegette
35 Szeretője utan keferegh Biuebe: Kit más fzüg kezére,
Mind tudatlan ember ok nekul erefzte. etc.

Vigisimum⁴ Sextum: Magis docte quam ama-
toriae magisq Musis quam veneri canit[ur]:⁵
Azon Notara, kit egy gjémant kerezt mellet
küldőt volt a' szeretőjnek.

Szent iras szerintis kerezt csak but jegjez,
En kijnajmatis ielenti bizoj ez, mert nekem olj nehez
hogj szerelmem nekem⁶ sok banatot fzezez.

¹ Az első szótagot a másoló javítgatta.

² E szó egyképp olvasható „szive“-nek és „szine“-nek. Szilády és Dézsi „szive“ jelentésben írja át. De értelmileg elfogadható a „kettős szine“ is, ha „kétszínűségre“ gondolunk.

³ Az n-t a másoló valószínűleg b-ből javította.

⁴ E szóval a másolást ismét a harmadik kéz veszi át s folytatja azt a XXIX. ének második soráig (a kódex 49. lapján).

⁵ A t után lefelé húzott rövidítésjel.

⁶ A másoló az m-et d-ből javította.

- [46] De ha igj vegezte Isten el kellj túrnúnk
 5 Mjnden fzükegúnkben nekj könjörogjunk, mert ninez hová lenük
 Ha segítsegevel nem leszen melletúnk.

De nezd ez kerezten harom gjöngj fuggelfseth.
 Negezze azoknak tizta es szép szjnet, Mond nekem <et> értelmet
 Ha eszedben vetted ennek meg fejtésseth.

Gyöngjnek a' kettej iedzj szemelúnketh.
 Az öregbik penigh mj nagy szerelmúnknek:¹ kj melle behúnket.
 Kereztre fűgeztet Isten mint ket gjönggyöth.

- De mint hogj à ket gjöngj szjnte² egj arant all.
 Az öregbik mellet egik sem mafsiknal: Alab vagj felljeb all,
 15 Mjnketis egj maftul valafzon csak halall.

Legjúnk egj aranjuk mj nagy szerelmúnkben³
 Ne fogjatkozunk meg egj masnak hjvsegbe: kerezst vífselesben.
 Legjen egjúnk mafert kesz mindent túresben.

- Ved eztis eszedben hogj gjöngjnek öreghe
 20 vagjò föl fűgeztve kereztnek vegiben: Njnczen el észésben⁴
 Amaž ket gjöngj köžöth fűg szjnte kozepben.

Igj mi szerelmúnket mi se hadgjuk túlúnk
 Ragalmazok miat elesnj közülúnk: Am szoljò felöljúnk
 kj fízjnte mit akar hjfzè tizta lelkúnk.

- [47] 25 Adek szeretőmnek egj gjemant kerezeteth.
 kjre fűgeztettek harò gjöngjőth: Ielentven ezeketh.
 kerem ne bufkodgjek mutatson vigh kedveth.

Huszon hetedik: Anna Nevere⁵ ugjan azon Notara
 kjben a' szeretője ok nélkül valo haraghja es
 gianussaga felől ir.

Až en szerelmefsem haragfzik most ream

¹ Szilády és Dézsi „szerelmúnket“-re javítja a szöveget, a nélkül, hogy megemlítené a másoló tollhibáját.

² A másoló „szjnten“-ből javította.

³ Az utolsó két betű a másoló javítgatásával.

⁴ Szilády és Dézsi „elesésben“-nek írja át.

⁵ A másoló először „Annak“-ot írt s a k-ból javította a „Nevere“ szó N-jét.

Hogj ingjen bankodom azt velj en hozzam: hogj ötet meguntam
Fogadalsomat gondollja hogj meg bantam.

- Nem tudok mit tennj¹ mint kedvet keresnj,
5 Mert ha bankodomis ladde mjre ertj: Ű magat mit gjötrj
Ha penigh örüljök aztis masra <erti>: velj.

Nem hjszj hogj nekj s-nem masnak őrvendek,²
Ha vigh vagjok azt hjfzj hogj mast szeretek: Egjebet kedvellek
s-annak meg njerefsen őrvendek nevetek.

- 10 A szerelmenek hozzam nagj hjvsegheth.
Io³ lató fzjvenek minden io szandekat: hogj enneké magat
Atta hogj erezzé nagj jo akaratjath,

- Maga en szjvemnek az ő allapattjat
ha latna tudó bizoj meg szanna kjnnjat: Érte nagj fajdalmath.
15 kj czak tüle varja meg vigasztalafsath.

- [48] En kefserves fzjvem hozza ollj allando
Mjnt fenőfa telben njarban maradando: Nem tetova hajlo,
Njnczen dolgajmban semmj alnok halo.

- Rea mind ezertis de en nem haragszom
20 Mert nagj fzerelmetül vagjon ez jol latom: feelt engemet tudom
Masnak nem engedne bizohjal gondolom.

Te bötsülhetetlen draga szerelmessem
kjnek jo voltabá njugfzik farat lelké: Njncz kjvüled nekem
kj sok banatjmbá vigattalljó enghem.

- 25 Hitemet <el> en el nem felejthetem hidgjed
Iutvá eszembé mezel foljo befzeded: Hogj hadnalak teged.
Ha elmemben forogh fzüntelen fzerelmed.

- Ezer öt szaz es hetven njolecznak vegeben
Hogj volna szerető en hozzam ketsegben: Ugj szedem ezt égiben
30 Nevet meg talalod versek elejben.

¹ A másoló „tennem“-ből javította.

² A másoló „örülök“-ből javította.

³ Tollhiba: „Iol“ helyett.

Huszon nyolczadik Egi török Enek
Be szégrane¹ gjderűken a' notajais az.

Minap² mulatnj mentében, löve két kegjes előmben
Eggik hallad³ legjen: Melljkünk szeb eze vagj en.

Felele ez szot nem fejté: Vetekbè en nem leledzem
Nem akarok meg felelné, Mjnd szepnek teczetek nekem

[49] 5 Nektek sze(rel)metek feke:⁴ két ket Narancz kebletekbe,
Vagjtok szepek fzemeljtekben: Edefsek beszedetekben.

Monda ismegh kerlek teged: Melljinket vehed inkab megh
Melljnkert adnad tób penzed: Mond igazan feleleted.

De im hol nektek az igaz, szépségekről róuid valasz
10 Szőmőlczőt vifsel melljen az: A kj leg szep kifsebbik az.

Vigesimū Nonum, Carmen tenui nec pingui Minerva
Compositum. Az szavu me⁵ Lazen kaassa fata olah
enek Notaja.

Mjnt⁶ sik mezőn csak egy szal fa egjedül ugj elek
szerelem tüzes langjatul szjvemben en ègek.

Mikor⁷ hallom az Feczkekk reggel eneklefét,
Fel inditom ottan azzal fziuemnek fzerelmét,

5 Szemillie mert jut ešembe' edes fzerelmemnek
Kjuel ujul csak götrélme keferues lölkemnek.

¹ Szilády és Dézsi „szejrane“-nak írja át, holott a másoló világosan g-t ír. — A három török szó értelme: Minap mulatni mentemben.

² Ennek az éneknek bővített változata megvan a Vásárhelyi Daloskönyvben (CXX. ének. Heinrich Gusztáv-féle Régi Magyar Könyvtár 15. sz., 199. l.), de ez Balassa fordításából csak a 3. és 5. versszak vette át.

³ Szilády „halljad“-nak, Dézsi „hallád“-nak írja át.

⁴ A „fekete“ utolsó szótagja a másoló tollában maradt.

⁵ Szilády „nu“-nak olvassa. — Az oláh szöveg értelme: Szava, engem beereszt a leány a házba.

⁶ Ezt az éneket Radványzky II. János (1666—1738) a saját verseit tartalmazó kódexbe is lemásolta. (V. ö. Dézsi i. m. CXVIII. l.)

⁷ E szóval megint az első kéz veszi át a másolást s folytatja azt a XXXIX. ének (a kódex 64. lapján) végéig, illetőleg még a XL. ének számát is az első kéz írta be a kódexbe.

Mert keuánom éotet látnom uile bešilgetnem,
De nem lölem femi mogiat mjnt kölj fzebè lennem.

Irigiektől mert olj nehez én uigaštalomhoz
10 Nekem jutnom mint Teuiftül az fzip Violahoz

De hogj nem mint tauolj leuen az éo fzemilitül,
Szerelmembe' éo utána uertengek¹ egiedül.

[50] Lob hogj egiút uile léuén azéo fzemilie² elől,
Rea nezuén ugj uešek el: megis fziuem eröl.

15 No hoza hát én elmemnek tý giors gondolati,
Lólótek³ modot mjnt kolj fzerelmefemhez jutni

Engem bár ne kémilietek nagj uešedelemtül,
Czak hogj éotet éorizetek gonof hirtul Néutül

Mert érdemli ha érte lešis fejem halala
20 Mert életet hirtet Neuét czak én ream býšta. etc.

Harminezadik: A Toldy Miklos Notara

Mire moft baratom azon kerdezkedel?
Hogj engem fzerelem ennire haitot ell,
Vallion czak te uagje kit nem giujthatot⁴ fel,
Czudalom ha neked nem uolt megh kőžött enel.

5 Mert indulj fzerelem mi termifzetunkbúl
Mjnden alatokban adatot Istentül,
Ladé mynden alat tarsanak mjnd eröl
Vehetę egyebrólis⁵ példat czak emberrol.⁶

Wed⁷ ešedbe czak hogj az oktalan álat
10 Mjnt éorjy fzereti éo Niajat

¹ Szilády „vertengjek“-nek írja át.

² Dézsi úgy véli, hogy a sor szótagszáma miatt az eredetiben e szó helyett „szeme“ volt.

³ Szilády és Dézsi „Löljetek“-nek írja át.

⁴ A j-t a másoló i-ből javította.

⁵ A g-t a másoló b-ből vagy l-ből javította.

⁶ A g-t l-ből javította a másoló.

⁷ A W-t a másoló L-ből javította.

Kikj az éouiért nem Bania halalat
Czak hogj azt fzerese akjnek atta magatt.

- [51] De hadgiuk bar el egt nigd a Veteminiek,
Tauaßnak éorülnek fák és mjnde' füuek
15 Vigadnak be jüüen¹ mjnd fzeretójeknek
Giaßokat elvetuén mjnd fejenkint züldülnek.

- Gondol righy idött eleitul fogua
Meg esmeret hogj uolt mjndenüt hatalma
Bölcznek Uitezeknek² jouat éo meg bjrtá
20 Szerelem erejt lenkj megh nem adhatia.³

Hol uagion oli alat kj fzeretüiert
Halalt nem fzenuedne annak oltalmaert
Hat mit czudalß raitam ha fzerelmefemért
Okos alat léuén gëotrödem niertesiért⁴

- 25 Fulgosius egi Sasrol ir illien czudat,
Kj ugj fzeretet⁵ egiút Neuellte leaniat
Hogj czak annak uit mjnden fogot madarat
Séot Leanj halalaért⁶ <megh> megh is éolte magat.

- Adamot Atiankot uallion nem de Ewa
30 Alma ételire hyßem éo izzgatta⁷
Az első uetekis léon fzerelem mia
Mert Ewa Berelme Uitte Adamot rea.

- Mý ueßti el Samson ereit két fzeméd
Herculefnekis mj vette uolt el eßét
35 Hogj uifelne fzeretoje éoltezetit
Afzonj nepe közzöt scdorgatna éo fzőßét

¹ Dézsi szerint az eredeti szövegben „be jüttin“ lehetett.

² Az első k-t a másoló más betűből javította.

³ Szilády „olthatja“-ra javítja. Dézsi, egy 1610. nov. 3-án kelt levélre hivatkozva (Ipolyi Arnold: Alsó-sztregovai és rimai Rimay János államiratai és levelezése. Budapest, 1887. 86. l.), melynek külső felére ennek az éneknek 5. versszaka fel van jegyezve, valószínűbbnek tartja hogy az eredetiben „állhatja“ volt.

⁴ Szilády és Dézsi „nyerésiért“-nek írja át.

⁵ Szilády „szerette“-re javítja.

⁶ A másoló „halalat“-ból javította.

⁷ A másoló „izzgatja“-ból javította.

- [52] Ariftotelesnek mitt¹ háfnált bőlez eße
 Hogj fzeép Felesige ötöt megh niérgelte
 Salamohak hol uolt nagj tudos elmeje
 40 Mjkor fzeretője pogansagra hitette.

Ariadne miért atta uolt fonalát?
 Thezeusnak kj megh ölte oßtan batiat,
 Mert mutatta azal Labirinth⁹ utat
 Azért hogy inkab fzerete Thezeuft mind batiat.

- 45 Parisnal kj uolt fzeb akkor² Abfolonál
 Kj uolt uallion jamborb Sz. Daudid kiralinal
 De fzereté Afzont kj uolt Uriaľnal.
 Isten ellen Vétte mert uigada őo azal.³

- Medeat Illonat mi uitte uolt erre?
 50 Hogj egik Parist masik laßont fzerelfse.
 Kikj Beretőit nagj meße köuefse.
 Lade fzerelének uagion melj⁴ nagj ereje.

Ouid.

- Acontius Iffiat uallion mi tanitta?
 Gýdippe fzaualual hogj álmán azt jrta,
 55 Mjnt ha ma Gýdippe uolna őo Matkaja
 Erős efküuifsel uile azt fogatatna.

- Trojanak mj ronta el erős kő falát
 Prjamufnak mi ueßti el kiralisagat,
 Priamus es Tisbét az igen fzeép leant
 60 Szerelem elé megh, latode nagj hatalmát.

- [53] Achilles Trojaban czak Polixenaert
 Ellensigh keziben ment⁵ czak őo kedueért
 AEneas Thurmusal megh uitt Lauiniaért
 Sigismunda megh ölte őo magat Gýsquardusért

- 65 Szenas Warosbeli hol fzip Lucretia
 Hol Uitez Deiphob⁹ Beretoje Lýda

¹ A kettős t-t a másoló javította.

² Szilády és Dézsi „akár“-nak olvasta.

³ Dézsi kiadásában kihagyta az „őo“ személyesnévmást.

⁴ Szilády és Dézsi „mily“-nek írja át.

⁵ E szót a másoló „nem“-ből javította.

Hol uagion Carthagoba lako Elyza
Ezeknek mjnt csak az fzerelem uolt gilkossa.

Hol Diomedessel az ferdős Leania
70 Leander fzerelme azis egy nagy pelda
Iuſon procrisnakis eſedbe halala.
Spaniaba nem righ mint jart Donia Liciza.

Penelope Eózuęsgigenek mi oka
Iſpitaliban miért lakot Maggelana
75 Philis Demofonthis addigh miért varta
Azert mert fziuekbe' geried fzerelme¹ langja.

Akarik csak righj példat elő hoznom
Mert moſtaniokrol nem jo nekem fzolnom
Szerelem moſt sem fžün megh igazan mondom
80 Titkon Niluan lennj nagy sokakon jól latom.

Igaz fzerelmő Leucippeth niaualiara
Iffu Theageneft anni budosaſra,²
Nagiot kiezin renden ualo hazasagra,
Mindent csak fzerelem uit képtelen dolgokra.

[54] 85 Nincz senki oli eſzes kit az nem téuegthet,
Uiſont tudatlantis ez megh eſesithet.
Vallion skj oli erős kit ez megh nem géozhet,
Rutat fzerelembe mint fzeptet eo ugj eithet.

Mint hatalmasnal nincz fzemeli ualogatas
90 Igy fzerelemnekis nincz semi ualaſtas
Kinek kjenek az éoué heliet nem kólj mas
Béka léuén fogolinak tetszik a kedues tars

De ez mind had jarjon neſze csak fzemiliét
Annak akj engem fzeret mjnt³ ket fzetet.
95 Wajha te halhatnad géonőró beſidet
Inkab nem ezodalnad hogj géotrődem en azert.

¹ Szilády „szerelem“-re javítja.

² A f-t r-ből javította a másoló.

³ Szilády „mind“-nek írja át.

Mert akj fzerelme ala magam attam
 Annak fzemilinek¹ fzebet én nem látam
 Engem hogj igazan fzeret azt megh tuttam
 100 Kiért magam enis c3ak nekj ajanlottam.

Ké3 azért már f3iuem fzenuedni érette
 Es maft nem fzeretni soha éo heliette,
 Ke3 f3olgalnj migh efűlden tart élete
 Mert megh érdemlete túlem igaz fzerelme.

105 Fi3ket uert f3iuembe' mar a3é3 fzerelme
 Előtem f3űntelen képe jo termete
 Ha Binte alu3omis almodom Uile
 Mert c3ak éoue uagiok senkj sem egiebe.

[55] Nine3 azért e földén oli teremtet állath
 110 Ki nem farat uolna a Berelem alath
 C3udalom hogj edigh megh sem jutod read.²

¹ Tollhiba: „fzemilinel“ helyett. Dézsi tévesen állítja, hogy a kódexben „f3zemilinel“ áll, mert az utolsó betű *k*, amelynek fejét az első kéz gyakran helyettesíti ponttal (pl. a kódex 57. lapja 1. sorának harmadik szavában s másutt is).

² A Balassa-kódex itt közölt XXX. éneke csonka. A költemény a 111. sorral tulajdonképpen megszakad, mert az utána következő 112—115. sor Balassának csak nyomtatott kiadásokból ismert „Áldj meg minket Űristen“ kezdetű énekének utolsó szakasza. Lehetséges — amint erre már Szilády is figyelmeztet (i. m. 280. l.) —, hogy abban a kódexben, amelyből a Balassa-kódex másolója másolt, a XXX. ének 111. sora a lap végére esett s a Balassa-kódex másolója vagy nem vette észre, hogy e lap után az előtte fekvő kódexben egy-két levélnyi hiány van, vagy tévedésből kettőt lapozott s gépiesen tovább másolta hozzá az „Áldj meg minket Űristen“ kezdetű ének utolsó szakaszát, amely ezek szerint az előtte fekvő kódexben valamely lap elejére esett. De elképzelhető az is, hogy e másolásbeli hibát nem a Balassa-kódex másolója követte el, hanem már abban a kéziratban találta így a szöveget, amelyből másolatát készítette. Akármelyik magyarázatot fogadjuk is el, így válik csak érthetővé, hogy a Balassa-kódexben a XXX. ének után miért következik a XXXIII., a nélkül, hogy itt a Balassa-kódex levélállományában hiány volna. Az énekek számozásában mutatkozó ugrás tehát nem a másoló számozásbeli tévedése vagy önkényes kihagyása, hanem egy más természetű másolási hiba következménye, amennyiben a XXX. ének vége, a XXXI. ének teljes egészében, a XXXII. ének pedig utolsó előtti szakaszáig vagy hiányzott már abból a kódexből is, amelyből a Balassa-kódex másolója dolgozott vagy ha megvolt benne, akkor a másoló átlapozta azokat s a XXXII. ének utolsó előtti szakaszával folytatta a másolást. — Dézsinek a XXX. ének 111. sora után következő hiányról vallott nézete (i. m. 697. l.) szerintünk nem állja meg a helyét. (Hasonlóképen elveti azt Waldapfel József is „Balassi költeményeinek kronológiája“ című, ITK. 1926. évfolyamában megjelent tanulmányában.) A XXX. ének 111. és 112. sora között, az írás jellegét tekintve, egyáltalán nincs olyan különbség, amelyből arra lehetne következtetni, hogy a 112—115. sort és a XXXIII. ének kezdetét a másoló későbbi időpontban jegyezte volna le a 111. sor után. Dézsinek ez a magyarázata erőszakolt, Szilády helyes megfigyelését pedig félreérti, amikor azt mondja: hogyha Szilády érvelését elfogadjuk, akkor a XXX. ének 109. sora előtt is hiány van a költeményben. Miért? Ez t. i. csak akkor képzelhető el, ha feltételezzük, hogy abban a kódexben, amelyből a Balassa-kódexet másolták, a 108. sorral végződött az a lap, amely után a hiány következett (vagy amely után a másoló egy-két levéllel tévedésből tovább lapozott). Szilády azonban nyilván nem így képzelte, mert ezt az okoskodást alátámasztani semmivel sem lehet. Dézsi magyarázata nem is jó egyébre, minthogy ezt a kérdést végzetesen összezavarja.

No azért diczirjuk moft fel f3oual az Urath
 Mert lám csak 3o uifeli minden3t gondunkat
 Uram ate Neuedbe ald megh f3olgaidat
 115 Kjert vi3ontagh m3s dicziriunk Fiadat etc.¹

Harmincz harmadik: Az Notaja
 Bania az Ur In: k3ben b3ne boczanatiaert²
 k3ni3rget akkor hogj hazasodnj f3andikozot Balasi
 Balint Neu3re etc.

Boczasd³ megh Ur Isten iffusagomnak U3tk3t, sok
 hjtetlensiget⁴, undok fertelmesiget, ter3ld ell
 rutsagat, m3nden alnoksagat, k3niebic3 l3lkem etc.⁵

[56] [A m3sol3 3resen hagyta.]

[57] Ezek az Enekek kjket Balasi Baljnt giermeksiget3l
 fogua hazasagaigh f3er3et: j3l lehet ket3o hia:
 Az egik egj Viragh Enek, az Irgalmas Ur In Notajara:

¹ Szil3dy, aki id3zett kiad3s3ban a Balassa-k3dex 3nekeinek sorrendj3t l3nyeg3ben megtartja, a k3dexb3l hi3nyz3 XXXI. 3nek hely3be, a k3dex 57. lapj3n elveszettk3nt említett „Vajjon meddig akarsz engem kesergetni“ kezdet3 k3ltem3nyt iktatja kiadv3ny3ba. A Balassa-k3dexb3l hi3nyz3 XXXI. 3nek azonban nyilv3n nem ez az elveszettnek mondott vers volt, de hogy melyik 3nek lehetett, az ma m3r meg nem 3llapithat3. Bizonyosra vehet3 azonban, hogy a Balassa-k3dex valamelyik 3s3ben a XXXII. 3nek az „3ldj meg minket 3risten“ kezdet3 k3ltem3ny volt. (Ld. az el3z3 jegyzetet.) Ez az 3nek a Balassa-kiadv3nyok k3z3tt leg3ls3, 1632—1635. 3vekben megjelent b3csi kiad3sban is megvan (41. l.). Szil3dy említett kiadv3ny3ban azonban nem ezt, hanem egy „L3ss hozz3m 3risten“ kezdet3 verset k3z3l (megjelent Bornemisza P3ter 3nekesk3nyv3ben. Detrek3, 1582. CLXVII. lev.) XXXII. 3nekk3nt, ugyancsak a k3dex 57. lapj3n említett „L3ss hozz3m 3dvessigemnek Istene“ kezdet3, szint3n ismeretlen Balassa-vers helyett, puszt3n a kezd3sor hasonl3s3ga alapj3n, noha teljes biztons3ggal maga sem hiszi, hogy az általa k3z3lt 3nek azonos az ismeretlen Balassa-k3ltem3nyvel s hogy ennek is Balassa volt a szerz3je.

² Az i-t a m3sol3 a-b3l javította.

³ Legr3gibb sz3vege az 1632—1635 k3z3tt megjelent b3csi Balassa-kiad3sban maradt fenn. Megvan valamennyi k3s3bbi Balassa-kiadv3nyban is. K3ziratos m3solata megtal3lhat3 a Kuun-k3dexben (Magyar Tudom3nyos Akad3mia k3nyvt3ra) 3s a L3pesei-k3dexben (L3pesei v3rosi k3nyvt3r).

⁴ A j-t a m3sol3 i-b3l javította.

⁵ A k3dexben ennek, valamint t3bb, egykor3 kiad3sokban m3r megjelent 3neknek is csak kezd3sorait jegyezte fel a m3sol3, de itt is 3s a k3dex m3s hely3n is az 3nek teljes sz3vege sz3m3ra 3res helyet hagyott. Így maradt beir3atlanul a k3dex 56. lapja, amelyen egy k3s3bbi k3z tollpr3b3i l3that3k: a lap fels3 r3sz3n az 3b3c3 nagy kezd3bet3i, a lap alj3n pedig a k3vetkez3 latin sz3veg: „Virtus nobilitat, acq3e portare onera jubet, cedit onus.“ Az utols3 sz3 n-j3 javítva van ugyan, de nem „omnes“-b3l, mik3nt azt D3zsi 3llítja.

kinek az kezdeti igj uolt. Wallion medigh akarß
 5 engem kesergetnj: az elueßet. Masik egj kéoniorges,
 a Palaticz Notajara, ky az Njry Bathorj Istuan,,
 nal és Ugnotnénalis uolt. Igj kezdetik ell
 Las hozam ödudesigemnek lñe: etc.

Ezek utan imar akjk kéouetkeznek azokat
 10 mjnd kjket hazasagaba, kyket a Felesigítul Ualo
 elualasa utan lzerzet,¹ job rißre a Viragh Éne,,
 keket inkab, mjnd Iuliarul, melj Neuere azért
 kereßtelte az lzerelmesét, hogj a righy Poetakat
 ebbeis kőuefse: Kik kőzül Ouidius Corinnanak
 15 Ioannes 2dus Iulianak, Marull⁹ Neéranak²
 neuejte lzeretuét.

Harmincz Negiedik: Ezt akkor lzerzette
 hogj a Felesige idegensighet és hamisagatt
 eßebe keztté venni, kin elkefereduén jutuan
 annak az lzerelmefinek igasaga eßibe, akjt ok
 nekul bolondul elhagiot uolt Felesigiért. Ugy lzer
 zette ezt; Az mar ßinte az időo ualakj Notara.

[58] Meznél edesb lzep fsok éoruendetes czokok
 Moft emlekeßtetnek elmúlt righj sok jok
 Meliekbe ezutan mar soha nem jutok.

Titkos keseruembe' hul orezamrul könjuem
 5 Rolam mit profetalt túlt mert mjnt fejemen
 Akj keferuesen valék el en túlem.

Fajdalmam éorógbul naponkint bunemtúl
 Mert mind giómölcziert dio fat agh kőzül,
 Túlem ugj eluerim jouaert ok nekül.

10 Kiért rám lgalot lñtúl nagy atok,
 Betegsigh, kar, sok, gond, ßigienj rut hir, ßitok
 S. ha kiért uitkezttem hozam azis alnok.³

¹ Dézsi a kódex leírásában (i. m. CVII. l.) „szerze“-t ír.

² Az első e-t más betűből javította a másoló.

³ E sort Wesselényi Ferenc nádor is idézi egyik levelében (Illéssy János: Balassi Bálint népszerűsége. EPhK. 1900. évf. 343—344. l.)

De melto uitkemért már holtigh fzenuednem
 Mint gonoß oltuannak¹ bűnem haßnat vennem,
 15 S. mas megh ette mirget nekemis megh ennem.

Mint halakra uált kor nem tūr oruosagott
 Mert halal fürgeti² nem kēduel femi jot
 En fem halgathatok uigaßtalo fžep Bot.

Vigaßtalas jo tars nem adhat uigh kedued
 20 Bus fejem egýedül csak budosný fžeret
 Mert pokolnak tetezik ez uilaghý élet³

[59] Kēonēorgők Inék csak az ket dologért
 Szanion megh imaró elsöben csak ežért,
 Kit soká⁴ Bolgaltam hiuen Berelmiert.

25 Nézem⁵ uétkem melliet nagj Berelmemreis
 Megh is mint Bolgaltam tudgia őo magais
 Vétkemnek sok buuat mjnt uifeliem⁶ moftis.

Ezt ha megh nierhetem bar megh halliak ottan
 Bumnak mjnt Hatýunak legien Uége ugian
 30 Mas kéuanfagom ez iduőzülek⁷ oßtan etc.

Harminczöötödik: Ezt akor fžerzette
 hogý azőo Felesige idegensige miat, az
 righý Beretőin⁸ kezdett Býueben megh indulni
 arra az Olah Notara, Azmjnt az elteueth
 Iuhokot siratia uolt az olah Leanj.

Righý fžerelmemnek nagý tüze hanua uart⁹ uala Binte
 de im¹⁰ nem tudom mi löle, hogj benné megh fel geriede.

¹ A másoló „oludnak“-ból javította.

² A g-t a másoló f-ből javította.

³ E sort Batthyány Ferenc idézi Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt egyik levelében. (Eckhardt Sándor: A körmenti Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf. 41. 1.)

⁴ A másoló „soha“-ból javította.

⁵ Tollhiba „Nézen“ helyett.

⁶ Szilády „viselem“-nek írja át.

⁷ Szilády „üdvözülek“-nek írja át.

⁸ Az n-t a másoló t-ből javította.

⁹ Tollhiba „hamua ualt“ helyett.

¹⁰ Szilády „mi“-nek írja át, t. i. a pont — mint igen sok más helyen is — nem azon betű fölött van, amelyhez tartozik.

Eluált hiu fzeretúm miat, uj banat nagi kénál fogiath
de nemis latom femi mogiat, mjnt olcza fzerelmé langját.

- 5 Mert mint mérges nillal lőd uad, kibúl njl uas ki nem fzakad,
Fetreng fem élhet sem halhat, ugj türjé¹ biué fajdalmat.

[60] Hogj uéletlen moft Cupido, megh lőtt az mordalj arulo,
Maga hittel lón kőstünk fzo, hogj frigjünk lenne alando.

- De hitit ugian nem alia frigiet ez fatiu fel bontia,
10 Elmemet oljrá giulaftia, ký czak kar magais látia

Mert annak édes fzerelmét, kinek égéri fzerelmét
Magammal uestete kedué, neße tőkiletlensighét.

Annal rigen géoleltettet, az kj fzerelmiuel éghet,
Vebedelmemre de fiet, hogj benne giuit rigý Benet

- 15 Atkozod ha nem mas modal, uégezd bumat halalomal
Ne giuitez olthatlan² langal, meczeß keferues kinomhal.

Vagj hogj ha egétni akarß, mint bolondot mit jaczotacz
Arra gerieß kit megh adhacz njerhetetlen te giulaß³

Kéuansaga fzerint czelekefzík (tudni illik egy igen
igen fzőp kegief) okat jelenti Ven⁹ annakis mi,,
ért arolta el az Felesige. De ez pető gasparne,,
nal vagion. az Notaja. Czak bu banat etc.

Egy nagy kőuetsigel külte fietsigel Venus
hozam Cupidot.⁴

¹ Szilády „türem“-nek írja át.

² E szót a másoló javítgatta.

³ Szilády „njerhetetlenre ne gyúlasz“-ra javítja a szöveget, Dézsi „njerhetetlen[re] se gyúlasz“-ra. Kétségtelen, hogy a kódex szövege szerint a verssor egy szótaggal rövidebb a kelle-ténél. A kéziratban a „njerhetetlen“ szó után a felette lévő sorból a j szára nyúlik le, amely e szót elválasztja az utána következő s vele egybe nem írt két betűtől. Ez a két betű sem „re“-nek, sem „ne“-nek, sem pedig „se“-nek nem olvasható, hanem a legvalószínűbben „te“-nek. Szerintünk a szövegből a másoló a tagadószt felejtette ki s az eredeti szöveg talán így hang-zott: „njerhetetlen te ne giulaß.“

⁴ Az éneknek csak a kezdősora van meg a kódexben. Szövegének többi része máig sem került elő.

Harminez hetedik: ezt akkor fgergette mikor
 az Felesigetül eluult, kýben emlekefteti Cupdiot arra
 amjnt¹ Ven⁹ éo általa fogadot nekj, ha felesigítül béké,,
 uel eluálik, kire meg felel Cupido Iuliat mutátuan
 s, dicziruén Nekj:

[61] Ez uilaggal biro felsiges Cupido emlekezél meg fzdra,
 Mit fogada anjat ennekem altalad, ha az meg f szabadulna
 Ký mar meg f szabadult, túlem elis uadult, jut ešembe gjakorta

Felele Cupido ugj mond nagi buskodo keserues righi hiuem
 5 Kit sok jokkal lattam sokatis kinzottam, de igaznak ifmertem
 Ne bankogial femit, mert hamar meg uidit tigated égeretem

Am hol f szép Iulia Aniam helitartója ez föld kerekiségében,²
 Szemiben Nilamat horgas kez Iyamot attá fzemüldekibe',
 Szium³ ajakaban fakliam orcájában mizé folj befidiben

10 Illendő keduesig, géonőró ekesigh, ualami uolt en bennem.
 Azmint⁴ éo modgiabá fzauaba dolgabá csak rea helihetztem
 Ania⁵ fýnies haját, gióngj fzin apro fogat nekj túle megh nierté.

Erkölczö⁶ Diana elmeit Minerua⁷ Mercurius befidét,
 Eő nekj atta mert kedues baratia, mjndenik f szép fzemilet
 15 Szereti kedueli, beczüli, tifzteli, kéuania Berenczeit.

Cupido igi fzoluan Bememet forditam tekintik Iuliara,
 Mondek de mit tréfalf? Iuliaual mjt czalf hýbé⁸ tudó kýczoda
 Ez akj keuifert engem éorőke firt lölkem fzőrnőo kiniara.

¹ Szilády „amit“-re javítja.

² A k-t a másoló más betűből javította.

³ Szilády „Szívem“-nek, Dézsi „Színem“-nek írja át. Szerintünk Szilády olvasata a helyes, t. i. a „szín“-ről az utána következőkben beszél a vers („fáklým orcájában”), itt valószínűleg Júlia szájának formájára, azaz „szívalakú“ ajkára kell gondolnunk.

⁴ Szilády „Azt mind“-re javítja.

⁵ Szilády és Dézsi „Anyja“-t ír; csakhogy Cupido nyilván nem Júlia anyjának fényes haját és gyöngyszín fogát nyerte meg Júlia számára, hanem saját anyját, azaz Venusét. A kéziratban különben is rövidítésjel van a szó felett, igaz, hogy kissé elcsúsztatva az n és t között, de a jel nyilván a szövegi a fölé való.

⁶ Szilády és Dézsi „Erkölcöt“-re javítja, szerintünk szükségtelenül.

⁷ Az r-t a másoló n-ből javította.

⁸ Szilády és Dézsi „hiszen“-re egészíti ki a rövidítésjellel ellátott szót, holott a „hiszen“-nek a XVI–XVII. században még „hiszem“ alakja volt. Teljesen kiírt formájában más helyeken a kódexben is így fordul elő.

- Felele nem czallak sőt ifmeg megh aldlak éo édes fzerelmiuel
 20 Hozad fól gerießtem csak ueled éghettem hogj éorúlj Bemiliuel,
 De megh lasd hogj joban beczüled ez utan nebanecz keferü,,
 seggell.

[62] Minden keminsíget nagj idegensíget jo kedure fordította
 Hozad giólelsíget, nagj idegensíget Aniam megh lagetotta¹
 S, Te nagj Berelmedre ismet gerießtette² kezébe ifmit atta.

- 25 Ez amaj Iulia kinek abrazaia mint Czimer egy peczitben
 Sziuedbe fól meczue, kibé magat nize, ha képet tükeribe
 Eő latnj akarja, mert ot fzebbé latia mjnemő fzinie képe

Harmincz Niolezadik: Imar hogi az Cupido
 mutatasara megh salditia Iuliat, afelel megjen
 kit fzinie egj kapu közbén talál elő, s, közől³ igj fzőll:
 ugian azon Notara etc.

Egy kegies képébé ágiaz éoltőzetbe' uallion Angial tüeke?
 Vagj ember magzaia Angial abrazaiba fzelelnék teezike.
 Angiale uagj ember kj ezen ment el, lelkem de imar éoue.

- Lelkem draga kinczet diczősleges fziniet job rißre mind be fette
 5 Czak uidam fzelelnet lelkem eltetőit en ream fügeßtette,
 De azt sem kegiesen sőt nagj idegenen csak mjnt ha né efmern[e]

Vaiha ez az uolna kit Ven⁹ fogada fia által ennekem,
 Hogj kezembe' adna ha ő fzőlgaloja Babadulna igieben
 Sziuem nagj banatia éorómre fordula uig lehe kőnjueimben.

- 10 De ne adgia In hogj ez illien legien ez bizony inkab Tündér,
 Uagj vadaß Diana uagj In Aßonia fziuemnek amint fel vér,
 Mert noha fzereti de azért reteghj csak fzőlnj nekj sem mér.

[63] Kegiesigh keduesigh, ekesigh, édesigh, epén mind benne láczik

¹ A másoló az e-t j-ből javította.

² Dézsi „gerjesztettem“-nek írja át, az utolsó e cifráját rövidítésjelnek olvasva. Az összefüggésből megállapíthatólag azonban ez helytelen, mert itt nem Cupidóról, hanem Venusról van szó.

³ Szilády „kivel“-nek olvassa s az ő nyomán Dézsi is így közli kiadásában (i. m. 145. l.), de a jegyzetben helyreigazítja (i. m. 709. l.).

- Tekintet niajasag, okosagh uidamsagh, rajta niluan megh láczik.
 15 O Bépsigh formaja illik mjndé mogia mert Menjilinek tetczi[k]

Bár magat ne lásam de csak fzuat halliam fziue éo hoga kezfül,
 Belülem kj indul ugj dobog azontul nem élhet nala nekül,
 Csak éo erte hal s, uéß mindent fzenuedni keß, femit fe filj
 egiibt[ül] |

- Hanem csak éo tüle az kinek kiuöle uigaßtaloja töb sincz
 20 Semi fzip mulatsagh semi jo niajasag semi Uilagj nagj kincz
 Noha én nagj búban igj fzolok magába monduá lelké rá tekincz

Egy kapu kezibe' Iutik eleibé Vidam fzeþ Iulianak,
 Hirtelen hogj latam előfzer álitá ot¹ lennj Angialnak,
 Azért éo utaban igy fzolik utana mjnt Ih Afzonianak etc.

Harmincz kilenczedik: Hogy Iuliara
 talala igj köfzene nekj: Az Téorők Gű,,
 rekmez de waj zengur² Notajara.

Ez³ uilag sem köli már nekem nalad nélkül fzeþ fzerelmé
 Kj alaß moft én melietem egisigel edes lelkem.

En bus fziuem uidamsaga, lelkem édes kéuansagha,
 Te uagj minden boldogsaga, ueled Ih aldomasa

- 5 En dragalatos palotam io ilatu piros rosam,
 Giónierő fzip kis Violam, ilj sokaigh fzeþ Iuliam

[64] Fel tamada napom finie fzemüldek fekete Binie
 Ket Bemem vilagos finie, élj élj eletem reminye.

- Szerelmedbē megh giült fziuem csak tigated ohait lelkem,
 10 En Biuem lelkem fzerelmem, Idueglijg én fejedelmé

Iuliamra hogj talalik éorőmemben igj kößenik
 Terdet fejet nekj hajték, kin éo csak elmofołodik.

¹ Szilády „ötet“-nek írja át.

² Helyesen: Gerekmez dünja szenszüz = Nem kell a világ nálad nélkül.

³ Ennek az éneknek egy változata megvan a Vásárhelyi Daloskönyvben (VI. sz. ének, Heinrich Gusztáv-féle Régi Magyar Könyvtár. 15. sz. 23. l.) — Radvánszky II. János is lemásolta a Balassa-verset a saját költeményeit tartalmazó kódexbe.

NEGIVENEGIK.¹ etc

Cupidonak² valo kõnjörges, okul elõl hogvan a' Sala,,
 mandra peldajat, az hogj vagj leszen ű hogza io
 valaha vagj sem, de mint a' Salamandra tűz küvül,
 ű sem elhet soha a' Iulia szerelme nélkül, Az
 csak bu banat Notajara.

Enghemet regulta sok fële kenokbã tarto en edes szjvë,
 Hozzad kjalt lelkem sirvá kefserveden mert gjõtrõdik
 sok keppen, kõnjõrülj mar rajtam legj keglmes hozzam
 ne legj illjen kegetlen.

- 5 Tavozzas keserve³ emlekezet merge veszt es silljest en,,
 gemet, tamaztvan elõnben esztenlesegebé⁴ esset szõr
 njü vetkemét,⁵ kjnek nagj terhetül mint halalos büntül
 oldoz meg már lelkemet.

- [65] Az sötet etsakak minden allatoknak kedves niugalmat
 10 hoznak, emberek dologtul, allatok munkatul meg akko
 ron tagulnak, csak nekem veszetnek, hogj mind napok
 ejek szõrnjü kenomal mulnak.

- Mostis örömemet magaddal el uitted kedvemmel egjetem
 ben, read gjült szerelmem titkon eget enghem kefseredet
 15 elmemben, aldót szemejdet gjenge szep fzjnedet iutat
 van en eszemben.⁶

- Cupido ne mesd föl illjen szõrnjü sebbel szjuemben
 annak kepet, kj halakra gjülöl es sok halallal öl
 ugj tart mint ellensegit, hozzam vagj enjhjncz⁷ megh
 20 vagj ha a' nem lehet, olcz meg bennem fzerelmem⁸

De mit mondok bunban⁹ ha mint Salamandra tűz kjuül

¹ A K-t a másoló D-ből javította.

² Ezzel a szóval a másolást ismét a harmadik kéz veszi át, ezúttal azonban csak az ének 29. sorának végéig. A harmincadik sortól kezdve a másolást egy új negyedik kéz folytatja.

³ A másoló „keserge“-ből javította.

⁴ Tollhiba „elõnben esztenlesegebé“ helyett.

⁵ Az utolsó szótag „et“-jét utólag szúrta a szövegbe a másoló.

⁶ E versszakot Batthyány Ferenc idézi egy Balassa-versből összeállított egyvelegében. (Kiadta Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf. 45. l.)

⁷ Szilády „enyhíts“-nek írja át.

⁸ Szilády a rím miatt „szerelmét“-re javítja.

⁹ Tollhiba „bunban“ helyett.

nem elhetek, Azonnal el veszek ha az kjuúl leszek
többet tudom nem élek edes¹ keferüvel sok merget²
kis mezzel halálnal job hogj njelljek.

- 25 Lelkem szemed előtt mint viasz tűz fölőth könjvejm
lasd ugj olvad, szemed verőfinje mert lelkem
gjőtreleme haraggal ha ram tamad, de vizfont
meg Ujt, sok bunbá³ vidamit ha szerelmes
sem⁴ fogad.

- [66] 30 Mint⁵ fžép viragok fak megh nem ujlhatnak Tavaľzi harmatt
nelkül, akeppen őorőomóm nem lehet vég keduem nekemis na
lad nélkül vigafztald meg tehát te kit lelkem imad, had
elek mar bú nélkül.

- Öte bölcz Terméľzet minden nagy fžépseged egyűve így mind
35 foralfž⁶ világ chudáyara, fživek gyútasara egi kegyesre
mit chinalfž Angyali aldot fžint dicžőitető fnt halan,
dora hogy hogy adcž.

- Fenlik sok kövektől mind a verőfénytől⁷ erős ver Tifzta
Gyegen⁸ lebeknek fžemei mint ameny chilag télbe eyel
40 fžep egen kiuel rabiavá téd⁹ fžabadsagból ki vet¹⁰ engemet
immar régen.

- O kis Abražatban tündőklő mennyei dicžőoseges nagi
fžépség, ekeseggel egyűt tebelled hogy hogy jut¹¹ kemenj
feg kegyetlenség, fžand meg io fžolgalot¹² kin vallot¹³ rabo,,
50 dat, ki te fžerelmedben égh.

¹ Szilády és Dézsi „édest“-re javítja.

² Az r-t egy megkezdett g-ből javította a másoló.

³ Tollhiba: m helyett n-t írt a másoló.

⁴ Szilády „szerelmesen“-re javítja.

⁵ E szóval a negyedik kéz veszi át a másolást s folytatja azt a *Segítségül hűlak téged jó Isten* kezdetű ének 21. soráig bezárólag (a kódex 140. lapjának végéig), figyelmen kívül hagyva most a kódex 102—116. — eredetileg üresen hagyott — lapjaira a sokkal későbbi, ötödik kéztől származó Zrínyi-versek bejegyzését.

⁶ Szilády „formálsz“-ra javítja.

⁷ A másoló „ferővénytől“-ből javította.

⁸ A G-t a másoló y-ből javította.

⁹ A másoló „télz“-ből javította.

¹⁰ A másoló „ved“-ből javította.

¹¹ Szilády „jütt“-nek írja át.

¹² A másoló „fžolgalot“-ból javította.

¹³ A második l a szövegben át van húzva s így a szó „valtót“-nak is olvasható.

For geried elmémre, mint hangya félzkére sok Uj vers
mint fok hangya, ara mert fzivemben fzerelém tűzenek
chak te vagy edes langia, fzozatot bum vere, viga,,
sag tételnek zengő s. gyonyerű hangia.

- 55 Eöfzue kulezült kezel, haylott Tédrel füuel Iuliamnak
könyörgék, mi(n)dön¹ io voltatól, mint Isten Aßonytól
kegyelmet remenlenék, hogj megh kegyelmezne, Tovab
ne gyötrene Amen(j)² rea kialték.³

[67] Negyven egyedik de Iulia venante a Iulia va,,
daßattiarol kit iruâ küldöt volt Iulianak.
azon Notara etc. De voce ad vocem ex Angeriano.

Széllal hagi vadaszam⁴ én lelkem Iulia⁵ egy igen
fzép czérében Tünderek egyké vevé öötet⁶
elzében monda lassu befzedben, Itte földén Angial mit iár
vadaßattal |
ha uagyon helye menyben.

- 5 Heuült vala pedig Iulia sokaigh uadak⁷ utá iartabá
ki kapczolta azért honál feierb⁸ mellyet húl fzés fzellón ar,,
nekban, kit hagi Tündér latta, chak rea amula, igi fzoła ö magaban.

Két Diana(m) vagion talam ez uilagon meli hasonlo
ez hoga, Diana(m) mogiara, meg ereftue haya keziben fzep dar,,
10 daña, könyü zöld ruhaja, oldalá kez yia, fzep arañas puzdraja

Képe, keze, fze me, teteme termete olyan mint Diananak,

¹ A másoló „minden“-ből javította.

² A másoló előbb „menj“-t írt, majd „Amen“-re javította.

³ E versszakot idézi Batthyány Ferenc egy Balassa-versekből összeállított egyvelegében.
(Kiadta Eckhardt Sándor: A körmen di Balassi- emlékek. EPHK. 1943. évf. 45. 1.)

⁴ Dézi „vadásza“-ra javítja, minthogy nyilván nem a költő, hanem Júlia vadászik
(i. m. 712. 1.).

⁵ Szilády „letem Juliám“-nak írja át. A „letem“ hibás olvasás, mert a szövegben világosan „lelkem“ van. „Juliám“-ra Szilády a rím kedvéért javítja szövegét. Dézi javítása azonban elfogadhatóbbnak tetszik, aki nem a „Iulia“ nevet javítja a rím kedvéért „Juliám“-ra, hanem a „vadaszam“-ot az összefüggés szerint helyesebb „vadásza“-ra s ezzel a rímelés kérdése is megoldást nyer. Dézi szerint ugyanis az eredeti szöveg valószínűleg a következő lehetett: „Széllal, hagi vadasza mén lelkem Iulia egy igen fzés czérében.“

⁶ Szilády a szótagszám miatt „öt“-re javítja.

⁷ Későbbi kéz a gotikus formájú k-t latinosra javította.

⁸ Az első e javítással.

befzeddel énekel maga vifelésell éok melly hafonlatossak
mulatsagnak örül, sneha lora is áll, mind kettő úgy uadaßnak.¹

De chak fzaruasokat és egyeb uadakat ver es uadafz

- 15 Diana de vitézek között, fzerelmére kötött s-fogott fzkot²
Iulia, fenki elnem fzakad,³ ualakire akad, mert erős ő haloja

Kiben engemetis mint egyebeketis regén fogott s-fog,,
ua tart s-

[68] s-igý őo el fem bochát fel fem mefzarlotat ketség között Tartoztat

- 20 hogý Tűzében egyek, valamedig éllek,⁴ mint⁵egi gyűito⁶ aldozatt

Negyuen kettődik Inuentio Poetica azt iria megh mint
uefzet öfzue Iulia Cupidoual Azon Notara

[F]aratsaga⁷ utan nyugodný akarua Cupi,,
do fejet hayta Iulia öleben kit hagi uön
efzeben kegyes haragovék¹⁸ raita, snagi haraggal ottan, kis Cupidot
onnan öoleből ki Tafzita.

- 5 s-Monda buyasaggal geryedő⁹ langodal ne ruticz meg ölemet
Cupido meg így fzol de te mēt¹⁰ haragfzol? mire úfz el engemet,
felele Iulia te hituan marczone nem Tudodé neuemet.

- En uagiok Iulia en fzemem hatalma mindennek fživével¹¹ bir
En meg bodogitok, kit io fzemmel latok kit gonofzal hal vefz tér
10 En fzerelmem ellen ezuilagon s-inchen, oruosag es hafznos ir.

Cupido tekinte, smihent megh észmēr<t>e¹² azzonnal meg felemlék

¹ Az n-t a másoló pótlólag írta a szó fölé.

² Tollhiba, helyesen valószínűleg „fokot“.

³ Szilády „szalad“-nak írja át.

⁴ A másoló „egyek“-ből javította.

⁵ Az m-et a másoló h-ből javította.

⁶ A másoló „gyűtő“-ből javította.

⁷ A másoló az F iniciális betűt nem írta ki, csak helyet hagyott számára.

⁸ Szilády és Dézsi a szótagszám miatt „haragvék“-ra javítja.

⁹ A másoló „geryendő“-ből javította.

¹⁰ Szilády és Dézsi „mint“-nek írja át.

¹¹ A másoló „fživében“-ből javította.

¹² Szilády „megesmerte“-nek, Dézsi „megesmírte“-nek írja át, azonban egyikük sem vette észre, hogy a másoló a t-t áthúzta s valóban a rím is a „megesmeré“ alakot kívánja.

Mint ha egi kigyóra, fzegeu hagott volna riada¹ el futamék
Futtaban² chak monda meg boczas Iulia nem akar(a)tommal vetek.

- Szép Venus Annjammak téged alitalak biztombá chak ugi mené[k]
15 Te aldót öoledben, mint Anyám öleben, hofi feiem ott nyugodnek,
Teczel fzeimeimnek, lenni fzeép fzülemnek, uétkem chak abból esék.

[69] Negjüen harmadik a fülemilenek fzol Azon Notara
Altera Inventio.

Te fzeép fülemile zöld agak közibe mondot el enekedet,
De vizont az ellen azen vefzet feiem mond keferues verfeket,
Kiket banatiabá fzeirelem langiaban fzeép Iuliaról fzerzett.

- Menibeli szep harmat tegedet mosogat³ engem penig könjhulas
5 Szüntelen neduefit, s banattal keferit, hofi ollj keménj mint a vas
Azen fzeép Iuliam kitul iomat varnam, hofi lenne mar Irgalmas.

Az hév ueröfenynek mi uoltad nem érzed mert ülß hiues arnékbá
Engemet penighlen gyújt buzgo fzeirelem fülök főlök langiaban
Te fjabad uagi repüllz, hol akarod fzalffz üllz, nem ugi mint en
e Vasbá. |

- 10 Eörömmel és szépen chak tauafz időben fzeép enekeket mondafz,
Ennekem peniglen <s>-mind nyarban mint Télben uerfem oka
chak panafz |
Kinomat fzamlalam, Iuliat imadom, dolgom nekem mind⁴ chak az.

- Lengedező fzellő s-hiues Tifzta idő tegedet giakorta kütt⁵
Engemet vizontag öröké ualo lang olthatatlan kepen füt,
15 Kegyetlensegeuel Iulia fzeméuel nagi fzeirelem ütön ütt.

Vagy te egeséges én peniglen febes⁶ fzeirelem nyla miatt,
Enekelfz uég fzhoual nem mint én banattal, mert nemis érzed kénnyat,
Az fzeép Iulianak kinek fzeép voltanak adta lelkiem megh magat.

¹ Javitva „raitá“-ból.

² Javitva „luttaban“-ból.

³ A t-t d-ből javította a másoló.

⁴ A másoló „mint“-ből javította.

⁵ Tollhiba „hütt“ helyett.

⁶ Javitva „fzebes“-ból.

- [70] Iob es¹ mindenekben kőlbőbz en tülem te boldog alapatod,
 20 egyenlők chak ebben, uagýunk mi mind ketten hagi enekeket² mondod
 Teis fziute mint én s-fogihatatlá kepen chak ara vefzed³ gondot.

Iuliat gondoluan és fiauut halgatuan⁴ egi kis filemilenek
 Iuta bús elmében ezen nehanj versben rendeltetet kis ének
 kiben alapattia meg tetzik mj volta igazán életemnek.

Negyuen negiedik Inuentio Poetica Grues alloqvitur a Dar,,
 uaknak fzol ugian azon Notara: etc.

Mindennap⁵ io reggel ezen repültők el fzolgaluan⁶ Darvaj⁷
 reatok neztemben hulnak keferuemben,⁸ fzeimeiből könyuej,⁹
 hogy fzepe fzerelmefsem iút efzemben nekem meg uyulnak kinyaim.

- Latom utatokat igazítotattok arra az ország h felé
 5 A hollot a lakik vég fziuetet aki ő maganal rekefzte,
 Valaha¹⁰ én rolam ki hiuen fzolgaltam vallýon emlekeziké.

Buidosom mint Arva idegen országba uelzetül mint fzarandok
 Ruhamban fetét fziut fziivemben fziörnyu kint vifelek én ugi giazlok
 Szarnian¹¹ ninch mint nékéd kin mehetnek veled ahog akit ohaitok

- 10 Szarniad uagýon repűlfz, fziutén ott fzialafz le ülf földében
 hol akarod, Te fziomjusagodat, fziép forasból chorgot tifzta vízeuel
 olthod Eörömöm környeket aző lako hellýet paradiczomot latod

- [71] De ne sies kérlek túled had üzennek neki rőuid befzédell

¹ A másoló „en”-ből javította.

² Tollhiba „enekedet” helyett.

³ Szilády helytelenül „veszett”-nek írja át.

⁴ A másoló „gondoluan”-ból javította.

⁵ Ennek az éneknek egy változata megvan a körmendi Batthyány-levéltárban Batthyány Ferenc másolatában. (Kiadta Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi-emlékek. EPhK. 1943. évf. 43. 1.) Egy másik változata pedig megtalálható a Vásárhelyi Daloskönyvben (LIX. ének. Heinrich Gusztáv-féle Régi Magyar Könyvtár 15. sz. 104—105. 1.).

⁶ Dézsi a körmendi változat alapján „szöldogálván”-ra javítja.

⁷ A j fölül a rövidítésjel a másoló tollában maradt.

⁸ Az m-et a másoló b-ből javította.

⁹ A j fölé a rövidítésjelet a másoló elfelejtette kiírni.

¹⁰ A „Valaha”-t „Valahoua”-ból javította a másoló.

¹¹ Tollhiba „Szarniam” helyett.

- uagi ha az nem lehet chak iriam nevemet melljedre fel veremmel,
 15 kin meg elmerhefze hogi chak ő erette türök mindent jo keduel.¹

Agion az io Isten neki egeséget uég es holzu eletet,
 Mint mezők uiraggall Tündöklék fok iockal algia mindenel ötet,
 Nyomanis Tauafzall Teremien rosa fzal, s-keferülljön engemet.

- Sok haboruimban buidóso voltomban, midőn Daruakat latnék
 20 Szep renden repülj s-a-felé halannj hol fzepe Iulia laknék,
 El fel fohagzkoduan s-utannok kialtuan tülök én igi üzennék.²

Negyuen ötödik Dialogus kiben azt befzillj egi Baratia
 ual amaga fzerelmerül azmár fzingten az idő Notajara

Kérde³ egy Baratom, igy miért geriedék?
 Monda⁴ közönhettem regi fzerelmemnek,
 Venus kis Cupido kiben eýtettenek.

- Kicgadak fzüleid? nekem meg igi fzola
 5 Szerelem firalom hozott ez vilaghra
 Daikamatis mondam hogi ohaytas volna.

Lako helyyemetis tülem eo meg kérde?
 Gondal telle czellamat mutattam nefze
 Eledelemetis kerdé ha kennyere.

- [72] 10 Mondam hogi az chak hafzontalan remenség
 Hitető fok fzepe fzo, nyerhetetlen fzepefze
 Mondam hogi befzilj Tanit efgtelenségh.

- Ruhamatis kerdé hogi miben⁵ öltözöm?
 Vayut Tagaimat hogi miuel fedezem?
 15 Az fzenvedeft Türefft mondom hogi vifelem.

Monda itt mit kerefz? mondek fzőrniu halalt

¹ E sort Batthyány Ferenc Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt egyik levelében idézi. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi-emlékek. EPhK. 1943. évf. 36. I.)

² Szilády és Dézsi „üzenék“-re javítja — szerintünk helytelenül, mert a feltételes mód használata itt nem hibás.

³ A másoló „Kirde“-ből javította.

⁴ Az a fölül a rövidítésjel a másoló tollában maradt.

⁵ Szilády tévesen „mivel“-t ír.

Monda ismét mit fírfi Iulia haragiat
Mint élfí ugi mond? mondek mint¹ Iulia utalt:²

Eöröké igi élfíé mondek hagi éoröké
20 Okat faidalmidnak meg Tudnia ióe?
Mondam hagi fízerelem sbumat keserüle

Iulia fízerelmen valo busultomban
Igi³ io baratomnak igi felelek fíomban
Varuan Iuliatol jomat banatomban. Finis.

Negyuen hatodik. Az Dobo⁴ Iakab enéke. azmar
fíintén az idő vala ki nylasban ellen fíerzet ének.
azon Notara

[73] Bezeg nagi bolondsag uolt a balgatakban,
Cupidot ki irta gyermek Abrazatban
Mert nem gyermek aki bir mindent vilagban.

Chaszarok kirallioi vadnak hatalmaban
5 Bölczök io vitezek iarnak Udvaraban
S-vallyon s ki nem éget soha nagi langiaban

Vaknak⁵ sem mondhattia ötet⁶ senki igazan
Aki meg koftolta mergés nyilat magan
Sok fíüet nem lünne uetetlen uak valvan

10 Lattiuk minden fíüet meli igazan talal,
Kit czelul aranioz lünnj merges nyilall
Hat nem uak sőt iol lat fíeme vilagaval.

Szarniat sem hihetem kin ő repülhetne
Azonis meg tetzik mert fekfzik heuerue
15 Regen en fízivemben chak tüzet rak benne.

¹ A másoló az n-t utólag szúrta a szóba.

² A másoló az utolsó t-t d-ből javította.

³ Tollhiba „Egi” helyett.

⁴ Javítva „Dabo”-ból.

⁵ A másoló „Vadnak”-ból javította.

⁶ Szilády a szótagszám miatt „öt”-re javítja.

Nemis megítelen ki mindeneket fozt
 Nem fzőkölködik aki ennj sok iot ofzt
 Iockal uagion közí nem kedueli arolzt.

- Ezt iruan Iulia kerde hagi mit irnék?
 20 Szerelem fzept képet irom neki mondék
 Monda hat engem ir s-reá mosolyodék¹

[74] Ez ennehanj uersben feleltem meg annak
 Azki alította nem kis okosagnak
 Cupidora gyermek fzemelt hogý irtanak.

Negiuën hetedik Item Inuentio Poetica Azö fzerelmenek
 örök | és maradandó voltáról chak bu Notayara

Időuel palotak hazak erős uarak uarosok el romolnak
 Nagý erő uafztagság sok kincz nagi gazdagság időuel mind el mulnak
 Tauafzi fzept rosak lilium violak időuel mind elhulnak.

- Király meltóság tífzteség nagi iofzag időuel mind el vefznek
 5 Nagi köuek hamuvá² s-hamu köfzikkava nagi időuel lehetnek.
 Io hér név diczőség Angialj nagý fzepegh idővel porra lefznek

Meg aß földis el agh hegiek fogiatkognak időuel tenger apad,
 Az égh is bēborul fenyés nap setétül mindenek vege fzakad,
 Maruan köben meczett iras kopik vefzhet egi heljben mas Tamad.

- 10 Meg lagiul kemenjség meg fzünik irégýsegh iora fordul gyulöléség
 Istentul mindenben adatot időuel s-ualtozas³ bizonyos végh
 Chak én fzerelmemnek mint pokol Tűzenek nincz vege mert égtén ég.

Veghetetlen voltat semmj ualtozasat fzerelmemnek hagi latnam.
 [75] Kiben Iuliatul mint Lazar uyatul könyebsegemet varnam
 15 Ezekeket ugi iram és aß Többi utan Iulianak ayanlam.

¹ Dézsi a „hát engem ír? s reá mosolyodék“ részt idézőjelbe teszi, mint Júlia válaszát. A szöveg azonban így erőltetettnek tetszik. Szerintünk itt a szöveg romlott s az eredetiben talán ez lehetett: „hát engem ír[i]!“ — s reám mosolyodék.“ Vagy az is lehet, hogy „s reá mosolyodék“ volt.

² Az u-t a másoló más betűből javította.

³ Szilády és Dézsi az „s“ kötőszót, mint feleslegest, elhagyta.

Negiuen nioltzadik. Hogi Iulianak s-nem a Berelemnek
adta,, | „meg magat.

Szerelem s-Iulia egi mas mellet aluá rea¹ fzikraznak vala,
Geryezd mind akettő mert mindenike lőo nagi mindenik hatalma,
Egik fzepe fzeueuel masik nagi fzeneueuel ereit ream tamafzta.

Illy uefzedelmekben achalard fzezelem fzepe fzeoual² fzeola nekem
5 Ad meg mond magadat hatalmomat latod chak kar hogi viz ellenem,
Mert kezemben akadez vagi ugiá itt meg halfz lá regen efmerfz engem.

Nem adom magamat neked meg hid mondok noha mindenekel birfz
De im ez kegiesnek holtig rabia lefzekek mert te chak mereggel irfz
Azoknak fejere kik uadnak kezekben kit ezalardül hozad hifz.

10 Ez kegiesnek legien mind feiem smind lelkem maga kottiauetieje
Szép fzeue latara³ chőréoghiek uasban legyek kin fzenvedője
Chak öröm mondanj hogi magamat kötnj latam nagi fzezelemere.

Vidam Iulianak kinek ueg uoltanak ő hogy én ackoron héők⁴
De kegyesnek teczik hogy keziben juték, s-nemis Tudtam hogi ollj fzeük
15 A kegyes fzezelemes ki miatt uagyon mar rajtam bonthatatlan nyugh.

[76] Iulia kezében fzeörnyu tömlőzeben feiem mikeppen essett.

Es hogi nem könyorüll raitam kiki ebbül könnyen ertelmet vehet
Az ollj kegyetlenül⁵ ki fzeueiuel öll az Isten oyon mindent.

Negiuen kilenczedik Sokféle dolgokhoz hasonlitya ma |
gates a fzezeelmet ezt iob refzint Nemetből fordította
megh. | amar fzeinten az idő Notayara

Ha⁶ ki akar latnj ket eleuen kutatt
Kik ü forrasokból fzeüntelen ki folynak

¹ Az a fölé a másoló a rövidítésjelet elfelejtette kiírni.

² Az fze-t; a másoló más betüből javította.

³ A másoló „latia“-ból javította. — Szilády e szó után, minthogy a verssor egy szótaggal rövidebb, az „ám“ szócskát iktatja a szövegbe.

⁴ Szilády és Dézsi „hük“-nek írja át. Valószínű, hogy az eredetiben „hűk“ volt, csak a másoló nézte az ékezetes w-t eő-nek.

⁵ Tollhiba „kegyetlenül“ helyett.

⁶ Radvánszky II. János saját versei közé is besorolta, saját szerzeményű záradékot írva hozzá. (Kiadta Thaly Kálmán. Figyelő. 1876. I. 301. l. — Bárá Radvánszky Béla: Radvánszky János versei. Budapest, 1905. 33. l.)

Nezze ket fzememet kik mindenkor firnak.

Az én fzerelmefem haladatransagan

- 5 Szjvem gyuladasan fzörnyű kinyan buan.¹
Sok könyuet hulatnak chak nem ki Apadvan.

Ha ki akar latnj olthatatlan fzenet,
Neze² az én veghetetlen fzerelmimet
Kit³ mint pokol tüze öröké chak éghet.

- 10 Noha langiat ennek senki nem lathatia
De azért lelkemet fogyatton fogyattya
Soha femmj bennem mar meg nem olhattya.

- [77] Ha ki akar latnj szörnju mélj febeket
Neze⁴ fzerelemtül febesült fzivemet
15 S-ottan meg efmeri mint gyötör engemet.

Ha ki akar latnj egi niomorult lelket
Neze⁵ az en Arua keferues fejemeth
Kit fzerelem tüze chak nem hamuva tett.

- Egh olthatatlanul buzgo fzerelembe
20 Bizik chak egyedül egi vidam kegyesbe
Kinek ayanlotta eletet kezibe.

Ha ki ez kinokat akaria meg Tudnj
Illy kegyetlen kepen hogi bennem ki fzerzi
Eletemmel lelkem azt inkab fzereti.

- 25 Igaz fzerelmemert de la mennj Kint ad,
Ha fzolgalatomert egyfzer ió fzemmel latt
Ahellet vilzontag erzem ezer kenyat.

Hiues foras fellet serkenuen almomból
Fordittam magyarúl vidam Iuliarol

- 30 Mikor lelkem fülne fzerelme⁶ langhiatol.

¹ Az a-t a másoló v-ből javította.

² A másoló a z-t fz-ből javította.

³ Szilády valószínűleg helyesen „Ki“-re javítja.

⁴ „Nefze“-ből javítva.

⁵ „Nefze“-ből javítva.

⁶ A középső szótag javítással.

Eötüenedik Iuliat hasonlítja a Berelemhez Mely
hasonlatosagot | a Iulia dicziretin kezd el az csak bu
banat Notajara.

- [78] Iulia ket fžeme¹ olthatatlan fzenem veghetetlen fzerelmem
Iulia veg kedue,² sneha nagi keferuem, örööm és gyötrelmem.
Iulia eletem egyetlen egj lelkem ki egyedül bir velem.

- Iulia a lelkem mikoron fzol nekem fzerelem befzél velem
5 Iulia ha ram néz azonnal efzem vélz mert fzerelem néz engem
Iulia hol alfzik meg aztis³ ugj teezik hogy ott nyugfzik fzerelem.

Eü⁴ tűzes lelkemnek faidalmas fziuemnek kiuant io oruosaga
Eö fzemem vilaga arnék Tarto agha io fzerenchés czillaga
Eü kinek kiüüle eż világ fžépsege nem kel fem vigafaga.

- 10 Vagj al ül neuet, sir eörül leuélet ir fzerelemis azt telzi
Vagj mulat enekel uagj fietal⁵ alasfel fzerelem azt mivelj
Mert mind io Baratyat venus Aßonj fiat kezén fogva vifelj.

- A paradiczomba termet fžep uż rosa diczöseges orczaia
Teft fžin ruhayaban aki ütet lattja fžep venusnak alitja⁶
15 Uy formaban illik, mint nap ugj Töndöklik gyöngi köžöt fénjes haja

Duna le foltaban rugazkodot⁷ sayka mely sebesseggel megjen
Tanczat ö ugi iaria merön al dereka mint ha czulzna sik jegen.
Valahova lepi fok fžemek keferik chudaluan jár mely fžepen.

- Midön neha terül⁸ vagi melletem kerül soknyaia elterjeduen
20 Szerelméuel belöl uelzen ackor körül engemet fel gerýelztuén
[79] Udvarj io mogýat latuan erzem kényat kefervelen rea⁹ nezuén.

¹ Szilády „szemem“-nek írja át a rím kedvéért, noha az utolsó e fölött nincs rövidítésjel (csak az e-t jelölő cifra).

² Az utolsó e-ről elmaradt a rövidítésjel. — Dézsi ugyan azt állítja (i. m. 722. l.), hogy a „kefervem“ szó m-je utólagos betoldás, ennek azonban semmi nyomát sem látjuk. Szerinte a rím: *kedve—keserve*. De mi oka volna a költőnek Júlia keservét emlegetni. Itt csak Balassa kedvéről és keservéről lehet szó s szerintünk a sor eredetileg ez lehetett: „Iulia veg keduem, sneha nagi keferuem örööm és gyötrelmem.“

³ Valószínűleg tollhiba „az is“ helyett.

⁴ Szilády tévesen „fñ“-nek olvassa.

⁵ Szilády tévesen „siet“-nek írja át.

⁶ Az első a javítással.

⁷ A g-t h-ból javította a másoló.

⁸ Szilády „térül“-nek írja át.

⁹ Szilády a szótagszám miatt „rá“-ra javítja.

Ackor az en dolgom azonképen vagion amint a bölczök iriak
 Hogy egi karhozatnak¹ pokolban nagi kaniyak fziuet ragiak
 fzagattiak |
 De nem fogyathattiak noha ragton ragiak² mert nőtön nőnj láttiak

- 25 En fziuemetis így mikor en hozam végh ö neuelten³ neuelj
 De vizont mint kanya ő kegyetlen kinnya ragia fzagattia éfzi⁴
 En alapatomat mint egi karhozatot olly keferuelsé⁵ Télzi.

- Dolga mind egyenlő fzerелеmmel egy ő chak erkölczé⁶ kőlbmbőz
 Kegyes a fzerелеm s. Iulia kegyetlen engem halakra üldöz
 30 Szerелеm meli edes Iulia olly mérges, mert engem chak ver földhöz

Eőtuen egyedik Hogi nyerte el Iulia a Cupido Nyilat yiat s- |
 hol uiselj azt iria meg könyöröguén az uegeben ittis az
 Iulianak | az Magam gondoluan Notayara etc.

Aldot Iulia ki ballagtaba Kupidot Talala
 Ki mergés Nyilal fzőrnyű halalal uelzteni akarta
 Latuan fzip fzenét⁷ el veté yth⁸ s-ugyan el amula

Kiuel chak biuet és mesterseget Iulianak ada

- 5 Mert fzip fzetetül hogi ő igen fel raita nylvan latta⁹
 [80] Nagy fzerелеmmel vilamo fzetet azért rea fordita.

¹ Szilády „kárhozott“-nak írja át.

² A g-t k-ből javította a másoló.

³ A „végh“ sötétebb tintával „vigh“-re javítva. — A „neuelten“ l-jét t-ből javította a másoló.

⁴ Az e javítással.

⁵ Javítva „efervelsen“-ből.

⁶ Az utolsó e-t ő-ből javította a másoló.

⁷ Szilády a költemény 5. sorára való tekintettel „szemét“-re javítja. Dézsi arra gondol, hogy itt a „szénét“ azaz „szinét“ kell olvasnunk.

⁸ A „veté“ szó t-je valószínűleg r-ből javítva. Az „yth“ szót későbbi kéz „ieth“-re javította.

⁹ A másoló „lattia“-ból javította. Sziládynak és Dézsinek egyébként aligha van igaza, amikor az ada—latta igéket tárgyas alakban rimelteti. T. i. mi értelme van annak, hogy Cupido szívét és mesteriségét adá Júliának? A következő sor világosan bizonyítja, hogy nem erről van itt szó, hanem hogy „szívét és mesteriséget ada“ Júliának, vagyis futásával és íjjának elvetésével felbátorította Júliát, aki az előző versszak szerint „szőrnű halállal veszteni“ akart, de akinek tekintetétől végül is ő rémült meg.

Rettene ottan Cupido s-onnat¹ mingiart el futamék
 Futtaban Iya Nyla pozdraja eo rola le esék.
 Kiert félteben chak meg fè tere mindent² ott hagjatek

- 10 Kit hogi meg lata kegjes Iulia a földről fel veue.
 Nylat pozdraba finort yaba edengete³ vete
 S-ottan fel kötöte kiuel erősbé fzepe fzeemélyet teue.

- Azert már nala mind ya nyla Cupidonak vagion
 Szemeben nyla afelet ya uonva al haragossan
 15 Kiuel fzivemet mint czelljül tet jelt löui hogi kint vallion.

Sokakat sebhét de chak engemet giakran inkab Talal
 Mert én nalammal mint egi nagy⁴ chelnal közölb fenki nem al
 S ez oka hogi en Töb febet Türvén, töb kint vallok masnal.

- Venus mogiara mikor akaria nekiket uigasztal
 20 Nekiknek penig ad <ß> chak fzőrnyu kint nyughatatlansagal
 Mint hogi⁵ engemis vezö noha⁶ megis Török igassaggal.

Nagi banatomat sok faydalmamat mar mint oruosolliam?
 Nagi fzerelémnek⁷ fzenuedefemnek en mi hafznat variam?
 Ha az keferget kit lelkem fzeret s-kel hogi kinnýat vallýam.⁸

- 25 Akik fzeretnek giakran fziueket eyel vigasztallýak
 [81] Mert titkon akkor keduekre sokfzor ök azokat lattiak
 Kiktól javokat boldogsagokat remenlik es variák.

- Nekem peniglen eyelis lelkem keseruessen ohait
 fzivembéli tüz, Agiamböl fel üz hazad fele indit
 30 Uczadon iarok read vigiazok de fzeemmem nem faldit.

¹ Szilády és az ő nyomán Dézsi is a szövegben „s onnan“-nak írja át, bár utóbb Dézsi a jegyzetben (i. m. 723. l.) a hibát helyreigazítja.

² Tollhiba „minden“ helyett.

³ A „finort“ o-ja u-ból javítva. — A negyedik kéz az e-t néha c-hez hasonlítja írja s a betűkapcsolást nem az első szárból, hanem a betű fejéből folytatja, ezért e kevésbé sikerült esetben az „edengete“ szó „adengete“-nek is olvasható.

⁴ E szót a másoló pótlólag írta a sor fölé.

⁵ Szilády a szótagszám miatt „Mint a hogy“-ra javítja.

⁶ Szilády helyesen „noha“, Dézsi helytelenül „nosza“ alakban írja át, bár e vershez írt jegyzetében (i. m. 723. l.) megjegyzi, hogy olvasása nem feltétlenül biztos.

⁷ Szilády „szerelemnek“ alakban írja át, nem véve észre a rövidítésjelet.

⁸ E sort Batthány Ferenc Lobkowitz Poppel Évához 1604 és 1607 között írt egyik levelében idézi. (Eckhardt Sándor: A körmendi Balassi- emlékek. EPhK. 1943. évf. 40. l.)

Azonban az nap ismét fel tamad újob gyötrelmemre
 Hogi nem fzolhatok meghis chak irok de leveleinnre¹
 Chak valafzt fem téfz sőt ream fem néz² mint egi el vetetre.

- Mind enni sok but szegenj nyomorult én honnan erdemlek?
 35 Te haladatla ate langodban hatudod mint eghek?
 Szerelmes lelkem tégi mar iol velem fzolgalliak megh éllek.

Eötuen kettéodik kiben morog Cupidora hogi chak igerte³
 s-nem | adgia megh Iuliat etc.

Edest keserüel elegyto gyermek
 Regi ellensege niugalmas életmenek
 Méz közt mérget miért adcz nekem vefzetnek?

- Velem ha egieb iot te immar nem miuelfz
 5 Chak gyorsan Vilagbol engemet ki végefz
 Ne ficz nagi tüzetmet had lehelsen chendes.

[82] Ezé a fogadas kit Anyad fjavaval⁴
 hitedre fogaduan ennekem te mondal
 o fzegyen eb orcza meli igen megh chalal.

- 10 Az <tè> igert aldot iot te chak meg mutatad
 kiuel⁵ fzerelmemet te chak fel gyúytotad
 De mint⁶ chalard hamis nekem meg fem adtad.

- Sőt kinomra tülem chak idegenited
 hozam keménytuén femmit fem geriefzted.
 15 velem kiuantatuan fzivemet egheted.

Hol tüzes laptaid kikel Tauul gyuytafz
 Akiknek faklyaddal közöl te nem arthacz
 Ad megh ha egerted heaban mint⁷ kenjaz.

¹ Tollhiba „leveleinnre“ helyett.

² A „téfz—néz“ alakokat Szilády 2. személyűnek írja át. Dézsi ezt nem fogadja el (i. m. 723. l.), noha az előbbi és a következő versszakban is Júliához beszél a költő s így Sziládynak igazat kell adnunk.

³ Az i-t e-ből javította a másoló.

⁴ Az első a-t a másoló javította.

⁵ Az l-t a másoló más betűből javította.

⁶ A t-t a másoló d-ből javította.

⁷ Szilády „mit“-nek írja át.

Igi feduén töröduén Cupido felele

- 20 hituan Ember ugi mond ugi vezem eżembe
hogi ok nelkul igi ficz io tetem hellýebe

Hertelen akarnal illi nagi iohoz iutni

Kiert sok kint kel meg vallanj¹ faradnj
Nagi iot könyen Annýam nem fżokot ofztanj

- 25 De kerlek gyömlöczöt vallýon meli fa hozot?
Minek elötte mig meg nem viragzot²
Bolond nem Tudodé? hogi Túrés ad hafznot.

- [83] De ne ketelkegiel bizoj tied leżen
Noha moft igi probal de ifmet be vezen
30 Iulia tegetet megh bodogga telzen

Vaiha az ugi lenne ámbár mindent túrnék
Eghnek fülnek fülnek tömlöczben ülnek³
Chak hogi fzerelmebe ualaha kerülnek.

Eötuen harmadik. Az het planetakhoz hasonlitia
Iuliat az chak bu banat Notaiara
Sibi canit & mufis

Hett fű chillag uagion az égi forgasó kik által Emberek̄k
Istentűl fzerenche adatik feiekre ezek mind megh tetzenek.
Vidam Iuliaban mert ő fżép voltaban mind hettén Tündöklőnek

- Feier abrağatott mutadt atellies hold fénlik mint tilgta eżűft
5 Iuliais fejer kiuel fżep tey fem ér fem gyölez kit nem fogot fűft
Edes fżoual Tudos mint a Mercurius kitűl fżiuem fel mint űft.⁴

Mint a fżep fénies nap eż földnek vilagat hogi chak egiedűl agia
Ugi chak fżep Iulia fenjes abrağattia banatomat Tilgtitýa
hogi megh vigafztallýa feiemet meg algia ő chak azon imagya.

¹ A v-t a másoló a-ból javította.

² Szilády a szótagszám miatt „virágozott“-nak írja át.

³ A sor egy szótaggal rövidebb. Dézsi (i. m. 723. l.) egy „is“ közbeiktatására gondol, valószínűleg a sor „tömlöczben“ szava után.

⁴ Szilády úgy véli, hogy az „űft“-nek itt semmi értelme sincs. Dézsi (i. m. 723. l.) pedig arra gondol, hogy az eredetiben talán „űß“ (= őz) volt a rím, amit a másoló tévesen „űft“-nek olvasott.

- [84] 10 Mikeppen Mars czillag io vitez io hadnagi fegyueruel mindent giöz,
 Ugi ket fzepe fžemeuel mint ket éles törel Iulia gyöz megh kötöz
 Ninch olly jeles vitez ualaki rea néz kit meg nem bir s-Tömlecözöz

Mind reggel s-mindeftue meli fzeppen az égben hainalban venus feljű,
 Töb fzepe közöt¹ leteben mindenkor ekefsen mindent iol s-hellyen
 eyt ú |

- 15 Mint Tauafzi idő meli jo mely gyönörű ekes kedues illendő.

Az mint hagi Iupiter kit sok bölcz iol efmer embereknek iokat ad
 Ackepen² Iulia ahoua forditia fzetmet mindent joval ald
 Chak az igaz bo(ł)dog³ ki keduebe forog Mennyei iot chak az latt.

- Mint a ven Saturnus keduetlen sharagos természetnek chillaga,
 20 Az en fzepe Iuliam olly keduetlen hozam kin fzivem vidamsaga
 Azonnal ugi mulik amint el enyľzik felhöben nap vilaga.

Ióes nagi fzepe uoltat aldott Iulianak ha ki tudnj akarod
 Eghi planetaknak gondold ő mj voltat s-azonnal meg tudhatod.
 Mert rayta laczanak erey azoknak kiröl Aranyaghatod. etc.

Eotuen negiedik Dialogus kiben uton jaruan az uers
 fzerző befzel Echoual, de ezt nem ertheti iol megh az,
 aki nem Tugia michoda az Echo achak bu banat Notajara

- O⁴ Magas köfziklak kegietlenbe⁵ nőt fak kik nagi fzerelem tüken⁶
 Igaz bizonsagim vadtok mert kinyaim Tugiatok fztintén mint én
 Ki lata elteben hagi igi hallyon veľzen mas mint en fzerelmefem⁷
 (: Echo [en] |

¹ Szilády a szótagszám miatt „köz”-nek írja át.

² Az Ac-t ac-ből javította a másoló.

³ Dézsi azt állítja (i. m. 724. l.), hogy az l utólagos betoldás. Ez csak akkor helytálló, ha az l-t d-ből való javításnak tekintjük. Az írás képe inkább a betű áthúzására, mintsem átírására enged következtetni.

⁴ E költemény első hat versszaka megvan a *Credulus és Julia* címen ismert pásztorjáték ráncmaradt töredékében. (Hasonmását Erdélyi Pál tette közzé a Magyar Könyvszemle 1900. évfolyamában.) Az egykorú kiadás az 1590-es években készülhetett — Erdélyi Pál szerint — Bártfán. Ez tehát régebb változatát őrizte meg a költeménynek, amely kétségtelenül romlatlanabb is, mint a kódexbeli. A jegyzetben alább csak akkor hivatkozunk rá, ha általa a kódex szövegének hibáit javítani tudjuk, a két változat összes különbségeire tehát nem vagyunk tekintettel.

⁵ A pásztorjátékban „kietlenben”.

⁶ Szilády „töken”-nek írja át, de a pásztorjáték szövege nyomán nyilván tollhiba „tüzen” helyett.

⁷ Tollhiba „fzerelmefen” helyett.

- [85] Ki felele nekem táuul az Erdőben lőn ugian ualami f3oo
 5 Talam egik Tundér iar itt ualamiert uagi valami nyulaf3o
 Ha lo nem nyeritet kit¹ itt e3örögetet halabain volt beko. (: Echo

Echo nagi kinomban kibé f3ep Iulia engem uertennj² hadgi
 Mi könyebit(tt)het megh s-mitul lef3en éfmeg kemeni f3iue
 hogam lagi |
 Regi gyotrelmimet mi enyhitheti megh? mi amire lelkem uagi
 (Echo. [aagi]

- 10 Aagi igazan mondad: de mond³ agtis hat ot ki uigag3talhatna
 Bum helyet örömt győnyörű eletet nekem ott ki adhatna?
 Igazan ki neue? kit Iomnak felette lelkem oda kiuanna?
 (Echo Anna. |

- Agt bi3onj meg uallom de jo f3olgalatom keduesé neki uagi nem?
 Szep Iulia Annam lef3ené io hogam s-meg kegyelmezé nekem
 15 hagi regen f3olgalom lef3ené jutalmom s-kellé iot remenlenem?
 (: Echo nem |

Kegyetlensegiert türtem fok kenyáert hat meg Istentúl fem feel
 Ű feier mellyeben mint f3ep lagi f3f3ekbe⁴ kegyetlenség hogý
 hogi el |
 Mert mind nyelued bef3el bummal en hif3em ől⁵ ameli igen
 nem kemélj (Echo el.⁶ |

- O houa legiek hat túruén ennj kennýat kiuel uet kőrös kőrül?
 20 Ninc3 ut f3zerelmehez mert mar el vetett e3 kegyes f3zemei eléol
 Vetett gyotrelemre s-mégh Meghis⁷ ölly végre amint latom hogý
 gyölől (Echo éoll. |

- [86] Mar chak mutasd modgiat mint olthasam langiat f3zerelmemnek ki
 chak nő |
 Mert hagi igi f3zeretem s-jutalmat nem érzem oka talam nemis éo
 Hanem mas gonof3 nő éordöngös büuölő mert kegies ő fem
 mint kő (Echo éo |

¹ Tollhiba „ki“ helyett.

² Szilády a szótagszám miatt „vertengeni“-re javítja; a pásztorjátékban is „fertengeni“.

³ Szilády a szótagszám miatt „mondjad“-ra javítja; a pásztorjátékban „mond meg“.

⁴ Az utolsó e fölé a másoló elfelejtette a rövidítésjelet kiírni.

⁵ A másoló „el“-ből javította.

⁶ E sor nehezen érthető, a szöveg valószínűleg erősen romlott. Eredetileg talán így hangozhatott: Mert mint nyelved beszél (t. i. Echoé), búval, én hiszem, öl. Oh mely igen nem kémél!

⁷ Az M-et a másoló más betűből javította.

- 25 Hat megiek en vefzet kit fžerelem eghet s-kit mar ő be nem fogad?
 Sžiuem regi bumba, mint fžep uirag niarban fžinten igaz ugj
 heruad |
 Ažjrt ad Tanaczot fžand meg nyavalyamat ha febemet gžogyithat
 (Echo [hadd] |

Vaiha elhagyhatná volna mj nžauallžam de la fžiuem mit geried
 Hagyenge orcžayam¹ mint pünkösđ rosažam² latom hagi fžinye
 teried |

- 30 Magad fe mondanad elhadnj ha latnad nežd meg chak es efmeried
 (: Echo. [meržed]

Nem nyerheti lelkem hanem ha ket kezem uegez ki eletemből
 Nő törrel mereggell nagi bumat verem el mert kiefsem kedueből
 Latom hagi chak gžyőlől ennekem nem őrül rajtam³ nemis
 kőnyorúl. (Echo őrül. |

- Hogi hihelfsem en ažd? ha laddé mint farafžt fžantalan sok vefzellel
 35 Sžemei⁴ lattara nagi kegiefsen masra neždeggel vidam fžemmel
 Ennekem peniglen meg fžerelem fem kel vefžt fžilyežd⁵
 gžyötrelmekkel (: Echo [kel] |

O vai ha kelenne szerelmebe vennem⁶ vefžne fžiué⁷ banattia
 De nem ažd jelentj kemenj Tekinteti s-amint magat mutattia
 hagi elmét fžerefsen⁸ nem adgia ažd Isten, noha lelkem
 imagža. (Echo agia |

- 40 Ha Ih ažd adgia lelkem vifžont algia neuet minden időben
 S-Talam meghis agia és fžiuet forditja hozam meg fžerelemben
 Vidam Iulianak ki egyké annak kiknek hozaiok⁹ a Menj
 (: Echo. Amen. |

[87] Meg dicžoult fžinben hagi geried fživemben vidam Iulia tűnek
 Egi fürő Erdőben en uton Mentemben fel fžoual igi eneklék.

- 45 Kerdezkedefemre verfeim feiebe Echotul illj valafžt veék.

¹ Tollhiba „orcžayam“ helyett.

² Tollhiba „rosažam“ helyett.

³ Szilády és Dézsi „s rajtam“-nak írja át. A sor fölött van ugyan némi tintafolt, de azt egy s utólagos beiktatásának tekinteni aligha lehet.

⁴ A másoló az i-re elfelejtette kiírni a rövidítésjelet.

⁵ A másoló a t-t d-ből javította.

⁶ Tollhiba „venne“ helyett.

⁷ Az é fölé a másoló elfelejtette a rövidítésjelet kitenni.

⁸ Tollhiba „fžerefsen“ helyett.

⁹ Szilády „hazájok“-nak, Dézsi „hazájuk“-nak írja át.

Eötuen ötödik Mind ezekre is a vers fzerző talalmányokra. |
 kiket a könyörgéfe utan ide irt, midőn Iuliatul fem
 igenetbe | fem leuelbe femmj ualafzt nem uehetne, busul
 magaban és fa,, | poloduan azon hogj menekedhesek meg a
 Iulia haßontalan fze,, | relmetül. Cupido Tanaszt ad neki
 egiß ugián azó notara vagion. |

Mi dolog Ur In hogi ez egi kegyesem¹ kiuül fenki nem tetzik?

S-de mi oka uallyon hogi chak ez Aszoniom lelkem igi² halfz³
 vefz efik? |

Ezen kiuül fenkit alelkem nem ohit noha erte kinlodik.

Nem de nem azé ez ki meg nem kegielmez semmi könyörgefemre

- 5 Regultatul fogva artatlan voltomra s-ueßet⁴ uetet gyötremre
 Kiben hogi⁵ lat örül kinoz kegyetlenül mert bum efik⁶ kedue(m)re.

O Niauallias lelkem elbolondult feiem hafzon nélkül mit fzolgalz?

Aki teged utal s-hozad haragal al mert hogi attul meg nem vallz?

Illyen kegyetlennek könyuedet eytened⁷ mi hafzon? ha but Talalfz.

- [88] 10 Mondhatatlan szépséghe kiben hamar lefz uéghe s-ki időuel elmulik
 Masnakis adatot (: gondold meg magadot:) kik közül Talalkozik
 Ki teged fzerfelsen nem mint ez kegyetlen ki veled kinnal jaczik

Igy feduén töröduén nagy kegyetlenségén aldot fzepe Iuliamnak

Chak egy⁸ véletlenül hat mar előttem ül fzemellye Cupidonak

- 15 Ki ream mosolyodvan igi fzolala vigan nekem regi rabianak

¹ Tollhiba „kegyesen“ helyett.

² Az első i úgy van írva, hogy a szó „egi“-nek is olvasható.

³ Valószínűleg tollhiba „hal“ helyett, mert a 2. személynek a többi 3. személyű igealak között nincs keresnivalója. Ez csak akkor volna helyénvaló, ha a költő a saját lelkéhez szólna, ezt azonban a versszak tartalma sem támogatja, még kevésbé a 3. személyben rímelő „efik“ igealak.

⁴ Szilády a romlott szöveget „s ártatlan voltomra veszt, vetett gyötremre“ értelemben javítja. Ez az igazítás nem éppen találó, az s kötőszó előre vetése sem indokolt. Dézsi szövegkiadásában Szilády nyomán az „ártatlan“ szó előtt is, meg a „veßet“ (melyet ő „veszt“ = „veszejt“-nek értelmez) szó előtt is bennfelejtí az s kötőszót. Ha Dézsinek ezt a valószínűbb értelmezését elfogadjuk, a sor akkor is igazításra szorul a szótagszám miatt. Ez esetben a szöveg talán így helyesbítendő: „artatlan voltomra ueßet s-uet gyötremre“.

⁵ A másoló „lat“-ból javította.

⁶ Szilády és Dézsi „esék“-nek írja át.

⁷ A d-t a másoló k-ból javította.

⁸ Szilády és Dézsi „így“-nek írja át.

Tusakodnod azon hogi ez kegies aszonj nalad feleytue legyén
 Chak kar fjomat higyed hanem ha lelkedis belöled ki meggyen¹
 Mert ennen kezemmel benned meczettem fel ütt kaphatatlanképen.

Azert Abrazattia lelkédbül mar soha mig élfz ki nem kophatik
 20 Földön fzerite fzerint chak erte vallafz kint mégh rajtad meg
 nem esik |
 Azert en² a Tanacz hogi dolgodhoz iol las mert igi³ kedued
 nemtelik |

Szerelem gyulazto fzentseges Cupido mond hat mint leljen⁴ keduet
 Monda mind holtodigh maragi megh ebben igi amint imadod képet.
 Rea⁵ felelek s-meg lad hogi meg hozza fogad noha tüle moft el vett.

25 Iulianak dolgha⁶ nyughatatlankoduan el keferedet fziuem
 Vön illj batorsagot Cupidotul io fzet vefzet niaualljas fejem
 Kiben ő ugi fogad hogi megh hozza fogad az en fene⁷ fzerelmem.

Eötuen hatodik kiben chak azon könjorög latuan hogý
 femmj ualafzt nem uehet tüle hogi ottan chak ne felet-
 kezek | el rola Ezis azon Notara mint az elebbi.

[89] Kegies vidam fzemü piros rosa fzinü en edes feier hölgiem
 Kin hü fzerelemmel s-Tellyes remenfsegei nyugfzik tügefült lelkem
 Nem de nem firlalmas kareé ennekem az hogi el felettel enjhem⁸

Io uitezek hareza hol uolt gondolhacza piros uér ontás nekül?

5 Szerelemben éfset uigan ki elhetet⁹ külön fzerelmefetül?
 Ne feleicz engemet ne vefzesd lelkedet hitetlen fél Istentül

¹ Szilády a kódex romlott szövegét így javítja: „hanemha belöled lelked is kimégyen“, de a hét szótagú sorban így is csak hat szótag marad. Szerintünk a szórendi változtatásra nincs okvetlenül szükség. Egy „már“ közbeiktatásával mindkét sor javítható: „hanemha már lelked is belöled kimégyen“. (Az „is“ ütem elején más Balassa-versben is előfordul.)

² Szilády helytelenül írja át „ez“-nek, mert az „en“ jelentése „ime“.

³ Az első i-t e-ből javította a másoló.

⁴ Tollhiba „leljem“ helyett.

⁵ Szilády a szótagszám miatt „rá“-nak írja át.

⁶ Az a főlé a másoló elfelejtette kiírni a rövidítésjelet.

⁷ Szilády és Dézsi tévesen olvasva „forró“-nak írja át. A mai fülnek a „forró“ jelző kétségtelenül szebben hangzik, de ez a XVI. században a szerelemnek még nem jár ki. A kódexben félreérthetetlenül „fene“ áll s ez a realisabb jelző jobban is illik a kor szerelmi érzésvilágához.

⁸ Tollhiba „enghem“ helyett.

⁹ A másoló a t-t d-ből javította.

Az fzelid Daruhoz fzingten hasonlatos te kegies Tekinteted
 Rosat jegyez orezad klaris¹ kis fzeép fzaad, mezet erefzt befzeded.
 Iőj immar előmben mongiam örömömben² az Ih hozott Téged.

- 10 Keritet³ varasok Kertek mezők fzeep took nalad nélkül mind tömlőcz
 Mint folyom kis fuat⁴ bus lelkem magadat fzerelmebe⁵ ugi üldöz.
 Iussak mar efzedben las meg keferuemben magad jűj maft ne küldöz.

- Hangos Fülemile gyönjörű fzeep kertbe zöld agak kőzöt chattog
 Enis fzegeeni rabod uy verfel kialtok hozad hagi lelkem buzog
 15 Mit vitettem kerlek hagi nem fzanz engemet kinek fzive haborogh.

Érted hagi elmentel és feleitettel engem fzegeeni Aruadat
 Illy rementelenül fzeep fzemellýed nélkül ne hadgi vefzni fzolgsadat
 Emlekezél rolam fenýes feier rofam ad mar latnj magadat.

- [90] 20 Sziuem nagi fzerelmet s-titkon fel gyult tüzet iolenteni né merem
 Mert ha meg jelentem nagi tüzemmel feltem hagi sokat efzit vefztem⁶
 Ha penig Titkolom chak magam fogiatom mert bellő tüz vefzt
 engem. |

Török fzeep uersekből fzerelmese felől chak nem regen forditta
 Igherül igére nem fzingte lehete⁷ de hertelen jobitha
 Regi fzőrnju karan igi vefzet bankoduan Iulianak ajanla.

Eőtuen hetedik Frustra omnibus rationibus Incendendae
 Iuliae | tentatis ardentissima precatione eam in suj amo-
 rem ali | cere conatur uariis adpersuadendum exemplum⁸
 allatis | Ugian az elebbi Notara.

En edes fzerelmem egyetlen egi lelkem mi hafzon⁹ nekem élnem
 Ha femmit nem feghit jomra fel fem indit az en efede

¹ Szilády a szótagszám miatt a „klaris“ szó után a „te“ névmást iktatja a szövegbe. Dézsi arra gondol (i. m. 725. l.), hogy az eredetiben nem „kalaris“ volt-e, mert akkor szükség-telen a „te“ közbeiktatása.

² Az első ő-t a másoló m-ből javította.

³ Az utolsó t-t a másoló d-ből javította.

⁴ Fu = vadkacsa (NySz. I. 995.).

⁵ Az utolsó e fölül a másoló elfelejtette a rövidítésjelet kiírni.

⁶ E sor szövege is, úgy látszik, romlott. Szilády és Dézsi központoszással igyekeztek a sor értelmét megmenteni, de aligha megnyugtató módon.

⁷ Szilády és az ő nyomán Dézsi is tévesen „teheté“-nek írja át, a kódexben azonban világosan l van. Rímnek is jobb a „lehete“. A szó utolsó e-jét a másoló javította.

⁸ Szilády „exemplis“-re javítja (i. m. 302. l.).

⁹ Dézsi tévesen „hasznom“-nak írja át.

zefem, fok könyörgefemre fzepe leueleimre chak valafzt
fem téfz nékem.

- 5 Lelkemnek faidalmat erted ualo kinyat maga te igi iol latod
De ingyen fem érzed sőt inkab neueted magadban chak czufolod
Monduan had had (: ugi mond:) hifzem vefztj nagi gond kinöt ugi
mosolygod.

- De mj hafznot uagion sok könj hulasomon¹ kétlegbe mire tartafz?
10 Mint merget fok mezben edes befzidedben gonofzt elegytue adez
Egi felöl idesgeez mas felöl kefergeez chak banatra tafzitalfz.

[91] Szép soljmok uad Rarok kiket madarafsok tanitanak viselnek
Banafzal tartafzal fzuual kialtasal fzelidek kezre jünek
Az erős köfzikkak heuetül az Napnak romolnak repedeznek.

- 15 Ninezen ollj erős uas kit tüzzell io kouacz idestova nem haithat
Verrel erős gyemant kit az aczel fem bant uegre mind elhasadhat
A piros Maruanjkő kit uer gyakor első czepegeftul² lyugadhatt.

Teged penig solimom en edés uad rarom az én sok kialtot³ fgom,
kezemre nem hihat s-chak ugi fe lagyéthat⁴ mint uasat tűz nagi
langom⁵ |

- 20 Sem mint Maruanjkőuet⁶ kit első czepeget nem hathat könyhulafom.

Verem hullasaua ha hozam hajlanal tündöklő fzepe gyémantom
Arrais kefz volnék chak tüled erthetnék⁷ vegezned el mar kenom
De mind fok irafom, fgom firalmom, langom, fzolgalatom chak
karom. |

- Az én gyötrelmemre s-Ihre tekintue indulj fel fzerelmemre
25 Nagj haladatiansag miatt nyomorusag hagi ne fzallyon fejedre
Vagy fegelj meg immar uagi veghez ki hamar ne Tarcz Touab
kétfélegbe. |

¹ A másoló „hulasomat“-ból javította.

² Az f-t a másoló d-ből javította.

³ A másoló „kialtom“-ból javította.

⁴ Az é-t és h-t későbbi kéz utána javította.

⁵ Szilády és Dézsi „lángom“-ra javítja — feleslegesen, mert a szöveg javítás nélkül is értelmes: „Tegedet penig, sólymom, én édes vad rárom, az én sok kialtott szóm, kezemre nem hihat s csak úgy sem lagyéthat — mint vasat tűz — nagy lángom“.

⁶ A t-t a másoló m-ből javította.

⁷ A másoló a k-t d-ből javította.

Az mennyei orczat¹ eletem birtokat ha Ih neked atta
 Angialj Abrazat ha uagyön teraytad mire vecz engem kinra
 Menjbeliek fzerint ennj fok fžörnjjü kint enjhez meg io fžolgadban

- [92] 30 Ur Isten hogi lehet az kegyetlenségnek ilyen nagi fžepség fezke
 Ha az Menjbeliek olljan kegyelmefek terj teis kegyelemre
 Angialj orczadat mert te meg alazod ha üz fžam ki vetéfre.

Szined dicžösege most ez Uj uersekre elmemet ferkentette
 Keptelen nagi fžepseg ki miat fžiuem égh mert mar el rekontette
 35 Buggo fžerelmedbe kiben mint Tömlöcžben firua ežt eneklette.

Eöztuen Nyoltzadik: Videns Iuliam nec ora,,
 tione nec ratione in suj amorem inflammari Posse, Quae,,
 stubus miser coelum terras et Maria implet. Pollicens
 Indignabundus se nullum Carmen Iuliae graa deinceps
 cantaturum.

O Nagy kerek kek égh dicžöseg fenyessegh chilagok palotaja
 Szep žöldel be borult uiragockal uyult io illatu föld taža,
 Chudakat neuelő gallyakat uifelö nagi tenger morotuaja

- Mi haßon ennekem hegieken völgyeken buidosua nyaualljognom
 5 Szörnju hauasokon fene parducz modon kietlenben bolljognom
 Töuis közt bokorban,² sok efsöbe hoba holtig chak njomoroghnom.

- [93] Medueknek barlangit uadak lako helit mi hafzon hogi be iarom.
 Emberek nem lakta földön illj régulta mj jutalmat³ varom?
 Ha mindenüt eghet fžerelem engemet mind bū kinom chak karom.

- 10 Sokfzor uadaszasall⁴ szep madaraszaszal én mind chak azon uoltam
 Hogj nagy fžerelmemet ki forral engemet fžiuében mint megh
 oltsam |
 De femmit nem njertem vele söt veßtettem mert inkab egtem
 gjúltam. |

Mert ualahol iarok <s>ualahol iarok⁵ s-ualamit chinalok elmembe,,
 „mint ott forogh

¹ A t-t a másoló d-ből javította.

² A k-t a másoló b-ből javította.

³ Szilády és Dézsi „jutalmamat“-ra javítja.

⁴ A másoló „vadaszasim“-ból javította.

⁵ Feleslegesen kétszer írt szavak.

- 15 Iulia f3ep képe gyönyörű belzide lelkiem erte for buzogh
Valahoua nezek ug3 teczik f3ememnek hagi mind elöt3 mozogh.

Noha fel mec3ette f3iuem közepette Cupido nek3 kepet.
Gyemant f3ep bőtückell maga ket kezuel de megis f3ep f3emelljét,
Né3ni elüz engem noha n3luan érzem hagi chak uallom gyötrelmet.

- 20 Mas keg3esis engem f3eret de en út nem noha köuet nagi hiuen
Azert mert az Ih chodaul nagi bölczön chak Iuliara éppen
Minden nagi f3epséget e földön ugi f3erzett hagi fenki f3eb nelegyén.

- Ó en ream hihüt¹ el ue3temre esküt igen hamis f3erelem
Miert nem holdultac3 meg annak kit jartac3 utanam f3erelmelsen?
25 S-Mire keduem ellen gyutaf3 ahöz engem aki meg nyerhetetlen.

- [94] De te Törüenyednek noha chak ve3tenek ketelen kel engednem
Samoljul vetettel rabiaua eytettel mert Iulianak engem.
Kinnjat hif3em chuda hagi mint ha io volna ol3 örömf3t vifelem

- Mint az lepentöczike² gyertja lang kezibe magat akartua ütj
30 Nem gondoluan véle hagi gyertia lang h3ue meghis égeti fütj
S3iuemis eckepen Iulia f3ineben³ magat örömmöl fütj.

Hatalmas f3emei haragos bel3idj engem noha ve3tennek
De minden f3epsegnél, minden f3erelemnél meghis inkab tetzennek
Rayta efik hal véf3 lelkiem s-chak az nehéz hagi Tart f3am ki
vetetnek. |

- 35 De am akar megien velem bar f3erelem f3abad legyen mar⁴ véle
Chak hagi ezt engedgie kinom erdemiben hagi amint fel mec3ette
Iuliat f3iuemben f3inten ugi verfembenis Tef3ek meg f3ép képe.

- Hideg leuén kivül éguén penig belöl Iulia f3erelmetül
Ió hamar louakert iaruan Erdeli földöt nem nagi faratfag nélkül
40 Ezt öf3ue rendelem többé nem emletuen Iuliat immar versul.

E3 az Iuliarol Berzet Enekeknek a vége

¹ Hihütt = hevült.

² Lepentöcske = lepke.

³ Dézsi „szívében“-re javítja, Szilády helyesen „színében“-t ír.

⁴ Szilády tévesen „más“-nak írja át.

Eötuen Kilentzedik köuetkezik mas Soffi nevére.

- [95] Szerelem Innem venusnak ereje most meg meg környekezett¹
 Elmém nagi banatban fziuemis uý langban egi fzeþ fzüþ miatt
 vefzet |
 Kit elebis lattam de rea nem gyultam mert igj mint moft nem
 tetzett. |
 Ó ueghetetlen kén kit Angialj fzeþ fzin vég² fziuemre boczatott
 5 Immar orvosagot hol lellyek gyogyitót bum ellen ki ream jutott,
 Ha fulyos fzeþelem kinnal fuytol engem bura efmet fordított.
 Fekete gíafzaba mint fürú arnekba lilíom ugi feierlik
 Szeþ piros orezayá fekete zomanczba mint rubin ugi Tündöklík
 Sleít³ öltözötiben mint a fovanj böytbe Maria kepe ugi fenlík
 10 Igazan görögöl neuét kereftsegbúl adtak fzeþ fzeþelére⁴
 Meltan Soffi neve azért mert bölcz efze uagion neki mindenre
 Tud fednj fzeþelmet noha igen fzeþet ninchen gonofz herére.
 Aldot Venus Aszonj kinél nyluan vagió lelkem sulljos gyötrelme
 Io fzolgalatomért nagi kin vallaomert gyúcþ fel ezt fzeþelemre
 15 Regi fok bum utan had elhefsek vigan euuel immar kedvemre.
 Mikor fenjes bogar fzeþt Iuanj hauaban⁵ iar a nyárnak közöþibe
 Ayaluan lelkemet akkor egi fzeþ fzüþnek aldözattul kezibe
 Szerzem ezt verfekben az mas fel ezerben es a nyoltzuan
 kilentzbe. |

- [96] Hatuanodik: Az Doklei fem fzedivichichöm bila⁶
 Nota | jara vagi amaz Lengiel lengiel Nota(ja)ra
 Apodlielfzem⁷ etc | Bechi Susannarol s-Anna Mariaról
 fzeþezette. |

Az Susanna egi fzeþ Német leanj, Beczben lakik Týfingra
 al⁸ uczayan Piros rosa tündöklík orezayan fzeþ klaris⁹

¹ Dézsi „meg-megkönyékezett“-nek, azaz kettős igekötőnek értelmezi. Szerintünk helytelenül, mert az első „meg“-nek „ismét“ értelme van. (NySz. II. 714.)

² A „fzin vég“-et a másoló „fzint ég“-ből javította.

³ Szilády tévesen „S lejt“-nek írja át. Slejt (∩ selejt) = egyszerű, olcsó, hitvány (NySz. II. 1581.).

⁴ A másoló „fzeþelíre“-ből javította.

⁵ Szilády a szótagszám miatt „hóban“-ra javítja.

⁶ Helyesen: Doklej sem še devičinom bila = amíg leány voltam.

⁷ Helyesen: Pod laszem = erdő alatt.

⁸ Valószínűleg tollhiba „Týfingraab“ helyett.

⁹ Szilády a szótagszám miatt „kaláris“-nak írja át.

teczik az Ayakan kit fok vitez kiuan fzepe voltat chudalvan
de chak heaban fzeretik foka.

- 5 Vagion ennek egi fzepe Attia fia kinek neue uég¹ Anna Maria
Sok jo vrfi chak azt fiya rya, mert mint nénje fzepe s-ninch
femmi hea Aranj fzinu haŷa mint egi gyöngi az foga, Tifzta
Mezzel folly ő edes fzaa.

- Egi Tarsommal midőn én ballagnék fzerenczére reaiok Talalek
10 Reaiok neze ottan fel gerjedék io Tarfomis fzerelembe efsek
ők ottan eleftek kedueket jelentek uelek azért mj meg efmerkedek.

- Kezet foguan egi masal azontul, haŷban lepénk minyaian
uczarul s-mint az mehek fzekefű fzepe viragru mezet fzednek² egi
mas aiakaról³ minden banatunktól ott mi efenk Tauul hogi fze,
15 relmet nyerhetink egi maftul.

[97] Többet fzolnom dolgunkról nem fzükeg eleg hogi meg uolt minden
édefeg, őlelgetés, czők Tancz gyönyorufség Ekes befzed Trefalas
Nevetfeg, ki ugian nem eleg bus fziuemnek mert ég De verfemben
itt legyen mar vėgh.

- 20 Kurta octauan a főuánj⁴ bőitben Posonj varosából ki men,,
temben fzerzem ezeke illjen verfekben Tancz Notara egi kisded
enekben Az mas fel ezerben és Nyoltzuan kilentzben hogi Beczi
virag juta efzemben.

Hatuan egyedik Egi katona Ének In laudé Confinior
Az chak bu banat Notaiara:

Vitézek mi lehet ez fzeles föld felett⁵

[98] [Ezt a lapot üresen hagyta a másoló.]

¹ A g-t a másoló javította.

² Tollhiba „fzedek” helyett.

³ A másoló először „alaról“-t írt (s nem mint Dézsi állítja „aiakaról“-t) és ebből javította a szót „aiakaról“-ra.

⁴ A másoló először „octavanak“-ot írt, majd az utolsó két betűt függőleges vonallal elválasztva a szótól, a k-t f-re javította.

⁵ Az éneknek a kódexben csak ez az egy sora van meg s utána másfél üresen hagyott lap következik. — A költemény legrégibb ránkmaradt szövege Balassa istenes énekeinek *bartfai* kiadásában (146. l.) található (a fennmaradt egyetlen példány a marosvásárhelyi református kollégium könyvtárának tulajdona). Azontúl megjelent valamennyi későbbi Balassa-kiadásban is.

- [99] Meg vadnak¹ ennehanj Inhez ualo énekek kiket a psalmusokbolis ma,,
 gatulis fzergett ki² mindenestülis tiz, azok mas könyvben uadnak
 nemis adgia azokat ki medig Töb psalmuft nem forditt meg azokhoz
 Azert euilagi eneket a Iephtes Historiatatul el ualva ki meg nem
 5 kelz³

- [100] [Ezt a lapot üresen hagyta a másoló.]

- [101] Hatuan Ketödik Egy Könyörges Uÿ az ö kleinelz
 kind etc Notaiara.⁴

Nincz⁵ mar Houa lennem kegielmes Iftenem
 Mert körül vett engem fzerönyü vezedelem, Segedelem
 Legi melletem ne hagi meg fze gyenednem.

- Vagi ha azt akarod hagi Türiem ostorod
 5 Chak rút fze gyentul od feiemet ha bantod halalomat
 Inkab elhozd hagi nem ruticz orczamatt.

Algi meg vitessege! Az io hirrel nevvél
 Hogi fze p Tißtesegel mindent vegezekkel öltöztös fel
 Fegyuereddel jo efzel bator fziuel.

- 10 Ne gialazon engem keuelj ellensegem
 Te legi vram velem jo Teuö Iftenem, nagi fze gyenê
 Ne vifellyen⁶ Touab s-ne hagi elefnem.

- Kiert diczirhelsen lelkem mindenképpen
 Hogi mindennek ellen meg Tartottal éppen, Aldot Isten
 15 Hala legjen neked öröké Amen.

¹ A v-t más betüből javította a másoló.

² A k-t más betüből javította a másoló.

³ Befejezetlen szöveg, utána a 99. lap többi része és a 100. lap is üres.

⁴ A „Notaiara“ szót utólag jegyezte a sor fölé a másoló.

⁵ E költemény először Balassa istenis énekeinek *bécsi*, első kiadásában jelent meg (31. l.), majd valamennyi későbbi Balassa-kiadásban is.

⁶ Tollhiba „vifellyem“ helyett.

Hatuan Harmadik Psal. 27. Translatio Ungarico Carmine
[102] juxta Buchananj Paraphrasin Egi olafz enek Notajara.

Az¹ én io Istenem ha gyertiam nekem minden főtetfelegembe
s-ha eltemet őrgi s-fejemet mentj hat ki mint eyelzhetne?
Hogj²(hogi)ha³fok ellenség(em)reamfegyuerkezik tülök jo voltabol
megh mente, Ream gyühöt fájukbol ki uőn ő Markokbol
raitam mert ingen⁴ könyörüle:⁵

IDILIUM.

Az hol egy vadasz violanak kegyetlenségéről panaßolkodik.

[1. hasáb]

1.

Egy megh busult vadaß kikelt idein,⁶
Egykoron könyű nyilat keziben vévén,
Egy sebes ßarvas gémnék nyomat keresvén,
Sokat de hiaban jart Drava erdein.

2.

5 Végre faradsaghat hogy hiaban latta.
Egy nagy jegenye dült fat nem meßi latta.
Az hol faratsaghat le ülve mulatta.
Gondolvan banatyat, hogy evel mulatna.

¹ E költemény Balassa istenek énekeinek *bécsi*, első kiadásában jelent meg először (32. l.) s ettől kezdve valamennyi későbbi kiadásban is.

² A „Hogj” más szóból javítva.

³ A „ha”-t az áthúzott „hogi” fölé írta a másoló.

⁴ Az első n-t a másoló a szó fölé írta.

⁵ Az ének többi része a kódexben nincs meg. A kódex 102. lapjának többi részét s azontúl még hét levelet üresen hagyott a másoló, s a LXIII. szám után a 117. lapon a LXXI. sor-számmal folytatja a Balassa-énekeket. Szilády szövegkiadásában, hogy a LXIV—LXX. számig a hiányt kitöltse, a Balassa-kiadásokból ismert következő hét éneket közli: *Adj már csendes-séget, Lelkemnek hozzád való buzgó kiáltása, Oh én kegyelmes Istenem, Bizonyyal ísmérem rajtam nagy haragod, Oh én Istenem, im mi történék én szegény fejem, Oh szent Isten, kit kedvedbe, Kegyelmes Isten, kinek kezében.* — A kódex üresen hagyott lapjaira kéthasábosan egy jóval későbbi, ötödik kéz Zrínyi két idilliumát és a *Szigeti veszedelem* első énekének 91 versszakát másolta le. A másolat azonban valószínűleg nem közvetlenül az 1651. évi bécsi Zrínyi-kiadásból készült. A két szöveg között levő eltérések egy része legalább is olyan természetű, amely aligha keletkezhett volna, ha a másoló előtt *nyomtatott* szöveg fekszik. Hihetőbb, hogy a másoló az 1651. évi Zrínyi-kiadás egyik kéziratos másolatáról írta le a Balassa-kódexbeli szöveget.

⁶ Az 1651. évi Zrínyi-kiadásban: idejen. A kódexben többször fordulnak elő *íző* és *őző* alakok, olyankor, amidőn a Zrínyi-kiadásban és Zrínyi-kéziratban *éző* és *űző* alakokat találunk vagy megfordítva. Ezeket s hasonló apróbb írásbeli eltéréseket az alábbiakban nem vesszük figyelembe.

3.

De nem nyugodhaték itt Cupido miat
 10 Mely neki így monda, keresd meg Indiát.
 Kely Barnyadra jard meg az vadon Lybiat,
 Mindenőt ot latod kezem erős¹ ijat.

4.

Tules Istandia² Tanais el nem rőit.
 Ha meg nyilik Atlas, s-maga gyomrab[an]³ rőit
 15 Valamint az a gém bőr alatt sebet rőit
 Ugy tigated nyilam mindenűt ől és foit.

[2. hasáb]

5.

Igy mongya Cupido és ugy igazan⁴ lén,
 Mert mindenkor benne ujult az igő Bén,
 Vagy volt az ebtendő ifiu avagy vén,
 20 Mindenkor ő Bive haborusagban lén.

6.

Az Bép violanak nagy kegyetlenségét.
 Magas kőbiklaknak engedetlenségét.
 Soksor könyveivel ira keménségét.
 Az dőlt faról moftan, így kezdé el versét.

7.

25 Oh te Bép viola te két Bemet mely Bép.
 Anyira kegyetlen hozzam mint marvany kép.
 Moft vigasik⁵ minden az kikeleti nép.
 Csak az én örömem, te miatad nem ép.

8.

30 Moft sivo oroßlany le téßé⁶ haragjat.
 Moft erdei kan nem keserőli⁷ foghat.

¹ 1651: erős kezem.

² A Zrínyi-kéziratban és az 1651. évi kiadásban: Tules Islandia; helyesen: Tule s Islandia.

³ A. b-ből lefelé húzott rövidítésjelet a nyomtatásban utánozni nem tudtuk s ezért a rövidítést szögletes zárójelek között feloldottuk.

⁴ 1651: ugyan igaz.

⁵ A másoló „viganoz“-ból javította.

⁶ 1651: téfzi.

⁷ 1651: köfzörüli.

Te kegyetlenségednek nem latom mogyat,
Örökén ram gyuitot, Büvednek haragjat.

[103 1. hasáb]

9.

Mi¹ haßnal ha Büvem olthatatlanul ég.
Ha kemény Büvedben, van olvathatlan jég.
35 Moft én² jomra vagjon Bépen megh derült ég.
Ha Bemem esfőjenek nem Bakadhat vég.

10.

Mit erőlek raita ha hegyről le ment ho.
Ha banat ugj hordoz mint erős Bajú lo.
Ha az én sok könyvem arvizhez hasonlo.
40 Ha büm öröki nő, mint fara az komlo.

11.

Az én könyvem arviz és tenger banatom.
Immar csak aliglan magamot allatom.
Mert töb bu engem vér azt igazan latom.
Hogy sem hab kőbiklat vagj Bél nagy fat parton.

12.

45 Az Helka tűzei nékem kegyelmesfek,
Nekem Késmark kővei engedelmesfek,
Az Drava vizei nekem nem sebesfek,
Csak az te Bép Bemeid³ nem kegyelmesfek.

13.

50 Az Tigris nem öröl ugy véres praedaban
Mint te o kegyetlen lölköm faidalmaban
Győnörködél Büvem Bagatattasaban
O te vadnal vadab, s-kegyeltenb magadban.

14.

O hansor kévanam Menyből⁴ esnék ream,
Pletemmel⁵ egyút mulnék el bus oram,

¹ 1651: Mint.

² 1651: im.

³ A másoló „Bemed“-ből javította.

⁴ A Zrínyi-kéziratban és az 1651. évi kiadásban is: Mongybel = Mongibello, az Etna olasz neve. A másoló nyilván nem értette Zrínyi célzását s így lett a „Mongybel“-ből a számára érthetőbb „Menyből“.

⁵ Másolási hiba „Életemmel“ helyett.

- 55 Ha oly igen gyűlölő őly megh te violam,
Mondhasfam miatad fogy el vigső oram.

15.

- De te irgalmatlan őrűlő én kénomnak.
Őrűlő s-nem kévanod hogj egycser megh hallyak.
[2. hasáb] Hanem véghetetlen nehéz banatomnak.
60 Bővited őróky forrasat kénomnak.

16.

Ha oroőlyan Anyadis lett volna néked
Scitiaj medve ha őoptatot téged.
Mégis nem kelene igy kegyetlenkedned.
Igy kinban őrűlned s-ver őopova lenned.

17.

- 65 Acél megh lagyulhat tűzes¹ mefterséggel
Hanya nyom kőőiklan éőmérsék² ődővel
Hiában tigated apolgatni versel,
Tuzel mefterséggel s-nem hajolő ődővel.

18.

- 70 Sohaitasim <téged> annit lagyétnak te raitad.
Mint gyenge őél őőlgý³ fan az mely nem hajolhat
Az mint nagy kőőiklat Tenger hab nem ronthat.
Ugy verseim tigated nem lagyithatnak.

19.

- Miert őépségedben magadat el biőstad?
Mely mint egy őép győny virag hamar el rothad
75 Mint egy csurgo patak ki viőőa nem folyhat
Ugy fut el őépséget s-valtozik őép orczađ.

20.

- Fucz moft én előtem mint galamb őlyv előt
De ha őarnyas vagyis nem éred az őűđűt.
Éőtendőis el fut te őépséget előtt,
80 Azt tudodé <hogý> őépségh hogý néked őrőköd.

¹ 1651: tűzzel

² 1651: esmerőzik.

³ A másoló „tőlf“-ből javította.

21.

Le Bedi orcsadrul az üdő Bép rosat.
 Sűrű barazdakal megh Bantya orczadat
 Ezűfté forditya Bép arany hajadat.
 Banny de hiab[a]¹ fogod te² dolgotat.

22.

85 Akkor fogod mondani oktalan³ voltam
 Rosat viragjab[an]⁴ le nem BakaBtottam
 [104 1. hasáb] Mikor megh lehetet akor el mulattam.
 Moft mikor nem lehet kezdeni⁵ akartam.

23.⁶

Ah ne légy kegyetlen végy példat mindenről.
 90 Tanuly és vegy pildat keserves Bivemről.
 Megh ésméred kényat banatos versemről.
 Talam Berelemtül ment leBeß egyedül.

24.

Mindenben Berelem nagyon uralkodik
 Ez Béles vilagis mind neki adozik.
 95 Nezd Berelem miat madar mint kénlodék.
 Nezd Bép fülemilet mint⁷ igen aggodik.

25.

Az Berelem miat nem talalya helyit.
 Gyűrűrül fenyőre váltoBtatya helyét;
 Mindenőt ujitya Bep Biralmas versét.
 100 Mert banya tarsanak tüle tavul létét.

26.

Hat özvegy gerlicze mert el veBté tarsat.
 Mikor Baraz agrul terjeBti panaBtat.
 Untalan oranként neveli sérasat,
 Banatban nem latni neki lankadasat.

¹ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

² 1651: tett.

³ A másoló „estelen“-ből javította.

⁴ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁵ A z-t a másoló d-ből javította.

⁶ A 23-at a másoló 22-ből javította.

⁷ 1651: mely.

27.

- 105 Nem Bolok ezekről mert gyenge madarak
Talam nem csudalod¹ Berelemtől agnak.
De ki Berelmeseb mint az fene vadak.
Griffek Oroslanyok, s-kegyetlen Hijennak.

28.

- 110 Kegyetlen az erős és vétéz oroslany.
De nőfténye előtt Beled mint egy barany.
Ama kolomb Binű² Bép, mint egy Bivarvany.
Vad Tigris tarsához mint egyedő³ barany

29.

De mi vagyon fened⁴ éBonyu medvénel.
Ezis Berelemb[en]⁵ nem mint kegyetlen él.
Zöngnek az kosíklak ő bömbölesevel,
Tarsot keres maganak, sok meBterseggel.

30.

- [2. hasáb] Tugya az Berelmet az Barvas mit téBen
Addigh nyugodalmat maganak nem véBen
Mégh orditasaval sok panaBt nem téBen.
120 Mégh kedve⁶ tarsatul, örömet nem véBen.

31.

Mit nem csinal az lo, és mit nem faradoz,
Nyerit, rug es kapal, mig nem jút tarsához.
Langot fuj Bajabul Buvéb[en]⁷ halalt hoz.
Mas lovat ha közel lat kedves tarsához.

32.

- 125 Azt tudodi az halak, Tengerben mentek?
Szerelemtől el higyed azokis ígnek.
Balenak Cethalak, és görbe Delphinek.
Cupidonak harachot ezek viselnek.⁸

¹ A másoló „csudalom“-ból javította.

² 1651: főriü.

³ 1651: együgyü.

⁴ 1651: feneb.

⁵ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁶ 1651: kedves.

⁷ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁸ 1651: fizetnek.

33.

- Mely űepen énököl Tengeri Sirenes.
 130 Ű űep gyenge verse oly igen keserves.
 Hogj még Pluto előtis volna az kedves
 Hat minden vilagon aki él űerelmes.

34.

- O tudgya Plutois mit téűen űerelem
 Noha irgalmatlan s-nincs nala kegyelem.¹
 135 Az a retenetes kevély fejedelem
 Nem talalya helyit mert foitya űerelem.

35.

- Nezd Proserpinaért mikint űűve űakad.
 Mint Cupido miat, nyavalyasul lankad
 Nezd mely igen haitya tűz hanyo lovakat,
 140 Noha érdemetlen éli Proserpinat.

36.

De mit mongyak mindenható Iupiteről.
 Soksor el feletkezik Iftenségéről.
 Szalitotta soksor űerelem le égről.
 Soksor le vetközvet Ifteni kőntősből.

[105] [1. hasáb]

37.

- 145 Az űerelem ötet Sasfa váltoűtatta
 Mikor Ganimedeft az éghben ragatta.
 Danaera magat aranyul űalatta
 Europais Iupitert bikaul latta.

38.

- Oh te kegyetlen érc egyedül kegyetlen.
 150 Földön nagj kőűiklakon mely Tengerekben.
 Irgalmatlan pokolban magas egekben.²
 Van űerelem, denincs csak az te űivedben

39.

Mert bizonj eddég enyi kőnyörgésémre.
 Nagy Kesmarkis alazatos³ versemre.

¹ Az l-t d-ből javította a másoló.

² A másoló „egen“-ből javította.

³ 1651: ily alazatos.

- 155 Meg indult volna sok hulatot kõnjvemre.
Duna vißba folyña az magas hegyekre.

40.

- Az mérges kegyotis megh belédéthetném.
Basiliscus haragjat megh enhithetném.
Sarkant eny üdüre megh fekeshtetném.
160 Ihon te kegyelmedre Bert nem tehetem.

41.

Talam nem hiheted sok esküvésemet.
Edes Bep violam, s-nem hißed hitemet,
De az én homlokomon latod búvemet.
Latod bu¹ forrasu nyavalýas Bememet.

42.

- 165 Bar ne hidgy² ennékem kérdezd koßík<lakat>lakat³
Kérdezd megh ezeket az nagj álo fakat,
Kérdezd megh ezeket az vad barlangokat
Az honnan Eccho ad fok bus valaßtokat.

43.

- Nincs it oly kis erdő fem oly kiesinj fűzes
170 Sem nyar fem jegenye, fem fenyó⁴ fem egres.
Az hol az te neved jól nem ismeretes.
Mindenőt nevedről zőnget untalan vers.

[2. hasáb]

44.

- Ha teged megh csalak Berelmes violam
Mingyart nagy Vesuvius Bakagyon én⁵ ream
175 Fordulyon ream⁶ első Barvasra lótt nyilam,
Vagj éltőmben hollok kakogyanak én ram.

45.

Ixion kereke törje megh csontomat,
Titius kanyaja ragja megh gyomromat,

¹ 1651: bú.² A másoló a d-t g-ből javította.³ Az utolsó két szótag a sor fölé van írva.⁴ 1651: fenyő.⁵ A másoló „le”-ből javította.⁶ 1651: ram.

- Ne légyen ki Banya én alapatomat.
 180 Nap gonoßra fordicsa én minden jomat.

46.

Nalad van én lelköm hid¹ megh nem csalha[t]la[k]²
 Csak anyi lélek van bennem hogj ohaitlak.
 Holtnak, én magamat, tigid³ langnak tartlak.
 Lang égben el repül, itt holtak mardarak.⁴

47.

- 185 De te ohaitasomal könyeben répülß.
 Ez az holt teft nem mehet oda az hon ülß.
 Miert hat nyiladal holtom utan is lülß.
 Mert érdemetlenül, ream kegyetlenülß.

48.

- Szivemet el vited it hatal magadat.
 190 Vagy⁵ admegh Bivemet vagy vigy el magamat.
 Vagy minden két reßrül ölj együt⁶ magamat
 Ne nizz ily kegyetlen Börnnyü halalomat.

49.

- Az vadaß nyul utan futat fok füldeken.
 Erdöken mezöken, hegyeken vülgyeken
 195 De ha halva latya fűgve egj törßföken
 Nem eröl mar raita maft keres mezöken.

50.

- De te o vér Bopo nem elégh megh öltél.
 Holtom utan inkab raitam győñörkedtél.
 Te sivo oroßlanj igj nem győñörkedtél,⁷
 200 Piramus ruhajab[an]⁸ kit kutnal <...> löltél.

¹ A másoló az i-t más betűből javította.

² Az utolsó szótag a sor fölé írva.

³ A g-t d-ből javította a másoló.

⁴ A másoló először „holtak madarak“-ot írt, majd az előbbi szót „holtak“-ra javította, de a „madarak“-at már elfelejtette helyreigazítani. Az 1651. évi kiadásban ugyanis „holtak maradnak“ van.

⁵ A másoló a g-t d-ből javította.

⁶ 1651: réfel együt ölj.

⁷ A másoló a j-t ő-ből javította.

⁸ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

[106 1. hasáb]

51.

Ne fus én¹ előtem ó te gyenge viragh.
 Ne rőpűly el túlem, o ragyago csilagh.
 Nezd én banatomat, mely belol engem ragh,
 Uzze el rolam ezt kezedbűl egy lép agh.

52.

205 Lam az vad kerecent megh Beledéthetni.
 Lam sebes Solymotis kézre fűvűlthetni.
 Pannak, nehéz nem volt holdot el hitetni
 Hogj égbűl le Balyon s-kéß légyen² Beretni.

53.

De o én nyomorult bolond mit csinalok.
 210 Sifiphus kővivel nagj hegyet haigalok.
 Azt tudom kigyonal kegyelmet tanalok.
 Azt tudom örö mre hogj banatbul Balok.

54.

Szeret az viola de jaj nem engemet
 Szereti Licaont azt az hamis ebet
 215 Az ki megh nem gyűzhet³ semivel engemet
 Annak adta magat, Bagatvan Bivemét.

55.

O haragos Viola én ellenség hem.
 Csak azt mond megh igazan kérlek énnékem
 Likaon mivel gyűz vagj tud gyűzni engem.
 220 Mivel kérkedhetik igazan ellenem.

56.

Musaknal laktam én Apollot Bolgaltam
 Versemmel mindenkor nagj fat mozdithattam⁴
 Es noha te veled Berencsétlen voltam.
 Kegyetlenségednek tulaidonitottam.

¹ A másoló az n-t l-ből javította.

² A másoló „leßen“-ből javította.

³ A z-t más betűből javította a másoló.

⁴ A másoló „mozditottam“-ból javította.

57.

- 225 Versent verset Licaon ha mond én velem.
 Ugy jar mint Marsias, <Hercules> az Apollo¹ elen
 Hogjha pedig akar versent futni velem
 Ugy jar mint sok masis Attalenta² elen.

[2. hasáb]

58.

- Hogyha kételkedik ő az én erőmben
 230 Ugy jar mint Acheolus Hercules ellen
 Valtozik³ bar mindené az én kezemben
 Nem leß tagosfaga én erős öblemben.

59.

- Es noha ugy gyűlölő mint Sarkant engemet
 Nem vagjok én oly rut hogj sérchem bemedet
 235 Mert nem régen latam magam bémélyemet.
 Az sebes Dravab[an]⁴ minden termetemet.

60.

- Ha engemet nem chal az én hamis képem.
 Kőlömb Licaonal én deli termetem.
 O hanysor kevannak⁵ az Bép Némphak engem
 240 Hagysor csokot hanna ram uton mentemben.

61.

Eskűsön⁶ teniked az Buß Dianara
 Eskűsöm Cupidora s-az ő Nyilara.
 Hogj mint Balma langon ugy ég Bep Berleba
 Miatam ugy éget és égis heaba.

62.

- 245 Én penig előtte mint kőd az Bél előtt
 Mint te én előtem mint arnyik nap előtt.
 Ugy futok és bujok Bép Bemei előtt.
 Mégis én rut vagjok az te kedved előtt

¹ Az „az Apollo“ szavakat az áthúzott „Hercules“ fölé írta a másoló.

² 1651: Atalanta.

³ 1651: Valtozzek.

⁴ A zárjelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁵ A második n-t a másoló javította.

⁶ Tollhiba „Eskűsöm“ helyett.

63.

- Szaly le ßep violam mint harmat az égből
 250 Vetközil le imar kegyetlenségéből:
 Szaly le én kezemre mint karoly folyhőből¹
 Szant meg ezt az ßegént kit gyűlűlß Bívedből

64.

- Én sok mulatsagot tenéked tanalok.²
 Madarat vagy vadat mindeneket talalok.
 255 Madar fogo halocskat olyat csinalok.
 Hogy lathatatlanak léßnek cérna ßalok.

[107 1. hasáb]

65.

- Hogy ha hoßbu naddal halat csalni akarß.
 Abbanis én nalam mefterséget talalß.
 Nalam sikos angvilat ha akarß foghacz
 260 Egy fzoval³ mind ugj léß az mint megh gondolhacz

66.

Szaly le ßep Violam és ßeres engemet
 Neked othon tartok két ßep hejuz kölköt
 Minap ßerencsedre jartam az eördököt⁴
 Anyokat megh öltöm⁵ megh fogtam kölyköket

67.

- 265 Ugj megh Belédültek hogj jarnak utanom
 Sok jatcsasokat nézni ugyan kévanom.
 Sokan kértek tülem fenkinek nem adom.
 Neked edes violam azokat tartom.

68.

- Estelen mit beßélß hanyod panaßodat
 270 Moftis nem ésméredé bolond voltodat
 Gyűlűli viola te ajandekodat
 Gyűlűli verseidet es te magadat.

¹ A szó elejét „az”-ból javította a másoló.

² 1651: talalok.

³ A másoló „fooval”-ból javította.

⁴ A szó első felét javította a másoló.

⁵ Az első ő-t fo-ból javította a másoló.

69.

- Az te dolgod(at)¹ nem mas csak panaßolko(g)gyal²
 Banat közt mint Scilla Tengerb[en]³ agogyal.
 275 Neveld az vizeket konyvhulatasodal
 Sörösicz folyhóket sok sohaitasiddal.

70.

- Igy vigezi verset busult⁴ Berelemben
 Az ifiu vadaß es esék kétségben
 Az nevit nem irom eben az konjvemben
 280 Mert az Dianatol tilalom van ebben.

71.

Ad jobbat az In megh ßargul az kalaß.
 Űdővel megh vidul az meg busult vadaß
 Valaha megh fordul az rut fekete gyaß.
 Kit gyűlűß viola kedvedb[en]⁵ leßen az.

[2. hasáb]

IDILIUM.

Kegyetlen hova fucz te arnyiknal könyeb
 Miert megh nem halgacz Aspinal⁶ fűketeb.
 Ah ne legy oly mint⁷ kő s-marvannal keményeb
 Ne légy Salamandra az jegnél hídegeb.

2.

- 5 Talam félß Bivemtől hogy oly erősen ég.
 Ne olvagyon Bived melj mint egj hideg jég
 Ne fely Bivem tűzinek mert vagjon oly vég.
 Az en lelkem kívül fenkin ez nem ég.

3.

- Talam fély⁸ ijamtól kit hordozot⁹ velem
 10 Cupido Ija az kiben nincs kegyelem.

¹ A szót „dolgaidat“-ból javította a másoló.

² Az utolsó szótag a sor fölé van írva.

³ A zárójelbe tett rész rövidítésjel föloldása.

⁴ A szó első felét „az“-ból javította a másoló.

⁵ A zárójelbe tett rész rövidítésjel föloldása.

⁶ 1651: aspisnal.

⁷ 1651: mintegy.

⁸ 1651: felfz.

⁹ 1651: hordozok.

Nyilamnak nincz hegye nincs mérges Berelem
Ijamb[an]¹ de vagyon csak túled felelem.

4.

O te nagy forgo Bél alicz megh futasat.
Az én gerliczimnek tarcz megh Baladasat.
15 De félek hogj te is nem éred futasat.
Ropulni ereßti ha febes fugarat.

5.

O ne fus előtem Bep Viola virag.
Nem erdei csuda vagyok ki fűvet rag.
Nem vagjok Harpia kit latniis rutsag.
20 Nem kit Hercules tet egekben vad csillag.

6.

Noha mit tagadom bizonj csuda vagjok.
Szerelem csudaja és monftrumja vagyok.
Bizonj meg változtam mint Görög hadnagjok
De ne fily artalmas nemis fene vagjok.

7.

25 Ne fus kérlek előtem jusfon eßedben.
Peneus Leanja öltözöt törsoßkben.
[108 1. hasáb] Laurusfa változot ugj akarta Iften
Mert kegyetlenségért Iftenis kegyetlen.

8.

Apollo Iftennek fok Bép könyörgését
30 Nem akarta hallaný Bíralmas versét.
Te penigh ennekis nevedet esfetét.
Nevedet Cupidonak erős fegjverit.

9.

Nem csuda mert kő vagj mert Alabaßtrumnal²
Keményeb tély jignél és Porfirusnal
35 Cupidonak nyila elened nem haßnal.
Meg tompul te raitad³ s-teftedb[en]⁴ meg nem al.

¹ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

² Az utolsó szótag a sor fölé van írva.

³ A t-t a másoló d-ből javította.

⁴ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

10.

Ha Iften akarna változnil csudara.
 Nem hißem változnil gyõnge Laurus agra.
 De Késmark tetein nõt kemény tölgyfara
 40 Ottan hadakoznil, Beleknek urara.

11.

Az is meg lagyulna én kõnjörgesemre
 Ugj hißem megh Bolalna enyi versemre.
 Te penig mint vad Griff Somjuzol véremre
 Nemis néz én ramis nem hogj beßedemre.

12.

45 Nem haßnal te nalad az én <kõnjörgésem> kõnyvhulasó¹
 Nem <hißem> haßnal Bép verfem s-utanad jarasom.²
 Kegyetlen Sirena nézheted firasom.
 Nem kõnyörülß nem ßanß latvan karvalasom

13.

Mint ama kõnyõ kód az forgo Béel előtt.
 50 El tónfz én előtem és ßemeid³ előtt.
 Mint hideg ho harmat nap melege előtt
 Mint fõr karvolj előtt mint arnyik nap előtt.⁴

[2. hasáb]

14.

Bar volna labadis oly mozdulatlan.⁵
 Az mint kemény ßived mely oly irgalmatlan
 55 Nezd az merre te futcz túske mely ßamtalan.
 Oltalmazd magadat, ne menyen labadban.

15.

Jaj Berelmes Violam ojad magadat
 Megh ne csípje hangja Bép fejer labadat.
 Ne ßakasfa ßederjen aranj hajadat
 60 Alicz megh alicz megh kérlek futasodat.

¹ Az áthúzott szó fölé írva.² Az utolsó szó a sor alá van írva.³ 1651: fzeimeim⁴ Az utolsó szó a sor alá van írva.⁵ 1651: mozdulhatatlan.

16.

De mindenre bator vagj csak én túlem félő.
 Erdőken puštakon vadak košt batran élő,
 Engem rut kigyónak engem farkanak¹ véő.
 Mert sok kőnyőrgésémre csak megh nemis térő.

17.

- 65 Bar fus el te magad csak ad megh Bivemet
 Nem tudom loptadé vagy erővel vétted.
 Azt tudom bizonyal hogy magadal vétted.
 Ha viőőa nem adot hat videl² magamot.

18.

- Ad megh zalogomat mert maidan el veőek
 70 Vagj hogy mint őép Biblis vizfolyasfa léőek.
 Melj őemeím untalan forrasu vizek.³

19.

- Nyavalyas mit futok? mint az őomju Barvas
 Forrashos utanad az ki vagj mint egy vas.
 Mint őelédéthetlen⁴ sebes keselő Sas.
 75 El repülő előtem s-el futcs mint vad farkas.

20.

De bizony nem ugy van mert őeb vagj farkasnal⁵
 Nem őzelégýeb⁶ fejereb fekete fasnal.
 De nemis marvanj vagj mert ha marvany volnal
 En előtem oly igen el nem futhatnal.

[109 1. hasáb]

21.

- 80 Sasnakis Bive ég az Berelem⁷ miat
 Nezd meg tarsa utan magasrul mint kialt
 Hordoza farkasis Berelem igajat
 Mert tarsa kedviert Bereti barlangjat.

¹ Az f-t f-ből javította a másoló.

² 1651: vigy el.

³ Ez a versszak a Zrínyi-kéziratban is és az 1651. évi kiadásban is háromsoros.

⁴ 1651: őzelégýithetlen.

⁵ A két utolsó szótag a sor fölé van írva.

⁶ Az őz-t a másoló javította.

⁷ Az utolsó szótag a másoló javításával.

22.

- De mi vagyon kemény Magnesnél keménjeb
 85 De mi vagyon ennél ismit Berelmesfeb
 Szereti az vasat te penig keményeb.
 Magnesnél és vasnal, és jégneél hidegeb.

23.

- Bizony most el hítem Caucasus volt Anjad
 Örménj oroszlanj volt Boptato daikad
 90 Mert nem gondolj érted hogj én Bivem lankad
 Nem¹ gondolj teftemtől maid lelkem el Bakad

24.

- Aly megh edes vadam bar csak ne(m) sokaigh
 Hat nezem Bemeidet csak fél oraigh.
 Nem gondolok oBtan ha lelköm el valik
 95 Vilag unta teftemből, ki van most eligh.²

25.

Bolond mit törődök és az ödöt veBtem
 Hogj remenségemet fővényen építem.
 Könyő forgo Belet hiaban kergetem.
 Igj minden reménség.³ el tűnik előtem.⁴

26.

- 100 Edefeget tanalnek előb épében
 Hogj nem Beledüléft az te vad Bivedben.
 Elob is arnyikot meleg verőfenyben.
 Lagjulaft gyémantban s-irgalmat Tengerben.

27.

- Iol tudot vagjok mar en allapatomb[an].⁵
 105 Tudom hogj Beretlek tudom hogj hiab[an],
 [2. hasáb] Tugya jol Tantalus nem éBik almag[an]
 Smegis kapdos utana s-farad hiaban.

¹ Az N-t M-ből javította a másoló.

² 1651: alig.

³ Az r-t más betűből javította a másoló.

⁴ A második e-t a másoló javította.

⁵ A „mar” és „allapatomban” szavak között olvashatatlanul áthúzott szó van, az „en”-t e fölé írta a másoló. A szögletes zárójelbe tett rész — az alábbi két sor végén is — rövidítésjel föloldása.

28.

- Megis utanad én mint Echo Bo utan
 Mint deres ho harmat nap melege utan
 119 Mint tudatlan fő csalogato fip¹ utan
 Mint egy kemény Magnes az hideg vas utan

29.

- Enis kéß akartva² hordozom halomat.
 Lanczozva kötözve latom fogsagomat,
 Latom és Beretem én nehéz igamat.
 115 Migis mint egj Magnes Beretem vasamat.

30.

De te kegyetlenb vagj haragos Circinél.
 Mérges Morgonanal hamés Dalélénél.
 Ravaß Armidanal és Falsírenénél.
 Medusanal Scillanal és Tifiphonél.

31.

- 120 El bißtað magadat te³ fejer orcsadban.
 Engemet seminek vélß kevélj voltodban
 Mert hogj fekete vagjok abrazatomban
 Azt tudod vad ember csinalt Lybiaban.

32.

- Tudodé fagyal-fanak fejer viraga.
 125 Lehul az földre s-nem leß femmi haßonra⁴
 De noha fekete az Bagos⁵ viola.
 Fel Bedik és teBék füveg karimaba.

33.

- Nem jobbi az fold is melj inkab feketib
 En is noha fekete de fzerelmesleb.
 130 Vagjok alandobis fejérnel keményeb
 Noha nem tagadom legh Berencsétleneb.

¹ A másoló „fjep“-ből javította.

² A másoló „akarva“-ból javította.

³ 1651: fjep.

⁴ Az utolsó szótag a sor fölé van írva.

⁵ A másoló más szóból javította.

34.

Mert Sintén annét teß teneked¹ Bolgálnó
Mint Duna partot remenséggel Bantanom

[110 1. hasáb] Jégre épétenem és Berecsent moínom.

135 Holdra haragudnom, csillagot² Bamlalnom.

35.

Ezt juvendülte mar³ undok üvöltésfel
Egj rut füves vagoly⁴ mindenap jo reggel
De bizony én bönöm moft malt⁵ nem érdemlem⁶
Hogj megh untam hajnalt utanad mentem el.

36.

140 Viola nem léBeß ez utan gyütrelmem.
Mert bolondsagomat mar jo meg ésmértem
Az Bép Hainál csilag leß az én Berelmem.
Balvanjom⁷ oltarom és minden vég kedvem.

Obsidionis Szigetianae.
Pars Prima.

Én az ki az előtt iffiu elmével
Jadzottam Berelemnek édes versével.
Kőßkötem viola kegyetlenségével.
Moftan imar Marsnak hangasfab versével.

2.

5 Fegyvert s-Vitézt éneklek Török hatalmat
Ki meg merte varni Suliman haragját
Ama nagy Sulimanak hatalmas karját
Azkinék Europa retegte Bablajat.

3.

Musa te ki nem rothado züld Laurusbul
10 Viseled koßorudat fem gyöngge agbul.

¹ A másoló „tenedek“-ből javította.

² 1651: csillagok.

³ 1651: lam.

⁴ 1651: füles bagoly.

⁵ 1651: malt moft.

⁶ 1651: érdemel.

⁷ A második szótagot a másoló javította.

Hanem fényes menyei Bent csillagokbul.
Van kötve Coronad Holdbul és Bép napbul.

4.

- Te ki Búz Anya vagj és Búlted Urakat¹
Az ki örökén volt s-imadod Fiakat.²
15 Ugj mint Iftenedet es nagj Monarchadat
Szenféges királné hivom irgalmadat.

[2. hasáb]

5.

- Adgy pennamk erőt ugj irhasfak mint volt
Arrol ki fiad Bent nevéért batran holt
Meg vetvén vilagot kiben sok java volt
20 Kiért él Bent lölke ha tefte megis holt.

6.

Enged meg hogj neve melj moftis köztünk él
Bövelyen³ jo hire valahol nap jár kél.
Lasfak Poganj ebek az ki Iftentől fél.
Soha meg nem halhat hanem örökén él.

7.

- 25 Az⁴ nagj mindenható az földre tekénte.
Egj Bem fordulasbol vilagot meg néze.⁵
De leg inkab Magyarokat ebben vette
Nem jarnak az uton kit Fia rendele.

8.

- Lata az Magjarnak alhatatlansaghat
30 Meg vette⁶ az Iht hogj imadna balvant
Csak az ereftené Bajara az <Bablyat> zabla[t]
Csak az engedni meg tölhetne⁷ meg torkat.

9.

Hogj ő Bent nevének nincsen tišteleti
Artatlan Fia vérenek becsületi.

¹ 1651: Uradat.² 1651: fiadat.³ 1651: Bűvölyen.⁴ A z-t a másoló más betűből javította.⁵ A z-t a másoló t-ből javította.⁶ 1651: Meg vetvén.⁷ 1651: tölthetne.

- 35 Josaghos cselekedeteknek nincsen¹ keleti.
Sőm őróg embernek nincsen tišteleti.

10.

- De sok feslet erkőles és nehéz karomlas
Irégség, gyűlűlség, és hamis tanacslas.
Fertelmes faitalansag és ragalmazas.
40 Lopas ember őlés és őrók tobzodas.

11.

Meg indult ezekért méltan ő haragja²
Azert Mihaly Archangyalt magához hiva
Es keménj haragjaban igj parancsola.
Ő Bentsége előtt Archangyal ál vala.

[111 1. hasáb]

12.

- 45 Nezd ama keménj nyaku és kevélj Scitak.
Jo Magjaroktul melj igen el faizottak
Szep kerešténj hűtőt labok ala nyomtak.
Győnyörködnek külőmb kőlőmb fele valasfokk.

13.

- Maga te tekéncs meg kereštény világhot.
50 Nem talál azok kőzt kivel tettem tob jot.
Kihoztam Scitiabul melj nekék Bűk volt
Az én Bent Lelkemis ő reajok Balot.

14.

- Scitiabol azt mondom ki hoštam őket
Miként AEgyptusbul az Sido népéket.
56 Hatalmas karomal verem nemzeteket
Mindenűt rontam vešttem ellenségeket.

15.

- Tejel mizel folyo Bép Pannoniaban.
Meg telepítem őket Magyar Oršagban.
Es meghis aldám minden allapatyaban
60 Meg halgatam fegétem minden dolgokban.

¹ 1651: nincs.

² A g-t a másoló j-ből javította.

16.

Sőt vitéz Bivelis megh adottam őket
 Ugy hogj egi jo Magyar tizet maft kergetet.
 Sohul¹ nem talaltak olj nagj ellenséget.
 Az ki mint por Bél előtt el nem kerenget.²

17.

65 Sentséges lölkömet reajok Balattam
 Az köröbsténj hűtre fiam által hoßtam.
 Szent kiralyokalis megh ajandékoßtam
 Bikesféget tíbtesféget nekik adtam.

[2. hasáb]

18.

De ök ennyi jokért, Ah nehéz mondani
 70 Ah haladatlanok és mertek el hadni
 Nem Bégyénlék Ihnek el arulni³
 Elenemben⁴ minden gonofra⁵ el merülni

19.

Ah banom ennyi jot hogj ő vélek töttem
 Nemé véperakat kőblemben neveltem.
 75 De immar ideje vélek ésmértetnem
 En vagyok ama nagj boßbu alo Iften

20.

Eregj azért Archangyal Balj le Pokolb[an].⁶
 Valaß egyet az haragos Furiasban.⁷
 Es külgyed el aztat Sultan Sulimanban
 80 Iutasfa Magyarokra valo haragban.

21.

En penigh Töröknek adok olj hatalmat
 Hogj el rontya veßti az roß Magyarokat

¹ A másoló „Soha“-ból javította.

² E versszak után a 27. szakaszt másolta le a másoló, majd tévedését észrevéve áthúzza azt.

³ E sor után a 17. versszak utolsó sorának két első szavát másolta le a másoló, de tévedését észrevéve áthúzza azokat és alája írta a 18. versszak utolsó sorát.

⁴ Az m-et a másoló javította. 1651: Ellenemre.

⁵ 1651: gonofzban.

⁶ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁷ 1651: furiakban.

Mint addig törí iga keménj nyakokat
Még h nem ésmérik meg el hadtak urokat.

22.

- 85 Kialtnak én hozam s-nem hallom meg őket
Hanem fogom nevetni nehéz ügyeket.
Az ő panaßíra nem haitom fületem
Ő nyavalyajokra nem téßem sememet.

23.

- Es mind addig léßen még h boßßut nem alok
90 Harmad (nyed) negyed izik büntetis leß raitok
Es ha idein eßben nem veßík magokat
Órok atkom haragom léßen ő raitok.

24.

- De ha hozzam térnek megh banvan bőneket¹
Halalrol életre ismit hozom őket,
[112 1. hasáb] Jaj Torók néked haragom veßejének
Te vagj de el törlek² ha ezek meg térnek.

25.

- Michael Archangyal kezde könyörgeni.
Es az igazakért igen eßfedezni.
Uram jamborokat fogodé rontani.
100 Es az hamisakért fogodé megh verni.

26.

De az élő In kéß lőn megh felelni.
Te akarodé én tanacsomat tudni.
Vagy el roited³ nagj titkaimat véselni.
Az meljeket teniked megh lehet tudni.

27.

- 105 Ostorom Bolgamra nem tiltom hogj Baljon
Melynek nem köl törődni femmit halalon.

¹ A két utolsó szótag a sor fölé van írva.

² A k-t a másoló d-ből javította.

³ 1651: el rojtott.

Akor¹ néki kőnjöbségére Balyon
Es lelkének huvösülésére <ß>alyon.

28.

Nem felele többet Archangyal Iftennek
110 Hanem fugar Barnyait erešti égnek.
Rőpül mint addig és nem njugovik meg
Még Alectot pokolban nem talala meg.

29.

Szaz² lanczal van kötve, fzaz belincz az kezén
Kégyokbul al haja, s-kötőleznék fején.
115 Véres mérges taiték folj ki az két Bemén
Dohos kénkö para jün ki rut gégégén.

30.

Illy Furiat Archangyal megh Babadita.
Es Iften hatalmaval neki így Bola:
Alecto az Iften nékem³ parancsolya
Hogj tégedet külgyelek Török orBagba.

31.

[2. hasáb] Szultan Szulimanak Balyad meg az Bivét
Neveld Magyarokra ő haragos mérgét.
Vegye rajok nagy retenetes fegjverét,
Roncsa Urasaghat és minden erejét

32.

125 Örül az Furia nem késék pokolban
Rőpülését tartya nagy Török OrBagban.
Éifélkor érkezék Conftatinopolyban.
Ottan bé férkezik Suliman hazaban.

33.

S-hogj inkább hamarab el hitesfe véle.
130 Es hogj megh retenéft Bivében ne tenne.
Magara nagj Szelimnek formajat véve,
Szelim Szulimanal⁴ Attya volt míg éle.⁵

¹ 1651: Akarom.

² A másoló „Szál“-ból javította.

³ A másoló „néked“-ből javította.

⁴ 1651: Szulimannak.

⁵ A másoló „üle“-ből javította.

34.

- Fiam te aluðol így kezdé beßédét
 S-nem veßed eßedben Iñnek kegyelmét
 135 Hogj erőt adot néked és vitézféget.
 Io éßt¹ jo tanacsot es elég érteket.

35.

- Aluðol te moftan és nem néß² elődben
 Melj nagy felyhót kerenget Carol elődben
 Es hogj ha idején nem véßed eßedben
 140 It fogß meg nyomatni aluvo heljedben.

36.

Hidgyed hidgyed az én meg őßült fejemne[k]
 Hogy ha üdöt nekik <...>³ adfz tited elveßtnek
 Orßagoftul kaurok hitetlen ebek.
 Mert ha egýesfégek volna van erejek.

37.

- 145 Lefzis megh alkußnak de te menj ő reajok.⁴
 Ne késfél és ne hadgj üdöt alkudniok.
 Igj rontatatanak tülem Mamalukok.
 Igj meg verém Campsont s-romlanak Sirusok

38.

- [113 1. hasáb] Kely fel, éles kardot kős az oldalodra.
 150 Induly megh hadadal tévölgő Magjara
 Én léßek melyeted és minden dolgodra.
 Vigyazok húségel s-minden nyavalyadra.

39.

- Bolondsag tenéked kazulokra jarni.
 Sok jo vitézt tenéked oda rontani.
 155 Az mi fatumunk azt nem hagyja romlani.
 Iften azon bennünk akar tanítani.

¹ A másoló „ezt”-ből javította.

² A másoló „néz”-ből javította.

³ Olvashatatlanul áthúzott szó.

⁴ 1651: rajok.

40.

- Izmaél énnékem fok boßbukat Bõrze.
 De ugjan meg tõrnõm végég nem lehe.
 [H]at tenéked Tamma menyí boßbut téve.
 160 [N]agy rébét hadadnak, ravasfagal¹ veré.

41.

De az Magyarokon mindenkoron nyertünk
 Nemis kel oly meßi nekünk fegyverkednünk²
 [S]em annyit kültenünk sem annyit veßtenünk
 [S]em gyúzedelemben nekünk kételkednünk.

42.

- 165 [N]e félj hogj segitse fenki Magyarokat
 [M]ert jól ésmérem én bolond kaurokat.
 [M]íg nem latyak égni magok hazokat.
 [N]em legéti fenki Bõmßed hazokat.

43.

- [Ne] fély mert lam mondom én lóBek meljeted
 170 [Az] Bont Mahometis vezétý³ kezedet.
 [O]ßtan édes Fiam az vitéz embernek.
 [K]öl valamit engedni az Berencsének.

44.

- [Ig]j Szultan Suliman Alecto Bolot.
 [Es] amint⁴ mérges kégyot kezében hozot⁵
 175 [A]zt a Szulimannak agyaban bocsatot.
 [Ne]m nyugvék az kigyo még hozza nem jutot.

[2. hasáb]

45.

- Vallarol melyére, melyérül Bívében⁶
 Vallamere czuß el mindent hagy méregben
 Gyuytya keménj Bívét s-hagya langos tűzben
 180 Haragb[an]⁷ henteregni és kevéségben.

¹ Az első szótagot a másoló javította.² 1651: fegyverkezünk.³ Az utolsó betűt a másoló javította.⁴ 1651: az mely.⁵ Az utolsó két betűt a másoló javította.⁶ A b-t a másoló javította.⁷ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

46.

Nagy vigan Alecto eltűnik ot mingyart
Mert lata haragra gyuytotta Szulimant
Ő penig föl ugrot fejivert fejivert kialt.
Mert bintén eße veßet Alecto miat.

47.

- 185 Kiat az Suliman o te batorsagra
Ki engemet indicz illen nagj dolgokra
Nagyob vagj embernél noha ember modra.
Lattalak tégedet Bolva tanacsolva.

48.

- Kißen vagjon Szuliman el mégyen oda.
190 Az hova meg hattad kaurt rak halomban
Megh¹ feftem lovamat kereßténj vér toban
Varasokat varakat röitők hamuban.

49.

- Fel kelvén² agjabúl ő meg³ paranesola.
Hogj minden vezér taboraban Balana.
195 Valogatot népel kinek mint hatalma.
Valaki Begséget és Timant⁴ tartana.

50.

- Es hogj Drinapoljban Majusnak fottara
Az egéß hadak Ballananak taborban⁵
Futnak az Czauzok fejer patyolatban
200 Hirdetik az hadat minden orßagokban.

51.

Azomban Szuliman üle jo lovára.
S-vezéreket magaval ki hiva devanra.
Kertektül nem meßi egj Béles halomra.
Ottan nekik beßele illen formara.

¹ A g-t a másoló más betüből javította.

² A k-t B-ből javította a másoló.

³ A másoló „magy“-ből javította.

⁴ 1651: timárt.

⁵ A másoló „taborra“-ból javította.

[114 1. hasáb]

52.

- 205 Vezérek és Basfak ti okos vitézek.
 Kiknek eBek¹ után fok bírt népet nézek
 Ti vadtok tartoj én erőségemnek
 Ti meg hoditoj² pogany kereBtények.

53.

- Im mi allapatunk latyatok miben van
 210 Erős birodalmunk henyéléft nem kíván.
 Az mit kardal nyertünk nem tartja meg dévan
 Fegjvert s-erős vitézt birodalom kévan.

54.

- Evel gyúztünk mi meg kereBtény vilagot
 Az melj inkab kévan főzetni harachot.
 215 Hogj sem vitez modon reank vonjon kardot
 Evel becsültetünk mi Musurmanjokot.³

55.

- Mégis de nem fokan kik ellenünk jarni.
 Vannakis⁴ mernekis fogokat mutatni.
 Bolondok nem tугyak hogj job meg hallani.⁵
 220 Az erőtlenséget hogj sem kart vallani.

56.

Az Magjarok ezek kik fey nélkül vannak
 Mint Török⁶ hajo Báltül ugj hanyatatnak
 Miulta el vévén életét Lajosnak.
 Sokan Coronaért maftis vonyakodnak.

57.

- 225 Igaz nem tagadom ha egyeslég volna
 Köztk bizony nekünk nagj gondokat adna
 Az egynehanj Magjar és meg csorbitana
 Fényős Coronankat talam meg rontana.

¹ Az B-t r-ből javította a másoló.

² A j-t i-ből javította a másoló.

³ 1651: musulmanokat.

⁴ 1651: Vannak és.

⁵ 1651: meg vallani.

⁶ 1651: törött.

58.

- De Isten oftora moft Balot reajok.
 230 Fősvénjség, gyűléség uralkodik raitok.
 Nincs Beretet költők sőm okos tanacsok.
 Kiért esőben van fénjes Coronajok.

[2. hasáb]

59.

- Szem latomaft latjuk az In irgalmat.
 Mert minekünk Santa Magyar birodalmat
 235 Mindenkor az utan megh talaljuk Tammat
 Roncsuk moft az Magjart s-az ő birodalmat.

60.

- Eskűbőm én nektek az élő Istenre
 Mi fényes hodunkra s-élyes fegyveremre.
 Az eyel Mahumet én Atyam képében.
 240 Ezeket mint nékem okosan beélélé.

61.

Az Arşlan vezéris Budáruł ír nékem
 Hogj gyűzedelembe ne légyen kétségem
 Im az leveletis hozzom előtekben
 Olvasd hangal Deak hat végyuk elménkb[en]¹

62.

- 245 Itt igj Török Déak föl Boval olvasvan
 Gyűzhetetlen Csaşar az te Rabod Arşlanj
 Budai fő vezér te kegyelmet utan.
 Ir alazatosfan néked fejét haitvan.

63.

- Ha tudni akarod kereszténynek dolgat
 250 Azok veşni hadtak magok allapatyat
 Carolj gyűlésekről gyűlésekre magat
 Hordoztatya s-nagyon forgatya hit dolgat.

64.

Nincs fohul kéş hada s-nemis gondolkod[ik]
 Mint bolond hogj valaha talam keletik.

¹ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

- 255 Am Maximilian Magyarok közt lakik.
Gondviselyetlenül csak ebik¹ és íbik.

65.

Az Magjarok penig leg henyélők² népek.
Egyik az masikat gjülülük mint ebek
Nincs köztők had tudo ha volnais ezek.

- 260 Az Tißtviselőnek foka nem engednek.

[115 1. hasáb]

66.

Uram ha volt modod valaha az hadban
Nincsen moft keveseb illen allapatban
Ugj tetesík hogj immaron Magyar Orðagban
Latok vér patakot fok kaurt halomban.

67.

- 265 Meghalvan vezérek az Arðlan tanacsat.
Főkepen Csaðarnak el ðant akaratyat.
Senki tartoðtatni nem <...> meré³ az uttyat.
Hanem minden vezér javalja ðandékjat.

68.

- Nem sok üdö mulvan az nagj Asiabol.
270 Sok had érkezék kik voltak Tengeren tul
Sok ðamtalan Tatar Meotifi totul.
Ezek küldetetek Chan Praecopitatul.

69.

- Deliman Iffiu ezeknek vezérek
Fia az nagy Hámnak s-nagj fejedelemnek.
275 Huðon öt ezer ez és mind jo tegzesék
Sok ðaz ezer közül valogatot népek.

70.

Kőnyü had és bator és gyors mind⁴ az arviz.⁵
Ugj tetesék kezéb[en]⁶ mindenik halalt við.

¹ Az ð-t a másoló más betüből javította.

² Tollhíba „henyélőb“ helyett.

³ Az olvashatatlanul áthúzott szó fölé írva.

⁴ 1651: mint.

⁵ A v-t a másoló más betüből javította.

⁶ A zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

Mert jó lova hatan csak jó fegyverben hiű.
 280 Nincsen tartalékja sem tűz sem sebes víz.

71.

Azt mongyak Deliman mikor orűagokat
 Jart volna latasért híres varasokat.
 Galataban meglatta az Bép Cumillat.
 Cumillat az Bepet Szuliman Leanyat.

72.

285 Cumilla Bép haja meg kötőzé Bivét.
 Iffiu Delimannak és minden kedvét.
 [2. hasáb] Egy tekintet véve el minden erejét
 Ugy hogi nala nélkül nem kívánja eltét.

73.

Akkor haza ment volt¹ moft Bép hadal jűt m[eg]
 290 Tőrődvén Bép Leanyt mikint njerhetné meg
 Véletlenül Begény de csalatkozot meg.
 Mert addig el véve Cumillat Ruftan Beg.

74.

Moft már nyughatatlan banatal al vagi űl
 Untalan Begénynek Beme keserves² fűl.
 295 Mely miat az Bűve mint az hideg jég hűl.
 Éltével halalban banatja kőzt merűl.

75.

Őrizd Ruftan Vezér jól ettűl magadat.
 Mert mint³ dűhős farkas lefi halalodat
 Az vitéz Deliman nem tűrheti buyat⁴
 300 Ki tűlti ha lehet raitad boűbusagat.

76.

Az Tatarok után őt ropant feregek.
 Azt tudnak tavulrul hogi sivo eőrdőgők
 Ezekis Drinapoljban el érkezének.
 Sok havasokon forgot vitéz Szerecsenek.

¹ A másoló „menvén“-ből javította.

² 1651: keservvel.

³ A t-t d-ből javította a másoló.

⁴ Az a-t más betűből javította a másoló.

<...>¹ 77.

- 305 Mindenikben vala hat hat ezer ember
Mindenik harommal² meg verekedni mér.
Lova mint egj madar maga mint egj tündér.
Mert olj kõnjen³ fordul mint efti denevér.

78.

- Ezek Kazul Basra jartak Szulimannal
310 Ezek Lajos kiralt verték czidakkal.
Vitézek mint egyik s-nem fegyver derékal
S-paisal földöznek, sem sűrű pancziral.

79.

- [116 1. hasáb] Ezek előtt mégyen vitéz Amirasfen.
Magais fekete lovais Berecsen.
315 Az ő kedves lova Karabul kényesfen
Meljet ő jartatot had előtt kevelen.⁴

80.

- Mongyak hogy Karabul nagj Arabiaban
Széltül fogantatot egj hires kancsaban
Hihetőis félben mert nincs fem az langban
320 Oly vidamsag gyorsasag mint vagjon abban.

81.

Amirasfen utan három fő kapitany.
Egyik az Olindus⁵ melj okosag utan.
Mert mint nagjob tiſtre végre lett kapitany
Negyedik rébében az Szerecsen hadban.

82.

- 325 Siriai kiraly az okos Menetham
Külte masodikat ez volt Bép Hamvivan
Szerecsenek közül jüt az Siriaban.
De vala harmadik kegyetlen Demirham.

¹ Olvashatatlanul áthúzott számjegy.

² Az első két szótag olvashatatlanul áthúzott szórész fölé van írva.

³ Az utolsó két betűt a másoló javította.

⁴ 1651: s kevelen.

⁵ A másoló „olindus“-ből javította.

83.

Demirham az erős melnél erősb nem volt
 330 Sohul valameljre Szuliman parancsolt
 Mert az gyűkerébül nagj Tölgy fat ki rantot
 Ökölyől adgyon vert egj nagy Elefantot.

84.

Ötödik Alberan¹ Batya Demirhamnak
 Volt gondviselője az Szerecsen hadnak
 335 Ez magyarazója volt minden alomnak
 Es ki fejtője Mahumet irasfanak.

85.

[2. hasáb] Ezek utan jűnek vitéz Mamelusok
 De Berencsétlenek mert nincs neki² Urok.
 Szulimannak nem régen lettek hodulok
 340 Az nagj s-bű AEgyptusban ezek lakosok.

86.

Kayer Bék jűn vélek melyet Bégyenére.
 Mehmet Junnus Basfanak tőt fő vezére.
 Az³ Szuliman Csaßar mert ő tüle féle
 S-ily nagy tißtire Bolgajat vinni nem mere.

87.

345 Ezek huß⁴ ezeren jo lovak voltak
 Mert Tommembeitől vétézséget tanultak.
 Es noha⁵ külömb nemzetekből alottak.
 De okos vezér allat egyesfek voltak.

88.

Nem meßi Církasok ugjan Bombed népek
 350 Mamelukoktul rendelt feregben jűnnek
 Ezek de lehetnek ötven két ezerek
 Mert Zinchiek, Getak, Barftok vannak vélek.

¹ Az utolsó betűt a másoló m-ből javította.

² 1651: nekik.

³ A másoló Sz-ből javította.

⁴ A másoló „huz”-ból javította.

⁵ A másoló javításával.

89.

Magok valasztottak kapitant magoknak
 Eztet hiak¹ had verő Aygas Balsanak
 365 Ez bizonj nem hiaban neveztik annak
 Mert ez volt oka sok nemzet romlasanak.

90.

Aygas Basfa utan jünnek Zagatarok.
 Leg belsöb Scitiabul valo Tatarok.
 Hißik az Alkorant de zöld patyolatok.
 360 Meg ésmértetek kik Törökök Tatarok.

91.

El lepték az földet ezek mint az hangyak
 Avagy Bélös mezőben az fok kalangyak
 Mindenüt villamnak csak nyilak és Babljak
 Es mindent retetnek lobogos kopiak.²

92.

[117]

Hetuen egiedik Amatorum Carmen adnotam chak bu banat de vir,
 „gine Margareta.

Vitegek kariokkall kigiok fuklaiockall,³ bikak fjaruockal fertnek,
 Kormökkal fzeép folymok, fogal orofzlaniok fzagatnak az mit
 érne, |
 Chak az fzeép leannyok, s-az Basiliscusok hogi a Bemekel éolnek.

Az mint hogi ujobban engemetis moftan egi neuendeken fzeép fzeüz
 5 ket fekete fzeemmel mint fenies fegiuerrrel mar fzeörniu halarra üz
 Kit⁴ ha ream uet geriefztj fzeerelmet bennem ki ugi égh mint Tüz.

¹ A másoló javításával.

² A *Szigeti veszedelem* I. énekének 91. versszaka alá a másoló oda jegyezte a 92. számot s kereszt jel alatt utalt az ének folytatására, amely a kódex 158. lapjának eredetileg üresen hagyott részén található. A kódex következő 117. lapján ugyanis LXXI. sorozámmal a Balassa-ének folytatódna a negyedik kéz írásában.

³ Talán tollhiba „fulakiockall” helyett.

⁴ Szilódy és Dézsi a szótagszám miatt „Akit”-re javítja.

Melj Tűz hogi engemet megh hamva¹ nemtett fenkj nem chudalhattia
 Fulgosi² amint anagi ezudakról irt ualakj azt meg lattia.
 Hollot nagi ezudaül² ir fjaruas bogarrul s-bizonsagotis³ adgia

- 10 Hogi uadnak Bogarok, kik lang között iarnak fjarunion fzepon
 repülnek |
 S Nem chak meg nem egnek de ottan el vefznek mihent langból
 ki kelnek |
 Igý tűz engemetis eltet ha emefztis s-nem hagi vefzni éltémnek.

- Melj fzerelmes tüzem hogi ha eddig engem nem fjarazgatot volna.
 Könjhulafom miatt mint egi follýo patak mind elezorgattá volna.
 15 De vízfönt könnyuemnek kőfzonóm hogi élek, mert Tüzemet az
 oltýa |

Hogi mind elne foginé⁴ de chendesen egnék keuefeb győtrelemmell
 Chak kepes örömmel io győnyörússege⁵l fzeretóm fzerelmevel
 Ki nekem elig kincz mert vilagon job s-incz mint édes keferúuel.⁴

- [118] Igieneisen fel nőt fzepon nyers eziprus vefzót iegiez mert ő Termete,
 20 S. klarist⁵ kis fjaýa rofat fzepon orezaja mezet ereftz befzede
 Kiuel mit gongolod⁶ hatha fzege⁷nj uagiokis ha élek keduemre
 Sok Kincz nagi gazdagsag pinz marha urasag bar mind öröké legien
 Akiket főfuenjseg nagi Telhetetlenfegh győtéor fzüntelen keppen
 En az kis ertekel ha türök io keduel hízfem ninch fenki ellen

- 25 Honal feierb labat zöld pasitom⁷ harmat ha neha neduefitj
 Hogi mezit lab iaruan chak mulatsagaban fzepon uiragit ezipkedó
 Ackor bőkrök megül nezuén fzerelmetül égek örüluén neki.

- Mert hogi⁸ bölcz uersekre gyengen enekelue ereftzi ki fzoziatiat,
 s-Hol gombóló nyakan s. hol iol termet vallan terengeti fzel⁹ haýat
 30 Midon gondolkoduan kertben ballagvan kötj fzepon kofzorojat

¹ Szilády és Dézsi a szótagszám miatt „hamuvá“-ra javítja.

² A másoló „ezudaual“-ból javította.

³ Szilády és Dézsi „bizonságát“-ra javítja.

⁴ A második e-t a másoló javította.

⁵ A t-t a másoló utólag írta a szóhoz; a k és l közé későbbi kéz egy a-t iktatott.

⁶ Tollhiba „gondolok“ helyett.

⁷ Tollhiba „pasiton“ helyett.

⁸ Dézsi úgy véli, hogy az eredetiben „hogi“ helyett „hol“ állott (i. m. 701. l.).

⁹ Szilády és Dézsi „szét“-nek olvassa.

Mar ez utan azért ez egesegeert sok io kopia romol,
 Vitezek homlokan fjablja mint gyakran fzerelmiert ver omol.
 Mert ez az a virag ki miat baratsag tarsok között fel bomol.

Szent Lorincz nap utá az ezer ött fzağba es az nyoltzuan 9ben
 35 Remete mogyara hauasok allyaban eluen fzergek verfekben
 Arrol ki olj¹ mint hólgi s. kinek neve fzeğ gyöngi abölcz deak²
 njelyben. |

Hetuen Ketödik Colloquium octo viator & Deae Echo
 vocatae ugian azon Notara.

[119] Niołtz iffiu legenj minap utó menven egi erdőben iutanak
 Eftue fele leuén Trefaluá beľzeluén ők egimasnak mondanak
 Vegyunk fzet Echotul (:mond:) mi Matkainkrol mongia nevet
 azoknak |

Credulus az első lón azért el kezdő s-monda nagon kialtua
 5 Echo: de kichoda aki sok kinomban moft meg vigalztalhatna?
 Kerlek mond meg nevet ki³ mind üdvöfeget bus lelkem ugi kiv-
 (-ANNA? |

Mosoliog⁴ magaban credulus ezt haluan s-raita chak chudalkozik
 Utana⁵ azért tön az illjen kerdéft Ki Tarsasag közt masik
 Ki fagiot elmemhez (:mond:) mint vég nagi derhég telbe jég
 amik (ORSIK. |

10 Harmadikis monda nagi hangosan fzolua mindenek hallotara
 Echo io Aßoniom kinek regi kenom vagion nyluan Tudtara
 Kerlek hagi nevezd meg kichoda lelkemnek jauauał tólt kö (SARA.

Szauat el negiedikis kezdé el Echohoz kérdésit
 Széğ fzerelmefirül kihez geried belől kit fzerint⁶ ohait
 15 Szornyü kara utan neuezd meg (:mond:) niluan fzeret lelkem
 im MaRKiT. |

¹ E szót a másoló utólag írta a szövegbe.

² Későbbi kéz „deaki“-ra javította.

³ Tollhiba „kit“ helyett.

⁴ A g-t a másoló k-ból javította.

⁵ Szilády a szótagszám miatt „ő utána azért“-ra javítja.

⁶ E versszak első két sora erősen romlott szöveg. A „fzerint“-előtt hiányzik egy szó, amelyet Szilády és Dézsi a „szíve“ közbeiktatásával egészít ki.

Ez utan Eőtéodik ki mentül¹ kisebik Credulus Attiafia²
 Mingiart elő fžola fel fžoual kialtva Echot nevezi hya
 Ki ađ kire engem gyuytót (:mond:) illj igen Venus futo SoFia?

- [120] Hatodik Aminta elő aala³ monda mert vefzet alég varia
 20 Hogi fžent nevet hallja annak ki ő langia s-kinek javat akaria
 Hat annak ki neve (:mond:) aki fžerelme fžiuemet kennal'/.
 MARIA |

Sžolla hetedikis kinek neve Týrsis s-ki hazaiat el hadta
 Ažért hogi egi kegies akihez fžerelmes fžerelmet meg Tagadta
 Regulatutal fogva fžerelem kenyabá engem (mond) ki fi KATA.⁴

- 25 Utolso amontan⁵ kinek edes Tarsan valo nagi banat arta
 Nagy fohazkodasal igi fžola Echoval jutuan efžeben kara
 s-Annak Tudé nevet mond kiert fžiuem égh s-ki eđ fok kinbá
 MARTA. |

- Egi fžegenj fžarandok régi baratotok eneklette eđt néktek
 Kik a Magiar nyeluen ualo vers fžergelsen egimafal vetekedtek
 30 Kit a nagi Hamifag es haladatransag föld fželere kergettek

Ađ masfel ezerben es nioltžuan kilentžben fž. Bertaló nap utan
 Vilag hatarira ualo buidosasra kefervefsen induluan
 Edes hazaiabul io akaroitul firalmafon buczužvan.

Hetuen harmadik Animum ingratitudine amatae moe,
 rentem ipsemet folatur ad Notam: Minden alat dicžir etc.

- De mit győtrefž engem most Keferues lellem?
 Ninchen annékülis eleg fok vefžellyem?
 [121] Hogi teis oli buual keferitež engem
 Kin chak örül (:tudod:) édes Ellenfsegem.

- 5 Ha hozad hailana meg sem volna chuda
 De ađ lehetetlen bar maga kivanna

¹ Szilády „mendtül“-nek írja át.

² A másoló az f-et d-ből javította.

³ Az első a-t u-ból javította a másoló.

⁴ Sikat = rikat (NySz. II. 1562).

⁵ Az utolsó n-t m-ből javította a másoló.

De magad iol Tudod hoga nemis kivannja
 Azért feleicg el mert ninch Töb orvosaga.

- 10 Illi haladatlansag nem chak raitad eset
 Samsonis chak fzepe Dalila miatt vefzet
 Ellenfeg keziben Fulviuft mi eytett?
 Hanem felesege kiuel ö fok iot Tett.

- 15 Egieb bün jutalmat a Feidelmekre
 Bizta In e földi Törüénj Tévökre
 De az haladatlansag fzorniu vetkere
 Maga vifel gondot meg büntetefere.

- 20 Azért bizd ö rea bofzud meg Torlasat
 Higied meg mutattia raitais oftorat
 Feledikensegel viseld fziuet karat
 Mert az Nyerhetetlen masnak adta magat.

- [122] Lam mind fziuet elmét In nem rofzt adoth
 Hat miért kefergefz? Nehad el magadat
 Szemerem ez tüled ki masnak Tanacgot
 Szoktal giakran adni hoga bu igi megh haytott.

- 25 Ebregi fel azért mar keferues sok buddol
 S-Ne gondolkogial ez rut bofzu allafról
 Bizonicz ezzelis megh hoga fzereted iol.
 Mert nem illik hozad hoga rolam¹ gonofzt fzolj.

- 30 Haladatlansagan firuan fzeretömnnek
 Mostan fzerzetetek tülem ez kis Enek
 Kiben az a Tanach legien mindeneknek
 Hoga fenki ne higyen foha fzerelmenek.

- 35 Indulnak ollj könnyen mert ök idestova
 Mint fzinten afzu Agh fzel fuallasara
 Böczülik magunk¹ közt s-Tartiak leg Nagiobra
 Azt aki közülnk Többet eytet bura.³

¹ Szilády és Dézsi „róla“-ra javítja.

² Tollhiba „maguk“ helyett.

³ Ennek az utolsó szakasznak változata bele van szöve Rimay János *Nagy példát adhatok* kezdetű énekébe, annak harmadik szakaszaként (v. ö. Bárány Radvanszky Béla: Rimay János munkái. Budapest, 1904. 24. l.).

Valahanj Török Beëyth,¹ kit Magyar Nyelure
fordítottak.

Alem chiczhegi dererifzeng bir gyüle degmez
Szohbedte gyözel olmajtien bir pula degmez.²

Interpretatio quâ in Iuliâ retorfit.

[123] Ez lzeles vilagon mennj uirag uagion mindaz sem ér egi rofat
Az olli vendegsegis kiben egi kegies lzint³ mind az sem ér egi
bapkat |
Enis minden lzűznél ki ez vilagon él feleb Tartom Iuliat.

Banga gida dyonler deuletj hanom yök midur
Iokfze ben adem degylmiom? Ia chsanom yök midur.

Inter cum ornatu.

Ti kik lzegeniseget én lzememre vettek én hifzem azt Tugiatok?
Hogi a vidam lzemű s-vekonj lzemuldőkő kegies rabia né vagiok?
s-Hogi Ember sem uagiok s-lelkemis egi lzal s-inch talam azt
alitjatok? |

lyne ebrulereng kurmis tiemanj Atar gazeng oki chsaé nifany
Iolune kōmisym ben chsismj chsani. szeuer dilber beni bé dahi annj

Ismet fel vetette lzemöldők yebe lzep lzemének idegeth
Kiból Tűzes Nylat lziumre ö boczat lűvén mint tet fel iegyet⁴
De bar velzen feiem Tudom lzeret engem lzinten mint én lzemélyet

Nigiar a lzende hatmolmis gyözellwg tazelvgh Teerlög
Benj bugam buchsagonda koialzen bu midur Eörlüg

Te benned Iulia mind vilag chudaia épén meg teczik lzepség
Ekefeg edefeg efzeség lzelédség uduarj gyönjorűfeg.
De hogi bumba igi hacj s-chak meg ingien sem lzanj aze a io
Emberfeg? |

¹ Az ý-t t-ből javította a másoló.

² Ezt és az alább következő török szövegrészeket arab jelekkel közli Szilády (i. m. 332—335. l.), latinbetűs javított átírását pedig Dézsi (i. m. 703—706. l.). — Az itt közölt török szöveget Németh Gyula professzor úr nézte át.

³ Tollhiba „fincz” helyett.

⁴ Szilády „feltett jegyet”-re javítja.

[124]

Beni czeŵrile üldürsze demem ol iare kanli dur
Halal olŷun <h>anga kaanō gyōgel kanli dūr.

Ha nagi haragiaban megōlis Iulia megsem mondom gylkosnak
Ažert mert chak ötet fenki nem egiebet vallok én Aßonyomnak
Mint örokös ur bir lelkemmel ha ra fir hogi veget nem vet bumnak

Didom olsah giōzele varmola bir mah bedelŷ?
Gyül gibj gyüldi didi kim? Iane ŷzandeg bedelj.

Egikor ŷzep Iuliat latuan hogi ő magat ŷzep tükörbe négne
Kerdem e vilagra illj ŷzepseget masra Ih valljon adoté
s-Mosolga felele illj ŷzep ki lehetne (:mond:) meg bolondultalé.

Kimŷzeler györmis degildwr tenden cheneng gytegon
Illaben gyōzumle giōrdöm iste chsanomdur giden,

Mikoron ki repül lelek beteg teftból soha senki nem latta
De aŷ én ŷzerelmem¹ ki olljan mint lelkem hogi feiemet el hadta
Moŷt ŷzemem iol latta de velnj fem Tudta hogi magat mafnak adta

Dilber demis ki mail olanlar belam ŷze,
Layk mi dŵr kail ollaler chsefam ŷze?

Egikor ŷzep Iulia magaba illj² ŷzola (:mond:) kik engem ŷzeretnek
Egiarant ualo jot méltóé hogi aŷok mind feienkint vegyennek?
Noo³ mert nem igasag, hanem aboldogsag adatek mar chak ennek.

[125]

Ibenöm gyŵl Iŵŷlj Iarō Dŵniemi zendam eyleme
Asigj tepeleyŵp kaan ŷztüne kan eyleme
Vaht olur Rakup gyelŵr duzerŷzonoz ŷzohbettene
ŷzakün ki ŷzenŷzun ol olvahtj kullari divan eileme.

Rosa ŷzinü lelkem en edes ŷzerelmem ne kōsd meg vilagomat
ŷzanj engem rabodat ki Tūrōm kinodat nézd kerlek njavaljamat
Mas öleben ne dülj, hanem inkab meg ölj hogi fem ugi töbitŷ bünt.

¹ Az első m-et a másoló e-ből javította.

² Tollhiba „igy“ helyett.

³ A szöveg értelmezése „Noo“ helyett inkább „Nem“-et kívánna. Lehetséges, hogy az eredetiben valóban „nem“ volt, mert a „Noo“ írása bizonytalan (olvasható „Neo“-nak is) s a kérdőjel (amelynek itt semmi keresnivalója) rövidítésjelnek is tekinthető.

Hetuen negiedik: Szarandoknak uagi budosonak
 valo Enek: Az Minden alat dicger Vr In Notajara etc.

Puŕztaban¹ sidokat uezerlő io In,
 Ki elöttők mentél tűzes ofzlop kepben
 Igeret földere vezerehuen fzeppen
 Kalauzok voltak minden fzerencheken.

- 5 Te adtal chillagot harom fzent Kiralinak
 Vezérülis Angialt iffiu Thobiasnak
 Herodes elő² futó fzüű Marianak
 Te voltak vezere minden fzarandoknak.

- [126] Könyörgők nekemis hagi legi mar vezérem
 10 Mert im buidofnj űz nagi bu es fzemérem
 En Istenem ebben ne vezzen el verem,
 Eőriz meg gonofztul felfegedet kerem

- Epicz fel elmimet az io bölczőseggell
 Szjuemet peniglen hittel merefseggell
 15 Buidoso feimet Törődelmefseggell
 s-Te adtad lelkemet buzgo könyörgefsell.

- Iartomban költömben hagi chak read négek
 Bumba örömombe read figyelmezek
 s-Lo gonofz fzerenczét chendefsen vifellyék
 20 Soha femmi helyen el ne feleýchelek.

Hagi buidosasom ideie tölte utaan
 En edes hazaimban³ teriek emeg vigan
 Mind azokat io egéfsegeben Talalvan
 Akik fzmorkodnak en Túlem buczuóvan

- 25 Feleicz el annakis haladatlansagath
 Aki erre vett engem regi rabiát

¹ Ennek az éneknek legrégibb nyomtatott szövege az 1605—1607 között Kolozsavárt megjelent unitárius énekeskönyvből ismeretes (RMK. I. 1586.). Balassa és Rimay istenes énekeinek kiadásai közül először az 1670. évi lőcsei kiadásban jelent meg (51. l.). Negyedik versszaka kivételével megvan a Kuun-kódexben is (Magyar Tudományos Akadémia könyvtára).

² Szilády és Dézsi „előtt”-re javítja.

³ Szilády és Dézsi „hazámban”-nak írja át.

Ambar ellje vigan felőlem vilagat
Chak en bennem olez meg nagi fzerelmem langiat.

En edes hazambul valo ki mentemben
30 Szent Mihaly nap elöt valo harmat hetben
[127] Az mas fel egerben es nyoltzuan kilentzben
Az ó fzerint fzerzem egt illien Enekben:

Hetuen ötödik: Valedicit Patriae Amicis ysqz omnibus
quae habuit charissima ad notam: Minden allat diezir Vr
Isten tegedet. etc.

Oh¹ en édes hazam te io magyar ország
Ki kereltzensegnek viseled paisat
Visellz poganj verrel feslet edes² fjabliat
Vitezlő ofkola Immar In hozad.

5 Egriek vitezek vegeknek Tükörj
Kiknek vitezfeget minden föld befzillj
Regi vitezfeghez dolgotokat vetti
Innek ayanlva legietek immar ti

Tiis raro fzarion iaro hamar louak
10 Az kiknek hatokon³ az io vitez iffiak
Gyakorta kergetnek s-hol penig fzaladnak
Adafeg egfseg mar minjaiatoknak.

Finies fok fzerfzam vitezlő nagi fzepegh
Katona Talalmanj Ui forma ekefégh
[128] 15 Seregben Tündöklő és fenló frifzesegh
En Tülem Istentul legien mar bekéfegh.

Sok io vitez legenj kiket fel emeltem
S-kickel fok iot tettem tartottá neveltem
Maragion nalatok io emlekeztem
20 Iufson efzetekben io Tetemrül nevem

¹ Ez az ének Balassa és Rimay istenes énekeinek eddig ismert kiadásai közül először az 1670. évi lőcseiben jelent meg. Azontúl a többi kiadás is közli.

² Tollhiba „festett éles” helyett.

³ A másoló „hatakon”-ból javította.

Vitež proba hellie ki terieth sik mežō
 s-Fakal kōfziklakal bōvōs hegi vōlgi erdō
 Kit až fok chata jar s-jo fžerenche leefsō¹
 Legien Ih hozad fok vitežt leghellō.

- 25 Igaž Attiamfia s-meg hit io Baratim
 Kiknél nyluan uadnak keferues banatim
 Thj iutuán efžemben hulnak sok könyveim
 Mar Ih hozatok io vitež rokonim.²

- 30 Tiis Angial kepet mutato fžep fžūžek
 Es fžemmel ēoldōklō ōruendetes Mennjek
 Kik hol veštetetek s-hol eleftetetek³
 Ih s-jo fžerelem Maragion veletek.

Sōt teis o ēn fžerelmes Ellenseghem
 Hozām haladatlan kegietlen fžerelmem⁴

[129] Kit⁵ chak ažert miuel hōgi ismēt nagi Tūžel vefžefse el eletem
 Hozam ažert moft las Mars, Diana, Pallas, moft legietek melettem

¹ Szilády és Dézsi „leső“-nek írja át. A nyomtatott kiadásokban is „szerencseleső“ van.

² A nyomtatott kiadásokban ez a versszak az utolsó előtti, utána az a sokat idézett szakasz következik, amely szerint Balassa tűzbe vetette szerelmes énekeit. A kódexben itt következő másfél szakasz a nyomtatott kiadásokból hiányzik, a kódex viszont nem őrizte meg a nyomtatott kiadásokból ismert utolsó versszakot, mert az a kódex következő levelével elveszett.

³ A másoló először „eftetetek“-et írt s utólag javította „eleftetetek“-re.

⁴ A szöveg „Ki erdemem“ őrszóval szakad meg. Itt a kódexből legalább egy levél hiányzik. A kódex 129. lapján már a Coelia-ciklus kezdődik, helyesebben folytatódik, mert a kiszakadt levéllel az eleje ennek is elveszett.

⁵ Szilády és Dézsi a „Kit chak ažert miuel“ kezdetű költeményt a Coelia-ciklus I. énekének tekinti, a „Ket fžeme vilaga“ kezdetűt pedig a II. darabjának. Csakhogy a „Ket fžeme vilaga“ kezdetű éneknek a kódexben nincs sorszáma. A Coelia-ciklusnak a kódexben első számított éneke az ezután következő „Kegielmes fžerelem“ kezdetű költemény, amely azonban a „Harmadik“ sorszámot viseli. Így tehát látszólag Szilády és Dézsi az énekeket helyesen számozták. Feltűnő azonban, hogy éppen ebben a ciklusban kétszer is előfordul *egy* sorszám alatt két ének (V. és VIII.), amiből arra következtethetünk, hogy a „Ket fžeme vilaga“ kezdetű éneknek nem valamiféle tévedésből nincs a kódexben sorszáma, hanem, mert a II. sorszám alá is eredetileg két ének tartozott. Ha pedig így áll a dolog, akkor a Coelia-ciklus I. darabja teljes egészében elveszettnek tekintendő, a „Kit chak ažert miuel“ kezdetű csonka ének pedig a ciklus II. sorszáma alá tartozó első költeménynek, a „Ket fžeme vilaga“ kezdetű pedig ugyan-ezen sorszám második darabjának. Különben a „Ket fžeme vilaga“ kezdetű ének argumentumának „Ugian ackor“ és „Mingiart“ megjegyzése szintén a két vers szoros kapcsolatát bizonyítja s még valószínűbbé teszi azt a lehetőséget, hogy a II. sorszám alá valóban két ének tartozott.

Cupido Nyladnak magam uagioké csak cselül tamasztot jele?

Chak a⁵ én fziueme? nem¹ egyebe? nagi fzenednek tűz helle

5 Chak a⁵ ő igi fžola s-ha banod ted rola ugi mond haiom² nem kellé.

Megadtam magamot, kösd meg bar karomat rab fžiadal Cupido

Chak feimet ne ued, eletemet fženved, ne iariak ugi mint Dido.

Ki hagi cžalatkožék Tűrben bocžatkožék legeli fžerelmet fžitó.

Ugian akkor hagi³ meg kedueli Coeliat eckepen könyörög,
Mingiart neki hagi kegies fžemeit rea vetuén vegye be fžer-
relmeben | s-vidam io kedveben.

Ket fžeme⁴ vilaga életem chillaga fžiuem fžerelmem lekem

Kinek mogian Neven, fžauan fžép Termetin jutefzemben ennekem

Réghe nagi fžerelmem, ki lön nagi fžerelmem vegi fžerelmedben
engem |

Remenlet iom kinegem mi örömmöl⁵ hincgem én ez arua eltemet,

5 Ki chak te raitad al s-nalad nélkül halál chak túled vár kegyelmet,
Hogi ha utalod a⁵t ki tegedet⁶ néž s-vira⁷žt s-maganal inkab
fžerett. |

Hainalban fžépülnek fak viragok füuek harmatò hagi nap fel kel,
Cženg fžep Magiar⁷ fžožat uigan fietal fok vad regel hagi el mult
ejfél, |

Uyúl zöld bokoris de nekekem akkor is gondò chak merò vefžélj.

¹ Szilády szövegkiadásában a „nem“ előtt kipontozza a sort, jelezvén, hogy a sor szótag-száma kettővel kevesebb.

² Szilády és Dézsi a „ted“-et „tégy“-nek írja át. — A „haiom“-at „haiot“-ból javította a másoló.

³ A h-t m-ből javította a másoló.

⁴ Dézsi e költeményhez írt jegyzetében (i. m. 727. l.) úgy véli, hogy eredetileg „szemem“ volt az ének szövegében.

⁵ Szilády „örömmel“-nek írja át.

⁶ Szilády és Dézsi a szótagszám miatt „téged“-nek írja át.

⁷ A természet hajnali ébredését, ujjongását leíró szakaszban kissé meglepő a „Magiar fžožat“ emlegetése. Egészen megbontja és mesterkeltté teszi ennek a tiszta természeti képnek a harmóniáját. Aligha tévedünk, ha azt hisszük, hogy Balassa itt nem a „magyar szózat“-on, hanem „madár szózat“-on gyönyörködött el s csak a másolók tollán lett a „madár szózat“-ból „magyar szózat“. Az elírás igen könnyen lehetséges. Nem is kell hozzá egyéb, mint az, hogy a második a ne legyen egészen zárt írású s menten „madiar“-nak olvasható, amit valamelyik következő másoló „magiar“-ra igazíthat. — Bár némi csalódottsággal vesszük tudomásul javításunkat — mert hiszen jól tudjuk, hogy a nemzeti érzés szempontjából kissé kiemelt „magyar szózat“ kifejezés bizonyos következtetésekre is alkalmat nyújtott (V. ö. Eckhardt Sándor: Balassi Bálint, Budapest, 1941, 173. lap.) — mégis, úgy véljük, ki kellett térnünk e szövegrész helyreigazításának kérdésére s fel kellett vetnünk a valóságnak megfelelőbb „madár szózat“ értelmezést.

[130] Harmadik kiben köfzöni Cupidonak hoga ualo kegielmet
Tudni illik hoga Coeliat fzerelmere fel gerieftette S-keziben adta
azon Notara.

Kegielmes fzerelem ki illj iol tel velem aldot legien te Neved
vefzendő voltomban hoga fegellel mostan hala legien te neked,
Kerlek panafzímért, ki teged giakran ért iodat rolam el ne ved.

Keferues faidalmim gyötrő gondolatim tauozatok el tülem
5 Kik mind éyel Nappall chak buual banattal forgotatok körülem
Mert meg kegielmezet s-minden iot vegezet Coelia én felőlem.

Ez föld fzip uiragia éltető illatya hoga ha fziuemre hatott
Miert fzmorkogiam? s-vigan miert¹ ne lakiam? mert vifelek
banatot |
Hifzem eleg eddig az még nem voltam vég had elljek mar jo Napot.

10 Az orfzag czillaga fzerenches vilaga hoga ha feiemre teriet
Nekem fzolgal fenlik mas elől el Tünik chak egyedül ream geriet
Ha mi bút retegek? miert nem öruendek, lam nem érzem kint
s-Terhet. |

Ez uilag mi nekünk kiben mi most élünk vendég² fogado Hazunk,
Kiben ha ma lakunk uagi iot vagi but lattunk de holnap meg
ki muluk |

15 Azert azon legiunk az meg tart eletünk legien veg Telünk Njarunk.

Negiedik kiben az Coelia feredefenek mogiat iria meg annak
felette penig Termetiről maga vifeleferül és fzepe-segerölis fzol.

[131] Czudalvan³ egi ferdőt ki felette nagi gözt magaban ereftene
Ferdős okat mongia ez ugi mond nem chuda mert Coelia ül benne
Kinek meztelen Telttere fzerelem gerieduen fülti menne.

Mint az keuelj pavva uerőfenjen hoga ha kiteriefzti fatorat,
5 Mint eghen fziuaruán fok fzinben horgaduá jelent efsőre orat,
Coelia ollj frifsen ui forma fok fzinben megien Tanczban fzaporat.

¹ Szilády a szótagszám miatt „miert“-nek írja át.

² A v-t a másoló más betüből javította.

³ A kódex 146—147. lapján a III. és IV. Coelia-énekből összeállított egyveleg olvasható, amelybe a III. Coelia-ének 1. és 3. versszakát illesztette bele — némi változtatással — az, aki ama furcsa keverék-verset egybeszerkesztette.

Mint nap l3ép homalial feier felhő által uerofényet Terýef3tj
 Ollj gyenge uilaggal uekonj fatiol által haia l3enét¹ eref3tj
 Coelia be feduen s-mellyen Tündőkölúen draga gémant² keref3tj.

10 Tamadtakor napnak mind holdnak chillagnak hagi enýf3zik vilaga
 Ugi Mennýek l3üzeknek, mint a3 l3ép fűueknek vél3 l3epfege
 viraga³ |
 Mihent közikben kél Coelia a3 kinel égnek ninc3 l3ep e3illaga.

Eőtodik kiben a3 Coelia l3erelmeert ualo győtrőlemlről hasonlit,,
 uan a3 l3erelmet hol Malomhoz s-hol Haranghoz.

Mellj⁴ choda⁵ giőtrelem e3 hagi a l3erelem bumra moft maloma let⁶
 Hol mint Gabonajat engemet l3olgaiat l3ep Coeliaual örlet
 Siralmam patakia a3 kiert⁷ haitja kin lifzte letig töret.⁸

Im a3 nagi l3erelem miat busult lelkem mar l3inten harangha lett
 [132] 5 Kit l3erelem bennem főtlen⁹ vér ellenem ream tamaduan¹⁰ amellet
 A3ért hagi jaj l3oual zug foha3kodafsal l3egeni niugalma hellett.

¹ Szilády szövegkiadásában értelmileg helyesen „színét“-nek írja át. Dézsi „szenét“, azaz „feketét“ értelemben közli kiadásában, arra hivatkozva (i. m. 729. l.), hogy az (előző jegyzetünkben már említett) egyvelegben a másoló először „szinit“ írt s ezt „szenit“-re javította. Dézsinek ez az állítása azonban téves, mert az egyvelegben világosan „Binit“ változatban fordul elő s a szó nincs javítva. Amit Dézsi javításnak nézett, az a 148. lapról átűtő írás folytja. Emitt pedig az, hogy a „l3enét“ alakban csak a második é-n van vessző, semmit sem bizonyít, mert a zárt hosszú é-kről a másolók hol elhagyják, hol meg kiírják az ékezetet. S még akkor is, ha az ékezeteket kiteszik, igen hanyagul bánnak velük, szinte csak oda hányják a szavak fölé s így néha két-három betűvel is odébb kerülnek, mint ahová valók. De jelentéstörténetileg sem helytálló Dézsi értelmezése, mert Balassa korában a „szén“ általában „tüzet“ (eleven szén) és csak másodsorban jelentett „szenet“ (holt szén) is (NySz. III. 170.). De átvitt értelemben nem használták. Ez alig is képzelhető el, mert hiszen kétféle jelentésénél fogva, kétféle színt is jelölhetett volna, t. i. „tűz“ jelentése után „piros“, „vörös“ és „szén“ jelentése nyomán „fekete“ színt. Átvitt értelme, „fekete“ jelentése a szónak tehát csak az után alakulhattott ki amikor a „szén“-nek már csak „carbo“, „Kohle“ jelentése élt. Ez a jelentésszűkülése a szónak pedig a XVIII. század folyamán következett be. Balassa tehát a „szén“ szót „fekete“ értelemben aligha használhatta. Nem is arról van itt szó, hanem a „szín“=„color“, „Farbe“ szavunk é hangzós változatának „szénét“ (= színét) alakjáról, amely a Balassa-kóderben másutt is előfordul.

² A g-t d-ből javította a másoló.

³ Az utolsó a-t a másoló ia-ból javította.

⁴ E költemény teljes egészében bele van szöve a kódex 146—147. lapján olvasható, fent említett egyvelegbe, annak 2—4. szakaszaként.

⁵ Az o-t u-ból javította a másoló.

⁶ A sor fölé írt szó.

⁷ Az egyvelegben „kerekét“ van. Szilády és Dézsi e szerint javítja a szöveget.

⁸ A másoló „töröt“-ből javította.

⁹ Az egyvelegben: „félen“. Szilády és Dézsi e szerint javítja a szöveget.

¹⁰ Az egyvelegben: „s rám tamadot“, Szilády és Dézsi e szerint javítja a szöveget.

Mint egi Cristali kővet soha el nem törhet noha eghet uerófény
 Ugi az én fživemet noha ual gyötrelmet el nem rontia tűzes keen
 Chak gyűl fžegeni s-hiuűl mert fžertelenűl fűl mint Cristal,,
 „kit fűt hev fžen.

In Eandem fere sententiam

Kialtok chak boligok mint meg fželhűtt Ember
 Mert belől éghek mint tűzben fžarag kender
 Gondom, bum vezžálljem veghetetlen Tenger

Paradicsombeli fžepség Abrazattia

- 5 Viragzo fžep Tauafž Kepe alapattia
 Szepsegnek, s-nem chak fžepnek magát mondhattia.

Hatodik kiben az fžeretőitűl ualo el ualtan keferegh
 feltuen es itt az lelkehegiz hasonlittja.

Az melj kerefžténj hű s-kiben nincz hamis fű lelket őrdőgtűl feltj
 Nem chuda enis hat hagi feltem Coeliat midon gonofž kefertj
 Mert chak ő az lelkem chak ő jom ennekem eltemet ő legétj

[133]

- 5 O firalmas fžalas kit keferues uallas fžegénj feiemnek rendelt,
 Immar houa legiek s-őlemben kit vegiek? ha fžantala bu terhelt
 O fžerenczetlen nap ki elragad es kap, attul ki hiuen kedvelt.

Szerelmesétűl valt nem chuda az halalt hagi ha feiere kerj,
 Mert buabá halál oruosagot Talal faidalma véghet érij
 De az fžőrnju vallas vegtelen kin vallas fžiuet őrké fertj.¹

Hetedik kiben az kesergő Coeliarul ir.

Mellj keseruen kialt Fűlemile fiat hagi ha el fžedi pafžtor
 Rőpes ideftova kefereg chatogva banattal fžegeni ackor
 Ollj keferueskeppen Coelia s-olj fžepen firt Eőche halalakor.

¹ Ennek az éneknek 2—3. szakasza megvan abban az egyvelegben, amelyet Batthyány Ferenc Balassa verseiből állított össze. (Kiadta Eckhardt Sándor: A körnendi Balassi-emlékek. EPhK. 1943. évf. 45. 1.)

Mint Tauafz Harmatia reggel ha afztattia fzeppen iol nē nilt rofat
 5 Mert gienge harmatul Tifztul s-ugian uyul ki teriefzti pirofat
 Coelia fzingtēn olly hogi ha fzegeből foly könyue mofsa¹ orezayat.

Mint fzepp liliom fzal ha felben meczue al feiet földhez bochattia
 Ugi Coelia feie uagion le fűgeztue mert uagion nagi banattia
 Dragalatos könyue húl mint Gyongi pörögue² uagi mint tavaß
 harátia. |

Nioltzadik kibēn amaga ok nélkül ualo gianusagbā
 bankodik. |

[134] Oh én bolond efzem ki ezt chelekefzem hamis gyanusagommal
 Kiert meltó volnék hogi halalt koftolnek ezt mivelven nagi
 jommal, Mar mint lellyem keduet chak éltig chak ream vett³
 keferues firalommal.

5 Atkozot gianusag ketfeleges bolzusag giogyithatatlá mereg
 Ahoua te be férfz onnan nehezen térfz oda ragacz mint kerek⁴
 Dú lőtöd⁵ mergeddel kit fzezelem legel a pokolbeli fereg.

Nemz teged alnoksag fzo hér es hazugsag tart efztelen bolondsag
 Seget ertetlenfég neuel hertelenseg nem nyughatol gonofsag⁶
 10 Te miatad el véfz ki hinni giorsan kéfz s-kiben nincz io okosag.

De az ki okossan s-eleb bizonyosan fzonak uegére megien
 Vagi maga gondollia, uagi maftul meg Tugya minek mi oka legien
 Ezt bezeg nem bantod mert magadis<meg>latod hogi erőt
 kiezin Tegyen.⁷ |

Szep Procrift te régen uelztuēn fzőrniúkepen halakra erefzteted
 15 Szep Diannaua⁸ nem akarattiaual Herculeft el vefzteted
 Moftis hol fzezelem lefz ot fzü gyötzelem, hol fizeket verheted.

¹ A „könnyű“ és „mossa“ közé Szilády és Dézsi „s“ kötőszót iktat.

² Szilády és Dézsi „görögve“-nek írja át. Az első betű azonban a másoló g betűihez semmiképen sem hasonlít. Alakja s a betű kezdése szerint rosszul sikerült p-nek kell tekintenünk.

³ Szilády „Mindéltig csak rám vét“-nek írja át.

⁴ Szilády „kéreg“-nek írja át, Dézsi meghagyja „kerek“-nek. Szilády értelmezését helyesebbnek véljük.

⁵ Szilády „Dühited“-re, Dézsi „Dühötöd“-re javítja.

⁶ Dézsi kötőjellel („Nem nyughatol-gonoszság!“) közli.

⁷ Szilády „kicsiny legyen“-nek írja át; az ő nyomán Dézsi is így közli, de az énekhez írt jegyzetében (i. m. 731. l.) helyreigazítja a „legyen“-t „tegyen“-re, hozzátéve, hogy a „kiezin“ viszont tollhiba s „kiezint“-re javítandó.

⁸ Tollhiba „Deianeira“ helyett.

Tavozal el tülem mert elhid felőlem, hofi chak heaba furdalfz
 Az igaz fzerelem lakik egiút velem chak kar hofi igi oftromlafz
 Tavozal hat Tülem vefz el mar előlem gonosag mert meg romlafz.

In Eandem Fere'sententiam.

- [135] Vétettem ellened ketelkedvén benné lelkem ó fžép Coelia
 Könyörgők vetkemnek miatta keduednek raitam ne legyén hia
 Megyek ha el vefzek ha hamuva lefzek keménj haragod mia.

Kilenczedik kiben Iuliahoz hasonlítá Coeliát minden
 Allapatiaban Cupid ovalis feddik hofi (:hollot ha
 gaiabulis ő kergette kj:) ott fincz niugalma miatta.

Iulia fžozatiat kerek Abrazatiat Cupido ugi mutattia
 Coelia befzeden őruendeteskepen hofi mikor fžemem lattja¹
 Iulianak véli mikor tekinteti² mert fživemet altattia

- Egienló két rosa kinek mind pirosa alapatia fžine egi
 5 Sem egi Agon termet kit zöld level fedet nem hafonlob ket ért megi³
 Mint ez Iuliahoz kinek fžep voltahoz geriedek mint Aethna hegi.

Atkozot Cupido fžerenchemet rontó régi nagi ellenségem
 Hazambul ki űzel ideis ream⁴ jüvel érd bator immar veghem.
 Chak Tűzedet ne ficz fžiuemben fe többicz regi fžerelmes mérgem.

- 10 Dűhös elegegiel amint ki kergettél engemet fžep hazambul
 Elegegiel kérlek ittis az mint fellek ne űz ki njugalmambul
 Mi jutalmod bennem ha efem Tűzedben? mi hafznod niavaliaimból.⁵

- [136] Viraga éltemnek akinek örüllýek telliesegel el fžarat
 Vidam keduem hellet kibul vízek mellet ktfžer űfžog ram fžarat⁶
 15 Siralmas karomó valo nagi panafzó miat nyeluem el faratt

¹ A másoló „latta“-ból javította.

² Szilády és az ő nyomán Dézsi is „tekinteli“-nek írja át, holott a kódexben világosan „tekinteti“ áll. Erre a javításra azonban csak akkor van szükség, ha a mondat alanyának a „szemem“-et tekintjük. A mondat alanya azonban „Cupido“ is lehet s ez esetben a műveltető „tekinteti“ igealak a helyes.

³ A g-t a másoló más betűből javította.

⁴ Szilády a szótagszám miatt „rám“-ra javítja.

⁵ Szilády a szótagszám miatt „nyavalyámbul“-nak, Dézsi „nyavalyámból“-nak írja át.

⁶ Szilády „kényszerűség rám áradt“-nak írja át. Dézsi „keserűség“-re javítja a szöveget, minthogy a „kényszerűség“ nyelvjárási szó.

Immar Zafglod alól ki töltem sőt távul iarok nagi feregedtul
 Mert kis hafzon mellet túrnóm fokat kellet még¹ vartam te kezedtöl,
 Immar Vramis mas Pallas es vitez Mars kik mentenek Tüzetül²

Gondolkoduá raita chak tetova haita feiet Cupido fazon
 20 Monda fzegei Marsé te giamolod? hat hol az én hatalmam?
 Ketten chak Ti vadtok kik femmit nem adtok én bofzu allafomon.

Az előtis magá Mars meg gondolhattam³ mint jart egiczzer miattam,
 Mikor keduem ellen merő mezitelen mindennek latnj hadtam,
 De az mint elmerem nem gondoltok velem de meg mutatom magam.

25 Megiek houa megiek⁴ iobé hogi engegiek mert fe Mars Cupidonak
 Nem art vitesegel sem Pallas elméuel ugi mint világ bironak
 No tehat engedek (:mert vele fem érek⁵ enis hat ez rontonak.

Tizedik kit egi Cýterás lengiel leanjrol fzerzett.

Szit tüzet Susanna fziuemben magara
 Cupidoual üzet fzerelme dolgara
 Mert kis fzaia fzepe orezaja mind Pünkösdi⁶ Uy rofa
 Fenies haia nap czillaga vagi sár aranj sargaia
 5 Vekonj Derekaczkaja

[137] Mutat Angiali fent fzerelmes fzeivel,
 Piros Angiali fziint fzerelmes fziineuel⁷
 Ha hozá int vigan tekint fziivemben örömet hint
 De ha megint ugi néz amint kit giölöl fziue fzerint
 10 Ottan érzek sulljos kint.

Kegies Abrazattia én aránzo czelom
 Cziteraia fzozattia bum ronto Aczelom

¹ A g-t a másoló javította.

² Szilády és Dézsi „tüztül“-nek írja át. A kódexben valóban így van, mivel azonban a másoló a dt-t egyrészt igen gyakran írják egyszerű t-vel vagy d-vel, másrészt pedig, mivel a költő itt 2. személyben beszél Cupidóval, a szöveg nyilván „tüzedtül“ alakban irandó át.

³ A „magá (a rövidítésjel ugyan a következő M cifrájának is tekinthető) — meg gondolhattam“ rímpár tollhiba: „maga — meg gondolhatta“ helyett.

⁴ Az eredetiben helyesen talán „hová legyek“, vagy „hová menjek“ volt.

⁵ E szó után a befejező zárójelet a másoló elfelejtette kitenni.

⁶ Tollhiba „Pünkösdi“ helyett.

⁷ Szilády helyesen „színevel“-nek, Dézsi helytelenül „szívével“-nek írja át.

- Venus fattia lelkem hattia ho¹ fjozatiat halhattia
 S-ha lathattia nincz banattia buut² mind el mulattia
 15 Hogi io keduet mutattia.

- Kartiat jaczuan uéle uet fziuet tromfomra
 Kit az bölcz fzerelem igi magiaraz jomra
 Monduan ne felj! sőt uégan éll mert tied afzep fzemelj
 Veres levélj Tromfodra kel chak azért hogi iot reminli
 20 Semmi gonofzt te ne velj.

- Mert mar neked adta nagi fzerelmu fziuet
 Vifont nala hadta fziuedet ü fziuet³
 Igi Túled vett fziuén fziuet⁴ kit tart mind draga követ
 Eörül s-Nevet s-uigan követ teged, mert lad uég kedvet
 25 Kit regen efzeben vett.

- [138] Igi uolt akarattia hogi meg njlatkozék
 Vagi immar Barattia ne feli hogi változék
 Megh emliczen és fegiczen giakran örömmöl hinczen
 S-rad tekinczen s-ne feleiczen kinél töb iod⁵ mar ninczen
 30 S-kit nem adnal fok kinczen.

- Lengiel szép Susanna ueruén Chiteraiath
 Es monduan utaná gyönyörű Notaját
 Elfem vefztue el Téuefztue fzerelmében fillyefztue
 Fel geriefztue és ebrefztue fzivemet el rekefztue
 35 Belfő Tűzel eméfztue:

Az Cortigianarol Hannuska Bvdouskionkarol fzerzett
 Latricanus Wers.

Fris fzip feier poka⁶ edes fziúró moka⁷ Porczogos Annoka
 Szerelemnek oka, mit haragfzol? Hogi nem jaczol?
 Velem kiuel egi frai⁸ fzol Ladé uég ki ki Tanczol.

¹ Tollhiba „ha“ helyett.

² Dézsi tévesen állítja, hogy két *u* között rövidítésjel van. Dézsi megint a következő 138. lapról átütő írás téveszti meg. A „buut“ egyszerű tollhiba „buat“ vagy „buaat“ helyett.

³ Talán e szóban is tollhibára gondolhatunk, mert értelen szempontjából helyesebb volna a „szívért“.

⁴ Dézsi azt állítja, hogy a kódexben „fziuén fziuet“ van. A fziuet“ e-je fölött azonban nincs ékezet, hanem az *e* fejt jelölő horog.

⁵ A másoló d-t t-ből javította.

⁶ Poka = pulyka (NySz. II. 1339).

⁷ Moka = mokus (tréfás képzés a rim kedvéért?).

⁸ Fráj = asszony (Frau).

Ad Notam legien io idó./.

Boldog¹ az kj akarŕ lenni életedben bizik² lelked egiedül
chak aŕ Inben ŕzent paranczolatiat foglalýad ŕziuedben, minden
dolgaidd³ kőŕt aŕt forgasd elmedben.

[139] Az hatalmas In ki mindent teremtet, chak ő aŕ ki adhatt egie,,
5 dül életet aŕ kinek mit adod tüle uifŕa vehet aŕ kiuel akaria
őo mingyart jol tehet.

Teremtetett allatok semmit nem adhatnak, mert alhatatlanok
Hamar meg változnak Alapattjokban, uégig nem maradhatnak
el rendelt hatarak utan mind el mulnak.

10 Hertelen el mulo hiŕelkedő világ chak arniekot mutacz
mint aŕ fel vett verak⁴ kivantatod magad Tavalŕal mind
zöld agh maga minden dolgod neked chak alnokfagh.

Oh en ŕzegeni lelkem utald hat ezeket el ne Tebolýcza ez⁵
uilag efzedet, mert ez lokat ighér hitegett tegedet, de nem
15 adhat femmit főt gonofŕa vezett.

Réghi és Uj peldak meg tanitnak erre hogi ez világ viŕzen
Chak ŕzantalan bünre minden ioktúl meg folzt tanit keuelýfegre
annakutan viŕzen nagi vefzedelemre

Irtam ez verseket keferedet ŕziuel Inhez kialtuá buŕgo kő
20 nyörgefsel rakua lévén lelkem aŕ io remensegel eyel
Nappall vivan lelki ellenfseggell.

Alia ad Eandem notam.

[140] Segetségül⁶ hilak⁷ teged io Innem mert meg sokaso,,
dot aŕ en ellenfegem azt vegeztek hogi el fogialŕak eletem
tarcŕ meg aŕért kerlek edes remenfeghem.

¹ Ez az ének Balassa és Rimay istenes énekeinek egykorú kiadásában nincs meg.

² Szilády és Dézsi „bizzék“-nek írja át.

³ Az utolsó d-t a másoló t-ből javította.

⁴ A másoló „vilag“-ból javította.

⁵ Dézsi „az“-nak írja át.

⁶ Ezt az éneket Balassa és Rimai istenes énekeinek egykorú kiadásai nem ismerik.

⁷ Szilády és Dézsi „hívlak“-nak írja át.

- Ezeknek iol tudod hofi én nem vetettem de sőt minden
 5 iokban éo nekik engedtem fziuek de meg uakult fel geriet ele,,
 nem ugian azt kiuanniak hofi el veľzen feiem

Fel fualkodtanak rakuak chalardsagal en ellenem valo al
 nok praktikakal nyeluek penig teli ragalmazo fzoekal, ki,,
 ből lóuöldőznek engem eyel nappall.

- 10 Basiliscus fzemű alnok ellensegim miért dühösködők
 en Titkos Hoherim Achitophel lelkő maga ajanloim kik al,,
 tal alliatok mindenben utaim.

- Chak emberek uadtok mit felek tületek, mert olj igaz birot
 hiuok ellenetek az ki iol lattia mit uegez ti fziuetek alnok
 15 Tanacztokat el nem reithetitek.

Te azért én lelkem meg ne botrankozal femmi dolgaidban
 azért hatra ne allj ninczen jó akarod ne gondoly te azzal annal
 inkab bizal te jo Iftenedben.¹

- Mert az mit te kiuanfz az kedues ő nala azt mindenek ellen tene,,
 20 ked meg adgia Ellensegidimis² bofzudat meg allia, sőt annak
 felette lelkedet megh algia.

[141] Tú³ gazdaghsagtokba⁴ és nagj elmetekben tú lokasagh,,
 tokban és nagj erőtekben, de én csak egiedül bizom
 Inemben, és mindazon által csak igaz igjemben etc.

- 25 Halgas megh ezekben Iehoua⁵ engemet, hogj ne lássa ellensigh
 ueßedelmemet, tekincz az kereßt fán kereset érdemett
 od⁶ fzigienj ualaßtul én fzegénj fejemett.

- Irtam ez Verseket törödelmes fzyuel látam baratimat
 hozam hamis fzyuel, megh mutatta lelkem sok बात ezekel
 30 ojon⁷ Isten engem ne láfson többekkel. etc.

¹ Szilády és Dézsi a rimet helyreállítva így közli: „Te jó Istenedben annál inkább bizzál”.

² Tollhiba „Ellensegidenis” helyett.

³ E szóval a másolást újra az első kéz veszi át s folytatja azt — a kódex 158. lapján utólag az 5. kéz által bejegyzett Zrínyi-részt nem számítva — a kódex 162. lapján kezdődő XVI. számú Rimay-énekig.

⁴ A k-t a másoló b-ből javította.

⁵ A másoló az o-t u-ból javította.

⁶ Szilády és Dézsi „óvd”-nak írja át.

⁷ Szilády és Dézsi „óvjon”-nak írja át.

Az Lucretia Eneke Notajara
Chriftina Neuére.¹

Cupido² fziuembe sok tüzes fzikkrakal fzerelmet moft ujétja,
elmembé mint Varbá vigiažuan³ veraßto herdojat
ëo ugj mondgia tüntetuén⁴ előtem fzepe cžilagom
képét,⁵ velem cžak kéuantattia.

- 5 Rola felediken nem lehet én⁶ fžyuem mert cžak éotet ohajtia
Mint előt aßalj myat megh hasadozot föld éotet ugj ké,,
uania, tüzem enjhitője banatom uiuője, hogj cžak eo
imár⁷ azt vallia.

- Imar ëo erette egiebek fzerelme nalam mint semie⁸ lött,
10 Mert fžeme Nilauval nagj igasagáual, mint cžilt engem mar⁹
megh lött, lëo uéd¹⁰ fžerelmiben kj¹¹ mjnt ha engem ëo
ugian iduözötet.

- [142] Siralmas nagj banat külembé nem banhat¹² cžak mikor éott
nem látom, fžip kertek tómlöcznek¹³ akoron tetczenek, uegh¹⁴
15 ennekis siralom, uyßont mykor látom uagj Bauat hal,,
hatom ninczen femi banatom.

- Törődelmes fziuem edes leueledben¹⁵ fžintén igaz ugj indul
righj betegsigbül mint tamadot ember ujul rosa fža,,
gatul, Vagj¹⁶ mint az righj rab, fžabadsaganak¹⁷ eről
20 elßaladuán foghsagbul.

¹ Thaly a cím mellé ceruzával odajegyezte: „N. b. 2-odszor már.”

² Ez az ének ugyancsak az első kéz másolatában megvan a kódex 2—4. lapján is. A két változat között lévő lényegesebb eltéréseket alábbi jegyzeteinkben közöljük.

³ Az első változatban: uigiažo.

⁴ Az első változatban: Tüntetuén.

⁵ Az első változatban: képeó. Szilády és Dézsi a második változat alapján „képét” alakban közli.

⁶ Az első változatban: uegh.

⁷ Az első változatban: már.

⁸ Az első változatban: semiue.

⁹ Az első változattól ez a szó hiányzik.

¹⁰ Az első változatban: be net.

¹¹ Az első változatban: kjuel.

¹² Az első változatban: bánthat.

¹³ A másoló „tónlőcznek”-ből javította.

¹⁴ Az első változatban: ugj.

¹⁵ Az első változatban: leueliben.

¹⁶ Az első változatban: uaj.

¹⁷ Az első változatban: fžabadsagnak.

Insigébül imar mert engem    ky   et elibe fzerelmiben¹
 Bus uoltat fziuemnek lengedező fzele eluerte jo ked,,
 u  nek, bu fzerző fzerelem mar nem arthat nekem
 mert oltalma fejemnek.

- 25 Nem righen fz  p g  or  t fzerelmesem küldet kj rubintal mind
 rakua, egj     p draga g  mant,² kell   kez  p³ aránt uagion ko  te
 foglalua, hozam   erelm  b  ⁴ t  kiletes   iueis igj uagion
 kapczolua.

- Ajandikon uifzont ki  rt V  gh⁵ fziuemet enis neki Niutottam,⁶
 30 fzoritua kit⁷ nekj fzerelemnek t  z  t⁸ fogojab   niujtottam,
 fejemet lelkemet, tellies életemet ajanlottam s-valottam.

Melliet fzerelmefenis⁹ igen jo Neuen t  lem rabjatul eluett,
 edes hivsigiben mjnt er  s fzekrinben bezarolu   reke  tet
 nagj igasagab   mint     p lagj ruhab   t  rue¹⁰ kebeliben tet.¹¹

- 35 Tauolj uagion imar nagi keserusigem gi  n  r     n   letem,
 Melj   ipek taua  al sik mez  k uiragal boldogsagal jo keduem,¹²
 a  on modon rakua nem gi  z   oruende  nj¹³ eleget fzeret  men,

[143] Inventio Poetica: A  t irja mint ue  et   o  ue
 Iulia Cupidoual:¹⁴ A   Malgrudgian¹⁵
 Notajara, inkab I  es hogj fzerelmes   nek.

Giamoltalan¹⁶ már a     n életem mert a     n nagi igaz egj re,,
 minsigem megh fogiatkozot   n bennem, hogj eluette a  t
 I  em im moftan   n t  lem, kjben uala minden g  on  or  sig  .

¹ Az első változatban: ky uit el  obi fzerelmemnek.

² A t-t a másoló más bet  b  l javította.

³ A másoló „kell   kep”-b  l javította.

⁴ A b-t más bet  b  l javította a másoló. — Az első változatban:   erelemben.

⁵ Az első változatban: hiu.

⁶ Az első változatban: mutatam.

⁷ Az első változatban hibásan: kj.

⁸ Az első változatban: t  zes.

⁹ Az első változatban: fzerelmefen és.

¹⁰ Az első változatban: t  ruinj. Szilády a második, Dézsi az első változat szerint közli.

¹¹ A „tet” javítva van „t  t”-b  l.

¹² A másoló az m-et l-b  l javította.

¹³ A másoló az u-t d-b  l javította.

¹⁴ Az „A  t irja mint ue  et   o  ue Iulia Cupidoual” tartalmi megjelölés téves. Ez a XLII.   nek argumentumából való. Ebben az énekben azonban szó sem esik Júliáról   s Cupid  r  l. Thaly ceruzával a cím f  l   oda is jegyezte: „hibás cím, 42-re von.”

¹⁵ A „Malgrudgian” vagy miként az ének utolsó szakaszában előfordul, „Malgrudian” jelentése ma sincs megfejtve. Valószínűleg valamely (olasz?)   nek kezd  szavainak elferdítése.

¹⁶ Ez az   nek Balassa   s Rimay istenes énekeinek egykorú kiadásaiban nincs meg.

- Istenem kélmes Ihem mire kesergecz ezel engem, lam csak
 5 benned bizik lelkem, akar mint géotródikis teftem, te Ba,,
 bad uagj én velem, mert túled töbetis érdemlettem.

De ha Uram minket igi búntecz az mint érdemliük,¹ ha
 ugi fizetecz hat kőnien pokolra uethecz, ha fiadra nem tekinteß,
 im maidan eluethecz, ha kélidel mikint² elő nem ueßeß.

- 10 Veled Uram nem perölhetünk mert latunk fžantalan Vétünk,
 tigid azért fžúntelen kirjuk legj kélmes moft mjnekünk,
 mj jól tet Ihünk igiretet fžerint tigj jól moft mj velünk.

- Tudod Uram kéuansaginkat te uetheted el banatinkat tekin,,
 czed meg fžent Fiadat és áld megh te Iuhaidat, meg nióruultidat
 15 uigaßtal megh engemetis fžolgadat.

Ne kesergesd touab lelkünket, kisertettel³ se probalj minket,
 Lelkedel bjßtas lelkünket és álgj megh te hiueidet mjnket
 tiejdet; kjk dicžirjunk⁴ azte fžent Neuedet.

- Egj ifu uton jartaban, siruán kesergé őo magaban, holot fže,,
 20 relmefit gondoluan, uagiok⁵ giakran kőnihulasban, tebő
 nem lathatuán Malgrudiant mongia fohaßkoduan. etc.

-
- [144] Forog⁶ az fžerencze mit bizünk őo benne semibé nem alando,
 csak ideigh keduež tündeklő Eőueghez mindenkipe hasonlo,
 kj mint hogj eltőrik igj őois ualtožik álapatia romlando.
-

- [145] Ime⁷ ež fžiuembe léoué egýek niláth
 Mutattiais rajtam gjermejkj mi voltath
 Atkozot de bennem elrejtette fžarniat.

¹ A másoló az előtte lévő szövegben nyilván az ű ékezetét nézte el rövidítésjelnek. Dézsi egyébként egy szótaggal hosszabb változatban: „érdemeljük“-nek írja át.

² Tollhiba „minket“ helyett.

³ Az r-t a másoló javította.

⁴ Tollhiba „dicžirjuk“ helyett.

⁵ Tollhiba „uagion“ helyett.

⁶ Az éneknek csak az első szakasza van meg a kódexben. A teljes költemény megjelent már az első, bécsi Balassa-kiadásban is (73–77. l.) s azontúl az istenes énekeknek későbbi kiadásában is, de mindig a függelékként kinyomtatott, ismeretlen szerzőktől származó énekek között. A Balassa-kódexbe lemásolt egyetlen szakasz után a 144. lap többi része üresen maradt. A 144. lap után pedig egy vagy több levél hiányzik a kódexből.

⁷ Az ének eleje, az előző jegyzetünkben már említett, hiányzó levelekkel együtt elvszett s minthogy a költemény eddig más forrásból nem ismeretes, kiegészítése nem sikerült.

Már ky nem repülhet sebesült fzuemból

- 5 Viaskodyk benne kegietlensigéból
Teftem erőtlenől naponkint mirgétől.

Atkozot Cupido miért¹ Sillieftecz engem,
Houa lótt te fzárníad mjert heuerß bennem
Szanj megh kerlek engem latod megh epedem.

- 10 Tudod mjndenkoron táborodban éltem,
Abban eleitül fogua uitezkettem
Miert kinoz engem ha lá megh giőzettem.

- Lám az Vadaß ember az el futoth Vadath
Kergeti s-nem bantia az kj már megh akath,
15 Tudgia hogj éoué az kjt halojaban tarth.

Keserues géotrelmed² rajtam duheskedeth
Latod hogj miatat fjuem megh epedeth,
Szerelem ereje mjndent túlem eluëoth.³

- Megh ualtozot fzuem⁴ keménj kinaidtul
20 Vetettem mjndenek ektelen peldajul,
Ved el én eletem Ne élliek czodajul.

Sokan kik baratim azon czudalkoznak
Sok kõnj hulatasim hogj elnem oluaßtnak
Es énnj ideigh is eletben tartnak.

- [146] 25 Az neduesigh tűzzel hogj ha éoßue terne
Az en eletemnek lótt⁵ uolna már véghe
De az Tűznek a viz nagy ellenkezëoje.

Sziuem mert tűzétül⁶ egh nagy sebessigel
Vißont géotredikis⁷ sok kõnjuejisekkel

- 30 Mert langodtul gerjed s-giul fzüntelensigel.

¹ Szilády a szótagszám miatt „mért“-re javítja.

² A másoló a d-t t-ből javította.

³ Szilády és Dézsi a rím kedvéért „elvett“-re javítja. Dézsi tévesen említi az énekhez írt jegyzetében (i. m. 734. l.), hogy az ő utólagos javítás.

⁴ Szilády „szívem“-nek, Dézsi azzal érvelve, hogy alább éppen arról van szó, hogy szíve nem változott meg, „színem“-nek írja át. A 28—30. sorban valóban újra „szívéről“ beszél a költő, de ez a szakasz tartalmilag egyáltalán nem mond ellent a 19. sornak, ha ott is „fzuem“-et olvasunk, sőt az írás jellege is ezt az olvasást támogatja.

⁵ A kettős t-t a másoló javította.

⁶ Szilády és Dézsi „tűzétül“-nek írja át, holott a költő mindenütt második személyben beszél Cupidóval, tehát a helyes átírás „tüzedtül“.

⁷ Szilády és Dézsi „gyötretik“-nek írja át.

Sokan vadnak, s-élnek kik fzerelem nekül
 Azokat kinoznak¹ illien kegietlenöl
 Talam job haßnotis kéouetkezni ebből.

Mert ký seregednek én uagiok fëo Taghja
 35 Rajtam düheskedik mérgenek² hatalma
 Es touab éorőgbül eletemnek kinia

Inkab kglmessen de³ foglalj magadhoz
 Es jo keduet mutas mint jo hiu fzolgahoz
 Auagj inkab éolj megh sokaigh ne kinoz. etc.

M A S.

Czudaluan⁴ egy ferdüst hogy magau⁵ nagy géozth
 páraual⁶ ereßtene, ferdős okát adá,⁷ ez ugj mond
 nem czuda, mert Coelia ül benne, kinek megitelen
 testére Berelem gerieduén füti menne.

5 Melý czuda géotrelem és⁸ hogy az fzerelem bumra moft ma,,
 loma lött, hol mint gabonajat engemet fzolgajat fzeép Celia,,
 ual éorleth, siralmas⁹ patakja az kereket¹⁰ hajtia
 kő leßtelesigh éo rád.¹¹

[147] Nagy fzerelem lángia mert lelkem annira¹² már fzingin haranga
 10 lött, kit fzerelem bennem felen¹³ vér ellenem s rám tamadot¹⁴
 amelliet, azért kongh¹⁵ jay fzuoual, zugh fohaßkodással, fze,,
 ghénj Niugalma hellieth.

¹ Szilády „kinoznád“-nak, Dézsi „kinoznák“-nak írja át. Valószínűleg Sziládynak van igaza, aki a „kinoznák“-ot a másoló tollhibájának tartja.

² Szilády helyesen „mérgegednek“-re javítja, Dézsi meghagyja „mérgének“ alakban.

³ Szilády valószínűleg helyesen „te“-re javítja, Dézsi ezt is meghagyja „de“-nek.

⁴ A költemény a IV. és V. Coelia-énekből összeszerkesztett egyveleg. Első szakasza a IV. Coelia-ének első verse, 2—4. szakasza, a teljes V. Coelia-ének, 5. szakasza pedig a IV. Coelia-ének 3. verse. A két szöveg lényegesebb eltéréseit alábbi jegyzeteinkben közöljük.

⁵ Az első változatban: ferdőt ki felette.

⁶ Az első változatban: magaban.

⁷ Az első változatban: mongia.

⁸ Az első változatban: ez.

⁹ Az első változatban: siralmam. Szilády az egyveleg szerint javítva közli.

¹⁰ Az első változatban: kiert. Szilády és Dézsi az egyveleg szerint javítva közli.

¹¹ Az első változatban: kin lifzte letüg töret.

¹² Az első változatban: Im az nagi fzerelem miat busult lelkem.

¹³ Az első változatban: főtlen. Szilády és Dézsi az egyveleg szerint javítva közli.

¹⁴ Az első változatban: ellenem ream tamaduan. Szilády és Dézsi az egyveleg szerint javítva közli.

¹⁵ Az első változatban: hogi. Szilády és Dézsi az egyveleg szerint javítva közli.

Mert¹ egy Kriftalj kéouet soha elnem törhet noha éghet verő
fénj, ugi az én fzuemet noha val géotrelmet elnem ron,,
15 tia tűzes kén, csak giúl fzeghenj s-heuól mert fzerter,,
lenól fél² mint Kriftalj Eöuegh kit seöt se nap fénj.³

Mjnt nap fzip homallial fejer felső⁴ által verőfnien⁵ teriefti,
olj géonghe uilagal vékonj fatiol által haja finit⁶ erefti,
Celia be fülüén mellien⁷ tünde kölvén dragha gyemant
20 kerefti. Finis etc.⁸

¹ Az első változatban: Mint.

² Az első változatban: fül.

³ Az első változatban: mint Criftal kit füt hev fzen.

⁴ Az első változatban: felhő.

⁵ Az első változatban: uerofényet.

⁶ Ld. a IV. Coelia-énekhez írt 2. jegyzetünket.

⁷ Az első változat szerint: feduen s-mellyen.

⁸ A kódex 147. lapjának többi része (mintegy a fele) üresen maradt. Thaly Kálmán ceruza-jegyzete olvasható itt: „(N. b. Ez 2-ből, a Coeliaról írt 4 és 5-dikből van összetéve)“. A következő 148. lapon ugyancsak az első kéz írásával Rimay János énekei kezdődnek.

[148] KEÖVETKEZNEK¹ RIMAI IANOSNAK

Kéolemb külemb file Enekei, jollehet minden fzerzisse
fzinte itt ninczen, mert mind Kéonjueftül az Tißába ejtet,,
tik uolt, amelj kéonjuben mjnd épen megh uoltanak, az
ulta egiúue nem bedhettek éeket csak ennjreis az
5 mjnt itt vannak.

Kiket méltó hogy a Balasi irasatul meße ne hadgiük, mert Ba,,
lasj Balinton kjuöl csak egy Magiar sem érkezhetik el
vile, bar ugian igen igjekezíkis² rajta: kiröl eteleted
tehet akar kj az irasat oluassa, azmjnt Balasi Ba,,
10 lintis igj fzolot felöle eltiben (mond), ha ugj megý elő
dolgodbá azmjnt elkeztíl giakoroluan azt nem hogj elnem
érkeznél uile, de meghis foghß halladni; Sëot halala
orajanis éotet ualotta Balasj Helieben valonak lenj:
keruén arra hogj azéo halalat verseiuel ekesicze
15 megh: Kit uéghegis ujtt³ Rimaj Ianos, melj irafsat
atöb Eneki utan heliheßtettünk.⁴

E L S E Ó.

Kýben azt írja megh miképen hodoltatta éotet Venus azéo
záßloja ala, egy kegiest égéruén nekj kit éo Lidia,,
nak Neueß.

[149] Szolituán neuemen Venus Afzonj engem kezdé haragal Bauát,
csak te uagjé ugj mond oly eßes uagj bolond, hogj en hatal,,

¹ E bevezető részt, valamint Rimay János verseit a Balassa- és a Sajókazai-kódex szövege szerint Báró Radvánszky Béla tette közzé: „Rimay János munkái“ (Budapest, 1904.) címen a Magyar Tudományos Akadémia kiadásában. A bevezetőt kiadta Dézsi is idézett Balassa-kiadványának bibliográfiai részében (CXIV. 1.).

² A j-t a másoló e-ből javította.

³ A j-t i-ből javította a másoló.

⁴ A Balassa halálát megékesítő versek nincsenek meg a kódexben, de ebből a megjegyzésből világos, hogy megvoltak abban a kéziratban, amelyből a Balassa-kódexnek ezt a részét másolták.

mam jauát kis fʒodal sem kéred, fót otan kerőled, Bere,,
lem tagh halojat.

- 5 Iol tudom mire néz¹ mert hogj mert² méregh méz fʒerelemben
elegiült,³ sok rend nagj karauul. s nemelj halalauul, tűze,,
ben nagj kinra fült, tülem elremúltél nagj tauul kerőltél
fʒiued ellenem megh hült.

- De csak kár hogj kerűlB mert az houa terűlB⁴ utanad
10 uigiagtatok, s-rajta mutatom megh hogj nem mjnd kin miregh⁵
kit Berelemel giujtok, okoft, hiuet, tiʒtat, kj Bomnak jo
helt ad, igen kimélue sujtok.

- Mjne⁶ rofʒnak ualo az fʒerelem halo fel teritet kőtele, ébel
okosagal uidam jozansagal fʒüksigh hogj legien tele, az kj
15 kéuania hogj bual ne hannja s legien alt menetele. etc.

Mint látom peniglen teged Pallas rigen ehez hoga keʒitet, minden
tudomanial kj becʒűletet val būuen fel ékesitet, hogj engemis
esmérj és uduarodban⁷ elj termetelis Bépetet

- Hiu fʒolgalatodért⁸ mint őo magais kért mjnden jouauul látlak, s,⁹
20 reminsiged ellen nagj Aniai képen fʒép kegiesel megh aldlak,
olial kj képéhez s-ekes termetihez kéz érdeminek¹⁰ látlák.

Esmered Lidiat kiben semhi hiat fʒépsigemnek nem hattam, kétt
forgo Bememet giuito hiu Bʒuemet abraʒatiaban attam, ā
felet bőlcz ébel okos itiletel s mjnden jauahal láttam.

- [150] 25 Szeme hatalmaual ékes fʒép uoltaual őo magaiua tefzen, feleit,,
hetetlenül fʒiuedbe őo be ül s elmedbe zarua lében, cʒak
éotet ohajtod mert fʒiuedis cʒak ott minden éorőmet ueben.

¹ Radvánszky idézett kiadványában helytelenül „néz“-nek írja át, holott Venus mind-
végig 2. személyben beszél, tehát „nézsz“-nek írandó át.

² Radvánszky „mert hogy mert“-nek írja át. Az első „mert“-nek helyesebb a „mért“
(miért) értelmezése.

³ Radvánszky „eligiült“-nek írja át.

⁴ Radvánszky „terűlsz“-nek írja át; helyesen „térűlsz“.

⁵ Radvánszky tévesen „könyereg“-nek írja át. A másoló először „ki miregh“-et irt s az
n-t utólag szúrta a két szó közé.

⁶ A j-t i-ből javította a másoló.

⁷ Tollhiba „uduaromban“ helyett.

⁸ Radvánszky hibásan „szolgálódért“-nak írja át.

⁹ A „s“ kötőszó Radvánszky kiadásából hiányzik.

¹⁰ Radvánszky „érdeműnek“ alakban írja át.

Nézd megh csak két fžemed¹ meli bú fžikrakot uet méltó gjuladoza,,
sra,² de mihelt betegit megint giogit fegit, hord uíßed oltásodra.
30 hogj ßinten elne fogj, denekj kedué³ horgj, kéz éo megh
tartasodra. |

Igaz fžeretettel tőkijietesigél foglald teis magadhoz, s jo fžolga,,
latodért, ad éo jo háfznos bjrt czalardsagal sem kinoz, mert
aldot fžerelme s-hozad ualo kedue hú leßen s rad but sem hoz.

Angiali fžep képet s-czudalo termetet fžépiczed uerseidel, csak egje,,
35 dül éotet ilj megh ékefültet tįßtelied fžerelmedel, kiért éois
tighed migh el hiuén fžeret s-holtaigh nem³ feleit ell.

Lád hogj egiedül éo kjhez minden élő⁴ beßed tréfa enekles,
táncz jaras⁵ ugralas, nızis uegh mosoligas mogiaual ualo
lépés, hiu buzgo⁶ ßerelem, s bodogh kinek ebben lehet rißeßültetis.

40 Nincz soha oli elme ki éotet elegie méltan megh diczirhesse
s-egjezer látot kepet⁷ s-kire jo fžemet vet soká elfeleithetse,⁸
en neked ajánlom ağıtis igen hagiom ligj holtigh fžerelmefse.

Maso DiK. Notaja:
Már fžinte ağı idéo vala. etc.

Ne czudald fžiuemet hogj illien keserues
fžerelem tűžitül mert megh ferölt sebes
Hogj attul tauol ualt ağı kjhez köteties,

Hogj ne legien penigh ağı utan nehezen⁹
5 Kjnél ßerelminek jutalmatis érzem
Mert éo fem géolól lám mint eßembé ueßem.

¹ Radvánszky szövegkiadásában meghagyja „szemed“-nek. De a szakasz értelme szerint helyesebb a „szemét“ átirás. T. i. nem a költő, hanem Lidia gyujtó szemeiről van szó, melyek szikrát hánynak. Igaz, hogy így a rím megromlik, de arra elég példát találunk Balassa és Rimay verseiben is, hogy á-t a-val vagy é-t e-vel rimeltetnek.

² A z-t s-ből javította, a másoló.

³ Radvánszky tévesen „sem“-nek írja át.

⁴ Tollhiba „ilő“ (= illő) helyett.

⁵ Radvánszky helytelenül egy fogalomnak véve „Tánczjárásnak“-nak írja át.

⁶ A ž-t j-ből javította a másoló.

⁷ Radvánszky „képet“-nek írja át (úgy látszik a rím kedvéért), értelem szerint „képét“ a helyes átirás.

⁸ A h-t t-ből javította a másoló.

⁹ Radvánszky tévesen írja át „nehezem“-nek, mert a költő a szívéreől beszél.

[151]

Titkos tekinteti rám keduel mosoliogh
 Szeme fžep uilaga rajtam giakran forogh
 Ha nem láthat mongiak hogj érttem bomorogh

- 10 Illj tauol létemben én mint kéuanhassak¹
 Hanem hogj felőle mjnden jot halhassak
 Vile rőuid napon egiutt uegadhafsak.

- Te kglmes Isten mind kettűnk fžerelmét,
 Neuclied s tarczad megh teftűnk egisigét
 15 foghafsuk éorőmel hamar egjmas kezét.

En édes Lydiam uéggh legj ne bankogial
 hozam berelmedben mjnd Uigegh hiuen alj
 Ih adgion jo éyt cžendelsen aludgial.

Harmadik.

Eőrülhetne fžiuem látuan meli nagy fžépen éordő hegy vőlgý
 zűdelik, bokor hangosagal kut ujz uj forasal rakodik
 beouőlkedik, až napnak uilagha Egnek uj harmatia mjnden
 terjed fénlik.

- 5 Egy cžak de až nagj ok hogj ritkan mosoliogh Bám fžiuem órőmiuel
 Hogj až tauol uagion kj ezeket nagon fžepe tehetne képiuel,
 s-kj mjnd képébe Bép keduemis uile ép lenne jelen létiuel.

- Rétten vőlgien hegien mert őo hol elmegien duplalt fžépsigh kéoueti
 vídamb mjnden viragh až houa lepik s hágh uagj² Beme finiet ueti,
 15 Mjndeneket uidit ebrešt élešt, indit Bepsigenek termeti.

Hogj nincz ažert keduem a holőo nincz jelen až nem nagj cžoda dologh
 Až madaris kint uál ha tarsa eluiß s hal nincz éorőme cžak
 boliogh, zűldsigh kőžőt aßu fát, keres ot Bal hol lát holtig but uifelj
 s voniogh.

[152]

- 20 En hat ki fžipsigben s-emberi termetben leltem ili nagj hatalmat
 Hogj megh fžúekkis kikben indulat nincz eržekensiget³ adhat,
 Nem cžoda elmé kialtuán Neué velem gýakran hiuatat.

¹ A h-t s-ből javította a másoló.

² Radvánzky tévesen „nagy“-nak írja át.

³ A második szótag a másoló javításával.

- Sziue berint hißem hogj őis hý engem titkos fzaual hangiaual, tud,,
uán hogj megh élek ejel napal égek fzerelminek langiaual,
25 Szent In ad látnom oruofollion batran fzaia édes czokjauual.

N E G I E D I K.

Milelt azt kirdhetned hogj buual bankodom
Gondban faradozuan géotródem agodom.
Ezer én¹ faradok Niughatatlankodom.

- Nekem arra róuid fzuual² kelj felelnem
5 Mert bú³ beßidemel niu s-arat filelmem
Kiczinne ne uilied emiße fzerelmem.

Szerencze nem tudom minap mint rendele
Velem egj Vendiget fzombidbá öoltette
Kihez fjuem giuituan keduem nekj uette.⁴

- 10 Léon ottan éorómem fzőrniu megh romlasban
Szemilitül géozet fjuem ujulafsban.⁵
Ki általa lehet már czak giogiulasban.

- Latnad nem czudalnad hogj engemet meg birt
Mert őo abragatia mjnt egj aranial irth
15 Ekes⁶ alapatia felül mul mjnden hirth

Orczaja fzepe tellies keduére mindent inth
Szip vékonj ajaka piros mjnt egj rubint
Giors uidam fsemei velele fzerelmet hinth.

- [153] Eő fzepe fsemőldeke giengien hajlot ya
2, Kiben al fűntelen edes mirghő Nyla
Sebesit ha tekinth lőo nem esik hya

¹ E szót utólag a sor fölé írta a másoló.

² Az u-t a másoló javította.

³ E szó átírása nem „bú” — miként Radvánszky kiadásában —, hanem „bű”.

⁴ E szakasz átírását Radvánszky kiadásában nem tartjuk kifogástalannak, nehézkos, sőt helyenként értelmetlen. Szerintünk a rímek tárgyas alakban irandók át: rendelé — ölteté — veté; a „Vendiget” kifejezés pedig „vendigét” birtokos alakban.

⁵ A másoló „ujulafsom”-ból javította.

⁶ A másoló „Edes”-ből javította.

Giogiulhatatlan seb innen ream essék¹
 Kibül tellies fzuem ugj elmirgesedék
 Hogj helj magan kjuól nincz hol kõnjõebedék.²

- 25 Azert keseruemet kirlek ne czudaliad,
 Esetem sőt fzániad s kjnom ne utaliad
 Fus³ kiért fzuem bus eltem annak valliad.

- Megh oruosolhat megh ha ẽo fzeretettit
 Agiam⁴ frám terießti uidam tekintetith
 30 Megh uidit tarcza megh az İn életith. etc.

Eõttõdik. Az Lengiel Kiralj
 Tancza Notajara etc.

Senki ne kérdgien fzuem miért nem vegien senkjtül semhi uigaß,,
 talaft, s miért ne fzenuedgiek tauolis kerõliek masok koztt
 vigan valo lakáft; Egj kegies kiuól ne fzerelfsek máft, s bunak
 ne adgiak oruoslaft.

- 5 De csak kár nekem rám vetet bum ellen ẽorõmet egiebüt keres,,
 nem, hanem csak annal kj keduiben éltem áll, s ki sok joßagát
 nem keuellem ennek jo keduét kólj uárnom s lesnem,
 ne hadgion sob⁵ bumban elefnem.

- In ẽot algia s-eg meliet azt adgia rolam elne feletkezhessék,
 10 Szolgalatomnak s érte uifelt bumnak s uigan giakranis
 [154] ẽoruendez, hißek,⁶ fzemiliem holtaigh nekj tefsék, s erdemem
 nala elnem essék.

- Fel giült tüzemet kiuel ẽo engemet uighetetlenõl rigen heuit
 Meg czendesiti magat nekem kißiti s kj menekednem aból
 15 legit, edes fzerelme nemis keferit, engé ẽorõmre m rt hozá hith

¹ A k-t a másoló javította.

² Az utolsó szótag é-je fölött ékezet van, de rövidítésjel nincs, holott a helyes alak „kõnnyõbbednék“ volna. Radvánszky kiadásában e szót nem javítja.

³ E szó nyilván a másoló elírása. Értelmezésére Radvánszky nem tér ki.

⁴ Tollhiba „Agia“ helyett.

⁵ Tollhiba „sok“ helyett.

⁶ Hibás másolás „ẽoruendezhessék“ helyett.

Hatodik igen szép dicziret.

Légien io idő csak Feczke fázal hazamra¹**[155]** Hetedik:² Kiben Echotul uelzen³ feleletet.

Kéofziklak közt lako, erdő neu⁴ Echo, felelj fjomra kit halál,
Mert minden tertinet kj emberre juh⁵et, nalad tudom njluá al,
En nagy Berelmében kj lobog Biuembe, veget vallion s-mj talál.

Hát csak halál tehet én kénombá ueget s-eltem meg sem irgalmaz,
5 Sem éofűlt vénsigel fem fehj insigel, behem megh nem ovul⁵ az,
Sziuemis beßili titkon juuendübélj,⁶ hogj ugj leß holtomigh az.

Igaz énis uallom de mi leß jutalmam sok bum hozé mj jokat?
Szeretüm trefalé hiusiginek allé, uagj hint csak hideg ßököt.
egiuld⁷ megis hurit⁸ mirgiuel be burit vet orezamra nagj pököt.

10 Aldot szolgálatom ha ualobá latom hogj csak⁹ leßen éo soldgia.
Behe¹⁰ megh gazdagul butul Biuem tágul fris leß éyßaka holdgia,
Orezam halouanjat kit fzerelmjuel ád, ha czokjauul be folgia.¹¹

Olgia fziuem bujat s éltem haborujat igen megh czendesitti,
Eö fauanj Berelmét Biue keminsigét ha mar nem éorógbiti,
15 De mi lefz zalogja hogj mergét meg fogia kinomot megh enjbiti.

Hitit én tißtelem s hiuenis uiseliem hozzaja fzerelmemet,
Keduem meg nem veti ha megh ismerheti azen törödelmemet,
Eö leß fzerelmesé nalais kéréfsem kedues lako heliemett etc.

¹ Ennek az éneknek csak a kezdő sora van meg a kódexben. A 154. lap többi részét s a 155. lap egynegyedét az ének szövege számára üresen hagyta a másoló. Rimaynak ez az istenes éneke megjelent Balassa és Rimay istenes énekeinek első (bécsi) kiadásában s azontúl minden későbbiben is.

² A d-t a másoló javította.

³ Az fz-t a másoló ß-ből javította.

⁴ Tollhiba „neuelt“ helyett.

⁵ Radvánszky tévesen állítja, hogy a kódexben „aul“ van.

⁶ Tollhiba „juuendüli“ helyett.

⁷ Valószínűleg tollhiba „egiul“ (= együl, a. m. egyszersmind) helyett.

⁸ Hurit = riogat; rákiált; szóval, kiáltással üldöz (NySz. I. 1519).

⁹ Nyilván tollhiba „csók“ helyett. Radvánszky „csak“-nak írja át.

¹⁰ Radvánszky tévesen „Bennem“-nek írja át. Az utolsó e fölött azonban nincs rövidítés-jel csak a szokványos cifra. Értelmileg sem helyes Radvánszky javítása, mert a „benne“ a csókra illetőleg a zsoldra vonatkozik, amelytől meggazdagul a költő szíve.

¹¹ Befold = befoltoz, bevarr (NySz. I. 904).

[156] Niolegadik: Venus Impudicitiae mater suas
ad libidinem hortatur.

Vallion s de mi haßon ha meli ekes Aßonj Bépsiget ugj kemélli
Hogj minden éo haßnát kit Bép termete ad csak egj dógh firje illji
Minden az a kedues az kj ha tétetes jauat masalis kőzli.

Rosa miért kedues mert illatal búues faggal sokakat táplál
5 Igj az a jo kegies az kinek sok Nemes iffiu leghénj uduart ál
Mit art azok közül ha kj mellie dül nekj keduére Bolgal.

Mint meg giúlt giertianak ragiago langyanak né fogj azal uilaga,
Ha tób giertiat geriezd s mjndenekbē ebreßt Bép fent éo éghő
lágja |

Igj nem foghj kegiesis ha sokakra kólis fzepeginek Uiraghja.

10 Vas éreç meg uaslodik¹ ruha fagakad kopik mihent uiselisre jutt,
Föld hasad repedeç kezél uagió meljhez jaro nagy Orßaghoz² ut
Kegies megh al épen fogjhatatlanképen, mert kj merhetetlen kutt.

Bar hat minden eßes Bipen termet kegies éo magat meg kémillie
Iffiak baratsagat eltek Nijasagat³ fzaadsagosan éllie,
15 Sok Cçok Bép Bok kőzött kit eçekel kőzlet megh fogiasat ne uillie.

Venus egiút jaruan fiaual sitaluan eç tanacçot uegeze
Felej kózt⁴ hinte Berelmihez inte s meliekben be Begeze
Mint eçt éo kéoniueben versi kőzt búuében Ouidi⁹ feljedzé. etc.

Kilenczedik: Contrariu Superioris
Argti Nomine Diannae responsu.

[157] Venus fajtalan hus czipkibül tekert gus elmikk bortoriana
Szederj termjßető ragado beßidő bujasagnak oltuania,
Kis géonéorúsigel sokk nagy ueßiliel romlafanak kormanian.

Ky lehet te ßodnak ha nincç semj jodnak alando éorógsighe,
5 Minden kj kéouetet túled niaualiat vet, romlotis bekesighe,
Senkit nem fzerettil azkinek nem lettil Uegreis ellensighe.

¹ Radvánszky „megváslódik“ helyett „megvaslódik“-nak írja át.

² Tollhiba „Orßagos“ helyett.

³ A másoló „Niasagot“-ból javította.

⁴ Az utolsó két betű a másoló javításával.

Had¹ ne czałd azokat azkik őr magokat załod alá nem attak
 Tišta Bp életbe mnt rosat Bp kertbe életet beis zártak
 Sereged tabora ueu sok gonofra őrufinit nemis jártak.

- 10 Az a dieziretes dolgaiba niertes mint sok bölez bizonyittia
 Gëoniörüsigure s kiuánt őrörmire Bjuet² fel sem³ njtia
 Minden keduilt jauat kj nekj bántaft ad tüle melze hajtia.

- Mennj Niulat Athos, sáskat penigh Patmos hýbla méheket leghel,
 Egj⁴ lóró czilagot rét fűuet viragot érdő bokrot fát Neucl,
 15 Igj Biuben Berelem lelkj őröm ellen annj fajdalmat emel.

Magadnak tarczad hat azt a bujasag fát körül niut őrminieket,⁵
 Kibül terieftetil s mind lzeliel hintetil fajtalan⁶ tóruinieket,
 Engem ne haborgas mert dardá őrő vas ouó⁷ az enyemeket.

- Buja Ven9 ellen lüz Diana velem ezeket moft iratta
 20 Tišta eletre hit uadašo tarsaid kut fúbül hogj itatta
 Mjnden kegiesek kik bünre nem efnek énekenys hadgia etc.

Tizedik: Kiben keseregh a Magyar Nemzetnek
 romlásán, sfogiassan

- [158] Oh⁸ lzeigenj megh romlott s-el fogiott Magyar nép
 Vitissigel neuelt hirrel uagj igen Bp
 Kár hogj tartottal ugj mint senjuedendő kép
 Elő menetedre nincz egj utadis⁹ ép¹⁰

Radvánszky „Hadd“-nak írja át, de értelmileg helytálló a „hát“ olvasás is.
 A t-t a másoló d-ből javította.

³ A másoló „sem fel“-t írt, de a helyes szórendet a szavak fölé írt számokkal jelölte.

⁴ Tollhiba „Eg“ helyett.

⁵ Örmény = örvény (NySz. II. 1188). A sor értelme egyébként — nyilván a másoló hibájából — nem világos.

⁶ Az l-t a másoló n-ből javította.

⁷ Radvánszky „övom“ helyett tévesen „öván“-nak írja át.

⁸ E költemény először Balassa és Rimay istenes énekeinek bártfai kiadásában jelent meg (150. l.). A rendezett kiadások Balassa költeményei közé sorolják.

⁹ A d-t a másoló t-ből javította.

¹⁰ Ennek az éneknek a kódexben csak az első szakasza van meg. Utána a 158. lap többi részét üresen hagyta az első kéz, amelyre a Zrínyi-versek másolója (5. kéz), a kódex 116. lapján hely hiánya miatt abbahagyott szöveg folytatásaképpen a *Szigeti veszedelem* I. énekének 92—102. vesszakát írta le.

[1. hasáb]

92.

Ezek soha oly helyre nem fordultanak
 Az melyet fegyverrel nem hódítottanak.
 De inkább azt mondom hogy el pusztítottak
 Valamere ezek világban jártanak.

93.

Sőt mikor Törökre ezek támadtanak
 Csak nem telyesfégel őket el rontottak
 De mi bűneinkirt raitunk maradtanak.
 Iftentől oltorért mert ok hagyattanak.

94.

Nam Scÿta Tamburlan megh veré Musurmant
 Elevenen meg foga Bajazites nagj Chant
 Akkoris lathatyuk¹ az Iften hatalmat.
 Csak játékul tartya az emberek dolgat.

95.

Soha az Scitakat lenki meg nem verte
 Sem ő veßedelmeket foha nem érte.
 Mitridates kiralj haborgatni merte.
 De mond meg enékem mit véheté végbe?

96.

Halottak² Romajaknak nagy hatalmat
 Magokon soha nem lattak birodalmat.
 Nagy Sandor meg latta Scitta batørsagat
 Midõn véve nehezen meg egy kûbiklat.

97.³

Négy taborban ezek jaranak ékesfen.
 Mindenikben vala huß ezer tegzesfen
 Egyiknek parancsol fekete Szerecsen.
 Harmanak Uldair, Lehel és Turachen.

[2. hasáb]

98.

Ki ßamlalhatna meg az Tenger õrvenyit
 Vagy Hercinianak ßamtalan levelit.

¹ A *Szigeti veszedelem* 1651. évi kiadásában: láthattuk.

² A k-t m-ből javított a másoló.

³ A 9-est 6-ostból javította a másoló.

Az meg Bamlalhatna Szulimanak népét
Azis irhatna meg roppant feregeket.¹

99.

Mert valaki halla haddal megj Szulimā.
Kereštényekre és mégyen fok Musulman
Mindenik fieté haddal Csašar utan
Mindenik győnyörködik kaur romlasan.

100.

Mert Bép Indus vízén tul Tőrök nem lakik.
Sem ő Csašarjokk soha nem adozik.
Megis ide jüve kiralj Atapalik.
Mert latni akarja kerešténj mint romlik.

<100> 101.

Iaj hova ez az nagj felhő fog omlani
Melj világ Begletre fog ez le šakadni
Melj nagy haragjat Ihnek fogja latni
Az ki ezt magara jünni fogja latni.

102.

Mint eget az felhő el lepte az földet
Az sok roppant fereg es idegen nemzet
Még meg nem Bamlaltunk² Afiai népet.
Sem Europai hadakozo Bereget etc.³

[159] Tizenegiedik:⁴ Kiben Cupidoual feddigh.

Cupido ne Njlad⁵ lúy⁶ uile bator maft
Nem varok én túled mar femi aldomaft
Iol fól ébrölt fzemem nem keuán álmodaft

¹ Ez után a 99. versszakot kezdte el másolni a másoló, de a 2. és 3. sort eltévesztve, ezeket a 100. versszakból írta hozzá. Ezért az egész megkezdett versszakot áthúzta és újra leírta — most már helyesen — a 99. versszakot.

² 1651: számláltuk.

³ Őrszóként a lap alján: Pars 2.

⁴ E szóval a másolást ismét az első kéz folytatja.

⁵ Az utolsó két betűt a másoló javította.

⁶ Az ű-t a másoló i-ből javította.

- Eddighis Biuemet heiaba sebheted
 5 Semí jokkal fejem nem ekesit(et)heted
 Sziuemet éorómel nem telliesitheted.¹
- Hidegh reminsigel foli te égéreted
 Egjik fzodat málnak háttá meghé ueted
 S igj ký tighed fzolgal mireggel elteted.
- 10 Ne czudald hogj felen mentem seregedtül,
 Es hogj nem fűghetek touabis kezedtől
 Tauol jardogaluán ezutan Tegzettől.²
- Iffiu és kegies hozam kj tőled elfogoth
 Ellened erőbűl megh kj nemis fogioth
 15 Monduán it lelß áldaft kint penigh s butis ott.
- Kezeuel kj ranta niladot fzjuembül
 Seb fzegénj³ ez⁴ megis (mond) ebből⁵
 Ligj enim uigj íret erre fzerelmembül.
- Engedek azért én ez kegies keduének
 20 Ireuel élekis adot fzerelminek
 Hegyit elkeröluin te Nilad élyének
- Te hatalmad ellen uile uiaskodom,
 Sok nieltem bum miat nem leß imar gondom,
 Vigan àlua jarua enekemet mondom. etc.

¹ Radvánszky csak a „sebheted“-et írja át félmult alakban, holott az „ekesitheted“ és „telliesitheted“ is az (sebheted — ékesitheted — teljesitheted).

² Az ő-t a másoló javította.

³ A másoló az fz-t fe-ből javította.

⁴ Radvánszky tévesen „és“-nek írja át.

⁵ Radvánszky kiadásában e sor nem világos. Ha a kódex szövegét hibátlannak fogadjuk el, átírása talán így helyesebb: „Seb, szegény, ez mégis“ — mond. „Ebből: Lígy enyím, vígy íret erre szerelmembül.“

[160]

Tizenketődik: Egj Katona Enek.

Katonak¹ hadnagia Istennek job karja
 Kit  o  zeret annak vagion  les kargia
 Segiti építi v le jar s nem hadgia etc.

[161]

Szép eginehanj  zerelmes Wersek.

En  des Ilonam tizedik bolcz Musam, kinek  zauat n  un m²
 te uagj Negied charis okosab annalis kit meltan keduel
 Paris, három A onj k z t, kik k z t ítélet l tt Ven⁹ uag  kj
 almath v tt.

- 5 Vasat g  z jo aczelj bir kard ellen panczeli, velem pedigh
  ipsiged:  ip   d tellies mézel, njelued b lcz be idell,
 nag s az embersiged, k uan  hogj banat ne  zalion
 soha r d, ép legien egisiged.

- Mert az te  zerelmed engem ugi k rniul v tt mint p smat   ³
 10  zelencze, az n  ziuem k uel  zinten ugj h u lt el, m nt t z miat
 Kemencze, mert te   psigedben   uem ugj merult be,
 mint Tengerben Velencze.

- Boldogits keduedel  lt fs  zerelmedel ne ues meg  zerelm  rt⁴
 kjuel engem  gecz egetu n eme tf z,⁵ be em minden el  uert
 15 czak érted heruadok   uemnek but adot rolad valo
 gandom sirth.

Szerelem miczoda t  uisb l ízét czuda heg uel sokakat sirt
 mert fogasat nekj nehezen lelhetnj jelesben hol megh nem  rt,
 id o ad⁶ peniglen megh erhet e e ebben kit okosag iol rea mert.

¹ E k lt m ny először Balassa  s Rimay istenes énekeinek bártfai kiadásában jelent meg (143. l.). A kódexben az éneknek csak az el  versszakát jegyezte fel a másoló, a 160. lap többi részét üresen hagyta.

² Az a fölött lévő ékezet nem egészen világos, vajjon egyszerű vessző-e vagy rövidítésjel? Radvánszky a sz t „unn m”-nak írja  t.

³ Az o-t a másoló javította. Radvánszky a sz t „j ”-nak írja  t.

⁴ Radvánszky kiadványában a rövidítésjelet elfelejtette feloldani s „szerelméért”-nek írja  t, holott helyesen „szerelmemért”-nek olvasandó.

⁵ A másoló az  z-t javította.

⁶ E szónak az összefüggés szempontjából értelme nem világos. Valószínűleg a másoló el ir sa talán „az” helyett?

- 20 Minden betegsigit oruos megh enihithet, de az oruos nem ben,,
ued, az kj nem egiebtul csak Beretöitül minden giogiulaft
uehed, nekemis te lehec3 oruosom ha fzeret3 éltém
keduedben lehet.

- [162] Aianlom ez kéoniuel¹ maga mindenémel tőkiletesigedbe²
25 giamolj jo keduedel éltés fzerelmedel uifeli fottigh
keduedben sok jot 3aporodik³ bud halma omollic,
kónj 3aradgia⁴ 3emedbe'. Finis etc.

Tizenhatodik kiben az Embernek ez földön valo alapa
tiáról emlekezik. Notája eregi edes Györöm,⁵ etc.

[1. hasáb]

- Vitezleg⁶ Embernek
Ez földön elete
Sok nyavallyaiaban
Szent Iob ezt ertette
5 Mikor kefertette
Az Ih probain
Nyertelsé is tette.
- Nincz itt semmj java
Embernek ezt érczd meg
10 Chak hagi üdvölsege
Utat itt leli megh,
Hogi ha Ifterinek
Enged és⁷ magaban
Helt ad ighéinek
- 15 Ezé uilag rakva
Almito Meregel
Sokakat gyulaf3t fel
Maga fzerelmeuel

¹ Radvánszky „künyvvel“-nek írja át. Az őo-t nyilván ő-nek nézte.

² A másoló „tőkiletesigembe“-ből javította.

³ Radvánszky „3aporodjék“-ra javítja.

⁴ Tollhiba „3aradgion“ helyett.

⁵ Radvánszky a nótajelzést hibásan olvasva „A régi edes györöm“-nek írja át, „Eredj
édes györöm“ helyett.

⁶ E költemény először Balassa és Rimay istenes énekeinek bártfai kiadásában jelent
meg (121. l.).

⁷ Radvánszky tévesen „is“-nek írja át.

[2. hasáb]

S-könyenis hitett el.
 20 De vegre Eordóggel
 Pokolban vitett el

Higied hoki oda¹ kel
 Aſtalanal lenned
 Nemkel ő etkeben
 25 Mingiart hoén enned
 s-Meg kel merteklened
 Hogi mennit kel hozad
 Poharaban vened.

Mert ha eſ a Circe
 30 Egifſzer meg reſzegit
 Iſtenes dolgokhoz
 Elmedben meg ſzedit
 s-Lelkedben le ſzepit
 Karhozatra benned fok
 35 Utakat épít.

[3. hasáb]

Ulifzes ſzolgai
 Erted mint jaranak
 Eſ Circe ſzavanak
 Aſ kik helt adanak
 40 Barmoka valanak
 Uroknak fülej
 De be dughatanak.

Miis Ulifzesnek
 Peldajat köuessük
 45 Es Circe ſzauara
 Fülünket be kössük
 Beſzedet meg vessük
 Eő gyönyörűleget
 Czuffollyuk neveſsük

50 Uduősegre Lelket
 Hidmeg aſ Tarhattia
 Aſ ki chriftuſt végig.

¹ Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „óva“.

Ép hittel valhattia
 Baluant el fogýhattia¹
 55 s² Ez vilagnak Mezet
 Szívból utalhattia

Eő sok mézes jawa
 Teczik egiebeknek
 Chrifthus pohar³ köfzönt
 60 Az kerebtjeneknek.⁴
 s-karhozatra abbúl
 Ne relzegegiének

[163 1. hasáb]

Telzekis hat nekünk
 Eő harczos Zafzloja
 65 Hogi ne arczon nekünk
 Eordög al haloja
 Kiben nepet roya
 Kerezteuel Chrifthus
 De hiveit oya

70 Kiczin rongios fereg
 Utalfz⁵ vagj de ne felj
 Kemenj fzenjuedelsell
 Szent kerelft alat állj
 Elmult mar az eýfel
 75 Uduőfseges napod
 Nem fokara fel kel

El erkezik Christus
 Eő diczossegeben
 Vég leß e⁶ vilagnak
 80 Gyönyörüfegeben
 Kinek infsegeben
 Befzal⁷ az igaz hit
 Vart reminfegeben.

¹ Radvánszky tévesen írja át „elfogyatja“ helyett „elfogyhatja“-nak.

² Radvánszky kiadásából a „s“ kötőszó hiányzik.

³ Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „pohárt“.

⁴ E szakasz 5. sorát a másoló elfelejtette leírni. Az egykorú kiadásokban az 5. sor: „Kit hittel nyeljenek“.

⁵ Tollhiba „Utalt“ helyett.

⁶ Radvánszky tévesen az utána következő v szarát hozzáolvasva „ez“-nek írja át.

⁷ Radvánszky helytelenül „Bizzál“-nak írja át.

Tigénhetedik
 Az Usquequo obliui
 sceris mej Dhe Psal
 musból fordított
 Enek.

[2. hasáb]

- Hogi¹ feletkezik ell
 rolam Tellýfseggel
 Mennyei boldogsaga
 Ream valo gondodat
 5 Hogi csak hallogatod
 Nezuén Nyomorufagom
 Ki meg epezt engem
 Hameg nemhajt engem²:
 Esdekő imadfsagom
- 10 Medig tartogtatod
 Szentleges orczadat
 Vigan ram forditanj
 Veghetetlen fok gond
 Ki untalan chak ront
 15 Fogé foka tartanj
 Raitam nyomorulton
 Ki elek vaiuton
 s-Mint kezdek maradhatnj
- Az Eördögis czufol
 20 Monduan Ihed hol
 Ki meg f3abaditha3on
 s-varhadé mond Tovab
 Hogi f3emed³ uel3e read
 S-kegielméuelis lasson
 25 Chak kar mert el vetett
 s-read⁴ ollj t3oruents tett
 Hogi elis karhof3tafson

¹ E költemény először Balassa és Rimay istenes énekeinek 1670. évi lőcsei kiadásában jelent meg (171. l.)

² Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „nékem“.

³ Radvánszky betű szerint közli kiadásában. Ismerte azonban azt a körülményt, hogy a kódex másolói a t ∞ d, p ∞ b, k ∞ g hangok jeleit igen gyakran felcserélik, helyes átírása: „szemét“.

⁴ Radvánszky kiadványában az „s“ kötőszót elhagyta.

[3. hasáb]

Ez illi nagi kefertett
 Nem kicziné ferthett
 30 Mert alelketet maria
 Hogi illj fzentelenül
 Az te fzent keduedtúl
 El efefemet varia
 s-hogi hittem fe legien
 35 Ki kegielmet uegien
 Lefnj uigan akaria

Te azért fzent kiralj
 Eröddel mellém allj
 s-biztasd faratt hitemet
 40 Kevelj ellensseget
 Hamis fza ellen
 Ved fel igaz igyemet
 s-Mutasd meghis nekj
 Hogi nem veteted kj
 45 Kegielmedből eltemet

Adgi fént én fzememnek
 Vigiazaft fzivemnek
 Ne alugiam halalban
 Ellenfeget ollj hért
 50 Ne hinczen hogi meg birt
 s-Adattam hatalmaban
 Lassa inkab hogi kéfz
 Remenlettem fzeép refz
 Irgalmadnak hafznaban

[164 1. hasáb]

55 Igi meg öruendesztecz
 Bumbol le vetköztecz
 Sziuem meg vigafztalod
 Bagiat remenfeged
 s-ketes üdvölseget
 60 Soknak fel magafztalod
 Kiert fzent Nevedet
 Ki reank ki Teriedet
 Aldaniais hallod.

Tizen nioleczadik Az
Serua me dhe Psalmus
bol kj magiara got Enék.

Tarcz¹ meg Vt engem
Mert el fogiot az Isten²
Az igasag el költ
Ahit fél felé ment
5 Mindent nagi alnoksag³
El buritot sbe kent
Szű hamisaggal folj
Iamborsag elrekent

Alnok ajakakath⁴
10 Az Ur el oßlasson
Merje⁵ az hiuekre
Hogi ki ne hathafson
Ki ki csak azon jar
Mint kinek arthafson
15 s-Mas karauaal hafznot
Maganak adhafson

[2. hasáb]

Ier uegiek⁶ elő mond
Igünket nielűunkell
Istentül fe feljünk
20 Haragiat nelljünk ell
Nyomoritsünk mindent
Pinzes értékünkell
s-Üzünk kereskedeft
Reank ragat Tifzunktell.

25 Tanacza tett minket
Az mj feiedelmünk
Eő ellene senkj
Nemis all ellenünk

¹ Az a-t a másoló javította. — Ez az ének Balassa és Rimay istenes énekeinek 1670. évi löcsei kiadásában jelent meg először (179. l.).

² Az utolsó szótagot a másoló javította. — A nyomtatott kiadásokban „szent”.

³ Az n-t a másoló más betűből javította.

⁴ Az első k-t a másoló j-ből javította.

⁵ Tollhiba „Merge” helyett.

⁶ Tollhiba „uegiuk” helyett.

Mi dolgünkba azért
 30 Batraknak kel lennünk
 Akaratunk fzerint
 Mindent chelekegiünk

Marhat pingt ki masé
 Szabadsagal oßunk
 35 Hitül lelekbenis
 Kit¹ lehet meg foßük²
 Am tartalsek érte
 In elót boßzunk
 Eördöggel magük közt
 40 Errúl meg alkofzunk

Ez el türhetetlen
 Sulios nyaualljaert
 Melj minden hivőnek
 Sziuére hiuen³ érth⁴
 45 s-lelekben fok fzegient
 Mergevel bagiazt fért
 En Isten fel kellek
 s-Rontom az alnok vert

[3. hasáb]

Sok niomorultaknak
 50 Keferues sirasa
 Szememet ferkentj
 Hogi igieket lassa
 Felelek megh fzünik⁵
 Neuem karomlasa
 55 Nemis teried Tovab
 Hiveim romlasa

Üduöfseges helre
 Tefzem hiueimet

¹ A K-t a másoló más betüből javította.

² Tollhiba „foßunk“ helyett. A másoló az előtte fekvő szövegben a rövidítésjelet ékezetnek nézte.

³ Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „heven“.

⁴ A t-t d-ből javította a másoló.

⁵ Radvánszky „Felelek: Megszűnik...“-nek írja át, azaz a „Felelek“-et igei jelentésűnek tekinti, holott a szónak (mai helyesírással írva) „felölök“ értelme van.

Kik hogam biztokban
 60 Vifelték fíveket
 s-rontom az illj raitok
 Iaro kevellyeket
 Meltó karhozattal
 Kik raktak kebleket.

65 Az Vrnak ö fíava
 Tűzben megfőt¹ ezűft
 Hetfzer Tifztitattott
 Kin rosda kinem ütt
 Probalasban pedig
 70 Meg sem fogta az fűft
 Tifzta fíep és fejer
 Nem elette réfz űft

[165 1. hasáb]

Azte fíodnak azért
 Tarcz meg igasagat
 75 Hiueidnek Vram
 Enyhicgedis rabsagát
 Ad meg mj lelkűnknek
 Hitj fíabadsagat
 s-Alnok keuelljeknek
 80 Roncz meg Tarsasagat

Eö birodalmoktul
 Hogi meg mēnekeduén
 Tegedet aldhaßünk
 Neuedet diczeruén
 85 Kiualkepen penig
 Többbe közt igen Eön²
 Ament mongion erre
 Mind³ gyermek iffiu venj.

¹ Az ő-t a másoló ú-ből javította.

² Radvánszky tévesen „hön“-nek írja át. A kóderben világosan „Eön“ van, de ez is elírás, mert az egykorú kiadásokban „én“ áll.

³ A d-t t-ből javította a másoló.

Tizenkilenczedik
Az Eötuene giedik
Psalmus Magiarazatia

Kőniőrullib¹ en raitam
s-Vr In irgalmaz
Lelkem mert meg rutult
Körül nőtte bűn gaz²
5 Maid³ az karhozatis
Raitam el hatalmaz
Soksagos irgalmad
Hameg nem oltalmaz

[2. hasáb]

Lelki fekélj ellen
10 Chak te uagi jo orvos
Kinek ő fűtitül
En lelkemis kormos
Bünömnek fzenyeből
Kerlek azért ki mosd
15 Tifzicizis vetkemből
Ne legiek illj pismos.

Érzemés efmerem
Hogi nagi alnoksagom
Elötte⁴ all bünöm
20 Es tött gonossagom
Ki miat⁵ el vezet
Keduem vigasagom
Etelhez italhoz
Sinczen kivansagom.

25 Sem chak az bürömre
Vetkem enyue ragad
De belölis belem

¹ Tollhiba „Kőniőrullib“ helyett. Az „ő“ valószínűleg úgy került a szóhoz, hogy a következő „en“ a másoló előtt fekvő szövegben „éen“-nek volt írva s ebből származhatott a tévedése. — Ez az ének Balassa és Rimay istenes énekeinek első (bécsi) kiadásában jelent meg először (120. l.).

² Radvánszky „bűn és gaz“-nak írja át, holott az „és“ kötőszó nincs a kódex szövegében s a sor szótagszáma sem kíván kiigazítást.

³ Radvánszky tévesen „Mind“-nek írja át.

⁴ Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „Elöttem“.

⁵ A másoló „mint“-ből javította.

Mergetül eldagad
 Lelkemben nincs olj reß
 30 Kire rüh nem raghat
 E miatt ualo bum
 Eyel nappal fßagat.

[3. hasáb]

Bün feszkebe penig
 Meg akkor akadtam
 35 Mikor én Anyamnak
 Miheben fogantan¹
 Elfő teyel együt
 A bünt fßoptam nyaltá
 Onnan valo magbúl
 40 Bünre igi agasztam.

Te bölchesegednek
 Aghara fel vittél²
 Es Titkaid kéöztis
 Oktattal vifeltel
 45 De im el haylotnak
 Azokban efmertel
 És az etéletben
 Engemet meg győztél

Te neked vetkeztem
 50 s-Elened öök³ gonofzt
 Ki most fßentlegemtől
 És erdememtul fofzt
 Erdemlet jutalmúl
 Eördög heu poklot ofzt
 55 Feiemrul Istenem
 Vond le ezt a rut kofzt.

[166 1. hasáb]

Ne kemeld en túlem
 Irgalmadnak iret
 Szitasdki lelkemből
 60 Aßzal genejt⁴ rühet.

¹ Tollhiba „fogantam“ helyett.² A másoló „vettél“-ből javította.³ Tollhiba, az egykorú kiadásokban: „tök“.⁴ A j-t a másoló i-ből javította. Tollhiba „genjet“ helyett.

Halhasak mafokis
 Hafznalhato horet
 Kikre pokol és bün
 Vonta nylas éyét

- 65 Isoppal hincz engem
 s-Tifztulaft ugi vefzek
 Belöl lelkeddel mos
 s-Honal feierb lefzek
 segelj s-giamolicz¹
 70 Miglen el nem vefzek
 Kirül aldaft neked
 Eörömömbül Téfzek

- Halasomnak adgys
 Veg örömet azért
 75 Had romlot Tagaim
 Vegyennek mar uy vert
 Vetkeimtul orczaat
 El fordicz fiadert
 s-El kent alnoksagim
 80 Lelkem mert hozad tért.

[2. hasáb]

- Fertelmetlen² tifzta
 Sziuet Teremcz bennem
 Igaz és fzent lelek
 Hogi lakhasek velem
 85 Bün s-Eördög hatalmat
 Ne uegien ellenem
 Adgi giözedelmefnek
 Ezek ellen lennem.

- Az te fzinéd elől
 90 El ne ves engemet
 s-Ne fojzd fz. lelkedtől
 Meghis en melljemet
 Üduözitesedben
 Tarczad örömet

¹ Radvánszky a „s“ kötőszót szövegkiadásában kihagyta.

² Az első l-t a másoló utólag szúrta a szóba.

95 s-leked erejeuel
Tölcz meghis keblemet.

Lelkemnek te leked
Legien Feiedelme
Amit a paranczoll
100 Ahoz legien kedue
Semmj rofz vétkeknek
Ne legien engedue
Hogi kiert előted
Lehetne meg vetve.

[3. hasáb]

105 Igi terithettek megh
Utadra fokakat
Kik meghis köuetjk,¹
Eö alnoksagokat
Meg mutatom nekik
110 Az ő romlasokat
s-Intem hogi el hagiak
Eö gonofagokat.

Vér ontas Terhétül
Menczed meg feiemet
115 s Azzal lzej aldafra
Oldmeghis nyeluemet
Tericzed meg eppén
Eöruendezefemet
Erezhelsen bennem
120 Kéß úduőfsegemet.

Az én ajakimat
Nisd fel io lzelelsen
Had mongió ljam neked
Halakat keduelsen
125 Minden nepek közőt
En Nyeluem hirdelsen
Hogi az te nevedben
Minden lzent hielsen.

¹ A j-t é-ből javította a másoló.

[167 1. hasáb]

Ha aldozatokban
 130 Kedued giöniorkednek
 Bak uert Tügre béven
 Oltarra öntennék
 s-Nagi lang között
 Keuer Tulkokat égetnék
 135 Fűftöt igi azokrul eghbe
 Ereßtennék.

De eß az aldozat
 Tenalad né kedues
 Hanem bus s-tört lelek
 140 Ki büntül filelmes
 Es meg epedet fživ
 Banatal keferues
 Ebben gyönyörköddel
 s-Eheß uagi kegielmes.

145 Szemeid Sionon
 Meg könnyörülljennek
 Hierusalem falj
 Hogi meg eppülljennek
 Az benne lakokis
 150 Bekéuel ellýjennek
 Boriuckal oltarid
 Hogi meg bövölljennek

[2. hasáb]

Dicßőfeg teneked
 Legien az Eghekben
 155 Ugi moftis es végigh
 Mint volt eredetben¹
 Akadalt nelegien²
 Semmj erő ebben
 s-Te elened balvánj
 160 Ne alljon meg helljeben

¹ A t-t d-ből javította a másoló.

² Radvánszky tévesen „ne tegyen“-nek írja át. A kódexben azonban világosan „legien“ van, ami az egykorú kiadások tanúsága szerint valószínűleg elírás „leljen“ helyett.

Hufzadik Sibi Ca,,
nit & Musis.

Uduar¹ s-Irigj tifztek
Tülem Tavogatok
Ki hozatok meltó
Azzal lakogatok
5 Mert hol hiuek vadtok
Hol derek boczatok
Keduet magatokhoz
Nekem ne hozatok.

Böczület terd haitas
10 és fő² helyen üles
Maft elől haladas
Sokaktul keferes
Oda allion hol ninch
Lilekben eppüles.

[3. hasáb]

15 Nekem de elmemben
Legien ékefüles.

Isten felelmetül
Üres feiedelmek
Kiknek alhatatlan
20 Mindenekben keduek
Soldot nekem bator³

¹ Ez az ének először Balassa és Rimay istenes énekeinek bártfai kiadásában jelent meg (138. l.).

² A másoló „fü“-ből javította.

³ A kódexben ez az ének a 21. sorral megszakad, s utána a 167. lap többi része üres. Eredetileg üresen hagyta még a 4. kéz a jelenlegi 168—172-ig terjedő lapokat is, amelyre az 5. kéz, mely az előbbi Zrínyi-verseket is másolta, a *Szigeti veszedelem* II. énekének 1—67. versszakát írta le. — Nézetünk szerint a kódex jelenlegi 172. és 173. lapja között néhány levélnyi hiány van. Ezt egyrészt abból következtetjük, hogy a másoló a 172. lap aljára a 68. versszakszámot órszóként odajegyezte, másrészt pedig abból, hogy a XX. számú csonka Rimay-ének után a jelenlegi 173. lapon XXXI. számmal folytatódnak a Rimay-versek, már pedig tíz ének számára öt lap túl kevés, amikor előtte hat lap (162—167) mindössze négy ének számára volt elég! Nyilvánvaló, hogy a mostani 172. és 173. lap között 7—8 levélnek kellett még lennie. Ezek egy részén az 5. kéz (az előbb említett órszó tanúsága szerint) talán még a *Szigeti veszedelem* II. énekének folytatása volt, többi részén pedig Rimay-énekek lehettek.

1.

Budai fő vezér megh halla Arßlan Bég²
 Hogi ő tanacsabul megh bomlék békesfég³
 Gondola mindenb[en]⁴ art kesődelemség
 De leg inkább hadi dologban art reftség.

2.

- 5 Az ő elméjeis vala nyughatatlan
 De okosfag nélkül azért alhatatlan
 Ő minden dolgában volt igen oktalan
 Azértis roßul jara minden dolgában.

3.

- Ura híre nélkül sok hadakat gyűite
 10 Mert aval kegyelmét nyerni reménlette.
 Hogjha kaurokat miként meg verhetne
 Vagy valami kő varat tülek nyerhetne.

4.

- Nyilvan mongya vala meg Balya Palotát
 Senki előtt nem titkolya ű tanacsat.
 15 De rérkedik⁵ vala le rontya baftyajat
 Es el vagya vitéz Tury Györgynek nyakat

5.

- Azomban dőhesfen ősve gyűity hadat
 Valaki kőthetét oldalara Bablyat
 De mind megh bővité az vitéz⁶ taborat
 20 Rövid nap Bamlala tißer ezer Bablyat.

6.

Meg Balla Palotát vezér ennyé népel
 Sok agyuval elég tűzes mefterségel.

¹ E szóval a másolást megint az 5. kéz veszi át s folytatja azt a kódex 172. lapjának végéig.

² A másoló „Bék“-ből javította.

³ A másoló „békesfék“-ből javította.

⁴ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁵ Tollhiba „kérkedik“ helyett.

⁶ Az 1651. évi Zrínyi-kiadásban: vezér.

Időt nem mulatvan sok agyu lövésfel.
Meré¹ baftyat törni kezdé keménységgel.

7.

- 25 Szégyenli az Turi hogy vagyon kő falban.
Szancsolva akarna lenni taboraban
Mint erős oroßlany nem kéßék barlangban
Mikor fekve találjak vadaßok abban.

[2. hasáb]

8.

- Kiugrik haraggal fok erős dardat ront
30 Vadaßt halomban mar erős halokat bont²
Valamere fordul³ piros vírt fokat ont
Igy Turi cselekBik Töröktül bantodot.

9.

- Io rendet⁴ ben hagivan maga két Baz féyel
Taborabul jün ki mint hires vitézel
35 Törökre rea üte okos mefterséggel
Sokat benne le vag vitéz keménjséggel.

10.

- Iftrasat nem talál mert bizvaft alußnak
Eifélkor vala ez s-békével hortyognak
Nem félnek Turitul és nemis gondolnak.
40 Hogj ily dolgot Magyarok meg probalyanak

11.

Kurt Aga leg fzeírlül az var felöl vala
Bolond mérésfégből fatorat ott vonja
Ő kerölette három fáz janczar <...>⁵ hála
Azokra Turi Györy batran ra⁶ rohanna.

12.

- 45 Csak hamar Baz ötven öt Török el esék
Mégis alég Kurt Aga almabul ugrék.

¹ 1651: More.

² A 8. versszak második sora után a 9. versszak 3. és 4. sorát írta le a másoló, majd tévedését észrevéve áthúzta azokat s a 8. versszak 3. és 4. sorával folytatta a másolást.

³ Az utolsó szótag³ a másoló javításával.

⁴ Az utolsó két betűt a másoló javította.

⁵ Olvashatatlanul áthúzott szó.

⁶ A másoló „rea”-ból javította.

Mert eftve vacsoran fok husomoft ívék
Turi veßedelmére fokat esküvék.

13.

Mezételen kardal ki Bökék fatorbul
50 Kialt legétséget meljet vart¹ Arßlanjtu
Kialtya tarsait az fatorok alul
De mind ennek gongya van nagjob magarol

14.

Szintén imar lora ugrani akara.
Hogj Arßlan taborahoz el Baladhatna
[1691. hasáb] 55 Ot éré Tot Balas s-az fejet el csapa.
S-az ő Bép satorat az Magyar meg rabla.²

15.

Melj almaban sok Iancsar meg öletetik.
De nem meßi alombul halalba ugrik.
Soknak teli gégébül bor ki omlik.
60 Mindnyajan réßegségnek ot jutalmat veßik.

16.

Az három Baz közül tizen öt Balada
Az ki Arßlan Vezérnek erről hirt ada
Haragjab[an]³ ketté ő csak nem Bakada
Gyorsan két ezere⁴ a fele Bagulda.

17.

65 Ihon⁵ immar Palotaban bé ment vala
Azért Arßlan vezér ottan nem talala
De lata sok Török vért ottan omolva
Holt teftet romlot fatort fokat talala.

18.

Taboraban meg tére fokat esküvén.
70 Mahomet Profetanak arra felevén.

¹ 1651: vár.

² A b-t a másoló más betüből javította.

³ A ezögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁴ 1651: ezerrel.

⁵ 1651: Thurri.

Hogj Turit megh nyuzatya mingyart merevén¹
Kurt Aga temetésének tiűtesfégén.

19.

Az Bép piros hainal mingyart² el jűve
Harmatal s-vilagal <fel> foldet ékeséte.
75 Szép gazdagsagaval mindent³ őrvendéte⁴
Csak tegedet Arβlan megh kedvetlenéte.

20.

Azért nagj agyukkal gyorsan el rontata
Az More baftyajat s-földhez hasonlitta.
Lovara fől ugrik⁵ Trombitat fujata
80 Ostromnak az tabort baftyanak indita.

[2. hasáb]

21.

Mindennap afumot ő eβik vala
Hogy kereβteny vére ű kegyetlenb volna
Mar maβlaktol vezér reggel réβeg vala,
Ugy hogy nemis toda maga mit csinala.⁶

22.

85 Szaguld az baftyahoz az kapitant βigya
Efti denevérnek és loponak hija.
De neki meg⁷ felelt Turj Győry agyuja
Mert jo lovat alatta ketti βakaβta.

23.

Ha gyorsan Iancsarok el nem kaptak volna
90 Az masik agyuis magat lűtte volna.
Gyalazattal azért onnan el βalada
Reszegségnek mindenkoron az az jutalma.

24.

Az jo had viselő bor nélkül el⁸ légyen
Részegető őβkőβt moft hozza ne⁹ végyen

¹ Az első e-t a másoló javította.

² 1651: azomban.

³ Az e-t a másoló javította.

⁴ A másoló az é-t javította.

⁵ 1651: ugrék.

⁶ 1651: csinálna.

⁷ Az e-t a másoló javította.

⁸ A másoló javításával.

⁹ 1651: se.

- 95 Ha akarja jo hérén¹ csorbat ne tégyen
Es hogj ű hadais kart tüle ne vegyen.

25

- De mivel búlőmbőz² oktalan alaton.
Ki el valik akartva okoslagatol
Kinek feje teli paraval sok bortol³
100 Nem⁴ tugya meg valaštani jot az gonoštul⁵

26.

Aršlan réšeg vala bortul és mašlaktul
Kart és šégyent valla jozan kapitantul
Kurt Agat el vešti⁶ magát nyávaljasul
Alig menthete meg vešedelem alol.

27.

- 105 De az oftromonis kétšaz embert vešte
Mert fűtőlgő šemel <...>⁷ romlot baštyat nézte
Mert még Baštyan belül két arok földőzte
Palotát kapitanj kít akkor vešete.

[170 1. hasáb]

28.

- Két jo patantyuftis elvešté az harcson.
110 Maga Eőcsét Durmift masodik oftromon
Immar tized napja hogj hever az lanczon
Minden dolga fordul csak šantalan karon

29.

- De az Luftis Aga igen meg iješté,
Mert kerešténj hadat hogj siet hirdeté.
115 Aršlan fatorokat gyorsan föl šedeté
Félve és retegve⁸ ottan⁹ el sieté.

30.

Ez lén vége Palota meg šalasfanak
Ez lén vege Aršlan vezér haragjanak

¹ A másoló „hérét“-ből javította.

² Tollhiba „külőmbőz“ helyett.

³ A másoló „borral“-ből javította.

⁴ Az N-t a másoló más betűből javította.

⁵ 1651: rofztul.

⁶ 1651: vešté.

⁷ Olvashatatlanul áthúzott szó.

⁸ Az utolsó szótagot a másoló javította.

⁹ 1651: onnan

Io hire marada Turi kapitannak
120 Ez utan békesfége lén Palotának.

31.

Szent Ivan havanak tizedik napjan
Constantinapoljbul meg indult Szuliman.
Aval az sok hadal vizeket Barasztvan
Nagy hegjeket bontvan, varasokat rontvan.

32.

125 Egy fekete¹ Szerecsen lo² volt alatta
De két iro³ falra Bebet nem irhatna.
Nem vélnéd hogj földöt éri⁴ Baraz laba.
Oly igen⁵ egyerant s-halkal⁶ változtatya.

33.

Veres nagy Bemei ugjan ki dültének
130 Szaraz fejeckéjen van helje üftőknek
Az Orra⁷ likjain Baraz Bellők mennek
Szaja taitéket vér mint vízi Iftennek.

34.

Magasfán kult nyakan fejét alla haitja
Szalos rövid ferényét Bél hajtogatya.
[2. hasáb] 135 Szíles melyel Elefantot hasonlitya⁸
Körmel Baraz innal Barvaft meg halagya

35.

Iamborul csendesfen OsaBar allat jara
De hogjha az ember fogdosni akarja,⁹
Mint az febes Soljom mikor kél Barnyara
140 Vagj ha könyű Evét ugrik farul fara.

¹ A másoló az „Egy fekete“ szavakat először leírta, majd áthúzta s új sorban újra kezdte a másolást.

² Az o-t a másoló más betűből javította.

³ 1651: képiro.

⁴ 1651: éri földet.

⁵ 1651: szépen.

⁶ Az első l-t a másoló más betűből javította.

⁷ Az O-t a másoló javította.

⁸ 1651: hasonlitya.

⁹ 1651: akarja.

36.

Úl vala mereven nagy Csaſar nyeregben¹
 Fejer vékonj patjolat vagjon fejében
 Ket csoport kolcsak tol ala al Bértében
 Szakala merő űß halvanj Bemélyében.

37.

- 145 Szép aranj hazdia fűg ala valarol,
 Az Dolmányais Bintén olyan kaftanbol,
 Keménj méßéirj² kard fűg le oldalarol
 Meljet Szultan musa³ nyert Görög Csaſbartol

38.

- Szörnyő meltoslagal két felé tekinget
 150 Kőnyen ésmérhetni hogj gongya lehet
 Ez véßen¹ nagy Bivéb[en]⁵ langot is⁶ fegivert
 Ez kereftény vilagnak nagy veßedelmet.

39.

- Az sok sűrű kopia utanna s-elötte
 Sok füldet reteneteslégel bé földte
 155 Azt tudnad hogy nagy erdő jar kerölete
 lanczar mint az hangja az füldet el lepte.

40.⁷

- Szantalan sok agyu az ki kű falt tör ront
 Vonyatik utana kivel fereget bont
 Sok Taraczk patantyu ki kereftény vér⁸ ont
 160 Goljobis puska por mindenféle profont.

[171 1. hasáb]

41.

Minden ach-Berßamok nagy erős kötőlek
 Deßkak és vasmackak kibűl hidat vernek
 Tudos Ali portu parancsol ezeknek
 Agyuknak Bekereknek minden mefternek.

¹ Az első e-t a másoló javította.

² 1651: mißziri.

³ 1651: Musa.

⁴ 1651: vilzen.

⁵ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁶ 1651: ea.

⁷ A 4-et 3-ból javította a másoló.

⁸ 1651: vért.

42.

- 165 Sok Bekbénas lovak ezek után jűnnék
 Hoßbu nyaku tevék és erős ösvérek.
 Bialok Bamarok és ökör Bekerek.¹
 Hat Elefantis jűn kiben sok emberek.

43.

- Megyen Csaßar előtt meßi két mér földöt²
 170 Hosa hatvan három pinßt oßtnak mindenek³
 Minden nyomorultnak⁴ hogy ezek Iftennél
 Szerezzenek Berencsét könyörgésekkel.

44.

- Igazat köl irnom halyatok meg mostan
 Noha elenségűnk volt Szultan Szuliman
 175 Csak aztat ki véßem hogy híti volt poganj
 Soha nem volt ilý Ur Törökök kößt talan.

45.

- De talan nélkülis batran azt mondható⁵
 Poganyok közt soha nem volt ez föld haton
 Illyen vitéz és bölcs ki ennyi harcsokon.
 180 Let volna gyűzedelmes és fok orßagon.

46.

Vitézség s-okoslag egyerant volt benne.
 Hadbéli ßorgoslag nagj ßorult ő benne.
 Ha kegyetlenség ßiviben jelt nem tenne
 Talam kereßtény köztis leg nagjob lenne.

47.

- 185 De fiat Musztafat mikor meg öleté,
 Akor feletéb magat meg ésmerteté
 [2. hasáb] Söt maga nemzetivelis meg gjűlülteté
 Roxa ßerelméért eztet cselekedé.

¹ Az utolsó e-t a másoló javította.

² 1651: mér földdel.

³ 1651: mind füzélel.

⁴ Az r-t l-ből javította a másoló.

⁵ Az o-t d-ből javította a másoló.

48.

- Szerencse ő véle nem jatezot¹ mint masal
 190 Ha ȳeſteni is akarta csapasfal.
 Vagy had viselésével² vagy mas karvalasfal
 Mindenkor alando volt okoslagaval.

49.

- Nem hailot³ mint az ág, mint kőſikla alol.⁴
 Tenger habja közt mert magab[an]⁵ ſallot
 195 Ha ſerencse neki valamit jot adot
 Nem bizta el magat föl nem fuvalkodot.

50.

- Illyen Ur s-illyen had jűve orſagunkra
 S-ily artalmas feljhő ſala le karunkra.
 Mely nem csak Magyarnek elég romlasara
 200 Let volna, de elig világ rontasara.

51.

Kisfeb hadal Sandor bira meg vilagot
 Ugj hogy mindaz négy réſ hozot neki adot
 Soha Romajakk enyi hadok nem volt
 Mindaz altal őkis megh birtak vilagot.

52.

- 205 Szorgalmatos vala Szuliman utyaban
 Hamar Drinapolybul jűve fejer Varban
 Még Drinapolybul <küld...> küldé elő jarob[an].⁶
 Petrafot hogy Gyulat ſalna meg utyaban

53.

- Petraf nénye fia volt Török⁷ Csaſarnak
 210 Es nagy Beglérbégye az Görög orſagnak
 Szultantol küldetvén négy ezer Iancsarnak
 Parancsola huſon öt ezer kopianak.

¹ Az első t-t d-ből, a z-t s-ből javította a másoló.

² 1651: vezésével.

³ Az o-t a-ból javította a másoló.

⁴ 1651: állott.

⁵ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁶ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.

⁷ A másoló „...nénye volt fia Török...” sorrendben írta le a szavakat, de a szórendet a szavak fölé írt számokkal helyreigazította.

54.

Harmincz két ezer Török meg Bala Gyulat
 Petraf be lanczola¹ az maga Taborat
 [1721. hasáb] 215 Nyedven² agyuval³ kezde törny baftyajat
 Es földre rontanj Izép fejer kőfalat.

55.

Kerecsenj Laßlo volt benne kapitany
 De kapitany nevet nagj gyalazatosfan
 Hordozta, Gyula varat hitre megh advan
 220 Magatis Nemzetünkétis megh gyalazvan.

56.

De vette érdemét roß emberségének,
 Meg latta⁴ igazságot Petraf hitének.
 Vitizivel együt fogságban veteték.
 Meljből Babadságokat foha nem érek.

57.

225 Eßtelen ki hiBén az Török hitének
 Főképen életet ha biza Töröknek
 Török megh alani Savat tartya bünek
 Főképen hogy ha mit égér kereBtenynek.

58.

Forgasd föl az egéß Magjar hiftoriat
 230 De még az régétis az Görök chronikat
 Meg latod hogy Török olyat nem fogadhat
 Az kit ő tenéked örömeft meg al s-tart.

59.

Azomban Török CsaBar jünni fiete.
 Nem tudgya kereBtenynek⁵ arteson mely felé
 235 Sok feli oBtaték⁶ bölcs s-okos elmíje.
 Mely varat Baljon meg Egret Sigeteté.

¹ Az f-t a másoló B-ből javította.

² Tollhiba „Negyven“ helyett.

³ Az utolsó két betű a másoló javításával.

⁴ 1651: látá.

⁵ 1651: kereBtyénnek.

⁶ 1651: oBtatik.

60.¹

Akkor az nagy nevű Zriny Siget varab[an].²
 Maximilientul rendelve³ kapitány
 Volt Horvat országb[an]⁴ és többébenis Ban
 240 Ez az ki⁵ Bolni fog én hiftoriam.

[2. hasáb]

61.

Ez Török erejét nem egjcsér probalta
 Es minden harcsokb[an]⁶ vitézül rontotta
 Egész Török ország jól esméri vala
 Ez miat volt nekik leg nagyob romlása

62.

245 Török taborokban⁷ utolsó romlásra.
 Elég volt mondani Zrini vagjon harsban
 Mint felhő Bél előtt fiet forgasab[an],⁸
 Ugj fietet futni Török hazajaban.

63.

Az Iften ő neki adot olj hatalmat
 250 Ellenség előtte mint fővenj el omlot.
 Iol ésmérte Iften hogy hú Bolgaja volt.
 Azért minden ügyében tüle aldatot.

64.

Zrini egj hainalban az mint volt Bokasa
 Valamikor hainalnak volt hasadasfa.
 255 Az Bent feßőlet előtt térdén al vala
 Igj kezdé könyörögnő⁹ az ő Bent Baja.

65.

Végphetetlen irgalmu Bentséges Iften
 Az ki engem fegetesz minden ügyemben¹⁰

¹ A 6-ost a másoló javította.² A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.³ A v-t a másoló t-ből javította.⁴ Az r-t a másoló más betűből javította. A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.⁵ 1651: kiról.⁶ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.⁷ 1651: táboroknak.⁸ A szögletes zárójelbe tett rész rövidítésjel feloldása.⁹ 1651: könyörgeni.¹⁰ Az első e-t a másoló más betűből javította.

Te vagy énnékem gyűzhetetlen fegyverem
260 Paisom kű falom minden reménségem.

66.

Haicz le füleidet az magas kék égből.
Hald könyörgésemet kegyelmesfégedbül
Es ne csinaly törvént az én érdemembül.
Hanem véghetetlen irgalmas Bivedbül.

67.

266 Nemé én tetűled csinaltattam földből.
Nem nagj bűnel jüttemé Anyam méhéből
De te irgalmadal tißtultam meg ebbül
Minden¹ vilagi jomat vettem kezedbül.²

[173 1. hasáb]

Harmincz³ egiedik

Keduező⁴ ízemeddell
Nég ízent Ih ream
Kinek irgalmanak
Szama ninczen hejan
5 Segelj meg igyemben
Kit te tudhacz nyilvã

Az én búm gyötrelme
Mert nem engedhetj
Hogi enyhült lelkemmel

¹ 1651: S minden.

² 172. lap jobb alsó sarkában a 68. versszakszámmal, mint örszóval, a *Szigeti veszedelem* II. énekének szövege megszakad. A kódex 173. lapján újra Rimay-énekek következnek a negyedik kéz írásával. A 172—173. lap között valószínűleg hét-nyolc levél elveszett, amint erre a 166. laphoz írt 3. jegyzetünkben már felhívtuk a figyelmet.

³ E szóval ismét a 4. kéz folytatja a másolást a „Csudálatos nagy bánatja szívemnek“ kezdetű ének végéig (181. l.). Radvánszky ehhez az énekhez írt jegyzetében azt mondja (i. m. 173. l.), hogy a kódexben „Ettől kezdve más a ténta és más az írás“. Ha ezt Radvánszky az előző lapon lévő Zrínyi-résszel való összehasonlítás alapján állítja, akkor igaza van, de ha a kódex 173—175. lapján lévő Rimay-énekeket a 167. lapon végződő Rimay-költemények folytatásának tekintjük — aminthogy annak is kell tekintenünk, mert mindkét részt ugyanaz a (negyedik) kéz másolta, mégpedig az írás jellegéből ítélve nagyobb időmegszakítás nélküli egymásutánban — akkor Radvánszky téved, mert a XXXI. és XXXII. éneket nem valamely újabb kéz másolta, hanem a kódex negyedik keze.

⁴ Ez az ének először Balassa és Rimay istenes énekeinek 1670. évi lőcsei kiadásában jelent meg (164. l.).

- 10 Tugialak meg lelnj,
Tartogtat fõzombanis
Ugi mér õldõklennj

- Te tudhatod inkab
Meghis mertekelnj
15 Mint kinek mi igye
Tudhat erdem lennj
Urefsé nem hagiod
Senki hititt lennj.

- Arra intis fiad
20 Igaz esküvefe
Hogi lenki fõzemeliót
Szemed meg ne vefze
Az bünõftis nalad
Erdeme kellefe.

[2. hasáb]

- 25 Iót uarhatok enis
Hat illj lok bu kõztis
Ha fogiatkozafsall
Hitem lelhet meghis
Félhat fõzikrais¹
30 Ha langal nem éghis

- Mint habõ Tenyeren²
Mely vefzel³ gallia űfz
Kit nem igazgathatt
Sem kormanj kalauß<t>
35 Chak fõzél haitogattia
Igi⁴ halis felre uß⁵

- Ackepen eletem
Bumnak veszen habõz
Keferüfegeben
40 Lelkem fõgi bagyadoz

¹ Az egykorú kiadásokban: szikrája is.

² Tollhiba „Tengeren” helyett.

³ Radvánszky „veszett”-nek írja át, mert az egykorú kiadásokban is így van.

⁴ Az egykorú kiadásokban: S egy.

⁵ A másoló először ű-t írt, majd az ékezetet áthúzta. Az egykorú kiadásokban „huz” van.

Habiauul borul
s-Vefzellyel akadoz

[3. hasáb]

Rabiauua tőt most ha
Nagi f3omorusagom
45 Kiczinben fem lehet
Keduem nyaiasaghom
E3er bof3ussaggal
Terý meg vigafagom.

A3 Méreg hatalma
50 Sem ér keferuемmel
Mert e3 titkon fogiat
Lelkemet Teftembul
Nem hadgi f3olnom is jól
Veled Istenemmel.

55 Meghis mindaz által
Taplal az reminsegh
Hogi f3al ream meg
Menjból olj boldog kegyéleg
Kiuel mind e3ekben
60 Lef3 éorömömmel végh.

A3 Termefzetis la
Mert mindent változtatt
Az mit egi ideigh
Egi ke3el Tartoztat
65 Teel az mit a33al¹ fogt
Nyár meg viragoztat.

[174 1. hasáb]

Giakran az Tengeris
Hab utan e3endaf3ul
Homalybul az naps
70 Tif3tajara derül
Tü3etül hévült Egh
Harmattia által hül.

¹ Radvánszky az egykorú kiadások alapján „aszal“-nak írja át. Az egykorú kiadásokban: foszt s aszal.

De az Termefzetnek
 Ez chak f3abot rendi
 75 Nagiob te hatalmad
 Az ki meg Tekintj
 Termefzet ellenis
 Sokban jauat¹ hintj

Olibanis ereje
 80 Mert annak ki Teczik
 Kiben az Termefzet
 Gjakran ellenkezik
 Nepe² hallatrais
 Hertelen érkezik.

85 Legien hat nekemis
 Ebben keduedbül réf3
 Minek előtte megh
 Hitem el nem fogy vél3
 Ebregien fel lelkem
 90 s-Legien f3olgalnj kéf3

[2. hasáb]

Nincz mert eletemnek
 Bizotab kormanias
 Az te f3ent kezednel
 Kinek c3inalmanias
 95 Mind lelkemis³ Teftem
 Noha fok hab hannja.

Azok peldaiara
 Tegi velem kegiefsen
 Kik fegedelmedet
 100 Vehetik keduefsen
 Szaratt éorömömet
 Lafsan⁴ mar neduefsen

¹ A másoló a j-t h-ból javította. Radvánszkyt ez a javított betű tévesztette meg s a szót hibásan „páriját“-nak írja át.

² Tollhiba, az egykorú kiadásokban: Messzé.

³ Tollhiba „lelkem és“ helyett.

⁴ Tollhiba „Lafsam“ helyett.

Harmincz ketődik
 Kit mas keresére chinalt
 az Iŕűg Maria Enekiből
 mellet egi kép mellet
 kültek aiandekön
 egi Papista fő Aszok

Szűg¹ Maria lakogvā
 Nazaretben, Eletit vífelj
 nagi Iŕeledfeghben
 Esek hitert Ih kedueben
 5 s-Köldi Angialat hozā
 Követfseghben.

[3. hasáb]

Almekodo
 Chuda hért monda neki
 Szent lilektul
 10 Kezdene Terhesűlnj
 s-Fogna ő azt
 Az Ih fiat Iŕűlnj
 Ki Daudid Iŕekiben
 Kezdene űlnj.

15 Uduőg legi mond
 Maria es legi aldot
 Mert az Vrnak
 Kedue read aradot
 Te mehedben
 20 Aldot győmőlczőt adot
 s-Be töltötte
 Az mit regen fogadott.

Sgúztul akarta
 Legien Iŕületéfe
 25 Az ki az hiueket
 Űdvőgithelse

¹ Ez az ének először Balassa és Rimay istenes énekeinek 1670. évi lőcsei kiadásában jelent meg (208. l.).

Ez az en fjom
 Szivedet ne¹ remicze
 Söt éorömre
 30 Te elmedet ebricze.

[175 1. hasáb]

Eité gondban
 Mariat ez köuetsegh
 De fgiveben
 Nem őtlek femmj ketleg
 35 Halaadafra
 Sem lön benne refztleg
 Igi ütet² az fzeledfegh.

Az en lelkem
 Az Vrat magasztallia
 40 Hiueihez
 Irgalmasnakis vallia
 Követseget
 Engedelmelsen hallia
 Öruendező³ lelkemet
 45 Bu nem fallia

Eö fzolgalo
 Leaniat meg Tekintj
 s-hogi alazatosnak
 Szívében lelj
 50 Minden Nemzettek
 Előt elől veve.
 Es boldognak
 Erette nevezete.⁴

[2. hasáb]

Fel ueué es emelle
 55 Az fzege nyeket
 Le vetuén

¹ A másoló „me“-ből javította.

² Radvánszky „Igy ü lett“-nek írja át, holott a kódexben világosan „Igi ütet“ van. A szöveg azonban így hiányos. Amint az egykorú nyomtatott kiadásokból megállapítható, a másoló kihagyta az állítmányt: Igy szóltá ütet a szelédseg.

³ Az Ö-t A-ból javította a másoló.

⁴ Az első t-t a másoló h-ből javította.

Szekebül az keuellyeket
 Iauaiual
 Be tölte az Eheket
 60 Ürefituén
 Gazdagoknak köbleket.

Irgalmarul
 Magat emlekeztette¹
 Az Israel² azért
 65 Kedueben veve
 Mint faját
 Gyermekeket tarta nevelj
 Es királj
 Dicőőfegére emelj

70 Azmint
 Meg elküt vala Abrak
 Es utana
 Aző Maradekanak
 Nem lön hya
 75 Igaz fogadasanak
 Mert bú voltat
 Ki önte aldaľanak

[3. hasáb]

Ez aldasert
 Azert ő Tißtelteľsek
 80 Kibül minden
 Hiueis refzelteľsek
 Sziveinkben³
 Eöröm gyökörözteltek
 s-Lelkünk
 85 Idvőfseľ ekefetessek
 Finis

¹ Radvánszky „emlekeztette“-nek írja át. A kettős t-nek azonban a másoló következetlen helyesírásában nincs jelentősége, a rím pedig „emlekezteté“ átírást kíván.

² Tollhiba „Israelt“ helyett.

³ Tollhiba; az egykorú kiadásokban: szívünkben.

Kezdennek itt mar külö[nb]
 Külömb fele fzepe Enekek
 mellieket ez mostanj poe
 tak fzergettek, akaruan
 az Poetašban elmejeket
 farafztuan futatnj az
 Balasj Balint elmeieue^[1]
 es Poetasagaban elernj
 es megis halladnj melj
 nek bizonyj chak az egjkeis
 ketség nem hagi mind kettő¹

[176] Iaczik² az fzerenche most fzeigenj feiemmel
 Valamra nagy terhet rakta vezjellyemmel,
 Faidalmam Tőbiti kenos febeimmel,
 Eőruendetes napot nem erek keduemmel.

5 Alhatatlansagat Tudtam s-ream vartam
 Magas kőre kőre³ noha fel nem hagtam
 Kezepső Refenis⁴ igen feluén jartam
 Sokaknak le eftet veg⁵ voltáról lattam.

Nagi hatalmu İn ki ream gondoltal
 10 Eleuen fergeczkét ez vilagra adtal
 Kőntőfsél fok ioval naponkint Taplaltal
 Elmet okosagot eletemhez fzabtal.⁶

Parazt Agatocles koronghiat forgattia
 Piaczon fazekat kongatuā arollia

¹ A Balassa-kódexnek itt következő öt éneke közül a két utolsót (*Panaszkodással keserves jajszóval; Gondolkodjál szegény magyar*) először Thaly Kálmán adta ki (*Irodalom és műveltség-történeti tanulmányok a Rákóczi korból*, Budapest, 1885. 349—351. l.). Mind az ötöt közzétette Baros Gyula *Radányi verseskönyvek* című munkájában (ITK. 1903—1904. évf. Különlenyomatban is.). Ugyancsak kiadta valamennyit Dézsi Lajos idézett Balassa-kiadásában (365—380. l.).

² Ennek az éneknek rövidített változata megvan a Teleki-énekeskönyvben (Erdélyi Múzeum Egyesület könyvtára).

³ Tollhiba, a Teleki-énekeskönyvben: kerekire. Baros „Magas kőre noha fel nem hágtam”-nak írja át.

⁴ A három első betűt a másoló javította.

⁵ A szöveg itt valószínűleg romlott. A Teleki-énekeskönyvben „sík” van.

⁶ E versszak után az ének szövegében törés van. A versfők is ezt bizonyítják: IAN PETKSI. A „János” névből hiányzik a két utolsó betű, amiből arra következtethetünk, hogy az énekből itt két szakasz hiányzik.

- 15 Mas felől Izerenche koronajat Tartia
Szep Sicilianak¹ holnap lefz kirallja

Elenben vizfontag nézd mint hizelkedik
Policrates kiraly gazdagsagban bizik
Draga Smaragd györöt² hal gyomraban lelék

- 20 Azzalis Izerenche neki hizelkedik

[177] Tellyes eletiben foha kart nem vallot
Chak meg fem gondolta mi hidegtól fa?ot
Egi persa foglia leon las hatalmas rabot
Ki fel akasztata³ kiralt ugi mint Latrot.

- 25 Kétfeges elhigied Izerenchenek dolga
Fely tőle mikór⁴ ő hozad mint heo I?olga
Io keduet mert raitad ha sokaig Tartia
Nagiob vezedelem Terhet rea adgia

- Szegennek gazdagnak⁵ chak egi azo sorsa
30 Taskannak⁶ barsonnak mind egi az jutalma
Ha ma Gazdag kiraly I?ep mint aran? alma
Holnap kuldus lehet uagi meg rothat⁷ alma.

- Igiunk azért Horuat Tőlezed poharomat
Vég lakastul soha ne I?aniad karomat⁸
35 Hogi bu banat fok gond ne ragia gyomromat
Kiuel mit gondolok varnam⁹ halalomat. Finis

¹ Az S-t a másoló c-ből javította.

² A másoló „györüt“-ből javította.

³ A másoló az utolsó betűt t-ből javította. Baros Gyula tévesen „felakaszt“-nak írja át.

⁴ A k-t más betűből javította a másoló.

⁵ A második g-t k-ből javította a másoló.

⁶ Baros Gyulát és Dézsit az n közötti írással megzavarta a szó értelmezésében. Nyilván „táskának“ olvasandó (= koldustáska), amint erre már a Magyar Nyelvőrben (XLIII : 331.) is rámutatott a szerkesztő.

⁷ Dézsi (i. m. 764. l.) azt mondja, hogy e szó a kódexben „vethat“-nak van írva. Az első betű azonban, ha a rosszul sikerült betűkapcsolást figyelembe vesszük, csak r-nek olvasható. Az o-nak pedig e-hez hasonló írására több példát is találhatunk a kódexben (88. lap 16. sor, 119. lap 5. sor). Dézsi még arra is gondol, hogy a sor második fele romlott szöveg s eredetileg talán „úgy megront hatalmas“ lehetett. Ez azonban az előző sor alma-hasonlatra való tekintettel egyáltalán nem valószínű.

⁸ Baros Gyula „káromat“ helyett „karomat“-nak írja át.

⁹ Tollhiba lehet „varuan“ helyett.

Az Baratsagnak Tökелletes voltat ez kis¹ Enek
ből vehetik elzében az baratsag fzeretű Emberek

[178] Oh² melj fzepe dolog volt In az baratsagh
Hamifat nem kivan mert minden igafag
Benne uagion es ninez ot femmj alnoksag.

A³ Baratsag ollian hamisat nem kivan
5 Sűt mindenkor őről baratianak javan
Igenis bankodik fziue fzerint karan.

Igasag mindennel nagioe baratsagban
Halalat nem fzanía vére hullasaban
Keduet tölti akkor hogi juthaffű abban

10 Nem kis bolzusagot Tened⁴ az baratsag
Mert ha kiuantatik nagi fok fzarandoksag
Az ki utan fzikot lennj fok faratflagh.

Sandoris igazan viselt baratsagot
Mert Ludouicuseri nagi fok faratsagot
15 Bait uivan erette talalt igasagot.

Ennekemis higied uagion ollý baratom
Tifstefeges helyen az kiert halalom
Az hol kivantatik erette nem fzanom.

[179] Gifipus⁵ el vefzte Titusert orfzagat⁶
20 Egelfseget kedueert⁷ midűn Vrasagat
Hogi Titusnak ada az fzepe Tartomaniat.⁸

Maga Gisipusnak jegiese volt Aszonj
De Baratiat latuá hogi buskodik azon
Kiben femmit nemis Tudott⁹ akkor Afzonj

¹ Az i-t e-ből javította a másoló.

² Ceonka változata ennek az éneknek a Vásárhelyi Daloskönyvben is fennmaradt (LXXXIV. ének. Heinrich Gusztáv-féle Régi Magyar Könyvtár. 15. sz. 139—140. l.).

³ Dézsi tévesen „Az“-nak írja át.

⁴ Tollhiba, a Vásárhelyi Daloskönyvben fennmaradt változat szerint: „szenved“.

⁵ Az f-t a másoló más betűből javította.

⁶ A másoló az utolsó a-t o-ból javította.

⁷ A másoló az utolsó e-t r-ből javította.

⁸ A másoló „Soproniat“-ból javította.

⁹ Az első t-t d-ből javította a másoló.

- 25 Mostis vadnak neha igaz baratsagok
 Az kiertis efnek fjomoru rabsagok
 Kit meghis bizonit mezej halalok. Finis

Ad Notam Gyamoltalan habok között euesek etc.

- Czudalatos nagi banattia fziuemnek s-lelkemnek
 Erkezik most ujob kenya feiemnek Teftemnek
 Szerencheje el fogiot eltemnek ninczen vigaftaloja
 bus elmemnek chak miatad edes lelkem gyötrölmimnek¹ va
 5 giok mar Eöruenyeben vezgelünk.

- Mert az te enream valo nezeftid és intefid²
 Szerelmedbul indult fris fzemek mofolgalid
 Fel inditak fziuemnek haboruít, Nem kölmöben mint
 Tengernek habiait, revels³ ellen fzel vez nagi vezzedelm[it]
 [180] 10 veghez vinnj mint akaria fchandikit.

- Ez vegre vagitame te⁴ fzerelmedben s-keduedben, hagi
 igi hozad fzegeñj feiem vezgeliben s-efzetben, remintelen
 fjomoru Törtintben vigasagtúl üres, rab Tömlöczödben
 Vartam⁵ inkab hagi be uegi te veg keduedben igaz fzivból
 15 valo Te fzeretetedben,⁶ etc.

- De kerlek halehet hagi mar fzanj meg, s-engedgi megh
 nam⁷ erted fziuem panaft, ne alj meg de uycz meg
 az mit mostan tüled kerek, legien meg jaczodtab⁸ fzerelmed
 ne czalljon meg hozam ualo hiv fzerelmed legien chak
 20 ugi mert fziuem faidalmat igi gyogythad chak meg.

- Nem kiuan am fzeretet kep mutataft altataft, hanem
 igaz fzivból ualo indulaft, meg allaft, Istenis ugi
 ad azoknak ueg aldaft fzerenchejekben elő valo mo,,
 zduiaft, enbennem fe ketelkegyél, de nagi bizuaft
 25 fzolgaltas, ha ezt követed mingiaraft.

¹ Az első m-et e-ből javította a másoló.

² A másoló a d-t m-ből javította.

³ Az f-t utólag szúrta a szóba a másoló.

⁴ Baros Gyula tévesen „vagy tanéts“-nak írja át.

⁵ A másoló „raitam“-ból javította.

⁶ A másoló „fzerelmedben“-ből javította.

⁷ Baros Gyula tévesen „Nem“-nek írja át.

⁸ Tollhiba, Dézsi „játszottad“-nak írja át, Baros Gyula „társod rab(?)“-nak.

Veget vettek firalmas panaßomnak uagi fßomnak
 Nem mondlak okanak fok banatimnak s-faidalminak¹
 Mar² eß utá tartlak vigaßtalomnak, fßerelmeddel
 gyógyító orvofomnak hiuén igaz fßerelmet te hiv vlti
 30 dnak hozam mindenekben fßegenj fogliodhoz.³

[181] Istennek ayanlak mar ő keziben s-kedueben, Tarczon
 meg mind vegig hiv fßerelmedben keduedben, but
 ne onczon foha te éorömedben fßerelmed nevellyen
 hozam hivlegben⁴ agyais fßemelied latnom⁵ io egefeg
 35 ben, rövid nap kezedet fogvan kezemben. Finis

Cantio⁶ Militaris?

Panaßolkodással⁷ keserves jai szoval Pannònia sirattia, Ma,, |
 gyarok orszaghat⁸ az eö kedves Anniat hogy arvassagban lattia, |
 Mert vitéz Mars Apia az ki volt gyamola immar ötet el hatt[a.]⁹

E'képen sirattia miltan-is gyaßolta Troja magha hadnagyát az
 5 Vitéz | Hektornak seriný vigyazonak remintelen halalat, mihent
 holta törtint | könnýen hozzaja fert ellensigh törte falat.

Teis bar sirassad mind holtigh gyaßollýad ezt az Vitéz Attiadat
 ki böcsüle,, | tedért szip zold koßorodért sok halalos bait vivott,
 Anyadat ipsighben | szip gyöñýörusigben titeket fel tartott.

10 Ki ollý szép orszaghra nagyob miltossaghra valaha Bert tehetett,
 vallýon mellý | Kiralynak fényes udvaranak nagyub hire lehetett,
 amint vitézidnek Bitti,, | jaji virnek hirek nevek terjedet.

¹ Tollhiba „fáidalmimnak“ helyett. Baros Gyula és Dézsi „fájdalminak“ alakban írja át.

² Baros Gyula „Mert“-nek írja át.

³ A másoló a d-t h-ból javította.

⁴ A h-t v-ből javította a másoló.

⁵ A másoló „latuan“-ból javította.

⁶ E szóval egy újabb kéz veszi át a másolást. A Rimay-versek után következő három éneket ugyanis még a negyedik kéz írta a kódexbe. E két utolsó éneket viszont már egy 6. kéz. A kódex többi részénél nyilván jóval későbbi bejegyzés ez, amely Dézsi szerint talán már akkor történt, amikor a kódex gazdát cserélt.

⁷ Dézsi tévesen „Panaszkodással“-nak írja át. — A versfőkből: PETKO SEGMOND MVNKAIA szöveg állítható össze.

⁸ A t-t a másoló más betűből javította.

⁹ E szakasz alatt Thaly ceruzajegyzete: „(Zrínyi?)“. Thaly Kálmán a költeményt ugyanis a költő Zrínyi halálát sirató éneknek tartja. Szerzésének időpontja valóban e mellett szól.

- Oh aldott boldogh föld voltal kedves szép zöld ékes minden hatarod,
 szép Ne,, | mes Czimered az éghik tündöklet, hirrel righen
 15 szabaczagod, sok ezüst | arannyal¹ s vad kövér barommal bü
 minden tartományod.

[182] Sok vitéz emberek te hozzad sietnek, mert nalad volt Lakasok,
 Ne,, | messik szerzisnek az szip vitezsighnek tanulo Iskolajok,
 sok fa | racsaghokért nehéz Probajokért, túlled volt igaz
 Solýgyók.

- Érdemessebb ki volt serinyében harcsolt vitéz bajnok tarsával
 20 vitezsighnek je | lit, karjanak² erejit megh mutatá kargyával,
 koszorot Laurusból melljét | nyert vitézül az eő feiben nyomta.

Gazdag varásokkal úft³ àrany banyakkal ő Nemes Pannonia, legh
 elő me,, | zökkal szép halas vizekkel hires valal valaha Bor termő
 szőlőkkel szip | szíles mezőkkel níz mar mennyi sok hija.

- 25 Hiredben nevedben ilý sok szépséghebben, ighen nagy Czorba esset,
 Nemes | orszagodnak minden allapottia, s-Babacsagha elveszet,
 szörnýű nagy pusztis | tast igetist vrontast benned Az⁴ ellensigh
 tett.

- Mint tengeri habtul Galias mester nélkül az Galia hanytatatik, el
 fogiot re,, | ménségh mert semmi segicsigh Beginýnek nem adatik,
 30 nem hašnal kialtas, | sem hãbhoz kabdozas ecersmind csak el
 dülünk.

Ollyannak mondhatom s ahoz hasonlitom ez mostani sorsodát kit
 atkozott | irigh jo titeminyédért arva feiedre hozott, sok féle
 nemzettel, halha,, | tatlan⁵ néppel az ki tigid el rongyolt.

- Nem csak nyilván valo keresztyén vér szopo pogány megh rontia
 35 fiat, | De még hajas szomszid mardoso kutia kint read kisziti

¹ Tollhiba „arannyal” helyett.

² A másoló „karjával”-ból javította.

³ Űst = ezüst (NySz. III. 901.)

⁴ A másoló „volt”-ból javította. Dézsi (i. m. 766. l.) azt írja, hogy a szó a javítás miatt nem vehető ki világosan s azt hiszi, hogy nem „Az”-ra, hanem „sok”-ra van javítva. Az egy-másra írt l-t és z-t Dézsi k-nak olvasta s így következtetett a „sok”-ra.

⁵ Dézsi „hallhatatlan”-nak (= soha nem hallott) írja át. Szerintünk ez erőltetett magyarázat s a következő szakaszban emlegetett „hajas szomszéd”-ra gondolva aligha állja meg a helyét. Hibetöbb, hogy másolási hibával van dolgunk s az eredeti szövegben talán „háládatlan” volt.

agýarat, hogi | tised megh marýon jávaidal birion, el nyerhesse
hazadat.

De mostis aluszol mint egy holt úgy nyükszik,¹ mit ghondolß te
magad= | ban, mulik vitessighed Tompul righý hired, van pildank
az Orszagh=|ban, Mind addik czúghödöl, ma holnap kisissel maid
40 tört vetnek nya= | kadban.

Mind egyenlő szível tellies értelemel egi arant vitézkedgyünk, el
veßet | hazankért <nehéz Propaiokért>² özvegyek arvakért szivessen
iparkod,, | gjunk az³ pogany töröknék reank tőro népnek Czufiai
hogi ne légjunk

[183] Vér bennünk buzdulýon Törökre fordullyon ligyunk righi Magyarok,
45 Hazaja | szeretők szabaczagh oltalmazok, orszagh pusztitasan
Nemzetunk | romlasan boszszu allo parducok.

Ne szannyünk éltünkett ontani virünket, sok lép lako helyünkert,
Ne= | mes czimerünkért el veszet szabacsaghért, batran
Vaghdalkozzunk⁴ | had lassak mit tudunk jo siros hatarunkért.

50 Kevesen hogý vagýunk kécsighben ne essünk Filß ne foýcsa
szivünkett, | egyedül csak Isten czudalatos képpen veri az
ellensiget, ha mink | iok leßünk és egy mast szerettýuk el hid
megh seghit minket.

Azért könyörögýünk szent felsighit kirýuk ligyen az mi hadnagyunk |
vezérlise utan romollyon az pogany, terýedgyen righi hirünk
55 orsza,, | gunk ippüllýon ellenséggh had hidgyen meli jó az mi
Istenem.⁵

Illý igýekezetre szip vitézkedisre seghillyen az Ur Iñ, valamit
elvesztet | szeginý magyar Nemzet mindent vissza nyerhessen,
Mégh az én kétt | kezem Puskam hegýes töröm Poghanyban
kart tehessen.

¹ Tollhíba, Baros Gyula és Dézsi a rim kedvéért „nyugszol“-ra javítja.

² Az áthúzott két szó: „nehéz Próbajokért“(P).

³ Dézsi A-nak írja át.

⁴ A V-t b-ből javította a másoló.

⁵ Tollhíba „Istenünk“ helyett.

- Az ezer hat szazban hagi ezeket iram hatvan hat esztendőben,
 60 éken¹ után | iartam s arra-is vigyaztam hogy ehessem kenýérben,
 Zabot-is vetettem | mert lovat szerettem vettem haßnat mezőben.
 Amen. etc.

Cantio Alia?

Gondolkodgýal begény Magyar vigre hova Liß, ez vilagh ki | mint
 egi tenger tided megh emißt, rakva haloval és törrel mai,, |
 dan bé kerit s onnat righi Babaczaghoz soha mar nem térß.

- Serkený fel mily almajidbül vigyaz magadra, mert sok idegen
 5 Nemzet iüt | bé az Orszagra az kinek lehettil volna az előtt
 ura, Magha Iobbagýiva tißen | majd nem sokara.

[184] Righi jò vitéz elejid ollianók voltak hagi vilagh biro Sandorral
 követis hantak | ellensightül az orszaghott megh oltalmaztak,
 jò hirt s nevet magok után | igazan hätták.

- 10 Nem szantak szabacsagokért virt ki ontany Nemzetijért hazajaért
 batran | haresolný az ki akart Nemessiget akkor Berzený szemtül
 Bemben ellensigell² | bajt kellett viny.

- Nemissigh Levele ipült jo vitézsiggel, az czimerit kardal irtak Bip
 piros virell | annak pecsétit megh nyomtak hirel es nével sokan
 15 értek megh fizet,, | tek feýek vitellel.

Kevés Magyar találkozik³ ki azt akarna hazayanak szabacsagaért
 hogy fegi,, | vert foghna; righi Nemes Levelit megh ujítana, hagi
 még egyszer Be= | giný Magyar vir Betet kapna.

- Az righi paraszt pildakban szoktak mondaný egyenetlen Iarmu
 20 tulkon | nehéz Bantany, az mely Orszagh egj mastul kezd el
 hasonlaný ninez | reminsigh megh ipüllyön el kell romolný.

Szüksigh volna ki orszaghnak le veszi sirýat, sok Bantalan ýuhainak
 nyére,, | ty gyápyát, kétcser feýös teheninek gjuiteti vaját, hagi
 megh egyszer vi,, | tez modra forgatna kargýat.

¹ Tollhiba „ékém“ helyett.

² A kettős l-t t-ből javította a másoló.

³ Baros Gyula nem vévén észre az i fölött lévő rövidítésjelet „találkozník“ helyett „találkozik“-nak írja át.

25 Fegyver helyet inkább rantja teli érőinét, de nem azért hagi vigekre
oštana | pinzit, avagy rabott szabaditana az nagj Istenért hanem
annak ki | rea ad Iő Interest.

Salljon megh magyar nemzetre egjber oly idő, hogy ne légjen
ellensigtül | ő tanacs kérdő, de sött inkább ligjen Orszagha vitő,¹
30 raita hatalmat ve= | hessen mint csirken az² ölyő.

Kiki immar vegye elől³ éles fegyverit koronaért igaz hitirt az
szabacsagért. | hirünkért Nemzeczighunk maradasaért, ne kimillye
vrontastul erős karjait.

Mint az Solymok ghalambokat midon czapdossak, Vitézekis tighris
modon | ugj haresolyanak, réz Dobokat trombitakat megh
35 fuyassanak, henýélés, | nek bikit hagyvan ahhoz lassanak.

¹ A szöveg itt valószínűleg romlott. Thaly Kálmán „légyen (néki) országa-vető“-nek értelmézi, Dézsi „ligyen országa-vető“-nek magyarázza.

² Baros Gyula kiadásából hiányzik az „az“.

³ Baros Gyula kiadásában: elő.

T A R T A L O M¹

ELŐSZÓ. írta: *Eckhardt Sándor.*

III

A BALASSA-KÓDEX. írta: *Varjas Béla.*

V

BALASSA BALINT ÉNEKEI:

Aldj meg minket, Úristen (csak utolsó versszaka) (XXXII.)	55	46
Áldott Júlia kiballagtában (LI.)	79	65
Áldott szép pünkösdeknek (XI.)	20	17
Az én jó Istenem, ha gyertyám (LXIII.)	101	81
Az én szerelmemsem haragszik (XXVII.)	47	38
Az mely-keresztény hű (Coel. VI.)	132	127
Az Zsuzsánna egy szép német leány (LX.)	96	78
Beteges lölkem ismét (VI.)	11	11
Bezzeg nagy bolondság (XLVI.)	72	60
Bizonynal esmérem rajtam most ereit (IV.)	7	7
Bocsásd meg, Úristen (XXXIII.)	55	46
Boldog az ki akarsz lenni	138	132
Csak búbánat (XIV.)	25	21
Csókolván ez minap (XVII.)	32	27
Csudálván egy ferdőt (Coel. IV.)	130, 146	125, 138
Cupido szívemben (II.)	2, 141	4, 134
De mit gyötresz engem (LXXIII.)	120	117
Édest keserűvel elegyítő gyermek (LII.)	81	67
Egy kegyes képében (XXXVIII.)	62	51
Egy nagy követséggel	60	49
Egykor szép Júlia	124	120
Egykor szép Júliát látván	124	120
Én édes szerelmem (LVII.)	90	74
Engemet régulta (XL.)	64	53
Eredj, édes győröm (III.)	5	6
Ez széles világon	123	119
Ez világ sem kölj már nékem (XXXIX.)	63	52
Ez világgal bíró (XXXVII.)	60	50
Fáradtsága után nyugodni (XLII.)	68	56
Forog az szerencse	144	136
Friss szép fehér póka	138	131
Gyámoltalan már az én életem	143	135
Ha ki akar látni (XLIX.)	76	62
Ha nagy haragjában	124	120
Hallám egy iffjúnak (XV.)	28	24
Hét fű csillag (LIII.)	83	68
Idővel paloták, házak (XLVII.)	74	61

¹ Az énekek mellé írt római számok az énekeknek kódexbeli sorsszámát, az első hasáb arab számai a hasonmás, a második hasáb arab számai pedig a szövegkiadás lapszámát jelölik.

Íme az pellikán (XXII.)	39	33
Íme ez szívembe	145	136
Ismét felvetette szemöldök íjébe	123	119
Jelentem versben messímet (I.)	2	4
Júlia két szeme (L.)	77	64
Júlia szózatját (Coel. IX.)	135	129
Kegyelmes szerelem (Coel. III.)	130	125
Kegyes vidám szemű (LVI.)	88	73
Kérdé egy barátom (XLV.)	71	59
Keserítette sok bú és bánat (XXIII.)	40	33
Két szeme világa	129	124
Kiáltok, csak bolygok	132	127
Kikeletkor, jó pünkesd havában (XVI.)	30	25
Kit csak azért mível (Coel. II.)	129	123
Láss hozzám, ödvessígemnek Istene	57	47
Lelkemet szállotta (XXV.)	43	36
Már csak éjjel hadna (XX.)	36	30
Mely csoda gyöttelelem (Coel. V.)	131	126
Mely keserven kiált (Coel. VII.)	133	127
Méznél édesb szép szók (XXXIV.)	57	47
Mi dolog, Úristen (LV.)	87	72
Mikoron kirepül	124	120
Minap mulatni mentemben (XXVIII.)	48	40
Mindennap jó reggel (XLIV.)	70	58
Mint sík mezőn csak egy szálfá (XXIX.)	49	40
Mire most, barátom (XXX.)	50	41
Mondják juvendülők (VII.)	13	12
Most adá virágom (XXIV.)	42	35
Nincs már hová lennem (LXII.)	101	80
Nő az én gyötrőlmem (XXI.)	37	31
Nő az én örömem (V.)	9	9
Nyole iffjú legény (LXXII.)	118	116
Ó én bolond eszem (Coel. VIII.)	133	128
Ó én édes hazám (LXXXV.)	127	122
Ó magas kösziklák (LIV.)	84	69
Ó nagy kerek kék ég (LVIII.)	92	76
Ó te csalárd világ (IX.)	16	14
Pusztában zsidókat (LXXIV.)	125	121
Remínsígem nincs már nékem (VIII.)	15	13
Rígi szerelmemnek nagy tüze (XXXV.)	59	48
Rózsaszínű lelkem	125	120
Segítségül hílak	140	132
Siralmas nekem (XIII.)	23	20
Szabadsága vagyom már (XVIII.)	34	28
Széllél hogy vadásza (XLI.)	67	55
Széllél tündökleni (XII.)	21	18
Szentírás szerint is (XXVI.)	45	37
Szerelem istenném (LIX.)	94	78

Szerelem s Júlia egymás mellett állván (XLVIII.)	75	62
Szít tüzet Zsuzsánna (Coel. X.)	136	130
Te benned, Júlia	123	119
Te szép fülemile (XLIIL.)	69	57
Ti, kik szegénységet	123	119
Vajha én tüzemnek (XIX.)	35	29
Valaki azt hiszi (X.)	18	16
Vallyon meddig akarsz engem kesergetni	57	47
Vétettem ellened	135	129
Vitézek karjokkal (LXXI.)	117	114
Vitézek, mi lehet (LXI.)	97	79

RIMAY JÁNOS ÉNEKEI:

Cupido, ne nyilad (XI.)	159	150
Én édes Ilonám	161	152
Hogy feledkezik el (XVII.)	163	154
Katonák hadnagya (XII.)	160	152
Kedvező szemeddel (XXXI.)	173	178
Könyörülj énrajtam (XIX.)	165	161
Kösziklák közt lakó (VII.)	155	146
Legyen jó idő csak (VI.)	154	146
Mi lelt, azt kérdehetnéd (IV.)	152	144
Ne csudáld szívemet (II.)	150	142
Ó szegény megromlott (X.)	157	148
Örülhetne szívem (III.)	151	143
Senki ne kérjén (V.)	153	145
Szólítván nevemen (I.)	148	140
Szűz Mária lakozván (XXXII.)	174	182
Tarts meg, Uram, engem (XVIII.)	164	158
Udvar s irigy tiszték (XX.)	167	166
Vajjon s de mi haszon (VIII.)	156	147
Venus, fajtalan hús (IX.)	156	147
Vitézség embernek (XVI.)	162	153

ZRÍNYI MIKLÓS KÖLTEMÉNYEI:

IDILLIUM:

Egy megbúsult vadász	102	81
Kegyetlen, hová futsz	107	93

OBSIDIO SZIGETIANA:

I. ének 1—91. versszak	110	99
92—102. versszak	158	149
II. ének 1—67. versszak	168	167

MOSTANI POÉTÁK ÉNEKEI:

Csudálatos nagy bánatja szívemnek	179	188
Gondolkodjál szegény magyar	183	192
Játszik az szerencse (Jan Petksi)	176	185
Oh mely szép dolog volt	177	187
Panaszkodással, keserves jajszóval (Petkó Zsigmond)	181	189